

Vatra veche ¹⁰

Vatra veche

Români din toate țările, uniți-vă!

Lunar de cultură * Serie veche nouă* Anul VIII, nr. 10(94) octombrie 2016 *ISSN 2066-0952

VATRA, Foaie ilustrată pentru familie (1894) *Fondatori I. Slavici, I. L. Caragiale, G. Coșbuc

VATRA, 1971 *Redactor-șef fondator Romulus Guga* VATRA VECHE, 2009, Redactor-șef Nicolae Băciuț



Mircea Maximilian Boeriu

Vatra veche dialog Cornel Ungureanu

SUMAR

Nobel, prieteni, e vântare de vânt (Mediafax) /3
În așteptarea Nobelului, de Nicolae Băciut/3
Premiul Nobel pentru literatură sau medievalizarea criteriilor, de Dărie Ducan/4
Vatra veche dialog cu Cornel Ungureanu, de Titus Suciuc/6
Poeme de Adam Puslojic/8
Vatra veche dialog cu Mircea Boeriu, de Luminița Cornea/9
Învățând sanscrita (cu) Eminescu, de George Anca/11
Poeme de Valeriu Matei/12
Coșbuc – 150, de Țirgîl Bercea/13
Întrebări despre Dumnezeu, de Gheorghe Șincan/13
„Sunt suflet în sufletul neamului meu” (Nicolae Băciut), de Răzvan Ducan/15
Ecouri la „Coșbuc – 150”, de Nicu N. Tomoniu, Doina Dobreanu, Anca Sirghie, Paulina Popa/17
Enescu – 135. O imagine americană necunoscută a lui George Enescu, de M.N. Rusu/18
Mircea Vulcănescu, destin de martir, de Marin Iancu/19
Dreptul la vis (Nichita Stănescu), de Roxana Ștefania Ciobanu/20
Oameni pe care i-am cunoscut. Ana Blandiana, de Veronica Pavel Lerner/22
Ana Blandiana înre două lumi..., de Constantin Stancu/23
Serafim Duicu – 20, de Gheorghe Șincan/24
Inedit. Serafim Duicu, Înmănăririle unui cititor de reviste și nu numai/25
Poeme de Adrian Botez/28
Ne pleacă prietenii: Vasile Andru (1942-2016), de Nicolae Băciut/29
File de dicționar. M.N. Rusu, critic și istoric literar, publicist, de Daniela Mariano/30
Amurgul iubirii, de Aurel Codoban/31
Vitrina. Convorbiri cu N. Steinhardt (Nicolae Băciut), de Alexandru Ojică/32
Simbolul crucii și lirica lui Nicolae Băciut, de Nicolae Suciuc/33
Cronica literară. Nostalgia unui paradoxist (Ion Urda), de Ladislav Daradici/35
În poarta iadului stă crinul (Teodor Laurean), de Răzvan Ducan/36
Elisabeta Boțan ia pulsul conștiinței umane în „Egometrie”, de José Antonio Olmedo López-Amor/38
Încercări asumate (Gheorghe Mizgan), de David Dorian/39
Cu sufletul în palmă (Raul Constantinescu), de Constantin Stancu/40
Starea vremii azi (Vasilica Grigoraș), de Corneliu Traian Atanasiu/41
Cu amintirile la licitație (Nicolae Toma), de Daniel Luca/42
“Leoaică tânără, iubirea” (Valer Popean), de Nicolae Băciut/42
Adevărul apare greu: “Doi oameni răi” (Nicolae Țic), de Adrian Botez/43
Iubirea nu moare odată cu visul (Valeria Manta Țăicuțu), de Tudor Căciu/45
Jocul mirărilor (Lucia Pătrașcu), de Ioan Toderiță/46
Două-trei zile din istoria mistică a unui neam (Adrian Botez), de Paul Spirescu/48
Taine în vis (Camelia Pantazi Tudor), de Luminița Zaharia/49
O ipotetică Șeherezadă (Elena Dică), de Carmen Dima/50
Pagini germane. O nouă lucrare filosofică de Lucian Blaga în germană, de Mircea M. Pop/52
Psaltirea lui David în sonete, poeme de Aurel M. Buricea/53
Starea prozei. Totul despre Renata, de Madeleine Davidsohn/54
Documentele continuității. Nașterea în stare de veghe (Mihail Diaconescu), de Aurel V. David/51
Poeme de Dumitru Ichim/57
Argument pentru Transilvania sufletului meu..., de Ioan-Aurel Pop/58
Convorbiri duhovnicești cu I.P. S. Ioan, de Luminița Cornea/54
Ancheta „Vatra veche”. Muzeele „Ionel Teodoreanu”, de Luminița Cornea/60
O predică înfricoșătoare, de Nicolae Gheorghe Șincan/61
Și El mă vedea, poem de Dorina Stoica/62
Un album etnografic întru cinstirea străbunilor (Ioan Mihălan), de Luminița Cornea/63
Întâlniri în spațiul virtual: poetul Valerian Bedrule - J'arrive, de Veronica Pavel Lerner/64
Ochean întors. Măgelele copilăriei, de Simina Lazăr/65
Confesiuni. Firul rupt al poveștilor, de Pamfil Bîlțiu/66
Încercare despre sublim. Dialog cu Mihail Diaconescu, de Sabin George Săndulescu/67
Biblioteca Babel. Ahmad Yamani, traducere de Elisabeta Boțan /68
Picături de „Vatră veche”, Manualul omului, de Traian Dinorel Stănculescu/69
Starea prozei. Tetea Vasile Barbu, Stalin și Dumnezeu, de Dorin N. Uritescu/70
Viața literară. Târgu-Mureș – Brașov, via Cluj-Napoca, de Nicolae Băciut/71
Filiala Brașov a U.S.R./72
Filă de dicționar. Ion Sassu-Ducșoara/72
Calendar. Filiala U.S.R. Brașov/73
Poeme de Pal Francisc/73
O academie de muzică la Sibiu, de Anca Sirghie/74
Poeme de Daniela Trandafir/75
Dialog literar româno-canadian, de Dana Anadan/76
Poeme de Viorica Șutu/76
S-a frânt bagheta magului Prospero (Mihai Gîngulescu), de Zeono Fodor/77
Scena. Saleri a (in)cântat în Amadeus, de Eugen Cojocaru/78
Literatură și film. De la Marquez citire, de Alexandru Jurcan/79
De la Păstora citire/80
Lumea lui Larco, de Vasile Larco/80
Curier/85
Pantume, de Ion Roșioru/86
Șevalet. Lumina din portrete (Veress Zsuzsa), de Nicolae Băciut/86
Naivitate fără naivitate (Elena Harja), de Nicolae Băciut/86
Pictorul Radu-Anton Maier/87
Libris editorial/88



Număr ilustrat cu lucrări de
MIRCEA MAXIMILIAN BOERIU

NOBEL, PRIETENI, E VÂNARE DE VÂNT!

Cântărețul Bob Dylan a primit Premiul Nobel pentru Literatură pe 2016, pentru crearea unor noi maniere de expresie poetică în cadrul mării tradiții a muzicii americane, informează site-ul oficial al acestor prestigioase distincții.

*

Bob Dylan este unul dintre cele mai influente personaje ale secolului al XX-lea, fiind un simbol al inovației în muzică și cultură, primul artist care a îmbinat muzica populară cu ambițiile intelectuale.

Bob Dylan s-a născut pe 24 mai 1941 în Duluth, Minnesota. A crescut într-o familie de mic-burghezi de origine evreiască în orașul Hibbing.

Pe timpul adolescenței a cântat în numeroase trupe și cu timpul, pasiunea sa pentru muzică s-a adâncit, cu precădere pentru muzica folk americană și pentru blues. Unul dintre idoli săi era cântărețul de folk Woody Guthrie.

A fost influențat și de autorii timpurii ai Generației Beat, dar și de poezii modernști americani.

Dylan s-a mutat apoi la New York în 1961 și a început să cânte în cluburi de noapte și în cafenele, în Greenwich Village.

L-a întâlnit pe producătorul muzical John Hammond și a semnat contractul pentru albumul său de debut, cu titlul "Bob Dylan" (1962).

În anii ce au urmat, a înregistrat mai multe albume care au avut un impact fulminant asupra muzicii comerciale: *Bringing It All Back Home* and *Highway 61*, remasterizat în 1965, *"Blonde On Blonde"*, în 1966, și *"Blood On The Tracks"* în 1975.

A fost un muzician prolific și în următoarele decade, când a scos *"Oh Mercy"* (1989), *"Time Out Of Mind"* (1997) sau *"Modern Times"* (2006).

Turneele lui Dylan din 1965 și 1966 au atras foarte multă atenție. Pentru o perioadă, a fost însoțit de regizorul D. A. Pennebaker, care a documentat atmosfera din preajma scenei în filmul *"Dont Look Back"* (1967).

Dylan a înregistrat un număr mare de albume în jurul unor teme precum condițiile sociale ale oame-



nilor, religia, politica și dragostea.

Versurile au fost continuu publicate în noi ediții, sub titlul *"Lyrics/ Versuri"*.

Ca artist, este extrem de versatil; a fost un pictor activ, actor și scenarist.

În afara compoziției de albume, Dylan a publicat lucrări experimentale precum *"Tarantula"* (1971) și colecția *"Writings and Drawings"* (1973).

A scris autobiografia *"Chronicles"* (2004), care prezintă amintirile sale din primii ani petrecuți în New York și care oferă o privire asupra vieții sale aflată în centrul culturii pop.

Începând cu anii 1980, Bob Dylan a susținut turnee în continuu, ca parte a ceea ce se numește *"Never-Ending Tour"*.

Dylan are statutul unei personalități iconice. Influența sa asupra muzicii contemporane este profundă și este subiectul de inspirație al multor cărți.

Bob Dylan a câștigat numeroase distincții de-a lungul vastei sale cariere, inclusiv 11 premii Grammy, un Oscar și un Glob de Aur. A fost introdus în Rock and Roll Hall of Fame, în anul 2000 a primit Polar Music Prize, iar, în 2012, președintele american Barack Obama i-a decernat Medalia pentru Libertate (Medal of Freedom).

Revista Rolling Stone l-a clasat pe Bob Dylan pe locul al doilea în topul celor mai mari 100 de artiști realizat în anul 2011 și pe locul al șaptelea în clasamentul celor 100 cei mai importanți muzicieni alcătuit în 2008.

În iunie 2015, Bob Dylan a concertat la București, în cadrul turneului mondial *"Never Ending Tour"*. (Mediafax)

ÎN AȘTEPTAREA NOBELULUI

Literatura română așteaptă de o viață Premiul Nobel pentru literatură.

Laurențiu Ulici, în a sa lucrare *"Nobel contra Nobel"* (Editura Cartea Românească, 1988) pune față în față pe cei care au fost distinși cu acest premiu cu cei care nu l-au primit „nu pentru a dovedi superioritatea celor din urmă, ci pentru a proba compatibilitatea lor axiologică, altfel zis, existența în literatura universală a acestui veac a unui număr de scriitori excepționali, mult mai mare decât cel ce a întrunit sufragiile prestigiosului juriu Nobel”.

După cum se știe, premiile Nobel au fost create de savantul și omul de afaceri suedez Alfred Nobel (1833 - 1896), inventatorul dinamitei (1867), care, testamentar, a întemeiat o fundație cu scopul ca veniturile imensei sale averi să fie oferite în fiecare an "sub formă de premii celor care, în anul precedent, au adus cele mai mari servicii umanității".

Primul laureat Nobel pentru literatură e francezul Sully Prudhomme, distins în 1901. Nume grele ale literaturii universale au fost distinse cu acest premiu, de la Frederic Mistral la Rudyard Kipling, de la Romain Rolland la Thomas Mann, de la Andre Gide la T.S. Eliot, dar nume nu mai puțin importante nu au primit acest premiu, și e suficient să înșiruim doar câteva nume, invocate și de Laurențiu Ulici: Tolstoi, Ibsen, Mark Twain, Cehov, Jules Verne, Jack London, Guillaume Apollinaire, Marcel Proust, Rainer Maria Rilke, Franz Kafka, James Joyce, Carl Sandburg, Serghei Esenin, Constantin Kavafis, Mihail Bulgakov, Ezra Pound, Paul Valery, Cezare Pavese... De fapt, poți avea, pe bună dreptate, impresia, că, de fapt, laureații Nobel sunt cu adevărat tocmai cei ce nu au primit acest premiu.

Dintre scriitorii români, dacă-i avem în vedere doar pe acei care erau în viață după instituirea premiului Nobel, lista celor care ar fi binemeritat acest premiu este lungă: I. L. Caragiale, Liviu Rebreanu, Tudor Arghezi, Ion Barbu, George Bacovia, Camil Petrescu, Lucian Blaga, Vasile Voiculescu, Mircea Eliade, Eugen Ionescu, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ana Blandiana, Matei Vișniec... acestea fiind opțiunile mele, dar, cu →

NICOLAE BĂCIUȚ

siguranță, pot fi adăugate și altele, mult vehiculate, mai ales în ultima perioadă: Mircea Ivănescu, Nicolae Breban, Paul Goma, Mircea Cărtărescu...

Așteptările noastre sunt mari, multe și de foarte mult timp. De ce nu i s-a acordat literaturii române un astfel de premiu? N-au fost, nu sunt autorii români suficient de bine cunoscuți în străinătate, nu sunt suficient (de bine!) traduși, nu ne-am înscris niciodată în vadul opțiunilor Academiei suedeze?

Mă îndoiesc că bună parte dintre cei premiați sunt foarte cunoscuți în Suedia, că onor Comitetul care judecă an de an și decide acordarea premiului este chiar atât de cuprinzător informat încât evaluările să fie incontestabile. Oricum, nu e ușor să alegi dintre înălțimile literaturii piscurile. Adesea ne scapă și criteriile, nu o dată opțiunile fiind pe lângă cele axiologice și de gen. Numai așa putem accepta printre laureați și filosofi: Rudolf Christoph Eucken, Herin Bergson și Bertrand Russell, un istoric - Theodor Mommsen, un șef de stat Winston Churchill.

S-au acordat de-a lungul anilor aproape opt sute de premii Nobel, de care au beneficiat peste șaiszeci de țări. Sunt țări cu multe premii: S.U.A., Germania, Franța, Suedia etc, dar și cu câte un premiu - Bangladesh, Puerto Rico, Brazilia, Bulgaria etc. Noi nu ne putem revendica nici măcar pe George Emil Palade ori pe Herta Müller... cu mai mult sau mai puțin sânge românesc în ei.

Premiul Nobel nu e o competiție pe națiuni, ci o recunoaștere a valorii, dincolo de geografii și de sisteme politice.

De ce n-au fost însă valorile românești recunoscute niciodată? Firește că avem și frustrări și revolte pentru această nefirească situație.

Am ratat încă o dată un premiu Nobel, care ar fi putut ajunge la un scriitor român, Mircea Cărtărescu care, se spune, a fost în cărți în ultima vreme. Noi nu vom ști aceasta, fiindcă informații despre „lista scurtă” se vor da doar peste cincizeci de ani!

Ne mulțumim, cel puțin în lumea literară, cu premiile care se dau aici, acasă, așa cum știm că se dau. Dar dacă la noi se dau premiile nu o dată cu vehemente contestări, de ce să-i contestăm juriului Nobel nedreptățile sale? Sunt și ei oameni, ca și noi, nu?

PREMIUL NOBEL PENTRU LITERATURĂ sau medievalizarea criteriilor

Cine nu știe măcar câteva versuri din cântecele lui Bob Dylan? Oricine știe cel puțin *Vânare de vânt*, tradus magistral de Adrian Păunescu, cel care l-a adus pe Bob Dylan în România la începutul anilor 70, prin cântecele sale, după o bursă în Statele Unite, săturându-se el însuși de literarul livresc, dorind *altceva*. Atunci a și scris, de altfel, cea mai bună carte a sa, *Istoria unei secunde*. Deschiderea lui Adrian Păunescu față de muzica și poezia americane de atunci a fost formidabilă și a dat roade. Muzica lui Bob Dylan a intrat în România prin Cenaclul Flacăra și s-a conservat în primul rând prin talentul excepțional al lui Florian Pittiș. Cine crede că traducerea plată și fără relief pe care a făcut-o recent Mircea Cărtărescu versurilor lui a modificat ceva, e neinformați: Bob Dylan fusese deja în persoană în România, concertase, - l-am văzut cu ochii mei, de aproape (m-am și întâlnit la concertul lui cu Răzvan Țupa, unul dintre cei mai buni poeți ai generației noastre) -, muzica sa era pe buzele tuturor și chiar îmbătrânise deja pe buzele tuturor. Înainte de concertul din 2010, tradusesem eu însumi poeme din Bob Dylan...

Să o luăm cu începutul. Anii 60 și 70 ai secolului trecut (mai puțin spre sfârșit, deși nu cu foarte mult mai puțin) au fost ani de mare deschidere și dezgheț, *complicitatea* dintre generația tânără de scriitori și Nicolae Ceaușescu a fost una benefică și demnă de o mare cultură: nimeni, istoric vorbind, văzând ce s-a publicat atunci, nu va putea conchide că acea epocă a fost a unui regim opresiv, decât dacă e rău-intenționat. Cultura



Mircea Boeriu

națională a acelei epoci a fost una excepțională (față de cum era prescris să fie) și una pe care o regret azi, când conducerea antinațională a României e similară celei din anii 50 ai ocupației staliniste. În anii 70-80, nu numai faptul că în Cenaclul Flacăra se cântau piese ale lui Bob Dylan e unul evident, cenaclul a început să compună în *maniera americană* a lui Bob Dylan, occidentalizarea americană a lui Păunescu fiind una fără precedent în cultura română. E prima dată când un vector practic și simbolic de cultură americană populară devine organic integrat în cultura română, nu livresc - cum ar fi, de pildă, traducerea lui Faulkner -, ci prin cu totul alte mijloace. Meritul fundamental de impunere în România a *manierei Bob Dylan* și a cântecelor sale propriu-zise (a poeziei sale implicit) îi revine, fără îndoială, lui Adrian Păunescu.

În 2007, scriam pe portalul *poezie.ro* un articol intitulat *Un Nobel românesc pentru literatură?* Propuneam acolo trei nume care consideram eu că sunt demne de premiul Nobel: Matei Vișniec, Adrian Păunescu, Mircea Cărtărescu. Motivam următoarele: **MATEI VIȘNIEC : Pentru valorosul său teatru, jucat pe mai toate scenele lumii, evidențiind strălucit spiritul poetic al omului contemporan.**

ADRIAN PĂUNESCU: Pentru poezia sa, capabilă să cuprindă generații și să le arate libertatea chiar și atunci când ea pare a nu exista (sau când e limitată), pentru mișcarea literar-muzicală Cenaclul Flacăra, mișcare fără precedent în Europa de Est; și pentru spiritul său interesat în dialogul cu masele.

MIRCEA CĂRTĂRESCU : Pentru opera sa literară, mai cu seamă pentru Levantul și Orbitor.

Revăzând propunerea mea de atunci, după 9 ani, constat că era justă. Dacă Bob Dylan a ajuns să devină poet din muzician, Adrian Păunescu a devenit staroste/vătaf (e atât de originală formula sa încât iese din terminologia livrescă și poate atinge, mai degrabă, una arhaic-autohtonă, similară rapsodului, bardului) peste muzicieni, formându-i, ținându-i în frâu și componând pentru ei, într-o formulă chiar mai veche (de pe vremea lui Molière), revitalizată în ton cu epoca și fiind sufletul epocii. Cele două direcții contrare se întâlnesc în *manieră*. Ea a fost la început →

DARIE DUCAN

întrucâtva a lui Dylan, dar Păunescu a particularizat-o, rămânând în istorie prin ea. Valoric, Adrian Păunescu e un poet important și mare. Nu același lucru se poate spune despre Bob Dylan, oricât de mult l-am iubi. Poezia sa e doar ingredient al cântecelor sale, puține texte de cântec rezistând *singure*, fără muzica aferentă. Din cele care rezistă, nu poți face un autor de premiul Nobel, oricât ai încerca. Perenitatea sa e una complicitară. Pe acest fapt a mizat juriul Nobel în acest an 2016 al compromisiurilor valorice în fața ideologiilor. Dacă Bob Dylan e un muzician popular și formidabil, juriul Nobel nu e decât populist. Niciun om care cunoaște cu adevărat literatură nu l-ar putea considera pe Bob Dylan un poet demn de premiul Nobel pentru literatură. Dar pe Păunescu, da?, ar suna întrebarea... Da, pe Păunescu, da. Mișcarea sa artistică fără precedent pleacă de la poezie, de la un autor la ora aceea validat ca poet prin mijloacele tradiționale ale modernității: cărți publicate, apariții în reviste și TV etc., nu se validează prin muzică pentru a salva ulterior *literarul* (minim și, deseori, minor) din producția sa, ca în cazul lui Bob Dylan. Pentru a înțelege cel mai bine populismul și ralierea ideologică (spre marxism?) a juriului Nobel în urma alegerii sale, putem face apel la o sintagmă a lui Eugen Negrici, utilă, desigur, (și) Evului Mediu IT în care trăim. E vorba despre *expresivitatea involuntară*. Așa cum căutăm *literarul* cu disperare în puținele texte care ne-au rămas din Evul Mediu românesc, găsindu-l chiar în lipsa *intenției literarului*, așa caută juriul Nobel stafida în cozonacul *lyrics*-urilor lui Bob Dylan pentru a demonstra că e literatură ceea ce nu e destinat a fi literatură - nu e, prin urmare, *poetry*, ci *lyrics* (Mircea Cărtărescu are dreptate să facă distincția în prefața traducerii sale de *lyrics*).

Popularitatea lui Păunescu e națională tocmai în *contextul politicului*, care l-a oprit a fi mai mult (dacă România de atunci ar fi avut forța expansiunii americane, Păunescu ar fi fost o celebritate mondială). Bob Dylan are și el un caracter național, ceva mai difuz, fiind mai degrabă american decât evreu, cu toate că în textele sale se infuzează notabil și simboluri ale vechilor texte ebraice. Premiul Nobel, acordat lui Bob Dylan, l-ar face o victimă dacă nu s-ar salva prin *altceva*.

L-aș iubi mai mult pe Bob Dylan dacă ar refuza acest premiu, această impostură (prin exagerare literară) care i se pune în cărcă de către alții, exclusiv pentru nevoile lor (el nemai-având nevoie de nimic!). Muzicianul formidabil și scriitorul talentat (din care am savurat *Tarantula* ca pe o e-popee post-dada, impregnată de realism și, mai mult decât atât, de jurnalism) va rezista prin cântecele sale uluitoare ca *Hurricane*, *Emotionally Yours* sau *Rainy Day Woman*. *Sad Eyed Lady of the Lowlands* sau *Blowin' in The Wind*, în care Ecleziaștul conține un tip foarte personal de bucolic biblic virat spre politic, spre militantismul pacifist (pe care și Adrian Păunescu l-a îmbrățișat tematic). În timp ce Bob Dylan vine dinspre muzică spre literatură, Adrian Păunescu vine dinspre literatură spre muzică, nefiind muzician, ci un mare poet și un om de teatru. Păunescu a făcut totdeauna distincția între *lyrics* și *poezie*. De altfel, în *Cartea cărților de poezie* (1999, 2003) există un capitol foarte clar care recuperează sub numele *Poezii-Cântrce*, acele *lyrics* scrise de-a lungul timpului direct pentru muzicienii trupei sale. Restul, sunt poezie, cu toate că, uneori, muzicienii folosesc la rândul lor, pun pe muzică și poeme din cărțile care nu aveau ca destinație muzica. (Acest fenomen intern e unul retroactiv.) *Poeziile-Cântrce* sunt chiar rodul colaborării, rodul sincretismului, al laboratorului intern al cenaclului. Capitolul amintit reprezintă, însă, o foarte mică parte din producția literară a lui Adrian Păunescu: doar prin ele, Adrian Păunescu nu ar fi fost un mare poet, la fel cum nici Bob Dylan nu este unul tocmai prin lipsa *operei poetice*. A despărți acum, printr-o siluire a acestui sincretism, *poezia de muzică* denotă nu numai o neînțelegere a fenomenului Bob Dylan și o falsificare a lui, dar chiar o re-intenție: aceea de a reîntoarce poezia în Evul Mediu, când trubadurii și trubadurii nu le concepeau separate. Paradoxal, a favoriza o componentă a acestui fenomen înseamnă a le suda și mai tare, a acredita ideea antimodernă a literaturii.

Această medievalizare indusă vine pe fondul unui curent devenit antinațional, după modelul poeziei de dinaintea formării statelor naționale de-a dreptul (*acum contra lor*), folosit pentru a denigra autoritatea literaturii



Mircea Boeriu

(în concepția ei modernă) și de o ralia unui populism care să împace ambele tabere, ținta fiind una a reiterării luptei clasice cu modernii, îmbrăcați în armură de moderni și post-moderni (în prelungire). Tocmai acum, când modelele sunt vitale și ele trebuie să fie selectate fără compromis? Din păcate, da. Juriul Nobel comite un act oportunist prin care, cel puțin în ochii celor care cunosc literatură, se descalifică.

Adrian Păunescu a murit fără să primească premiul Nobel pentru literatură (propaganda mârșavă - post-revoluționară - împotriva sa a făcut ridicolă propunerea mea la acea dată. Iată că acum, prin Bob Dylan, ea pare a putea sta în picioare, măcar prin analogie!) Mircea Cărtărescu și Matei Vișniec merită, fiecare în parte, acest premiu, ei fiind mari scriitori. Nu și fenomene.

Bob Dylan este și va fi mereu un mare artist, un compozitor de geniu și un om care a însuflețit câteva generații. Nu, însă, un mare poet. Juriul Nobel și-a cedat, cum spuneam, autoritatea comunismului în formă globalistă, forțând *artificial* un model *natural* prin care să ne reîntoarcem la poezii-trubaduri, în medievalitate. Modernitatea e, în primul rând, un câștig de luciditate, înainte de a fi unul de formă poetică.

Mai am speranța unui refuz din partea lui Bob Dylan, când „*The man in the coonskin cap, in the big pen/Wants eleven dollar bills but you only got ten.* [Bob Dylan, *Subterranean Homesick Blues*]

Atunci când ești Bob Dylan, tocmai pentru că ești Bob Dylan, ai putea să te detașezi de asemenea tinichele care ți se acordă pentru șubrezirea criteriilor, într-un timp când e nevoie de ele ca de aer.

Paris, 19 octombrie 2016

Vatra veche dialog



Cornel Ungureanu

„... nu trebuie... să privesc înapoi cu mânie spre înșingurarea mea.”

Cornel Ungureanu (n. 1943, Lugoj) a absolvit Facultatea de Filologie, secția română-germană a Universității din Timișoara. Profesor la Universitatea de Vest din Timișoara și redactor la revista *Orizont*. În perioada 1990-1995 a reprezentat Asociația Culturală România-Israel, Timișoara în calitate de prim-vicepreședinte. Din 1990 este membru al PEN CLUB și președinte al Asociației Scriitorilor din Timișoara. În 1999 a fost numit președinte al Fundației „A treia Europă”. Alte activități relevante în perioada 1990-1993, 1997-2001: Cronica filmului la Radio Timișoara și televiziunea Analog Timișoara. Dintre lucrările sale, amintim: *La umbra cărților în floare* (1975), *Proză și reflexivitate* (1977), *Contextul operei* (1980), *Proza românească de azi, I* (1985; Premiul Uniunii Scriitorilor), *Voiculescu și structurile literare ale Renașterii* (1984), *Mircea Eliade și literatura exilului* (1995; Premiul Uniunii Scriitorilor), *A muri în Tibet* (1998), *Europa Centrală. Nevroze, dileme, utopii* (1998, coordonată împreună cu Adriana Babeți), *Europa Centrală. Memorie, paradis, apocalipsă* (1998, coordonată împreună cu Adriana Babeți), *Mittleuropa periferiilor* (2002), *Ioan Slavici*, monografie, 2002, *Geografie literară*, 2002, *Geografia literaturii române, azi. vol. I Muntenia*, 2003, *Octavian Goga*, monografie, 2003, *Europa Centrală*, 2004, *Geografia literaturii române, azi. vol. IV Banatul*, 2005, *Sorin Titel*, Reșița, Modus P.H., 2005, *Istoria secretă a literaturii române* ș.a..

*

- **Cornel Ungureanu, care ar fi prima întrebare ce ți-ar conveni, cu ce ai vrea să începem?**

- Prima întrebare ce mi-ar conveni s-ar lega de **Geografia literară**. Geografie pe care credeam că o voi încheia destul de repede, dar uite că... După primul volum consacrat Munteniei – asta se întâmpla în 2003 – ar fi trebuit să predau repede-repede – prin 2004 – pe al doilea, **Moldova și sentimentul abisal al culturii** – editurii Paralela 45 – apoi al treilea, **Transilvania și seducțiile Europei Centrale**. Mi se părea că le voi termina repede, fiindcă aveam în urmă vreo zece ani de lucru, și singur și în echipă, cu privire la literaturile Europei Centrale. M-am întâlnit cândva, întâmplător, cu Alexandru Mușină, care m-a întrebat dacă nu vreau să-i dau, pentru colecția minimonografiilor sale, un volum despre Slavici. I l-am dat cu grăbire și m-a întrebat dacă n-am altul. Cum nu, **Goga**. Probabil incitat de Goga, m-a întrebat dacă nu vreau să scriu **O istorie secretă a literaturii române**. Cum să nu. Și am scos, la editura Aula, **Istoria secretă a literaturii române**. Când am reluat munca la **Geografie**... am observat cât de harnici sunt scriitorii români. Și cât de activi sunt aghiotanții lor.

- **Care ar fi în schimb întrebarea pe care nu ai agreea-o?**

- Chiar dacă o să ți se pară ceva nefiresc, tot asta. Tot asta fiindcă mi-a fost dat să aflu câte personalități ale

literaturii noastre s-au ocupat, înaintea mea, de **geografia literară**. Să ne oprim bunăoară doar la un nume. Nume mare – George Călinescu. Domnia sa, în introducerea la **Marea Istorie**, face practic **Geografie literară** (arată cum marii scriitori apără, prin opera lor, granițele). E însă de precizat că de **Geografie literară** s-au ocupat și alți literați de primă mărime. Oricum niciun cuvânt despre revista **Orizont**, niciun cuvânt despre volumul meu **Imediata noastră apropiere**, în care se găsesc articolele mele despre *imediată apropiere* a locului în care trăiam.

Tomul ar fi fost urmat, în anii următori, de volumul al doilea, al treilea ș.a.m.d, toate fiind consacrate **Geografiei literare europene**.

În 1985, mi-a apărut **Proza românească de azi unde**, în partea a doua, vorbesc despre o **verticală**, despre... o **coloana a infinitului** ce ține la o oarece distanță culturile din U.R.S.S. și Occident. Preluam acolo o idee a lui Ivar Ivask, rostită apăsător de el într-un studiu despre Czeslaw Milosz

- **Să nu ne grăbim. Ai reedita, să zicem acum, Proza românească de azi?**

- Parcă... nu. Nu ascund însă faptul că am folosit, că voi folosi în **Geografia literară**, capitolele din ea legate de geopolitică, de geostrategiile istoriei prin care am trecut.

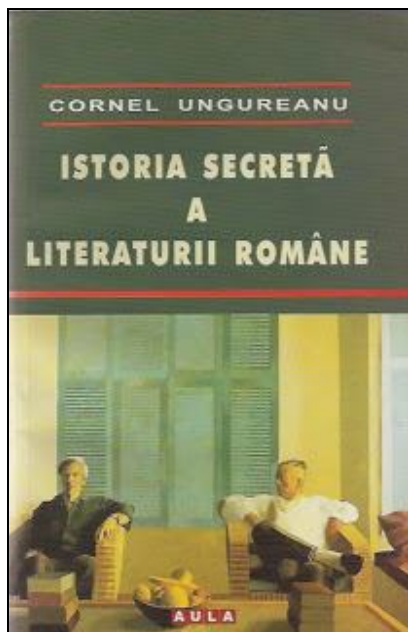
- **Am înțeles. Ce se mai întâmplă – curiozitate firească – cu Istoria secretă a literaturii?**

- Multe. Se întâmplă multe. Nu voi intra în amănunte, voi spune doar că... decupez din ea câte un capitol, capitolele ce au o individualitate aparte, pe care le editez separat. Mă refer la unul dintre ele intitulat **Arta paricidului la români**, în care tratez subiectul **fiii naturali, într-o societate (încă) tradițională**.

Despre fiii naturali din scrisul românesc s-a scris puțin și fără aplomb. Cele mai multe pagini aparțin lui Mateiu Caragiale, fiindcă (in)fidelitatea fiului față de ilustrul său tată a fost șocantă, raporturile constant conflictuale, ecurile vii deosebit de vii, toate acestea *asigurând* o audiență largă, fiind însoțite, din fericire, de o bogată rodire literară.

Se știe că, de o oarecare notorietate, neînsoțită însă de studiu prea convingător, a avut parte și →

TITUS SUCIU



biografia lui Camil Petrescu. În cazul celorlalți substituțiile, transcrierile terapeutice, *atenuarea și învăluirea* prin literatură nu au fost, din păcate ori din cine știe ce alte motive, îndeajuns de sesizabile. E de spus, în continuarea discuției, că doar câteva dintre transcrierile revistei **Manuscriptum** au putut sugera în mod convingător *drumul operei în căutarea tatălui*, datele exacte ale unui arbore genealogic.

Nimic mai infamant că într-o societate tradițională mama e servitoare, tatăl abuziv, violent, iresponsabil. Cum se poate salva oare fiul natural decât prin apel la șansa de a-și recupera biografia cu ajutorul imaginariului? Și Sadoveanu și Panait Istrati și Camil Petrescu și G. Călinescu s-au aflat într-o asemenea situație. Și, într-un anume fel, Mateiu Caragiale. Nu prea departe de aceste biografii fracturate se află istoriile personale ale lui Tudor Arghezi... Hortensiei Papadat Bengescu sau, mai aproape de noi, ale lui Marin Preda... Eugen Barbu.

O situație mai specială ar fi a lui Petru Dumitriu, autorul unei mult studiate **Cronici de familie**. În societatea românească de după Unirea din 1918, a avea mamă de origine maghiară (fie și nobiliară) și un tată ofițer, echivala cu o *mezalianță*. Procesul Tatălui și decizia paricidului apar, cu insistență, la Emil Cioran și la Eugen Ionescu, însă atenție, multe pagini ale operelor acestor mari creatori pot fi înțelese doar prin grila de care vorbeam mai sus. **Omul revoltat / omul politic** își câștigă, prin optica acestora, înțelesuri noi. Aș zice de altfel că în acest context, Tudor Arghezi ocupă locul cel mai... ispititor. Dar trebuie să-ți spun și aceea că titlul mă sperie, cu toate că...

- **Ezitarea asta mă ispitește să formulez o întrebare oarecum mai agresivă. Ți-e frică să dezvolți subiectul?**

- A... zici că e agresivă doar oarecum... Dragă Titus, eu sunt critic literar, fac istorie literară, îți citesc cu drag cărțile, tu ai scris cele mai frumoase și mai sincere volume despre Timișoara lui Decembrie 1989. Văd că următoarele tale cărți s-au întors în urmă...

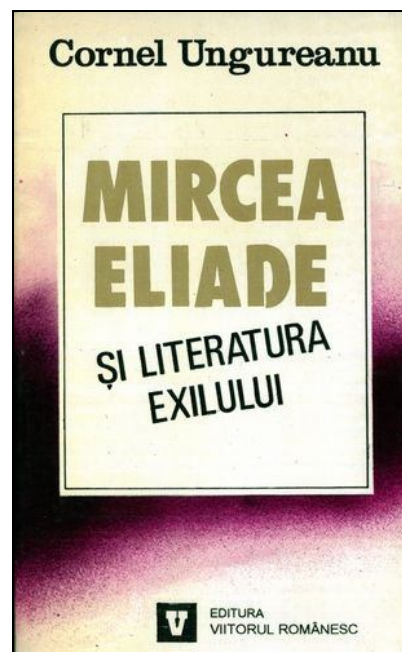
- **Haide să facem acum și noi această manevră. Să ne întoarcem în urmă. Deci... când te-ai apucat de literatură?**

- Da, e altceva. Întrebarea asta nu

are... ghimpi... De prin clasa a șaptea, la Școala generală din Zăguzeni. Sat-sat, dar domnul director Iancu I. Petrescu înființase un internat pentru copiii din localitățile învecinate. Mai mult chiar decât atât, îndrumați de dânsul, umblam prin satele învecinate cu... *sorcova*. Prezentam spectacole în care să arătăm... ce fapte nemaipomenite se petrec în școala noastră. Și ce grozav este domnul director... Eu scriam poezii, pe care le recitam la aceste manifestări. Înainte însă de fiecare *moment personal*, recitam poezia **În sat la noi** a autorului... Iancu I. Petrescu. Ei, zilelele de neuitat ale copilăriei, ale fabuloasei perioade din viața omului – **copilăria!**

Alta a fost situația la liceul din Caransebeș. Aici am fost supuși unei discipline dure. Prea dure. Și m-am cam... însingurat. Una peste alta, nu am amintiri plăcute din perioada liceală. Cu toate astea, aș spune că nu se cade să consider perioada aceea... neagră-neagră. Contrazicându-l pe John Osborne, aș zice că nu trebuie... *să privesc înapoi cu mânie* spre însingurarea mea. Asta pentru că în însingurarea aceea – o propoziție, câteva fraze, apoi pagini, pagini întregi... Adică un jurnal. Și lecturi. Începusem să citesc, vorba aceea, și în somn. Apoi vise! Dar ce vise?!... Citind orice carte ce-mi cădea în mână, îmi fixam des privirea în tavan visând să scriu romane ca **La Medeleni**, ca... acela pe care tocmai îl citeam.

Ei bine, la facultate... La facultate am scris o comunicare despre Labiș, profesorul Bociort m-a luat



atunci de mână și m-a dus la **Scrisul bănățean** (din 1964 revista se va numi **Orizont**) unde am început să scriu recenzii. Cu asta am intrat în ritm, într-un program ce m-a disciplinat, datorită căruia, zic eu, am devenit **soldat al scrisului**.

În fine, în 1965, am terminat Filologia, secția română-germană. Datorită repartiției am ajuns într-un sat necooperativizat, unde am scris un roman. L-am trimis la Cluj, Ion Oarcăsu a vrut să-l tipărească, dar mi-a cerut prea multe modificări și cum eu n-am fost de acord...

După câțiva ani, în 1970, am fost angajat la *Orizont*, unde mi s-a încredințat sectorul de critică literară. Trebuia să scriu săptămânal cronici literare. Cu asta am cam terminat-o cu proza treizeci de ani, din 1970 până în 2000, deoarece am ținut cronica literară a revistei **Orizont**. Singur sau împreună cu Marcel Pop Corniș, Eugen Dorcescu, Lucian Alexiu, Mircea Mihăieș.

- **Dar s-au adunat și altfel de pagini, acestea găzduite între coperti, ce în 1975 au fost răsplătite cu premiul pentru debut, în 1980 cu cel pentru critică și istorie literară. Unul după altul. Ajuși aici, am o întrebare, dar n-o formulez deoarece sunt convins că ai intuit-o.**

- 1975. Am obținut atunci premiul pentru debut în critică cu o carte despre criticii literari.

În 1970, se înființase la Timișoara editura **Facla**, care avea nevoie de cărți ale localnicilor, care solicita tomuri autorilor din zonă. →

În acest context, mi s-a cerut și mie un manuscris.

Mi-am strâns cronicile publicate în reviste de-a lungul timpului, am completat manuscrisul cu studiile mele despre Blaga, Voiculescu, Pillat, Marin Preda...

Editura m-a cam amânat, apoi a reținut doar paginile despre criticii literari.

La cenzură au mai fost eliminate niște pagini, două capitole oarecum mai *nervoase*, cele despre Vitner și Nicolae Moraru.

Cartea a plăcut, a fost bine primită, s-a scris despre ea mult. Ce-am făcut cu paginile neincluse în volumul publicat la editura timișoreană? Le-am plasat între alte coperti și le-am trimis la **Cartea Românească**.

S-a ocupat de ele doamna Dimisianu. Redactor extraordinar doamna Gerogeta Dimisianu. În fine, juriul care mi-a dat premiul era patronat de domnul Șerban Cioculescu. Pentru dânsul nu eram un necunoscut, un debutant, mă știa de la Biblioteca Academiei. Mă știa pentru că eu îmi petreceam vacanțele la Biblioteca Academiei, directorul acesteia fiind chiar dl. Cioculescu. Trebuie să precizez că nu eram un, cum să spun, cititor *ocasional*. Domnul Cioculescu și-a dat seama că aveam un *plan de studiu*, de aceea am avut, m-am bucurat de toate facilitățile. Am avut adică acces și la manuscrisele de la Sala 3, cea în care se găseau publicațiile și cărțile prețioase, rare, unice... Asta e, sunt un om cu îndelungi stagii prin arhive...

- **Anul ăsta ai luat premiul Academiei...**

- A fost o surpriză plăcută. Mărturisesc, foarte plăcută. Premiul Academiei mi-a fost acordat pentru lucrarea **Vasile Voiculescu. Oglinzi paralele**. Carte în care am plasat, pe lângă teza mea de doctorat despre Vasile Voiculescu – susținută în 1984, după ani de așteptare – capitole în care vorbeam despre implicarea operei lui V. Voiculescu în geografia literară a României, în introducerea volumului dând amănunte despre apropierea mea de Ionică Voiculescu, fiul năzdrăvan al marelui scriitor, care a murit, din păcate, prea devreme pentru a realiza, împreună, proiectele editoriale pe care ni le fixasem.

- **Înțeleg că pentru a scrie despre Vasile Voiculescu ai studiat numeroase, poate toate docum-**

entele în care există informații, date despre dânsul.

Cornel dragă, cine mai umblă astăzi prin arhive?

- Nu știu... Din păcate nu există, încă, **liniștită și frumoasă cercetare a biografiilor marilor scriitori**. Vatamaniuc a trecut binișor de 90 de ani, Gheran se apropie de 90... Ce face, mă întreb și eu, juna generație? Mai are timp să rămână în biblioteci, în arhive?

Am realizat, se știe, cu Adriana Babeți, grupul de cercetare *A treia Europă*. Ne-am selectat studenții cei mai buni, am avut alături de noi un șir de prieteni care ar fi trebuit să se specializeze în cercetarea literaturii române în relație cu literaturile Europei Centrale, am publicat două volume colective, am tradus vreo 60 de cărți, am scos o revistă care a ajuns la cinci numere și, după succesul grupului, după dialogurile cu cercetători din Franța, Statele Unite, Budapesta, Belgrad, Varșovia... cei mai importanți dintre ei au devenit... șefi ai unor Institute culturale de peste hotare, unul este ambasador la Budapesta, mulți alții sunt cadre didactice prin Statele Unite, Canada, Germania...

- **Cea mai recentă carte a ta este *Literatura Banatului*... O carte cât *Istoria lui Manolescu*. În afară de publicațiile județene, ce n-au scris mai nimic despre ea, ai avut presă bună. Foarte bună. Cartea a fost elogiată la televiziune, în revistele literare... Ți-ai reproșa, totuși, ceva?**

- Multe. Hai să nu zicem multe, dar destule... În primul rând, îmi imput faptul că despre autorii fundamentali ai Banatului cultural – Virgil Nemoianu, Mihai Șora, Mircea Martin, Mihai I. Spăriosu, Sanda Golopenția, Octavian Neamțu – am scris prea puțin, despre unii deloc. Ca și despre prietenii mei, prietenii de lângă mine sau de dincolo. Sigur, sper să fac și pentru cartea asta o a doua ediție, aceea adăugită. După cum sper ca anul viitor să dau spre tipărire volumul **Mittel-europa periferiilor**, ediție adăugită și acesta, iar pentru centenarul Unirii vreau să termin **Geografia literară a României**.

- **Cornel Ungureanu – mulțumiri. Mii de mulțumiri pentru acest parcurs prin laborioasa, impresionanta ta creație literară.**

Timișoara, octombrie 2016



La Bacău, spre Bacovia

Bacovia mi-a venit și fulgerător luminos mi-a pus pe suflet o frunză verde

din viitorul din primăvara anului 2015. și mai apoi

mă numesc eu Firulovici i-am spus frunzei

crezând că-i nai de sub stele înlăcrimate din Dunăre la vale

unde și noi locuim cu multă dragoste și norozie cum spune Alimpie fratele meu

iar măicuța noastră Ielena prenume nimic nu spune astăzi pe lume

De la Suceava, spre setea mea

De la Suceava azi îmi vine o surpriză cât un cosmos întreg *dureros de dulce*

o carte despre *Opera magna* a poetului zis Labiș Nicolae cum mi-a promis sora lui

1300 de pagini la scor precum un soi imens de galaxii înnodate doar de 21 de ani abia abia

trăiți de la Suceava spre nimănuia prin care și noi suntem *in vivo* prezenți lin

Răzvine și ăsta e sus mare exact și de tot abia cum aici expus *spre setea noastră*

ADAM PUSLOJIC

Vatra veche dialog



Mircea Boeriu

„Să fim oameni buni, cu credință în Dumnezeu și nădejde mare în El”

În primele zile ale lunii iunie, am fost la Blaj, la o întâlnire- aniversară, împlinirea a mai mulți ani de la terminarea liceului. Am avut bucuria să-l reîntâlnesc pe colegul meu de liceu Mircea Maximilian Boeriu, artist plastic, membru fondator și vicepreședinte al Filialei Alba a *Uniunii Artiștilor Plastici* din România. I-am propus să-mi acorde un interviu pentru revista *Vatra veche*. Am descoperit că fostul meu coleg, deși a ajuns un cunoscut artist plastic, este timid și vorbește puțin. Greu, l-am tras de limbă ca să aflu mai multe informații despre el.

Luminița Cornea: Mai întâi îți mulțumesc, Mircea Boeriu, că ai acceptat să-mi acorzi acest interviu pentru revista *Vatra veche*. Să începem cu... începutul. Te rog, câteva date biografice... eventual, de când ai avut conștiința că ești artist?

Mircea Maximilian Boeriu: Mulțumesc. M-am născut la 27 aprilie 1949....

-știu, la Blaj.

- ... la Câmpina. Sunt consătean cu Nicolae Grigorescu.

- Am vizitat și eu *Casa Memorială „Nicolae Grigorescu”* din Câmpina. Te rog, mai departe...

- Am început să pictez la vârsta de 12 ani. Primul meu dascăl de pictură a fost călugărul Iuliu Moga din Blaj, prieten foarte bun cu bunicul meu. Amândoi erau artiști. În lucrările pe care le executau ei, bunicul făcea sculptura unui iconostas, iar preotul Moga, pictura. De la dânsul, am învățat multe lucruri în

ceea ce privește arta plastică, de la felul cum trebuie să desenezi, echilibrul în pagină, umbra, lumina, penumbra, umbra accentuată, lumina accentuată, compoziția. Era un foarte bun colorist preotul Moga și un foarte bun interpret în ceea ce privește compoziția. Dânsul făcuse, câțiva ani, studii în Franța, ca apoi să se stabilească în Blaj, în rugăciune și în credință.

Am început studiile la Blaj, nouă clase la *Liceul „Jacob Mureșianu”*, am continuat la Oradea, unde am finalizat studiile liceale.

- Nu mai știu de ce te-ai transferat la Oradea, mai ales că mereu ai fost cu noi, vechii tăi colegi, prezent la toate întâlnirile noastre, care după 20 de ani au fost anuale.

- La Oradea, aveam o soră. Tatăl meu a hotărât să merg s-o mai ajut și să termin acolo liceul. Dar se crease și o anume atmosferă în școală, aici, la Blaj. În clasa a IX-a, la ora de istorie, profesoara mă prinsese că desenam ceva cam deochiat, oricum mă ocupam de desen în timpul orei de istorie. Mi-a dat nota doi și m-a lăsat corigent. Aceasta a fost atmosfera la liceul din Blaj, dar am finalizat cu bine liceul la Oradea. Am dat la *Facultatea de Arte Plastice* din Cluj, unde am intrat șef de promoție. Am continuat la *Universitatea de Vest* din Timișoara. Am avut profesori deosebiți și colegi deosebiți. În pictură, am început cu clasicismul învățat de la părintele Moga, urmând să dezvolt modalitatea de lucru, realizând o pictură abstractă, ca la ora actuală să folosesc scurgerea de culoare a lui Jackson Pollock (1912-1956), unul dintre exponeții majori ai expresionismului abstract. Astăzi, eu fac nu o pictură abstractă, ci una modernă abstractă decorativă.

-Care este prezența lucrărilor tale în expoziții? Știu că la începutul lunii mai, în cadrul festivităților de sărbătorire a evenimentelor de pe *Câmpia Libertății din Blaj, 13-15 mai 1848, la Muzeul de Istorie „Augustin Bunea”*, Blaj, a avut loc o expoziție de pictură, unde ai expus ca artist consacrat, alături de un pictor debutant, Dan Avram. Mai cunosc faptul că atunci lucrările ți-au fost prezentate de prof. univ. dr. Cornel Tatai Baltă, cunoscut critic de artă, iar directorul muzeului,

prof. Simona Frâncu, ți-a făcut un laudatio, apreciind valoarea lucrărilor și talentul tău. Ești un pictor cu care Blajul se mândrește. Nu te mira că am aflat atâtea, știu să utilizez internetul.

- Bine. Tot la Blaj, în august 2014, am participat la *Tabăra internațională de artă*. Am avut expoziție personală, în noiembrie 2015, la *Galeria Municipală* din Alba Iulia, precedată de o altă personală, în același spațiu, în aprilie 2009. Am avut multe lucrări în multe expoziții în județ, în țară și peste hotare. În anul 1992, am devenit membru al *Uniunii Artiștilor Plastici din România*, Filiala Alba, continuând cu expoziții naționale și internaționale. La ora aceasta, lucrez în atelierul meu de la Blaj, situat pe str. Ion Inochentie Micu Klain, nr. 59. Am circa 600 de lucrări executate. Am lucrări în colecții particulare (de exemplu, în colecția Regelui Mihai de România) din țară și din străinătate, la muzee din țară, la Cluj, București, Târgu-Mureș.

- Ce tematică ai, în general, în lucrările tale? Titluri? Ai o anume temă care te-a obsedat?

- Tematica figurativ abstractă executată prin scurgeri de laviuri de culoare și de dimensiuni mari și foarte mari. Am și lucrări mici, care se pot combina între ele, apropiindu-se și realizând diferite panouri decorative abstracte sau figurativ abstracte. În general, lucrările mele nu au titluri, totuși am lucrări cu titlul *Constelații* sau lucrarea *Codex Aureus*, pe care am realizat-o în ultimul timp, de dimensiuni 1,50 / 1,20, apoi personaje figurative, compoziții decorative. Am căutat, în permanență, să continui ceea ce a lăsat marele Jackson Pollock, lucru pe care el l-a făcut decorativ și pur abstract. Eu am intrat în figurativ, în figurativ cu tentă religioasă și cu tentă uman-figurativă. M-a obsedat tema figurativă, în special tema religioasă și personajul religios cu aură și cu calitățile de personaj figurativ religios.

- Mă gândesc să te întreb dacă ai între amintirile tale vreo poveste deosebită. Sunt la modă poveștile, dar, serios, mă gândesc la ceva legat de artă, bineînțeles, eventual de familie. →

A consemnat
LUMINIȚA CORNEA

- Da, am o poveste pe care am spus-o doar prietenilor apropiați. Este vorba despre bustul mitropolitului greco-catolic Vasile Suci (1873-1935), o personalitate însemnată, nu numai a Blajului, care între 1920-1935 a fost membru de onoare al Academiei Române. Acum acest bust se află la loc central, în Parcul Blajului, pe colț, în fața Palatului Cultural.

- M-ai făcut curioasă. Ce poveste poate avea bustul mitropolitului Vasile Suci?

- Ei bine, acest bust, operă a marelui sculptor Constantin Baraschi (1902-1966), s-a aflat în catedrala greco-catolică din Blaj până în anul 1948. Bunicul meu Maximilian Boeriu, preot în catedrala Blajului, în anul 1948, când a fost desființat greco-catolicismul, a luat bustul (greu, de multe kilograme), ca să nu fie distrus, ponegriț; l-a îngrijit, l-a uns cu vaselină, apoi, punându-l într-un sac de iută, l-a îngropat în pământ, în curtea noastră. A stat îngropat timp de 50 de ani. Dacă cineva ar fi descoperit sau dacă am fi fost pârâți,... nu mai avea cine să dea acest interviu.

În anul 1991, bustul a fost dezgropat de mine și de tatăl meu și l-am dat familiei mitropolitului Vasile Suci, de fapt descendenților, familiei lui Emil Alexandru Negruțiu (1911-1988), fost rector al Universității de Agronomie din Cluj, membru corespondent al Academiei Române. Tatăl meu a ținut mult ca bustul să ajungă la familie. Însă familia l-a predat Primăriei, aflându-se acum în locul ce i se cuvine; frumos, vizibil, instalat în parcul central al Blajului.

- Îmi place această poveste reală pe care a trăit-o familia ta. Desigur bunicul și tatăl tău au trăit vreme de 50 de ani cu frica în sân, cum se spune. Câte asemenea povești nu vor mai fiind la români! Dar, te rog să revenim la arta ta. Ce planuri de viitor ai? Nu se poate fără o astfel de întrebare, nu-i așa?

- Am un atelier mare plin cu lucrări începute, neterminate, nefiniate și urmăresc să le inventarizez în vara aceasta, eventual, un catalog cu ele. Altă etapă de lucru, mi-am cumpărat pânze de vreo mie de euro, dimensiuni foarte mari, 90/90, care puse laolaltă fac un metru și ceva, care să acopere suprafețe mari în

muzeele țării. Să fiu sănătos, să le pot lucra.

- Ai un palmares / catalog al lucrărilor, care pe unde sunt?

- Am expus în județ, apoi în cadrul unor expoziții naționale la Bistrița, Deva, Sibiu, Cluj, Târgu-Mureș, Alba Iulia, București. Participări internaționale am avut la Basel în Elveția, în Olanda, Belgia, Franța, Italia. Am participat la Veneția, la diverse expoziții organizate, cu premii. În țară, colaborez bine cu Uniunea Artiștilor Plastici, Filiala Alba, fiind aproape ca distanță, eu locuind în Blaj.

În Blaj, am lucrări la *Muzeul de Istorie „Augustin Bunea”*, la *Biblioteca Municipală „Școala Ardeleană”*. Îmi doresc ca, la *Palatul Cultural* din Blaj, recent renovat, să pot organiza, în toamnă, cu ocazia deschiderii oficiale a acestuia, o expoziție personală în care să-mi etalez toate lucrările principale, considerate de mine valoroase.

De foarte curând am aflat că la *Parlament* mi-a intrat o lucrare abstractă, deci am intrat și eu între cei 160 de expozanți români și străini. Apoi, prin colaborarea cu Interart, la *Biblioteca Națională*, București, mi-a intrat o compoziție abstractă în expoziția de grup ce va fi vernisată peste puțin timp, în 29 iunie.

-Ai un anotimp preferat sau o



parte a zilei în care lucrezi mai bine?

- Mă trezesc dimineața timpuriu, la primele ore, când simt o atracție spre a lucra ori să fiu în atelier, locul în care sunt cel mai liniștit și cel mai odihnit, fiind mângâiat de duhurile dimineții cele bune. La răsăritul soarelui, în zorii dimineții, simt plăcerea de a lucra încontinuu, exact cum făcea țăranul român ce se scula de dimineață, atunci când cântau cocoșii; îl găsea soarele pe câmp. Atunci lucra cu cel mai mare elan. Este un moment extraordinar de plăcut și o senzație extraordinar de adâncă, sufletească, dimineața când liniștea este apăsătoare și când zorii zilei te luminează. Ceva încântător!

- Cred că într-adevăr așa este. Și mie îmi place să lucrez dimineața foarte devreme. În final, un mesaj, te rog.

M.M. Boeriu: Să ne dea Dumnezeu sănătate, că avem totuși o vârstă care ne face să ne gândim la ceea ce am făcut până acum în viață, la ceea ce n-am făcut, la ce trebuie să mai facem și cât timp mai avem ca să realizăm lucruri deosebite, dacă se poate ... Omenia și cinstea să existe și să triumfe. **Să fim oameni buni, cu credință în Dumnezeu și nădejde mare în El**, pentru că asta ne leagă, asta ne ține, asta ne dă curaj să mergem mai departe.

- Foarte frumos spus. Mulțumesc din suflet. Fii mai optimist! Mai avem până vom împlini vârsta regelui Mihai. **Îți doresc sănătate și mult succes în realizarea tuturor proiectelor! Trebuie să spun cititorilor că fotografiile lucrărilor tale, pe care le vom trimite la „Vatra veche”, sunt realizate de colegul nostru Mihai Bianu, un bun specialist fotograf ... chiar dacă este amator. Îți mulțumim și lui.**

Învățând sanscrita (cu) Eminescu

“Scrisoare divină” e traducerea eminesciană pentru numele alfabetului devanagari. Dacă valabilitatea caracterelor tipografice respective fusese o problemă, la începuturi, pentru înșiși urmașii lui Gutenberg, lui Eminescu i-a fost dat să rescrie, de mână, după tiparul berlinez ‘In der Nicolaischen Buchhandlung’, editorul cărții *Kritische Grammatik der Sanskrita-Sprache in kurzerer Fassung von Franz Bopp, Zweite Ausgabe, 1845*, devenită, în înscrisul lui I.Nădejde, “Compunere/Traducere De Mihail Eminescu. *Gramateca sanscrită*. Vol. 1. Iași, 1886. În biblioteca de Iași”. Soarta a vrut ca publicarea, pentru prima oară, în 1983, să se facă în facsimil (însoțit de transliterarea, tipărită, în alfabet latin) – M. Eminescu, *Opere*, XIV. Traduceri filozofice, istorice și științifice. Hurmuzaki. Rotscher. Kant. Leskien. Bopp. Articole și excerpte. Editura Academiei Republicii Socialiste România, p. 509 - 896 (unele citate, în continuare, vor indica, în paranteză, pagina la care se află în această ediție). Editorii, Petru Creția și Amita Bhoșe, au introdus cercetătorii și cititorii în laboratorul, cu totul surprinzător pentru cultura română, al lui Mihai Eminescu, traducătorul. Preocuparea pentru sanscrită apărea, misterios și poate terapeutic, drept un final de operă în eternitate, dacă nu un accident, o curiozitate, cum se perpetuase în percepția eminescologilor vreme de peste un veac. Cum să (nu) fi încununat sanscrita opere de căpătâi de istorie națională, artă dramatică, filosofie transcendentală, paleoslavă, traduse de Eminescu din germană în română?

În afara tiparului devanagari, poate că nu lipsește nimic din *gramatică* în varianta din ediția critică națională menționată mai sus. Luăm parte chiar la un spectacol, o *leela*, (‘lela’ lui Budai-Deleanu?) româno-sanscrită. Deschizând volumul la paginile manuscrise în devanagari ale lui Eminescu, profesorul Satya Vrat Shastri a avut o revelație, din care și-a revenit parcă anume pentru a-i relata, pe nerăsuflăte, soției sale, Usha, specialistă, ca și dânsul, în sanscrită, ce a văzut. Devanagari fiind un alfabet numai de majuscule, scrisul lui Eminescu îi va fi apărut ca un tipar



empatic. Se va întâmpla la fel oricărui indian care va avea cartea aceasta tipărită în mână, iar orice român care se va alfabetiza în devanagari cu ajutorul lui Eminescu va fi la înălțime, ca să spunem doar clasa.

Atât pentru Bopp cât, crede Amita Bhoșe, și pentru Eminescu, utilizarea alfabetului devanagari ține, la ei, de vizual, pronunția corespondentă neinteresând în aparență. Același Satya Vrat Shastri, aflat în România cu prilejul conferirii doctoratului honoris causa al Universității din Oradea, a oferit, prin viu grai, ore întregi, echivalente sanscrite la cuvintele romanes dintr-un dicționar pregătit de Luminița Cioabă, pe care aceasta i-l rostea ca într-o transă.

Dacă transcrierea porțiunii în devanagari din gramatica sanscrită acoperă o zonă grafică enigmatică în biografia scrisului eminescian, în orice caz manuscrisul se poate citi și ca o partitură, știmate psiho-poetice ale propriului melos indo-european, iar tipărirea lor, făcându-le poate mai greu, pentru români, de decipiat ori de omologat acordurilor propriei poezii și poetici, ne poartă în sacristia sanscrită a științei paniniene a gramaticii, via Franz Bopp. Întârzierea, până acum, a tiparului și a punerii separate, în volum, la dispoziția mult mai multor interesați decât s-ar crede, a acestor gramatici sanscrite eminesciene adaugă, prin nelămurirea misterelor marilor întâlniri întru logos-vac, o atractivitate proaspătă, o descoperire redimensionată la standarde globale în care India lui Eminescu, reimaginată cosmic, românește, abia se confirmă, contrapunctic, prin traducerea finală, ca însăși viața lui nestrăină universului, peste moarte și avatar.

Am asistat, câțiva ani, în India, la confirmări, în “traducere”, ale lui Eminescu. Mahendra Dave se credea chiar un avatar, în... gujarati. Ascultând traducerea proprie, *Divyagrahah*,

incantată de Urmila Rani Trikha, Sergiu Al-George a murmurat, fără cea mai vagă ostentație: parcă aud pentru prima oară *Lucașfărul* lui Eminescu. Departe de a fi fost un sacrilegiu, acea întoarcere la scrisoarea divină, în palimpsest de sonorități, va fi simfonizat în auzul indianistului nostru – specialist în foniatrice! – scriitura eminesciană, românească și totdeodată, în auz, sanscrită. Avatarurile – mai multe în România – ale versiunii în devanagari, tipărite oarecum în ‘samizdat’, neincluse în edițiile ‘oficiale’ încă, se vor fi însumat amănărilor publicării gramaticii.

În India, traducerea *Lucașfărului* a circulat ca o operă a locului, lansările bucurându-se de tonalități irepetabile. Parcă în replică la transcrierea paradigmelor gramaticii sanscrite, mai mulți poeți indieni au recompus poeme de inspirație indiană ale lui Eminescu. Imnul originii, din *Rigveda*, tradus în germană, de aici în română, de către Eminescu, rescris în începutul *Scrisorii I*, (re)tradus în sanscrită de Rafik Vihari Joshi, se regăsește într-o spirală, într-o singularitate ce poate decima constelații.

Geniului de gramatician al lui Bopp, traducătorul său, Eminescu, i-a răspuns cu ultimele eforturi, testamentare, retrospectiv și premonitoriu. Ne aflăm în fața unui cod supragramatical, o comunicare între începutul și sfârșitul limbilor, cu punerea în vedetă a recunoașterii, *abhijnana* (Kalidasa), de sine a culturilor prin celălalt, prin cel dintâi, același cu cel din urmă: “împresurat din toate părțile de boală, redus prin forța lucrurilor la o funcție subalternă, devenit incapabil de o activitate creativă, Eminescu a avut totuși energia, disciplina și elanul intelectual de a se confrunta cu o lucrare dificilă între toate și, biruindu-și și încheindu-și soarta, de a-și apropia într-un chip admirabil limba ideală a aspirațiilor sale cele mai adânci” (Petru Creția, ed. cit. p.62). “Grija și exactitatea cu care a tradus Gramatica lui Franz Bopp dezvăluie că, cel puțin în perioada traducerii, Eminescu posedă cunoștințele teoretice despre limba sanscrită la cel mai bun nivel al științei vremii sale” (Amita Bhoșe, în ediția citată, p. 1017). Or, ‘perioada traducerii’ este fie între 1874-1876, după unii, fie 1884-1886, după alții, în aceeași fatidică bibliotecă →

GEORGE ANCA

ieșeană, azi “Mihai Eminescu”, cât s-ar putea grafia și în devanagari cum își plănuiește cartea de vizită, alfabet în care i-au cunoscut numele sute de studenți indieni.

Să fi rămas Eminescu ‘copist și sufleur’ și în sanscrită? Tocmai când se îndreptățește “ocupațiunea mea, care întotdeauna va rămânea științifică și literară”, cum i-a scris lui Maiorescu, dar și-o va fi spus-o mai ales sieși, precum i s-ar fi putut adresa și lui Kalidasa, poet-kavi dar și *almkarika* (poetician, ca și Eminescu).

Tema-rasa și sunetul-dhvani străbat sanscrit întreaga creație a lui Eminescu, de la plânsul antropomorf al izvorului-nașterii la dorul-avator al solului către Zalmoxis, blestemat de formă în *Nirvana/Rugăciunea unui dac*.

Sanscritismului de fond al operei, al morții tuturor eroilor din *Mahabharata*, i se contrapune, rece, ritual, *gramatica* sanscrită, de pe urmă și, în acest târziu, dintru început, reîncepere în învățarea spiritului primordial cu Eminescu, într-un timp când devanagari e la îndemână, electronic, ubicuu. Dacă în ediția facsimilată, pentru cititorul român abia transliterarea declanșează fonetismul, originalul lui Bopp și devenirea tradițional simbolică la Eminescu duc spre semnul vizual și sonor al rădăcinii atotputernice.

O gramatică și un glosar ale zeilor: Siva; “Puradanishas m. un nume al lui Indra (*ad litteram* ‘mușcător de cetăți’, comp. Purandara ‘despicător de cetăți’; “Shvetah, un comune al lui Indra (*ad litteram* ‘având cai albi’; “Indraani, Varunaani, Rudraani, soțiile lui Indra, Varuna, Rudra”; “dharmaavid” m.f.n. ‘cunoscător de datorii’; ”acyuta 1) adj. firmus, trop. excelsus, divinus, augustus 2) nomen Vis’nus et Kris’ni”; ”ishvara m. 1) dominus 2) nomen Sivi 3) adj. potens, capax, par”; “ishvari f. 1) domina 2) nomen Durgae, Shivi uxores”...

Mahabharata este citată pentru exemplificarea numeralului; traducerea lui Eminescu, din sanscrită (în devanagari) și germană: “Dronas răni pe Pandawas, o, rege, cu 25 Kripa, cu 50 de săgeți, pe Durjodhanas cu 64 și pe Saljas cu 9, pe Draunis tigrul-bărbat cu 3 săgeți, Arthajanis cu trei săgeți” (p.786).

Pentru Eminescu, sanscrita a fost o realitate, așa cum este pentru Kalidasa. Kali îl întâlnește pe Călin.

LUP LA MENAJERIE

Mi s-a revelat și taina mării menajerii

–
gratiile nu pot fi un hotar
între viață și moarte.

Deja nu mai am niciun rost
în orașul imens,
nu este al meu, nu sunt al lui.

Am fost târât aici
legat de turela unui tanc,
deși se știa că nu am valoare
strategică.

Am fost pus după gratii
ca un element decorativ.
De sărbători sunt un simbol
al creșterii prieteniei
între spiritul liber, sălbatic
și realizările în arta dresajului.
Mi se aruncă, printre gratii,
vorbe dulci, acadele și oase sărate.

De cele mai multe ori, însă,
sunt mângâiat cu biciul.
Îndeosebi atunci
când îmi arăt colții și sperii
semenii domesticiți cu lejeritate
ori îi irit pe maestrul dresajului.

Mă auziți cum urlu?..
De ce urlu? De aia!..
Dar, mai ales, mi-e dor,
când luna e plină,
de cântecul din frunză!

1984

SABIA DE BRONZ

Când, la Micene, meșterul bătuse
pe muchia nicovalei la tăiș,
Hefaistos, uimit de ce-auzise,
intră în forjerie pe furieș.

Privi-ndelung cum razele solare
tresaltă pe metalul subțiat –
nu izbutise, astfel, sceptra mare
al tatălui să-l fi iluminat.

E-o taină aici
din vremi fără de vreme,
din meșteșugul vechilor titani...
Și-l îmbarcă pe meșter pe trirame
cu tot cu ucenicul său avani.

Să nu mai fie în Elada veche
meșter să-l întrecă la forjat,
îl duse pe elinul nepereche
la Histria, în nordul depărtat.



Aici făcu elinul săbii multe
pentru un rege dac în plin avânt
care, în timp, făcu de el să-asculte
Olbia-n est și-al celților pământ.

Sabia măestrită, ce-o văzuse
Hefaistos în casa din Micene,
regele dac abil o mânuiește
în vremuri bune și în ceasuri grele.

Și-atunci când îi curmară firul vieții
conjurii cei lăsați de neam și zeu,
se frânse-n patru sabia dreptății
ca țara sa unită-atât de greu.

1984

TÂNĂR AED

Veghe și vis, și-ntâi predestinare –
fir de nisip din uriașul ceas
înveșmântând doar timpul ce-a rămas
din crugul vremilor cu mult mai mare.

O cale nouă-n timp, o altă soartă
cu-nmuguriri de rod în alba zi.
Zadarnic vis. Timpu-i goană deșertă! –
din beznă vocea sumbră va răzbi.

O stirpe tristă sunt prezicătorii –
își scaldă veghea-n noaptea de tăciune
și-nseninați, când se revarsă zorii,
în miez de zi predicția-și pot spune.

Tânăr aed –
nu vreau s-ascult preziceri
că dragostea-mi voi pierde în curând
și din Infern re’ntors, rănit și-nfrânt,
voi fi eu însumi pradă sfâșierii.

Nu vreau s-ascult preziceri.
Înfloresc cireșii și-nverzește iasomia
și-n țara-mi sfâșiată urmăresc
singura pradă sacră – poezia.

1984

VALERIU MATEI

Coșbuc 150

De copil l-am învățat pe Coșbuc din gura bunicilor materni și a mamei și apoi la școală, multe dintre poeziile bardului de la Hordou intrându-mi în memorie și în simțire în transpunerea lor muzicală. Un fior de emoție, de melancolie și de un fel aparte de nostalgie îmi cuprinde sufletul și acum când mi-aduc aminte de acei ani.

Sărbătorirea celor 150 de ani de la nașterea poetului George Coșbuc, fiu al preotului greco-catolic din satul natal, semnifică nu doar o luminoasă datină a celebrării unei conștiințe naționale, a unei personalități de referință a culturii române, a unui poet ce singur s-a definit la maturitate: „Sunt suflet în sufletul neamului meu/ Și-i cânt bucuria și-amarul” și despre care G. Călinescu scria că „a devenit poetul conștiinței naționale, opera sa de o valoare artistică nepieritoare înălțându-ne sufletul și inspirându-ne curaj”, ci și, dacă îmi este îngăduită o părere neliterară, prilej de apropiere ecumenică prin egala prețuire care se dă lucrării poetului atât din partea Bisericii Ortodoxe cât și din cea a Bisericii Greco-Catolice, prin armonizarea receptării lirismului său sub bolta latinității noastre.

Văd cu bucurie că, în programul celebrărilor, Înalt Preasfinția Sa Andrei, Mitropolitul ortodox al Clujului și Feleacului a săvârșit o Sfântă Liturghie arhierescă în memoria și pentru sufletul acestui „poet al sufletului românesc”, cum în numea Liviu Rebreanu. Mă bucură acest lucru și așa ar trebui să fie mereu. Aceste celebrări, aniversative ori comemorative, încununate de Liturgia arhierescă, dau dimensiunea a ceea ce trebuie să constituie un drum împreună prin taina creației spirituale dătătoare de speranță și de putere sufletească solidară în vremuri nu tocmai senine.

Mi s-a cerut un gând despre Coșbuc la această aniversare tocmai pentru că sunt un greco-catolic.

Mărturisesc că este într-adevăr reconfortant să constăți că marile spirite creatoare ale noastre, trecute de acum în lumea dreptilor și în panteonul culturii române, ne adună și ne unesc în spirit și gând, în credință și faptă ca români într-o „Grădină a Maicii Domnului”.

† VIRGIL BERCEA



Nicolae Băciuț - omagiu poetului, la el acasă, 18 septembrie 2016



Mureșeni (și nu numai) la Hordou, la 18 septembrie 2016



La Gimnaziul „George Coșbuc” din Târgu-Mureș: Maria Laslo, Nicolae Băciuț, Mircea Dorin Istrate, Ana Munteanu Drăgici, Piroska Hanea, Traian Comșa, 20 septembrie 2016



Sub semnul lui Coșbuc, la Sărmașu: Lazăr Lădariu, Nicolae Băciuț, Florin Bengean, 20 septembrie 2016

Întrebări despre Dumnezeu

Printre elementele care definesc și consolidează patrimoniul cultural românesc, poezia religioasă ocupă un loc aparte. Ea a reprezentat mereu o miză uriașă pe care niciun poet care-și ia în serios menirea, nu poate și nici nu are dreptul s-o minimalizeze. Istoria poeziei universale, dar și autohtone, cuprinde numeroase poeme în care numele Domnului este tratat cu maximă seriozitate și evlavie. Literatura română este foarte bogată în poezie religioasă, iar cele mai multe dintre poezii sunt în legătură cu sărbătoarea Învierii Domnului și cu Sărbătoarea Nașterii Domnului, puncte de referință în credința și tradiția ortodoxă. Dar poezii închină și rugăciuni către Dumnezeu, către Maica Domnului, către sfinți și către îngeri, arătând cât de prezenți sunt aceștia în viața noastră.

Coborât dintr-un șir de preoți, unii dintre ei școliți în școala teologică de la Blaj, **George Coșbuc** (1866-1916) este și el un poet al rugăciunii, opera lui însumând și creații poetice de inspirație religioasă. (1) Poeziile sale religioase sunt autentice rugăciuni către Dumnezeu și au o încărcătură mistică inconfundabilă. Există în poezia religioasă a lui Coșbuc o raportare perpetuă a omului la voința divină, un fior cosmogonic și transcendent, o îngenunchere în fața misterului dumnezeiesc. (2) Pentru George Coșbuc, Dumnezeu este în noi, e alături de noi, e în vegetal și în animal, ca și în spiritul uman: “Cine-nvață așa de dulce/ Păsărelele să cânte./ Și pe cerbi la fugă vesel/ Prin păduri să se azvânte? // Cine face, ca să sufle/ Prin văzduhuri, asprul vânt./ Și-anotimpurile veșnic/ Să se schimbe pe pământuri? // Cine-ndeamnă pârâiașul/ A fugi din munți la vale./ Și adâncul lac să salte/ Înspre mal unde sale? // Cine dăruit-a boltei/ Soarele strălucitor./ Stelele, ce ne încântă./ Noaptea, cu surusul lor? // Spune-mi, cine e maestrul./ Domn peste-ale firei taine./ Care-mbracă flori și câmpuri/ Cu așa frumoase haine? // Care face, ca să cadă/ Răcoroase, ploi din nori./ Și cu roua-ades adapă/ Plantele setoase-n zori? // Spune-mi cine este oare./ Cum se cheamă el, copile, / Creatorul fără →

Preot GHEORGHE ȘINCAN

seamăn,/ Ce ți-a dat viață, zile? // Domnul, care-n altă lume,/ Mai presus de-acest pământ./ Celor buni le dă odihnă./ În locașul lor prea-sfânt? // De-l cunoști: Fii bun și-ascultă-L./ Ca să-ți faci loc și ție/ Între sufletele blânde./ În a sa împărăție!// (*Întrebări despre Dumnezeu*)

Unele din poeziile sale, înfățișează bucuria cu care întâmpinăm marile sărbători ale creștinătății: Crăciunul și Paștele. Nașterii Mântuitorului, Coșbuc îi închină câteva poezii existente în manualele de literatură de odinioară, dar aproape necunoscute generațiilor ce au trecut prin școală după Reforma învățământului din 1948: *Colindătorii, Pomul Crăciunului, Crăciunul în tabără*. În poezia *Colindătorii*, „sufletul poetului e atât de apropiat de al copilului de odinioară – iar viziunea căminului părintesc, în noaptea sfântă de Crăciun, e zugrăvită în culori ce-și pot găsi reflexul în afectivitatea fiecăruia dintre noi. Poezia stăruie asupra unei duioase imagini de familie: mama povestind copiilor despre nașterea și patimile Mântuitorului, imagine interferată de zvonul colindătorilor, care îi impresionează atât de mult pe copii, încât scenele povestite și văzute se prelungesc în vis: „Și când târziu ne biruia / Pe vatra veche somnul / Prin vis vedeam tot flori de măr/ Și-n fașe mic pe Domnul.” (*Colindătorii*) (2)

Capodopera poeziei religioase a lui Coșbuc este *La Paști*, un pastel al primăverii, un tablou vibrant pătruns de sfințenia și lumina zilelor Învierii, de frumusețea și misterul miracolului ridicării Domnului la cer. Adevărată și pătrunsă de credință, cântarea preotului în altar și glasul clopotelor vestesc biruința vieții asupra morții. Un singur gând stăpânește întreaga suflare a satului: „În fața noastră ne e soarta/ Și viața este tot, nu moartea.” În Ziua Învierii Domnului, se bucură toată creatura, se bucură cerul și pământul, pentru că prin Înviere a fost biruită moartea, pentru că prin Înviere a biruit Hristos, care este Viața. Această stare de bucurie a întregii creații izbucnește atât de frumos din chemarea unei cântări de Paști: „Răsărit-a primăvara, veniți să ne desfătăm! Strălucit-a Învierea lui Hristos, veniți să ne veselim!” Armonia între lumina și strălucirea Paștilor și între lumina și prospețimea primăverii a dat naștere măiestritelor

versuri ale poetului George Coșbuc: „Răsuflul cald al primăverii/ Adus-a zilele-nvierii./ Și cât e de frumos în sat!// Creștinii vin tăcuți din vale/ Și doi de se-ntâlnesc în cale/ Își zic: Hristos a înviat!// Și râd de-atâta sărbătoare / Din chipul lor cel ars de soare”. (*La Paști*)

Acestea sunt versurile esențiale care sintetizează întreaga învățătură creștină a poeziei în legătură cu credința despre Înviere, rezumând esența simbolică a Învierii Mântuitorului: biruința vieții asupra morții. Aici se exprimă ideea poetică susținută de către Sf. Ap. Pavel în Epistola I către Corinteni, cap. 15, 13-14: „Dacă nu e înviere a morților, nici Hristos n-a înviat. Și dacă Hristos n-a înviat, zadarnică e atunci propovăduirea noastră, zadarnică e și credința voastră.”

Dacă poezia s-ar fi terminat aici, ea ar fi fost numai o verificare a unui adevăr evanghelic fundamental, dar Coșbuc simte nevoia să detensioneze acest enunț, prin revenirea la alte imagini înduioșătoare ale sfintei sărbători: tineri și bătrâni urcând dealul spre biserică și câte o bătrână șovăind, ducându-și micul ei nepot de mână. Imaginea duce cu gândul la mama care-și dorște înapoi fiul înstrăinat, iar legătura cu versul esențial în care predomină bucuria Învierii se face prin îndemnul: „La zâmbet cerul azi ne cheamă/ Sunt Paștile! Nu plânge, mamă!”

Există în poezia lui Coșbuc și câteva narațiuni moralizatoare, un soi de parable versificate, o poezie gnomică într-o formă accesibilă, prin care el se anunță ca un precursor al lui Vasile Militaru: *Amin strigă stâncile, Cel mai bun cuvânt, Iisus la Împăratul, Armindenii*. (3) Marea poezie a lui Coșbuc este însă integrată subtextual, organic, în câteva din cele mai cunoscute texte, considerate capodopere ale creației sale: *Nunta Zamfirei, Moartea lui Fulger, Vara, Pace*. Primele două poezii rămân reprezentative pentru înfățișarea unor momente importante din viața satului, a omului în general: nunta și moartea; și legat de acestea s-a insistat îndeosebi asupra influenței folclorice evidente în cele două creații ale lui Coșbuc. (4) Numai că, dată fiind vechimea creștinismului la români, creația folclorică însăși, datinile și obiceiurile românilor au fost înrăurite de filosofia creștină. (5) De aceea, finalul din splendida baladă *Nunta*



George Coșbuc – portret de Veress Zsuzsa (ulei pe pânză), 2019

Zamfirei, cu vesela și bătrâneasca urare a lui Mugur Împărat, este, desigur, o datină, o tradiție, dar și ecoul biblicului îndemn: „Creșteți și vă înmulțiți și stăpâniți pământul”: „Și vesel, Mugur împărat/ Ca cel dintâi s-a ridicat/ Și cu paharul plin în mâini/ Precum e felul din bătrâni / La orice chef între români, el a-nchinat/ Și-a zis: Cât mac e prin livezi/ Atâția ani la miri urez, / Și-un prinț la anul, blând și mic / Să crească mare și voinic / Iar noi să mai jucăm un pic / Și la botez.”

În *Moartea lui Fulger*, episodul central (aparitia bătrânului și cuvintele adresate mamei care în disperarea sa merge până la blasfemie), constituie de asemenea o sinteză a concepției creștine asupra vieții: viața este o datorie grea, ea trebuie trăită în așa fel încât să avem conștiința împlinirii noastre ca „mădular ale lui Hristos”: „Ei și-au plinit chemarea lor/ Și i-au văzut murind ușor/ N-a fost nici unul plângător/ Că viața-i fum”, această însușire culminând cu elogiul unei virtuți cardinale a creștinismului – „credința în zilele de apoi”, credința în Înviere, văzută de însuși Apostolul Pavel ca piatră unghiulară a Evangheliei lui Hristos. Nicio idee nu e mai profund impregnată de credința creștină decât aceea că drumul omului pe pământ e vremelnic, efemer, în timp ce adevărata răsplată vine abia după moarte: „Credința-n zilele de-apoi/ E singura tărie-n noi/ Că multe-s tari, cum credeam noi/ Și mâine nu-s,/ Și-oricât de amărâți să fim / Nu-i bine să ne despărțim/ De Cel ce viețile le-a dat! / O fi viața chin răbdat./ Dar una știu: ea ni s-a dat/ →

Ca s-o trăim!”

Pe cât este de popular George Coșbuc (sau, mai precis, pe cât era de popular), ne-am aștepta ca opera lui să fie cunoscută până în cele mai mici amănunte. Recitat, nu cu multă vreme în urmă, la toate serbările școlare, la concurență cu Eminescu, George Coșbuc era un familiar al publicului școlar, iar această familiaritate dădea iluzia că e un scriitor care nu ne mai poate rezerva niciun fel de secrete. Ca scriitor popular, Coșbuc este, în poezie, echivalentul lui Creangă, cu o la fel de rafinată și densă erudiție a tradițiilor regionale și naționale. Ioan Alexandru îl considera pe Coșbuc cel mai de seamă poet religios din literatura română, iar un alt mare scriitor român, Liviu Rebreanu, spunea în acest sens: „Eminescu și Coșbuc. Pot sta prea bine alături. Se deosebesc atât de mult, încât se completează. Ei doi dau fața și sufletul poeziei românești de până acum – *Luceafărul și Nunta Zamfirei!*”⁽⁶⁾

Nu știu dacă astăzi mai e cuprins în manuale. Mă tem că nu i s-a acordat un asemenea loc, iar autorii acestor cărți de învățat tineretul își dovedesc, ca și în alte cazuri, incompetența crasă.

Nu pot încheia, fără să citez din nou versurile lui Coșbuc, pe care eu le recitesc din când în când, dar pe care noi românii ar trebui să le ținem sub căpătâi. Pentru că cei care îl iubesc îl apreciază și îl merită pe George Coșbuc: **Închinați-vă popoare!** Dumnezeu e bun - / El a pus în soare focul / Verii-a tot încălzitoare. / Inima-i e sfântul soare. / Și-alte lumi el pune-n locul / Lumilor ce-apun. // Închinați-vă popoare! / Dumnezeu e drept - / Binecuvânta-va anii / Celui ce-n dreptate moare. / Însă jalnic plângătoare / Vor avea-o-n veci tiranii / Inima din piept! // Închinați-vă popoare! / Dumnezeu e sfânt - / Cel ascuns e-n veci de față. / Cel etern într-una moare. / Vă-nchinați, că-nvingătoare / El renaște-a sa viață / Dintr-al său mormânt”.

Note

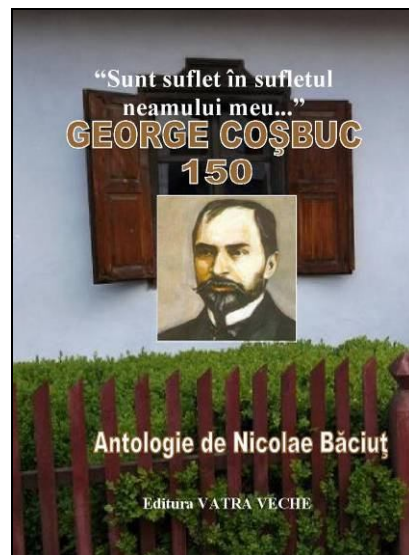
- 1) Ion Buzași, *Valori creștine în poezia românească*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2009, p.51
- 2) Ioan Alexandru, *Iubirea de Patrie*, vol. I, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1978, p.9
- 3) John Breck, *Unde este Dumnezeu când avem nevoie de El?*, Editura Patmos, Cluj-Napoca, 2005, p. 85
- 4) Maria-Daniela Pânăzan, *Poezia religioasă românească. Analize și comentarii estetice*, Editura CronoLogia, Sibiu, 2012
- 5) Pr. Prof. Ilie Moldovan, *Iubirea – Taina Căsătoriei. Teologia iubirii I. În Hristos și în Biserică*, vol.1, Alba Iulia, 1996, p. 210
- 6) Lucian Valea, *Coșbuc în căutarea universului liric*, București, Editura Albatros, 1980 p. 55.

„Sunt suflet în sufletul neamului meu...”

Coșbuc – 150, antologie de Nicolae Băciuț, Editura Vatra veche 2016

Dintr-un gest reparatoriu, dintr-altul de continuitate și sigur dintr-unul de fraternitate scriitoricească și poate și din alte motive mai subtile, ce-mi scapă, scriitorul Nicolae Băciuț a inițiat, a adunat, a corectat, a așezat în pagină și a publicat pe spezele proprii o carte de eseuri și memorialistică pentru și despre George Coșbuc, la ceas aniversar. De ce reparatoriu? Fiindcă *în ultima vreme... după o logică didactică greu de înțeles, opera lui George Coșbuc a fost pusă pe linie moartă, fiind lipsită de mijlocul cel mai sănătos de menținere a unei opere în actualitate, existența în manualele școlare și că această nouă aniversare îl găsește pe autor aruncat în debaraua literaturii...*, după cum menționează acesta, dar și din motivul că actuala revistă *Vatra Veche*, pe care Nicolae Băciuț o realizează și o conduce la Tg. Mureș, în regim privat, își are rădăcinile în revista *Vatra*, apărută la București între 1894-1896, condusă de Caragiale, Slavici și Coșbuc, unde *de facto* acesta din urmă era vioara întâi: *...Editorul rămânea răzâmat numai în Coșbuc. Ne întâlneam, ce-i drept, adeseori ca să stăm de vorbă, dar acela care muncea era Coșbuc, numai el, și mai ales mulțumită ostenețelor lui a fost Vatra o revistă ilustrată care poate fi citită și azi cu plăcere*” (Ioan Slavici în *Amintirile sale*). Mai sunt și alte motive sentimentale ce țin de structura sa interioară, precum cel al memoriei gestului părinților săi, care au participat la Hordou, în satul poetului, în 1966, atunci când s-au aniversat 100 de ani de la nașterea ”poetului sentimentului românesc al ființei”, după cum îl caracterizează Nicolae Băciuț, aprofundând și lărgind substanțial sintagma stângistă a lui Dobrogeanu - Gherea, agreată de doctrina comunistă, care a menționat simplist că George Coșbuc este (doar) ”poetul țărănimii”. Desigur, este și un motiv (poate cel mai important) al esteticii și forței de transfigurare a poeziei lui George Coșbuc, care după acesta *are suficiente virtuți care să o impună în continuare în conștiința unui public care va și să ia din această poezie ceea ce e pulbere de aur, lăsând deoparte zgura vremurilor*.

Fiecare autor din această carte dă carate de strălucire operei, vieții și zbaterilor lui Coșbuc, empatizând cu acesta, post factum, la bucurii și necazuri.



Dumitru Hurubă pune în antiteză receptarea serioasă, critică, a scriitorilor de prima linie, cu cea postdecembristă, și mai nou ”fesbukistă”, demolatoare și nihilistă, adepta, aceasta din urmă, a unei literaturi ”care a coborât ștacheta valorii până la a se autoelimina din istoria literară”: *”...Cât despre Coșbucuuuuc... A, ăla cu Noi vrem pământ, Nunta Zamfirei, Iarna pe uliță, zis ”poetul țăranilor?” Să apară pe Fes-buc? Hai, mă! Vetust, ca și ceilalți!...”*. Este multă biografie comentată, analize și citate ale lui Coșbuc sau despre Coșbuc, așa cum întâlnim mai la toate textele din prezenta carte.

Lăzăr Lădarius scrie și el de *cel care a cântat toate vitezile neamului*, trecându-i biografia și zbaterile, de la naștere până la moarte, printr-un filtru de 24 de carate.

Dimitrie Poptămaș are amintiri de la participarea sa la Hordou, când s-au sărbătorit 100 de ani de la nașterea poetului. Vorbește de „marea” de lume participantă, cu drumul de 8 km dintre Salva (unde parcau autobuzele) până la Hordou *împânzit de oameni pe toată lungimea și lățimea lui... Măreția ceremonialului matrimonial era în floare, așa cum poetul îl fixase în nemuritorul poem Nunta Zamfirei*. (Atât la 100 cât și la 150 de ani de la nașterea lui George Coșbuc, întru amintirea sa, se transpusesese în viața satului poemul amintit.). Fotografiiile făcute de Dimitrie Poptămaș, acum 50 de ani, aduc și prin imagine, frumusețea și măreția acelei sărbători.

Scriitorul Romulus Rusan aduce și el în atenție judecata pripită făcută de către unii contemporani despre acest ”descălecător peste Carpați”. El vorbește despre *minimalismul care a cotropit generația de azi și (care-n.m.)* →

RĂZVAN DUCAN

tinde să pătrundă în educație”, nu ca ”o formă de raționalitate (cum s-ar vrea), ci (ca-n.m.) una de suficiență și lene intelectuală. Și dă un exemplu. ”Ce mai caută Coșbuc în manualele secolului XXI?”, se întreba o mamă intrigată, într-o emisiune de televiziune. ”Copiii se vor plictisi și nu-l vor gusta. Cine, totuși, îl vrea, îl găsește pe internet”. Dar școala este făcută oare ca să te distrezi, nu ca să te instruiască?”, este replica fără echivoc a acestuia. Așadar ”Like pentru Coșbuc”.

Mircea Daroși vorbește despre actualitatea lui Coșbuc și despre studiul lui Gavril Istrate, intitulat ”Coșbuc – în ultimii 50 de ani”, ”pledând cu consecvență pentru permanența lui Coșbuc în rândul cititorilor de toate vârstele”, pentru ca același autor să se regăsească și în materialul *Aspecte lingvistice în poezia lui George Coșbuc* din perspectiva unui coșbucist, același prof. univ. dr. doc. Gavril Istrate în cele peste 30 de studii și articole scrise în decursul anilor..., inclusiv în teza de doctorat cu tema ”Limba poeziei lui George Coșbuc”.

Marin Iancu își susține pledoaria sub titlul *G. Coșbuc și ”resuscitarea arhaității unei lumi”*, comentându-l pe poet și din perspectiva activității sale de ”gazetar la Sibiu”, unde în paginile revistei *Tribuna*, publică și *Nunta Zamferei* (1889).

Un foarte serios și doct material, intitulat *Istoria românilor în creația poetică a lui George Coșbuc*, îl are ca autor pe acad. Ioan-Aurel Pop. Acesta menționează, printre multe lucruri de frumusețe și consistență, următoarele: ”George Coșbuc nu a văzut cu propriii ochi Marea Unire în deplinătatea sa și nici România Mare în toată rotunjimea sa. El nu a fost niciun luptător pe baricade pentru înfăptuirea statului unitar român, dar a făcut, poate, mult mai mult decât atât. A transpus în versurile sale istoria națională de la daci până la Războiul de independență din 1877-1878 și a descifrat sufletul țaranului român prin mijlocirea imaginilor artistice, dând la iveală un adevărat portret al poporului nostru, prin ritm, rimă și măsură”; ”George Coșbuc trăiește, în ciuda nimicniciei vremurilor și a detractorilor lui, spre lauda vieții sale închinată neamului românesc...”. Tot despre *Poezia de inspirație istorică* scrie și Mariana Iancu, menționând că în întregul volum *Cântece de vitejie, eroismul cotidian este văzut în esența lui populară, cu înscenări dramatice*. Aceasta ia pe rând, ca și exemple, versuri din *Decebal către popor, Moartea lui Gelu,*

Pașa Hassan, Trei, Doamne, și toți trei, O scrisoare de la Muselim-Selo, etc.

Ecaterina Țarălungă analizează *Semnul lui Coșbuc* sub sfera semnificativului și semnificantului. Spune aceasta: ”Gama de adâncime a poeziei sale a rămas mitologia populară și istoria neamului. În perspectiva timpului, putem considera că acesta este și semnificatul întregii activități desfășurate de Coșbuc, în toate domeniile pe care le-a abordat. Semnificantul pe care a reușit să-l construiască deasupra unui astfel de fundament este cu totul impresionant, iar fațetele lui încă n-au fost puse și analizate împreună spre a vedea luminile multiple ale acestei personalități”.

Prof. Rozalia Truță, sub titlul - întrebare *Un farmec și-n izvoare? (Eu fraze nu știu să-nvărtesc)* vorbește de cel care a fost *durutul* din *ranele neamului*, pe care l-a considerat *izvor și țintă a totului ce cântă* și care a conștientizat că *viața-i luptă și datorie grea* și a luptat pentru ea așa cum ne-a învățat și pe noi *cu dragoste și cu dor*. La rândul ei, Maria-Daniela Pănzăan este de părere că George Coșbuc este *un poet care se cere recitat și reanalizat hermeneutic*, iar prof. Codruța Băciuț face o paralelă comparativă, sub spectrul elogiului, mamei din poezia lui George Coșbuc și mamei din poezia lui Grigore Vieru. Pentru ca în final ”să-i împace” pe cei doi, din lupta nicicând dusă, sub pavăza versurilor unui poet contemporan: ”mamă frumoasă, primul meu rai...” (C.V. Tudor).

Alina - Camelia Stanciu, elevă la Colegiul Național ”Andrei Șaguna” din Brașov, s-a oprit îndrăzneț la *Nunta între tradiție și spectacol*, începându-și pledoaria cu un înscris al ”poetului pătimirii noastre”, Octavian Goga: *Mai întâi a fost satul și după aceea au venit dealurile din jur, ca să păzească frumusețea asta*. Cadrul de desfășurare fiind astfel creionat, vorbește despre *Nunta Zamferei*, ca și cadru general și particular, în același timp. Ca la sfârșit



Revedere acasă la Coșbuc: Cleopatra Lorințiu, Nicolae Băciuț, Răzvan Ducan, 18 septembrie 2016

să concluzioneze: *Poezia Nunta Zamferei este un spectacol cu final deschis!* În eseu *George Coșbuc și Elena*, Mihai Știrbu se referă la poet din perspectiva biografiei lui, insistând și pe momentul căsătoriei din 1895, cu Elena, *fiica unui comerciant bogat din Brașov, George Sfetea, dar și sora editorului C. Sfetea*. Un moment trist, amintit de mai multe ori în carte, este cel al morții unicului său fiu, Alexandru, un tânăr supradotat, mort la 20 de ani, ca urmare a unui tragic accident de automobil. Nici analiza lui George Coșbuc din alte perspective nu este neglijată. Cea a poetului care a fost, a gazetarului, a traducătorului, a academicianului.

Ca postfață sunt și două materiale, scrise de Nicolae Băciuț, unul despre Casa Memorială ”George Coșbuc” din Hordou, iar al doilea, ca și un gând, ”150, la umbra unui Centenar fâlnic!”. Primul este despre casa pe care autorul acestei antologii a văzut-o *înainte de a o vedea*, din poveștile chintelniceilor lui (Nicolae Băciuț s-a născut în în 1956, la Chintelnici, Bistrița-Năsăud) care au fost la Centenarul Coșbuc din 1966 (17-19 septembrie), iar a doua dintr-o dezamăgire recentă, când custodele de acum al muzeului, interpelat telefonic de către acesta, pentru a i se cere concursul în vederea organizării de către mureșeni în muzeu a unui eveniment cultural omagial, la 18 septembrie 2016, cu ocazia sărbătoririi lui Coșbuc la 150 de ani de la naștere, și-a exprimat neîncrederea că muzeul va fi deschis, deoarece ”se lucrează încă, se fac amenajări”. Scepticismul autorului, probat de atâtea alte dați, era/este că exasperant de puține instituții de cultură își mai înțeleg în ziua de azi menirea, pentru a organiza evenimente în memoria marilor personalități culturale, evenimentelor culturale, evenimentelor livești, etc. Deci, inclusiv în ceea ce-l privește pe Coșbuc. *Sau cer eu prea mult, am așteptări prea mari?*, spune acesta, bulversat de ignoranță, inclusiv a celor plătiți de la buget pentru a face activități culturale, dar nu fac mai nimic. Dar asta este o altă poveste.

Cartea se încheie cu fotografiile ale poetului *Firelor de tort și Cântecele de vitejie*, cu fotografia medaliei jubiliare de la Centenar, cu afișe ale omagierii poetului la 150 de ani, gândite și organizate de Nicolae Băciuț și, de asemenea, cu câteva poezii de-ale lui Coșbuc, ”afinități electivă” ale autorului antologiei.

Prin această carte, cel puțin mie, mi s-a întărit mai mult sentimentul că *Sunt suflet în sufletul neamului meu....*

Ecouri la „Coșbuc - 150”

Stimate Domnule Băciuț,

Mulțumim pentru trimiterea revistei dvs. *Vatra veche*, nr. 9, v-am trimis și noi revista *Sămănătorul* online, care apare la o lună după ediția tipărită.

Cu indicarea sursei, putem prelua și noi pe blogul nostru <http://samanatorul.blogspot.ro> unele articole despre Coșbuc care sunt pentru noi de un interes deosebit? Sau din antologia Nicolae Băciuț, „Coșbuc – 150” (*La umbra unui Centenar falnic!, Afinități electivă – antologie poeme, Afișe – Coșbuc 150*).

După cum vedeți în revista *Sămănătorul*, pe care v-am trimis-o azi la redacție, avem și noi recenzii la cartea Nicolae N. Tomoniș și Maxim Morariu „George Coșbuc de la Tismana”, Studii, Articole și Amintiri, Editura Sămănătorul, Tismana, 2016: <http://samanatorul.blogspot.ro/2016/05/cezarina-adamescu-pasi-pre-lumina.html>.

Am făcut și o dezbatere „George Coșbuc de la Tismana” în Cercul Pedagogic al profesorilor de limba română: <http://samanatorul.blogspot.ro/2016/03/dezbatere-george-cosbuc-de-la-tismana.html>.

Cartea a fost prezentată și la biblioteca din Bistrița Năsăud și peste tot unde a fost invitat și părintele Maxim Morariu din Salva, cu prilejul manifestărilor Coșbuc 150.

Puține reviste au scris despre activitatea noastră, dar noi dorim să fim altfel. Să nu ne intereseze doar a promova ce am scris noi despre Coșbuc ci și ce au scris alții. Pentru că noi trebuie să-l înviem pe Coșbuc după ce l-au scos miniștrii vânduți străinătății din manualul de limba română.

Dar vai ! Iată că noi, redactorii sau editorii, ne auto-lăudăm scriind fără o strategie comună! Tot ce scriem noi trebuie să ajungă în școală la profesorii de limba română, așa cum am făcut la Tismana. Asta este lupta pentru dezastul scoaterii din manuale a istoriei și a ciuntirii literaturii noastre, a clasicilor secolului trecut, cărora în prezent li se îngroapă și opera.

Să ne strângem rândurile pentru că altfel miniștrii (mereu maghiari) ai culturii și tehnocrații învățământului românesc ne vor omorî și pe noi! Procecele au început deja prin tribunale...

Cum plagiatul e acum la modă, în curând vom fi acuzați că am plagiat patriotismul românesc de la ardeleanul Coșbuc și suntem naționaliști după



Moment omagial Coșbuc, la borna 150, susținut de scriitori și oameni de cultură mureșeni (18.09. 2016)

moda lui Eminescu, Alecsandri și alții ca ei scoși din manualele școlare.

Cu stimă dintotdeauna,

NICU N. TOMONIȘ

*

Numai bunul Dumnezeu știe cum faci și în nr. 9 al revistei "Vatra veche", ca să asiguri o asemenea varietate de materiale, deși ai dat Cezarului ce este al Cezarului, adică lui George Coșbuc i-ai asigurat un spațiu generos, deplin meritat. În nicio altă revistă n-am întâlnit atâtea secționări în universul Lui. Sunt și cărți noi despre el. Splendid! Sincer, n-am mai văzut în nicio altă revistă prezente atâtea texte semnate de nume serioase. Roagă, totuși, autorii să se ferească de adjectivul "coșbucian", care este inacceptabil, dacă gândim mai atent. Poetul merită scos de la naftalină și nu doar la ceas aniversar.

Am citit și în numerele precedente despre Coșbuc, pe care l-am purtat cu mare fală în conferințele mele din acest an prin toată America de Nord, de la Denver Colorado, la Troy Michigan, Cleveland Ohio, apoi în Canada la cenacurile românilor din Windsor și Montreal.

Am constatat și acolo că poetul Coșbuc este bine așezat în sufletele românilor diasporei; chiar poate fi recitat fără nicio pregătire prealabilă, ceea ce se întâmplă și cu câteva texte ale lui Mihai Eminescu.

De aceea, îi putem considera poeți naționali ai noștri, pentru că ei sunt purtați pe toate meridianele în gândul conaționalilor noștri. Este un criteriu imbatabil și acesta, nu?

Ca și în alte rânduri, trebuie să recunosc faptul că ești inepuizabil, dragă Nicu Băciuț, și ai colaboratori strașnici. Eu și Sebastian Doreanu îți mulțumim pentru publicarea interviului american, care ajută pe confracții de lectură din țară să înțeleagă adevărul că și diaspora noastră este activă, parte firească din cultura cea adevărată a românilor contemporaneității noastre.

Îți trimit astăzi un nou text.

ANCA ȘIRGHIE

Bună ziua, Domnule Nicolae Băciuț!

Nu vă mulțumesc pentru fiecare număr al revistei „Vatra Veche”- on line, cu care mă onorați lună de lună, dar de astă dată nu pot să nu o fac. Vă felicit pentru inițiativele și realizările Dvs., volumul antologic omagial „Sunt suflet în sufletul neamului meu...” GEORGE COȘBUC 150 și numărul 9 al revistei VATRA VECHE. Asemenea semnale sunt necesare în acest timp când în școala românească nu i se acordă Poetului atenția cuvenită.

M-a emoționat în mod aparte esul *Istoria românilor în creația poetică a lui George Coșbuc*, semnat de domnul acad. Ioan-Aurel Pop, fiindcă în asemenea manieră ne-a fost nouă predat suflul patriotic al poetului George Coșbuc în anii de liceu de profesorul nostru Valer Vodă. În acel an, 1966, am pus în scenă, la centenarul nașterii poetului, spectacolul „Nunta Zamferei”, sub conducerea aceleiași inimos profesor de literatura română.

Contribuția mea la prezenta sâr-bătoare, ca profesor pensionar, este modestă, să împărtășesc doar bucuria trăită personal, citind pagini din cartea și revista omagiale, cititorilor revistei Liceului din Subcetate. Mi-am permis, să reproduc paginile scrise de Domnul Academician Ioan-Aurel Pop publicate de Dvs., cu mențiunile de rigoare:

<http://revistalyceum.blogspot.ro/2016/09/sunt-suflet-in-sufletul-neamului-meu.html>

Vă felicit, Domnule Nicolae Băciuț pentru eforturile pe care le faceți pentru propășirea culturii române, pentru prezența Dvs. la importante manifestări culturale, pretutindeni în spațiul românesc, împărtășindu-ne, în cuvinte și imagini, trăiri frumoase prin pagina Dvs. de Facebook.

Cu alese gânduri de recunoștință și respect,

DOINA DOBREANU

*

Vă mulțumesc pentru revistă. Cu pemisiunea dvs, aş sori să prezint revista la emisiunea pe care o coordonez la un post de televiziune local, dar care poate fi urmărit în direct pe infohd.ro, în fiecare zi de marți la ora 16,00.

Vă felicit pentru conținut!

Aștept un răspuns până duminică.

Să-mi dați acceptul pentru a o prezenta în emisiune. După ce se va difuza, emisiunea CĂRȚI, PERSONALITĂȚI, CONFESIUNI va fi postată și pe facebook. Vă voi anunța.

O zi bună,

PAULINA POPA

General Manager, Editura EMIA

O imagine americană necunoscută a lui George Enescu

În marele anticariat "Strand" din Manhattan, la sectorul cărților de artă, îmi atrage atenția un album fotografic de dimensiunea unei genți "diplomat" Îl răsfoiesc și văd portrete de actori, artiști, muzicieni, modeliste etc.

Surpriză! La una dintre pagini apare figura lui George Enescu, într-o ipostază nemaîntâlnită în iconografia marelui nostrum compozitor. Nu este obosit sau gârbovit, este elegant îmbrăcat, fața sa e liniștită și stă așezat pe un fel de soclu parcă în poziția pașnică a săteanului după cosit sau aflat într-o pauză.

Autorul imaginii (datată New York, 1948) se numește Irving Penn, iar albumul a fost editat de *The Museum of Modern Art* din New York în 1984, cu o prefață semnată de John Szarkowski. Niciunul dintre biografiile din România nu înregistrează acest portret - nici Muzeul Enescu din București.

Reiau lectura cărții, de la capăt, pentru a vedea cine îl acompaniază pe Enescu și cine este Irving Penn. Extrag câteva date succinte din biografia acestui fotograf american.

Irving Penn s-a născut la 16 iunie 1917 (a decedat în 2009) la Plainfield, New Jersey, într-o familie de evrei ruși. Are o bogată activitate publicistică la revistele „Harper's Bazar” și „Vogue” din New York. Călătorește în Europa anul 1945, pe urmele armatei americane, în Austria și Italia, și ia contact cu personalități ale timpului, se întoarce la New York și deschide un studio care îl va face celebru prin numele celor care îi vor trece pragul sau pe care îi surprinde în ambientul lor din marile capitale europene. Cine sunt aceștia? Iată doar câteva nume celebre: Truman Capote, Joan Miro, Jean Cocteau, Richard Burton, Colette, Christian Dior, David Smith, Henry Moore, Iacob Epstein (apărătorul lui Brâncuși în procesul acestuia cu Biroul vamal din New York), Marcel Duchamp (colaboratorul aceluiași Brâncuși pe teritoriul american), Saul Steinberg (originar din România interbelică), Max Ernst, Andre Derain și mulți alții.

Rezultă că, dacă figura lui Brâncuși nu i-a reținut atenția, i-au reținut

în schimb atenția prietenii acestuia, Epstein și Duchamp, de la care va fi aflat detalii despre capriciile „sfântului din Montparnasse”, vorba lui Peter Neagoe, dar deloc sfânt.

Brâncuși nu putea fi, deci, surprins fotografic, el însuși fiind un fotograf al operelor sale de artă, zic, nu putea fi cucerit astfel, deoarece Irving Penn avea o anumită tehnică și filosofie în portretizarea personajelor sale, pe care le pune să se așeze „experimental” în fața obiectivului fotografic.

Irving Penn este adeptul, dar și cunoscătorul, psihologiei „behavioriste”, al testelor de comportament - pe linia Freud și Wundt.

Exemplul clasic îl avem în felul în care este surprins George Enescu, aflat pe un pedestal peste care fotograful a pus o prelată de păslă oarecare, care face folduri cu aparență sculpturală.

În alte cazuri, subiecții sunt puși între două panouri mari, așezate în unghi, cu colț ascuțit.

E cazul, de pildă, lui Truman Capote, Duchamp sau balerina de pe coperta albumului.

De(și) din felul cum aceștia reacționează, rezultă anu-mite trăsături de caracter care trădează biografia lor interioară.

În fine, privind imaginea lui George Enescu, percep neconvenționalul situației, dar și ecouri estivale din „Rapsodia Română”, sunetul spicelor de grâu aurit în soare și trilurile ciocârliei din înaltul cerului, acorduri care sună și azi în emisiunile de radio de la New York.

Menționez că, deși Georgia O'Keeffe, W.A. Anden, Igor Stravinsky, Ducesa de Windsor, Martha Graham, Marlene Dietrich, Eugen Ionesco, Dodi, Artur Rubinstein etc. nu sunt prinși în selecția „enesciană” - o numesc de față - i-am regăsit în alte surse și resurse bibliografice despre Irving Penn sau citați de John Szarkowski, curatorul cărții, fostul șef al compartimentului fotografie de la Muzeul de Artă Modernă din New York.

Mă gândesc că acest album masiv al lui Irving Penn (re)pune în circulație universală și românească chipul unui George Enescu inedit și inclusiv numele fotografului său de la New York.

Mai bine mai târziu decât niciodată!

M.N. RUSU



Nu devii bătrân fiindcă ai trăit un anumit număr de ani, devii bătrân fiindcă ai dezertat de la idealul tau. Anii ridează pielea, dar renunțarea la ideal ridează sufletul.

GEORGE ENESCU

De prin 1897-1898, când m-am născut în București și i-am auzit executarea înălțătoare a *Poemului românesc (Poema română)*, întâia sa compoziție, nu l-am mai văzut pe Enescu. A venit rar prin țară (...) Acum e bărbat în puterea vârstei. Un cap fin, cu ochii scânteietori și cu plepe bogate. Numai nerv, întreaga făptură. Înfașurarea fără nicio pretenție și totuși cu acel aer de mândrie curată care șede cuiva atât de bine, când este îndreptățit prin daruri excepționale. Orchestra își simte stăpânul. Gestul cel mai neînsemnat al maestrului diriguitor își are efectul neînduplecat. Dar ce gesturi expresive, cumpătate și puternice.

NICOLAE IORGA

În "Neamul Românesc", 1908

George Enescu este unul dintre cei mai autentici reprezentanți ai sufletului românesc, în întreaga lume, un artist executant complet, de reputație înaltă, și un creator dintre cei care vor rămâne în cultura europeană.

Ca om, înseamnă, prin nemaipozenita sa contopire cu arta, prin dragostea de inițiere și sprijin pentru cei care vin după el, un nou soi de frumusețe, care ne face să fim mândri că e român.

CAMIL PETRESCU

MIRCEA VULCĂNESCU DESTIN DE MARTIR

Personalitate greu de fixat într-o definiție, Mircea Vulcănescu este recunoscut printre reprezentanții generației sale (Mircea Eliade, Petru Comarnescu, Constantin Noica, Mihail Sebastian etc.), drept o mare promisiune prin inteligență, cultură și deschidere intelectuală.

S-a născut pe 3 martie 1904, la București, în familia unui inspector financiar. Urmează clasele primare în Capitală, gimnaziul la Iași și Tecuci, unde familia i se refugiase în timpul ocupației germane.

După absolvirea liceului la Galați și București, în 1921 s-a înscris la Facultatea de Filosofie și Litere și la Facultatea de Drept din București, devenind aici un membru remarcabil al Asociației Studenților Creștini din România (ASCR).

Rămâne de notorietate proverbială sa precocitate intelectuală, atât de limpede ilustrată prin elaborarea încă din timpul studenției a mai multor lucrări filosofice (*Cercetări asupra cunoștinței, Introducere în fenomenologia teoriei cunoștinței, Misticismul și teoria cunoștinței, Sistemul meu filosofic: existențialismul*, în proiect), articole în Buletinul ASCR, influențat în toate aceste manifestări de profesorii săi Dimitrie Gusti și Nae Ionescu.

În 1925, Mircea Vulcănescu își ia licențele în Filosofie și în Drept, participând în primăvara aceluiași an la campania monografică organizată de Dimitrie Gusti în satul Goicea Mare, județul Dolj.

Tot atunci, s-a căsătorit cu Anina Rădulescu-Pogoneanu, o colegă de facultate.

Din toamna lui 1925, Mircea Vulcănescu a făcut studii de specializare la Paris, intenționând să-și dea un doctorat în drept și altul în sociologie. Cum vremurile nu i-au permis să-și definitiveze studiile, continuă însă să aibă o vie activitate în cercurile cultural-religioase la Paris, unde a conferențiat în repetate rânduri.

Spre sfârșitul anului, Mircea Vulcănescu își începe colaborarea la *Gândirea*, ca din octombrie 1928 să publice în ziarul *Cuvântul*, al Mișcării Legionare, unde va scrie până la suspendarea ziarului în 1933.

În anul universitar 1929 - 1930, a fost asistent onorific la catedra profesorului Dimitrie Gusti, apoi, profesor de economie politică și științe juridice la Școala de Asistență Socială, până în 1935, între timp fiind tot mai prezent cu diverse comunicări la simpozioanele asociației culturale „Criterion” și în publicațiile timpului cu articole pe teme religioase, eseuri filosofice și texte de economie politică (*Viața Universitară, Realitatea ilustrată, Ultima oră, Pan, Azi, Prezentul, Criterion, Convorbiri literare, Izvoare de filosofie, Index, Dreapta, Floare de Foc, Familia, Cuvântul studentesc, Gând românesc, Ideea Românească, Excelsior*), în paralel cu îndeplinirea altor numeroase funcții politice, administrative și profesionale, precum cea de asistent onorific la catedra de Sociologie a profesorului Dimitrie Gusti, ajungând să fie decorat de Regele Carol al II-lea și, ulterior, de regele Mihai I cu distincții și mari ordine naționale, în semn de recunoaștere pentru serviciile aduse statului român.

După lovitura de stat din 23 august '44, a revenit pe postul de șef al Datoriei Publice, unde a rămas până pe 30 august 1946, când a fost arestat în lotul al doilea al foștilor membri ai guvernului Antonescu, acuzați de crime de război.

La 9 octombrie 1946 a fost condamnat la opt ani temniță grea. Judecarea recursului s-a prelungit până în ianuarie 1948, când instanța a menținut pedeapsa din '46. Închis la Aiud, alături de majoritatea elitei românești, Mircea Vulcănescu a fost



izolat, la fel ca alți 12 bărbați din celula sa, în hrubele secției 1, unde au fost dezbrăcați în pielea goală și lăsați într-un frig cumplit, neavând paturi sau scaune pe care să șadă.

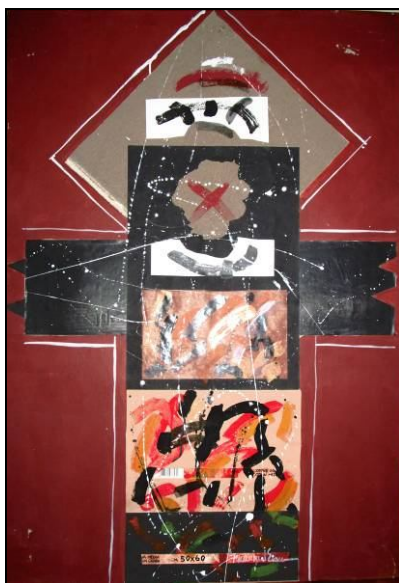
Se spune că, epuizat, unul dintre deținuți a căzut din picioare după câteva ore și Vulcănescu s-ar fi așezat pe ciment ca o saltea pentru cel doborât, salvându-i viața.

Filosoful a murit însă în condiții tragice, pe 28 octombrie 1952, înainte de a împlini 50 de ani, bolnav de plămâni, ca urmare a tratamentului inuman la care a fost supus.

A fost cunoscut și admirat în viața publică, de prieteni și colaboratori, ca un om deosebit de dotat, cu o largă cultură filosofică, un spirit moderat și generos și „cu o egală apetență pentru viață și pentru bucuriile ei foarte diverse” (Alexandru George), de o eleganță ce-l individualiza imediat printre discipolii lui Nae Ionescu, față de care nu s-a lăsat ipătit și în orbita căruia nu reușise să se înscrie, fiind mai degrabă apropiat de D. Gusti, după cum Noica părea cel mai promițător discipol al lui P. P. Negulescu.

În cele mai importante dintre studiile sale, Mircea Vulcănescu își propune să determine structura spiritualității românești, modul de a înțelege lumea și atitudinile fundamentale față de existență (*Omul românesc*, 1937; *Ispita dacică*, 1941; *Dimensiunea românească a existenței*, studiu nefinalizat, 1943). Lucre de referință prin noutatea →

MARIN IANCU

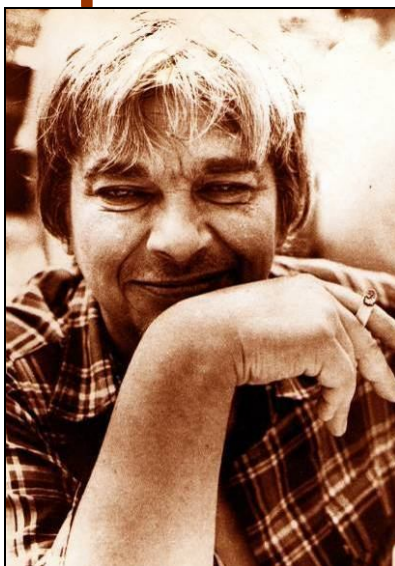


interpretării și prin valoarea ei metodologică, *Dimensiunea românească a existenței* reprezintă o replică la cartea lui Cioran, *Schimbarea la față a României*, din 1936, în care autorul susține că șansa României este de a-și uita trecutul nedemn și de a se angaja într-un „salt istoric”, ieșind din „somnia” ei anistoric și din existența „vegetativă” de o mie de ani. Lucrarea lui Mircea Vulcănescu cuprinde o analiză fenomenologică și hermeneutică asupra limbii, pentru a extrage din expresiile ei consacrate *viziunea asupra existenței* specifică poporului român, în opinia eseistului, *sufletul național* fiind o „combinație” și stratificare de componente diverse, care dau o configurație irepetabilă. Mircea Vulcănescu explică în acest context modul în care românul „trece la faptă” și răspunde somaților istoriei, așa cum îi cere cântecul național: „*Croiește-ți altă soartă!*” „Este curios, scrie Mircea Vulcănescu, că ideea aceasta a deșteptării, sentimentul acesta de «acum ori niciodată», este o idee care tulbură periodic neamul românesc... Dar, să luăm bine aminte ce înseamnă la români acest moment dinamic, această iminentă revărsare a ființei lui în acțiune! Ea se simte numai în clipa în care unitatea ființei a ajuns imposibilă, adică s-a sfâșiat între realitate și vis, în clipa în care conștiința omului s-a dezdoit, într-o trăire dureroasă a actualului, despărțită de vedenia posibilităților, alungate la curțile îndepărtate ale dorului și poate chiar dincolo de ele.”

Încleștarea și perseverența, afirmă Mircea Vulcănescu, nu ne sunt specifice („Ce încruntare ar putea rezista la noi unei dimineți de vară?”), schimbările radicale fiind la români mai degrabă o răbufnire, specific „sufletelor statice, care nu se pot adapta treptat schimbărilor, prin mii de ajustări nesimțite ale indivizilor, ci numai în bloc, prin întoarcerea dintr-o dată, prin modificarea unui resort lăuntric, prin schimbare la față”, sub o puternică presiune interioară sau externă.

Construind asupra spiritualității românești o imagine accentuat tradiționalistă, nonpragmatică, opusă spiritului apusean, Mircea Vulcănescu reprezintă, prin problemele abordate în *Dimensiunea românească a existenței*, un deschizător de drumuri în gândirea modernă românească.

Dreptul la ... vis



„Cădea un val de moarte peste visuri, dar moartea doar pe ea se ucidea.”

Nichita Stănescu

(I)

Analizând istoria religiilor, Elia-de ajunge la concluzia că, pe măsură ce o societate este mai civilizată, scade gradul de percepere a sacrului. Un raport similar este prezentat și de Bachelard în relația dintre cultură și vis, în *Poetica reveriei*. Altfel spus, cu cât gradul de cultură e mai mare, cu atât lumea visează mai puțin. Gândirea mitică, specifică primei vârste a umanității, se manifestă prin vis și povestire, dintr-o perspectivă antropomorfică. Îmblânzirea necunoscutului, a infinitului se realizează în reverii cosmice primitive, în care „lumea este corp omenesc, privire omenească, răsuflare omenească, voce omenească.”¹ Necunoscând o altă realitate, omul ante-cultural se exprimă prin ceea ce cunoaște, prin mituri, pe care apoi le transmite urmașilor. Astfel, în concepția bachelardiană, visul precede cultura, și, implicit, literatura, însă reminiscențele acestuia vor fi valorificate tocmai prin intermediul ei.

Treptat, arta a valorificat funcția cognitivă a visului, ducând-o spre marginile inconștientului (în supra-realism), ca formă de refulare, pentru ca, în literatura română postbelică să revină, într-o formă nuanțată și mai rafinată la sensul inițial. În ciuda dezvoltării tehnice, a teoriilor cunoașterii din diverse domenii, omul nu are încă acces la o cunoaștere completă. În

acest punct, intervine scriitorul, artistul, care cu o sensibilitate sporită, cu un acut simț de observație, „încearcă să adauge realității o nouă realitate. Cunoașterea nu este numai contemplarea directă a realității, unul din mobilurile poeziei este și acela al redactării unor revelații care nu sunt de natură estetică. Toată lupta constă în transformarea în zonă estetică a ceea ce nu aparține exclusiv esteticului, dar în același timp, nu este convertibil în altă zonă. Această reflectare a lumii generale printr-o prismă individuală deformează realitatea? În cazul fericit al creației de orice natură, deci și estetică, o adaugă. Este, cu alte cuvinte, rezultatul unei îndelungi elaborări interioare a ideilor, prin prisma concepției filozofice a scriitorului.”²

Din numeroasa operă a lui Nichita Stănescu, variată tematic și valoric, aspectul oniric, a fost tratat lapidar, de cele mai multe ori, sau a fost omis, considerat fiind un aspect al realului de tip stănescian. Nu puține sunt poeziile prin care Nichita Stănescu se situează, voluntar sau nu, între poezia onirică și ceea ce G. Bachelard numea „poetica reveriei”. Iar tendința se acutizează pe măsură ce poetul devine mai ermetic, pe măsură ce se apropie de etapa *Necuvintelor*. Atmosfera onirică din poezia stănesciană ține atât de obiectele care populează lumea poeziei, cât și de dinamica versurilor, de opulența ideilor și a sentimentelor. Poezia sa este preponderent senzorială, chiar și în absența obiectualului, abstractul capătă o corporalitate pe care obiectele o pierd. Este un dublu sens al transferului de semnificație: dinspre concret spre abstract și invers, dinspre existență reală spre existență onirică și invers, până când, ca într-o pictură impresionistă, granițele se pierd.

În articolul *Starea poeziei*, Nichita Stănescu precizează că „spre deosebire de orice altceva, în natura gândirii, poezia își propune ca temă a tragicului fundamental dialogul dintre măreție și infinit”³ – „Câtă vreme trăiește în *firesc*, omul este supus *absurdului* morții; atunci când caută nemurirea, el părăsește firescul naturii, →

ROXANA ȘTEFANIA CIOBANU

² Nichita Stănescu, *Revelația asupra existenței umane*, în *Opere complete*, vol. V, Editura Academiei Române – Univers enciclopedic, București, 2003, pag. 422

³ Nichita Stănescu, *Starea poeziei*, în „Flacăra”, nr. 47/25 noiembrie 1983, p. 21

¹ Gaston Bachelard, *Poetica reveriei*, Editura Paralela 45, Pitești, 2005, p. 192

creând «convenția terestră», lumea artificială și nefirească a logosului (ordinii) uman.⁴ Având sădită în el sămânța nemuririi, a nemărginirii (negațiile în poezia lui Nichita Stănescu ocupă un rol important), eul poetic este condamnat la renunțare, la o condiție tragică din cauza limitării specifice condiției umane: „Privește-ți mâinile și bucură-te, căci ele sunt absurde”, „pentru că mâinile tale,/ gemene cu ale mele, sunt absurde, și-ar trebui/să ne bucurăm de aceste cuvinte trecând/de pe o gură pe alta ca un râu nevăzut,/căci ele nu există.” (*Enghidu*, I, 158-159). Alternativa: dedublarea, dublarea lumii reale prin lumea onirică, acolo unde nu există limite, iar volumul *Dreptul la timp* conturează tocmai această condiție tragică a omului și a creației.

Dacă în *Epilog la lumea veche*, atingerea și privirea eului poetic provocau moartea lucrurilor, în *Enghidu*, raportul se schimbă: atigerea lucrurilor provoacă moartea poetului. Identificarea cu universul se poate realiza numai prin de-personalizare: „Eu mor cu fiecare lucru pe care îl ating [...] sufletul mai puțin mi-l rămâne, gândul/ mai lung mi-l întinde” (I, 161). Creația nu devine o altă realitate, „căci un lucru asemenea altuia nu există”, ci este o lume ce stă sub semnul ludicului, „din nimic să fac dansuri/și cântece”, al nuntirii rațiunii cu pasiunea, ca în poezia barbiană, „smulgându-mi/bătaia tâmpelor, ca să fac din ea coroane de mirt”, al dubiului, „mereu întrebându-ne/în sine celălalt dacă e”. Rolul poeziei se modifică și cel al poetului. Conform lui Daniel Cristea-Enache, poetul stănescian devine el însuși o lume care se guvernează după legi proprii, „legi inventate *ad-hoc*”⁵. Nemaifiind mimesis, poezia nu mai mediază între om și lume, ca pluralitate a esențelor.

Mergând pe linia simbolist-mallarmeană, la Stănescu denumirea lucrurilor nu reprezintă o sărăcire a lor, ci renunțarea la sine „am botezat ceea ce însumi eu făcusem,/rânindu-mă”. Topica este afectivă, cu o predominanță a verbului la finalul versului, amintind parcă de scrierile vechi, ale începuturilor. Lumea paradoxală a lui

Nichita Stănescu trece dincolo de existență și culoare, printr-o supra-saturare, întocmai precum în alb, în lumină se găsesc toate celelalte culori. Abstractizarea materialului „Chiar trupul meu de-atunci, rezemându-se/ pe fluturătorul aer al acestui pământ/cutremurându-se, îndepărtându-se, schimbându-se,/trecea neliniștit în gând” (*Invocare*, I, p. 169), substanțivizarea verbelor, și invers, de care vorbea Stănescu, poate fi observată în *Invocare*: „Mersul. Zborul. Înotul” – trei acțiuni specifice celor trei spații definite de poet: pentru realitate – mersul; pentru cel artificial – zborul; iar pentru cel abstract, înotul – printr-o mare infinită de non-existențe.

Preluând un crez al lui Valery, și anume „că nu ne înțelegem pe noi înșine decât grație vitezei trecerii noastre prin cuvinte”, că reveria, tihna visării ne dezvăluie profunzimile în nemișcarea unui cuvânt, Bachelard subliniază că descoperim într-un cuvânt, grație reveriei, actul care denuște existența capătă sens prin rostire, numai că nici rostirea nu mai poate servi înțelegerii, la Stănescu. Cuvântul ține de trecutul rostirii, începutul cuvântului rămâne în trecut prin simpla înșiruire de litere, prezentul fiind a ceea ce denuște cuvântul, a ideii transmise de el. „Mă privesc, m-aud, m-adulmec/și îmi pare că visez”.

Visul stă sub semnul lui „pare”: „Parcă dormim și visăm” (I, 187), iar existența sub semnul lui. În *Cântec*, se face referire la motivul romantic al vieții ca vis: „Noi, locuitorii acestei secunde/suntem un vis de noapte, zvelt/cu-o mie de picioare alergând oriunde.” (I, 179). Durata infinitezimală a vieții și subiectivitatea perspectivei, implicit limitarea și eroarea în perceperea umană, apar drept coordonate ontice. Clipa prezentă apare doar ca amintire a trecutului, însă odată câștigată devine a lui pentru veșnicie, devine egală eternității, așa cum într-un număr (aleph) este cuprins întreg universul. Într-o povestire, intitulată după numărul ebraic, Borges prezintă ideea infinitului cuprins într-un punct. La Stănescu, numărul 1, iar în cazul de față clipa reține în ea întreaga infinită. Conștient de finitudinea sa, eul poetic încearcă să surprindă infinitul. „În *Dreptul la timp* (1965), precizează același Daniel Cristea-Enache, vizionarismul lui Nichita Stănescu se intelectualizează și se abstractizează. Poezia e, în continuare,



imaterială, voind s-o prinzi într-o formulă vezi că-ți trece printre degete. Poemul concentrează un număr de impresii difuze, de notații care trimit la mai multe universuri deodată, într-o confuzie (corespondență) prodigioasă. Dominantă, la o primă lectură, ar fi o anumită percepție dilatată a timpului. Însă timpul este o noțiune imprecisă și poetul face totul pentru a o aburi și mai mult.⁶ Spargerea lumii în bucăți mici o face accesibilă. Pe de o parte, omul poate cuprinde universul cucerind părțile: cu cât mai mici și mai amalgamate, cu atât mai repede izbânda. Este o iluzie, un vis, desigur, însă este intermediarul veridicului. Pe de altă parte, lumea obiectuală se transformă în lumină, fizic se transformă în metafizic. Analizând raportul dintre timp și lumină⁷, Stănescu conchide că timpul e lumină. Distrugerea trăsăturilor unui obiect îl transformă pe acesta în lumină. Mirarea reprezintă, subliniază Stănescu, starea de absorbție a luminii, în timp ce firescul îi corespunde „starea de ejecție” a luminii. „Mirarea oprește timpul, iar firescul, dimpotrivă, îl declanșează”⁸. Rolul somnului e de a echilibra mirarea și firescul, absorbția și ejecția: „face evidentă starea discontinuă a lucidității, deci a existenței. Timpul se deorganizează în timpul somnului. Lumina devine interioară, devine sentiment”⁹. Desfacerea strigătului în comete din finalul volumului reliefează transformarea eului, a spunerii, în lumină. *Dreptul la timp* reprezintă dreptul la lumină și dreptul la infinit. Iar marea tocmai în asta constă: neputând reperta o victorie în fața nelimitatului, eul accede, prin metamorfoză, la integrarea în acesta.

⁴ Corin Braga, *Nichita Stănescu. Orizontul imaginar*, Editura Tracus Arte, București, 2015, p. 120

⁵ Daniel Cristea-Enache, *Lyrice Magna. Eseu despre poezia lui Nichita Stănescu*, Editura Curtea-Veche, București, 2010, pag. 117-118

⁶ Eugen Simion, *Nichita Stănescu, în Scriitori români de azi*, vol. III, Editura Litera, București, pag. 88

⁷ Nichita Stănescu, *Timpul ca lumină*, în „România literară”, nr. 21/24 mai 1973, p. 5

⁸ *Ibidem*.

⁹ *Ibidem*.

Oameni pe care i-am cunoscut **ANA BLANDIANA** DUPĂ 50 DE ANI

Cum poate fi uitată întâlnire a mea cu Ana Blandiana? Am povestit-o într-un articol pentru revista *Vatra veche*, inclus apoi în cartea "Oameni pe care i-am cunoscut" (Ed. Vatra veche 2015), pe a cărei copertă (autor Adelaida Mateescu), în medalionul cu portretele personalităților, se află și cel al poetei.

Copiez mai jos capitolul destinat Anei Blandiana:

O întâlnire memorabilă

"Citind numărul 8 /2012 al excelentei reviste "Vatra veche", am regăsit cu bucurie numele Anei Blandiana și mi-am adus aminte cum am cunoscut-o personal, în anii 60, în Cișmigiu, la București. Ea avea pe atunci o rubrică permanentă la săptămânalul "Contemporanul", condus de George Ivașcu, intitulată, "Antijurnal". Sper că nu mă înșel asupra titlului rubricii, scriu totul din memorie. Din amintirile mele, revista conținea multe materiale interesante, printre care "Cronica Optimistului" de George Călinescu, sau aforismele, în grupuri de câte zece, semnate de Tudor Mușatescu, și multe altele.

Îmi făcea mare plăcere să parcurg revista, dar cel mai atent urmăream textele Anei Blandiana, pentru că mi se părea că scria exact ce gândeam eu, mă regăseam în totalitate.

Odată a scris despre faptul că fiecare dintre noi rămâne același, indiferent de circumstanțe. Lectura acestui text și coincidența dintre ideile expuse în el și cele gândite de mine era atât de mare, încât i-am scris - de mână, cu stiloul, cum era pe atunci - o scrisoare la redacția revistei "Contemporanul". Mi-am exprimat în ea propriile mele idei asupra subiectului, altfel formulate, dar care, cum spuneam, coincideau cu ale autoarei. Cred că titlul scrisorii mele era "Despre noi înșine".

Spre marea mea surprindere, după o vreme, Ana Blandiana m-a sunat la telefon (pusesem numărul în scrisoare) și mi-a propus o întâlnire în Cișmigiu. Eram atunci studentă la Facultatea de Chimie, Univeristatea

București și făceam naveta între Universitatea din centru și facultatea de pe cheiul Dâmboviței, distrusă apoi de cutremurul din '77.

Întâlnirea a fost de neuitat. Mă plimbam alături de o tânără superbă căreia nici în visele mele cele mai intime nu credeam să-i pot spune direct cât de mult îmi plac subiectele pe care le abordează și modul în care le scrie. Cred că i-am mărturisit cât de mult aș fi vrut să pot scrie și eu așa. Mi-a răspuns pe un ton natural și simplu că, deși sunt studentă la chimie, pot oricând scrie literatură.

Am vorbit despre multe atunci. Erau flori în jur și Ana Blandiana aducea, prin prezența, grația și sensibilitatea ei, un plus de poezie momentului. I-am spus despre dragostea mea pentru muzică și despre suferința de a nu fi dat examen de admitere la Conservator de frica faptului că "nu aveam origine sănătoasă". Atunci, cu o voce blânda și prietenoasă, mi-a povestit cum și ea a avut de suferit din aceleași motive. Treceam pe lângă lac, pe alei erau flori și noi vorbeam despre suferințe comune. Cum se poate uita un asemenea moment?

A fost o întâlnire care m-a marcat. La despărțire, am întreat-o timid dacă auzise de tânărul scriitor Toma Pavel. Sigur, a răspuns ea. Iar eu, aproape fără glas, am murmurat "e fratele meu"... A râs superb și mi-a spus că pot oricând să o mai caut.

Am căutat-o, dar nu personal, ci în volumele pe care le-a publicat. Iar acuma, după 50 de ani de la acea



întâlnire, iată că, printr-o fericită coincidență, ne reîntâlnim în paginile revistei "Vatra veche".

Multumim pentru găzduire, domnule N. Băciuț!"

Nici acum n-am luat legătura directă cu Ana Blandiana, dar o urmaresc și mă bucur de succesele ei. Am adus cu mine, în Canada, câteva din volumele ei de poezii, pe care-mi face plăcere să le recitesc din când în când. Mă emoționează fiecare contact - indirect - cu poeta prin paginile "Vatrei vechi", unde apare în fotografii alături de un alt poet drag, Nicolae Băciuț. De departe admir cum acești iubitori ai cuvântului sădesc în inimile copiilor dragostea de poezie.

În prag aniversar al Poetei, multe urări de bine din Canada zăpezilor și arțărilor, de unde îmi alin dorul pentru meleagurile natale prin recitirea poeziilor și amintirea superbeii întâlniri de acum 50 de ani...

VERONICA PAVEL LERNER
Toronto / Canada



Ana Blandiana între două lumi...

Ana Blandiana este cunoscută în istoria literaturii ca o poetă remarcabilă, cu un discurs poetic original și cu o poezie care marchează mintea cititorului. Are impact. Numele ei este un pseudonim preluat de la numele satului unde s-a născut mama sa. Numele real este Otilia Coman, născută la 25 martie 1942, sub zodia harului. Tată ei a fost preot și a fost tratat în regimul comunist ca dușman al poporului, cu efectele specifice vremii. Toate acestea i-au marcat viața.

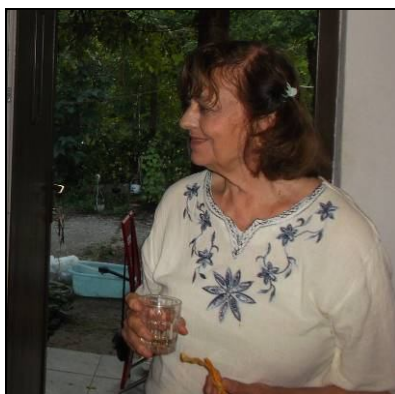
Suferința s-a revărsat în poezie, în cărțile scrise. Sensibilitatea a ajutat-o să convertească energiile negative în poeme cu înaltă ținută estetică. Modul ei de a privi lumea este unul special, se miră de miracolele din peisajul vieții, are darul de a prinde totul în imagini proaspete. Are un organ special pentru a prinde noul cu fiecare tablou, cu fiecare zicere. Această sensibilitate îi permite să reziste agresiunii pe care o poate produce materia asupra spiritului. O transmite prin poezia sa, cititorul se întâlnește cu o lume mirifică, dezbrăcată de tabuuri... Mesajul ei este proaspăt, un copil în Rai descoperă miracole sub curcubeie...

Propune întrebări, miracole, lucruri sub pielea tigruului, mereu în salt. Lucrurile curg simplu, de la sine, nu intervine în fluxul narațiunii lirice, din contră, stimulează curgerea spre cititor. Amintiri din alte vieți o asaltează, viața este o călătorie printr-un peisaj luat așa cum e, fără modificări. Viața înseamnă capacitatea de a depăși etapele, bucuriile, tristețea.

La marele spectacol din poezia sa participă elementele naturii: ploaia, fulgerele, vântul, aerul, animalele îmblânzite de frumos. Frumusețea în sine, radiind din formele primare. Poeta se integrează creației, nu o refuză, o presupune...

Poezia de dragoste implică cititorul, poemele au o arhitectură proprie, specifică, cuvintele dansează în piața centrală, cuvinte nu au importanță prin ele, au importanță în dinamica narațiunii lirice. Poezia de dragoste are încrustată în carnea ei metafore blânde, frumoase prin prezență.

Se simte prezența femeii în discurs, nu o ascunde, o potențează.



Cititorul este atras de magma poemului, căldura dragostei radiază mereu. Imaginația ei pune probleme existențiale, implicit teologice, întrebările explică starea, sunt suficiente prin delicatețea lor. Cititorul nu este agresat... Parabolele au forță, nu sunt complexe, din contră sunt expresive și aduc bucurie.

Ana Blandiana a propus un stil în literatura română, s-a impus prin poezie pur și simplu, natural.

*Cândva arborii aveau ochi,
Pot sa jur,
Știu sigur
Că vedeam când eram arbore,
Îmi amintesc că mă mirau
Ciudatele aripi ale pasărilor
Care-mi treceau pe dinainte,
Dar dacă pasările bănuiau
Ochii mei,
Asta nu îmi mai aduc aminte.
Caut zadarnic ochii arborilor acum.
Poate nu-i văd
Pentru că arbore nu mai sunt,
Sau poate-au coborât pe rădăcini
În pământ,
Sau poate,
Cine știe,
Mi s-a părut numai mie
Și arborii sunt orbi dintru-nceput...
Dar atunci de ce
Când trec de ei aproape
Simt cum
Mă urmăresc cu privirile,
Într-un fel cunoscut,
De ce, când foșnesc și clipesc
Din miile lor de pleoape,
Îmi vine sa strig -
Ce-ați văzut?...*

(Cândva arborii aveau ochi).

E aici un miracol, o mișcare a materiei care se bucură de existență, e conștientă de fluxul vieții...

*Trec dintr-o viața într-alta
Mângâind ușor*

*Coama leului somn
De la intrare,
S-a obișnuit cu mine
Cu veșnica mea dispariție în zori,
Cu veșnicile mele întoarceri
Crepusculare.
Înfrântă, uneori
Nu mai reușesc să ajung până la el.
Atunci se scoală,
Îmi prinde capul în dinți
Cu duioșie
Și mă târăște încetinel.
Alteori
Nu mai știu să mă întorc din vis.
Atunci pornește după mine
În labirint,
Îmi dă de știre
Răcnind
Că mă va salva.
(Între lumi, fragment).*

Taina vieții este bine prinsă, între labirint și lumea lină a somnului, sub o forță magică, greu de controlat. E o prezență în spatele fiecărui poem. Un Dumnezeu care pune lucrurile în mișcare. Poetul se bucură, femeia tresare între două lumi...

Ana Blandiana a fost premiată de Uniunea Scriitorilor din România, de Academia Română, este imediat recunoscută de public, scriitorii o consideră demnă reprezentantă a poezilor care marchează o epocă. Inspiră și convinge. A fost tradusă în numeroase limbi străine, poemele ei au circulat înainte de 1989, a fost cenzurată, s-a bucurat de o admirație sinceră. Cel mai mare premiu primit este chiar poezia sa. Un fenomen irepetabil în viața unui om. Un dar...

O rugăciune din partea poetei:

*Să stau culcată-n zăpadă
Cu brațele larg desfăcute,
Închipuind o nespus de frumoasă
Cruce de somn
Dinadins,
Pe care doar îngerii ar merita
Să se răstignească
Pentru păcate făcute
În paradis.
Alb fără margini
Și liniște neînceptută,
Nori destrămați în flori
Troienindu-mă lin,
În timp ce lacrimi fierbinți
Se nasc sub pleoapele-nchise
Și-ngheață înainte de-a curge
Din vise.
Amin.*

(Rugăciune).

CONSTANTIN STANCU

Serafim Duicu - 20

(1938 – 1996)

S-au împlinit în 19 octombrie 2016 douăzeci de ani de când Profesorul Serafim Duicu a trecut la cele veșnice. Douăzeci de ani fără Serafim Duicu... Am avut la dispoziție mii de zile pentru a ne bucura de prezența lui în mijlocul nostru. N-am făcut-o. Așa cum nu ne mai uităm de multă vreme la cer, decât pentru a afla dacă trebuie să luăm cu noi umbrela, așa l-am ignorat ani la rând, pe unul din contemporanii noștri, pe unul din cei mai sensibili filologi, scriitori și cercetători, din câți au scris în limba română și care, departe de a ne fi ținut în vreun fel la distanță, era prietenos și accesibil.

Autor al unei opere impresionante, în personalitatea Domnului Profesor Serafim Duicu, strălucește în chip minunat erudiția filologică de istoric și critic literar, noblețea spirituală și patriotismul unui neam de voievozi. Pasiunea sa pentru cercetarea științifică, respectul pentru adevărurile istoriei și preocuparea permanentă pentru deschidere și cooperare, i-au adus un loc de seamă între personalitățile care vor continua să inspire multe generații de filologi, cercetători și oameni de cultură.

Personalitatea Profesorului Serafim Duicu a marcat viața culturală a transilvănenilor și a lăsat în urmă sute de lucrări și volume care l-au aliniat marilor scriitori. A fondat *Societatea Culturală și Fundația Școala Ardeleană* și a pus pe picioare *Societatea Culturală Alexandru Papiu Ilarian*. A colaborat cu prestigioase periodice românești *Tribuna*, *Cronica*, *Convorbiri literare*, *România literară*. Iar pentru volumul: *Dicționar de personaje dramatice*, primește premiul Asociației Scriitorilor Români din Târgu-Mureș.

Bogata sa activitate științifică a fost dublată de vocația, la fel de creatoare, a omului de catedră, a profesorului erudit și entuziast, care a știut să prefacă rutina cursului cotidian într-o invitație la cunoaștere profundă.

Comemorarea la douăzeci ani de la trecerea sa la viața veșnică este un eveniment de prețuire pentru memoria unui vrednic apărător și susținător al Bisericii strămoșești și, în același timp, este un act de cultivare a demnității noastre, ca fii credincioși ai Bisericii străbune. În acest sens, Sfântul Apostol Pavel ne îndeamnă zicând: „Aduceți-vă aminte de mai marii voștri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți la felul cum și-au încheiat viața și urmați-le credința” (Evrei 13,7). Prin urmare, noi



avem datoria de a vedea lumina prezentă și lucrătoare în cei care au slujit Biserica lui Hristos, iar din această lumină a lor să ne luminăm și noi cu făptuirea.

Personal, exprim și astăzi profundă recunoștință memoriei domnului Profesor Serafim Duicu pentru activitatea sa benevolă, desfășurată mai întâi în calitate de consilier bisericesc al Parohiei „Sfântul Gheorghe” din Târgu-Mureș, iar mai apoi în calitate de consilier eparhial, la Centrul Eparhial Alba Iulia. A fost un fiu credincios al Bisericii Ortodoxe Române, aducând în ultimii ani de viață o substanțială contribuție, în calitate de membru al Adunării Naționale Bisericești, (între anii 1990-1996), la ridicarea Episcopiei de Alba Iulia la rang de Arhiepiscopie.

Îi păstrez Domnului Profesor o amintire de frumoasă colaborare cu domnia sa, în folosul comunității credincioșilor, precum și jertfelnicia de ctitor, de binefăcător sau sprijinitor al celor aflați în nevoi și necazuri. Dacă ar fi să mă opresc la cea mai importantă, din punctul meu de vedere, caracteristică a personalității Domnului Profesor, atunci aș numi fără rezerve discreția și delicatetea prezenței sale.

A fost o persoană de mare echilibru, un profesionist cu o viziune creatoare, care a sprijinit îndeaproape proiectele social-culturale ale Bisericii Ortodoxe Române.

A cultivat cu bucurie și naturalețe virtuțile creștine și tradițiile românești în familie și în mediul universitar pe care l-a însuflețit cu optimism și generozitate. Amintirile mele se îndreaptă spre zilele frumoase pe care le-am petrecut cu Domnul Profesor la mânăstiri, la parohiile din protopopiatul Mureș, în casele multor preoți. Se simțea bine între fețele bisericești și le spunea tuturor că se trage din familia de preoți din Gorjul natal. Era o plăcere să-l ascuți, fie prezentând momente din trecut din întâlniri memorabile, fie impresii din numeroasele călătorii sau participări la diverse manifestări științifice.

Mereu te întâmpina cu un surâs îngăduitor; cuvintele destăinuiau, în conversație, largi resurse afective, cele câteva accente satirice cu care își orchestra amintirile nu făceau decât să adauge un

plus de culoare generozității. Îți putea povesti zile întregi despre fapte statornice și trecătoare deșertăciuni. Nume și biografii pe care le-ai învățat la școală se însuflețeau sub arcuirea, lipsită de exces sentimental, a frazei sale, un amănunt tehnic, de strictă specialitate, devenea un mic personaj, remarcă trecătoare, ori nota de umor, te înconjurau ca un gest de tandrețe binevoitoare.

Cu tonul chibzuit, moralizând discret, cu lumina blândă răsfrântă pe chip, semăna cu un bunic înțelept și sfătos.

Între două constatări generale, îți propunea cu deplină naturalețe un strop de visare. Reflecția păstra intactă dorința de sinceritate, invita la dialog, chiar dacă ipoteza, deseori, era aproape axiomă. Delicatețea în purtare, în privire, în atitudine, una dintre înfățișările sensibile ale rațiunii. Una dintre virtuțile prea des abandonate sau prea târziu, ori niciodată aflate.

Vorba caldă și cuvântul măsurat cu multă exactitate, tonul extraordinar de curat și inofensiv, te incredințau că ai în față un om mai curând întors spre lumea adâncă a ființei sale, a cărei ușă o deschidea fără zgomot oricui dorea să pătrundă acolo.

Cei ce l-au auzit îndrăgeau glasul acesta făcut parcă să citească și să cânte în biserică neîncetat. Era o voce gravă și adâncă, răsunând ca glasul care își cheamă fiul rătăcit.

Dar Serafim Duicu putea vorbi cu dulceață, aproape într-un murmur, cu o notă de glumă sau de dragoste. Glasul său nu era tăios, nici când trebuia să fie aspru; era doar hotărât, fără duritate. Dar, de obicei, era mai curând dulce și plin de smerenie, chiar când vorbea cu putere. Pot aduce mărturie că Domnul Profesor a fost un astfel de om, un frate iubitor pentru toți, atât cât l-am putut cunoaște din anul 1987 și până la adormirea sa întru Domnul.

Prin toate acestea și-a împletit veșmântul de lumină cu care a plecat către ceruri și va rămâne un model luminos și inspirator pentru generația tânără, de profesor și un reper al culturii românești, prin competența sa științifică, prin tenacitatea și verticalitatea sa morală.

Am fost și eu prezent în urmă cu douăzeci de ani la prohodirea lui la mânăstirea Recea.

De atunci mă simt alături de el, mai ales în zilele de duminică și sărbători, când pomenesc la Sfânta Liturghie pe ”robul lui Dumnezeu Serafim” cu tot neamul lui cel adormit.

**Pr. dr. GHEORGHE NICOLAE
ȘINCAN**

Inedit

SERAFIM DUICU

ÎNSEMNĂRILE UNUI CITITOR REVISTE ȘI NU NUMAI...

16.II.1976 – Mă gândesc de multă vreme la un „Jurnal al revistelor” pe care le citesc. E o „temperatură” a vieții literare în reviste, temperatură neînregistrată de cineva. „Istoria” presei, care vine târziu, e rece, distantă, doctorală. Vreau să fiu sincer și să notez reacțiile mele de lectură. Jurnalul acesta îmi va fi și un instrument de lucru, va fi „memoria” mea. Voi apela la el la nevoie.

E hazliu momentul care m-a decis să trec la faptă. La Biblioteca municipală, acum câteva zile, citesc (vorba vine, răsfoiesc!) o revistă mai veche, **România**, de prin 1905, și găsesc acolo un portret al Veronicăi Micle cu fiicele ei, două. E grasă, inexpressivă. Zic: trebuie să-mi notez undeva acest portret și, când va fi nevoie, să-l reproduc în **Vatra**. S-ar mai tempera imaginația romanțioasă și oftătoare a celor ce cunosc doar portretul ei splendid, de la 16-17 ani. Și nici nu l-ar mai căina atâta pe Eminescu că nu s-a însurat cu ea. Eu zic că bine a făcut! Și dacă nu l-a lăsat Maiorescu să se însoare, apoi Maiorescu a fost genial.

Așa s-a întâmplat că am luat acest caiet. Fiindcă, oricum, aveam nevoie să mă exprim. Aici am „câmp” berechet. Trebuia s-o iau cu primele numere din 1976. Dar lenea... Nu-i nimic, azi le reiau, nu sunt extraordinar de multe, și ajung „la zi”. Săptămânalele au ajuns la numărul 7, iar lunarele abia au ieșit cu primul număr.

Numărul 1/1976 al **României literare** e consemnabil pentru montajul lui Ion Coja („Geții care se cred nemuritori...”) cu citate și comentarii la obiect, scurte, din Iordanes, Pârvan, Cleveus din Alexandria, Herodot, Solinus, Platon, Arian, Împăratul Iulian, Dionioni Periegetul („țara imensă a dacilor”), Horațiu, Eusebius din Caesarea, Diodor din Sicilia, Frontinus, Strabon, Dio Casius, Suetoniu, Lactantius, Porfirios, Hesychius din Alexandria. E și o fotografie a lui Ioniță G. Andon din iulie 1939, cuprinzând pe „bătrânii satului Rașca din Țara Oașului” sub titlul: „Urmași ai sfetnicilor lui Decebal”. Excelentă!

Șerban Cioculescu recitește „Cântecele de vitejie” ale lui Coșbuc. Concluzia lui: „poezia lui G. Coșbuc poate servi însă ca model de variație pe portativ, cum se spune în limbaj muzical, sau, într-un sens mai larg, de varietate de tonuri și de registre, care să nu excludă nici familiaritatea, nici umorul, nici stilul oral, al basmelor și al zicerii populare, dar în care să străfulgere viforele trecutului și să lumineze zările viitorului” (p.7). Cam prea entuziastă opinia criticului! Sau, fiindcă e azi „la modă” poezia patriotică, Ș. C. propune ca model pe Coșbuc?

Dar, în altă ordine de idei, m-am gândit la următoarea definiție a **României literare**, apropo de butadele malițioase de revelion: „R.L. e revista care se citește de la Fănuș Neagu înainte”. (Pentru cel ce nu cunoaște revista, notez că F.N. întreține rubrica „Sport” din ultima pagină!). Ce citesc eu din ea? În general, până la jumătate: paginile de critică (Șerban Cioculescu, N. Manolescu, Al. Piru – când are ceva, M. Iorgulescu, L. Ulici – despre debutanți), rubrica Felicieii Antip (*Am citit despre...*), „sportul” lui F. Neagu, nu pentru elementul sportiv la care se referă, ci pentru pitorescul limbajului, câte ceva din ultima pagină (călătorii culturale, lit. universală), știrile din p. 22-23 (Meridiane), traducerile din criticii moderni. Cam atât, deși, când găsesc ceva interesant, nu pot să las să-mi treacă. Altfel, revistele pe care le cumpăr, indiferent de problematica și conținutul lor, sunt **România literară**, **Tribuna** și **Luceafărul**. Nu mă pot abona la ele fiindcă mi-ar sosi prea târziu, a doua zi. Când, din întâmplare, nu apar în oraș (transport, timp etc.), sufăr, sunt nefericit în ziua aceea.

În **Tribuna** (1/1976), citesc un interviu cu Mihai Beniuc al lui Aurel Sasu. Citesc aici că n-ar fi debutat în **Bilete de papagal** a lui Argezi, cum se laudă peste tot, ci în **Universul literar** și apoi în **Falanga** înainte de



1928. Răspunsul lui Beniuc: „Există „tatonări” și „debuturi” repetându-se mereu. A debuta înseamnă a simți pământul tare sub picior. Întâia oară mi s-a întâmplat la „Bilete de papagal”. Dacă asta înseamnă a debuta, apoi poți să debutezi când vrei și când găsești că e mai „convenabil”. Păcatul este că istoria literară nu iartă și nu ține seama de momentele când își simt autorii pământul tare sub picioare! E un păcat... constructiv și pus în slujba adevărului!

Adrian Marino începe un serial: **Structura ideologiei literare** (I), Ion Vlad scrie lung despre **Critica și disciplina cunoașterii**, C. Ciopraga despre **Critică literară și cunoașterea**, M. Muthu despre cartea lui M. Angheliescu: **Literatura română și Orientul**. Atât!

Luceafărul (1-2/1976), număr dublu, are un „reportaj de arhivă” de Mihai Stoian (**Dosarul memorandumelor redeschis în 16 fișe**), interesant ca modalitate jurnalistică. Se dă știrea despre Premiul Herder pentru Nichita Stănescu. E și un interviu cu Milița Pătrașcu despre Brâncuși, semnat C. Bivolaru. Începe așa: „Comemorăm în curând 100 de ani de la nașterea lui Brâncuși”. Cum să **comemorezi** anii de la naștere? E. Barbu își continuă filipica „**Posteritatea lui E. Lovinescu și profitorii ei**”. (Contra lui Al. George), E. Simion scrie despre „**Jurnalul lui Camil Petrescu**” pe care eu, cu toate insistențele, nu l-am găsit, M. Iorgulescu face profilul lui **Iulian Neacșu**. Un număr eterogen!

România literară (2/1976) dă un lung articol al lui Vasile Nicolescu: **Avatarurile domnului Nimeni**, polemică cu Virgil Ierunca. Mă mir că eleganța spirituală a lui V. Nicolescu coboară acum la limbaj („O materie nervoasă opărită cu leșia verbelor neputincioase, o alcătuire de cromozomi spălăciți și rămași printre gunoaie deasupra grătarului rigolei” etc. etc.). Violența limbajului nu suplinește adâncimea argumentației. →



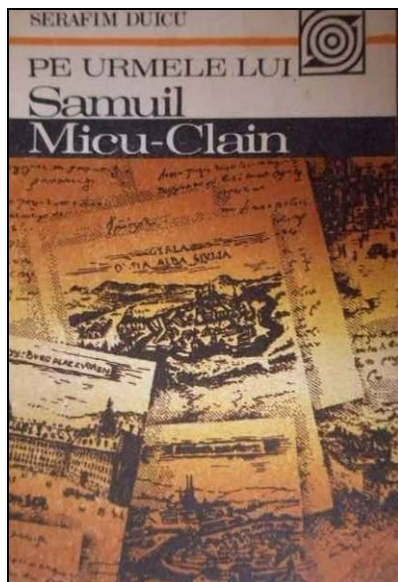
Altfel, nu se prea înțelege cam care sunt motivele înjurăturii! Emil Manu scrie frumos despre **Radu Cioculescu**, fratele lui Șerban Cioculescu. De câte ori l-am întâlnit pe Șerban Cioculescu a venit vorba de fratele său și tot de atâtea ori el a lăcrimat. Din poza lui Radu, necunoscută de mine până acum, observ că uimitor seamănă cu Șerban! Manolescu scrie despre Nichita Stănescu și premiul Herder, Iorgulescu desființează antologia **Literatură și cunoaștere** a lui M. Nadin și A.I. Brumaru (**Antologie ratată**), Ș. Cioculescu scrie despre **I. Minulescu**, la 95 de ani de la naștere. N-am putut citi niciodată însemnările lui N. Balotă despre „Cartea străină”. Scrie monoton, fără nerv!

Tribuna (2/1976). Continuă Adrian Marino despre **Structura ideologiei literare** (II). Aflu că la liceul „Cuza-Vodă” din Huși a fost profesor P. Constantinescu-Iași, elev Al. Giurgaru, și e acum profesor de română și secretar al organizației P.C.R. Ion Alexandru Angheluş – (poetul!).

În „Cronica de trei secunde”, Radu Cosaşu face o recenzie la «**Stil și persoană de I. Vianu**», în care se mărturisește: în 1949, era „frezor” la „Timpuri noi” și student la f.f. anul I și avea examen la Lit. univ. cu T. Vianu. Avea și ordin de chemare în armată: „eram hotărât să mă duc, să nu invoc faptul că sunt și student, legile în vigoare atunci permițându-mi o amânare, dar nu, mă simțeam frezor și ca orice frezor plecam fără amânare în noua armată populară socotind-o o școală superioară oricăror studii homerice, gorkian, eram hotărât să-mi absolv universitățile mele...”. Vianu l-ar fi sfătuit să studieze că are imaginație, o anume poezie retorică, dar el tot a plecat la armată...

4.III.76: Mi-am propus să reiau a doua zi însemnările, dar prins cu treburile am citit doar și de scris n-am mai scris. Revin acum, un pic neordonat, până voi ajunge „la zi”.

Orizont nr. 7 (417) din 20 februarie 1976 e consacrat lui Brâncuși. Citesc niște „Amintiri despre Brâncuși” de Dan Smântânescu. Ce-și „amintește” D.S.? Că prin 1922, toamna, Brâncuși venise de la Hobița la Românești, la bunicul autorului, cu care era prieten. Și: „Despre C. Brâncuși l-am auzit povestindu-mi adesea pe bunicul, arătându-mi stâlpii de la târnațul pivniței, dăltuiți de C. Brâncuși în tinerețea sa, înainte de



plecarea pe meleagurile străine... C. Brâncuși era încă din copilărie un împătimit căutător de lemne sau pietre pe care să le cioplească. Văzând acei stâlpi din inimă de stejar, care susțineau casa în târnațul pivniței, i-a cerut voie bunicului meu să-i sape cu dalta, în felul lui. Era prin anul 1898, după ce se întorsese, vara, de la școala de meserii din Craiova. În felul acesta au ieșit din mâinile lui Brâncuși săpăturile celor șase stâlpi care și astăzi se mai păstrează sub apăsarea vremii și nădăjduiesc să cred că va fi restaurată și transformată într-un muzeu Brâncuși”. Până unde merge impostura! Ar fi așadar vorba de un muzeu Brâncuși-Smântânescu. N-ar fi rău s-o mai vedem și pe asta. Era mai frumos să spună (să propună) să se dărâme casa și să-i fie luați stâlpii și duși la Hobița sau în altă parte, nu muzeu Brâncuși cu 6 stâlpi. Și ăia făcuți când? Când Brâncuși nu era Brâncuși!

Piesa forte a revistei e **Brâncuși și mitologiile**, de Mircea Eliade, un fragment din **Temoignages sur Brancusi**, apărut la Paris în 1967. Rețin observația: „Este semnificativ faptul că Brâncuși a fost obsedat toată viața de ceea ce numea „esența zborului”. Dar este cu adevărat extraordinar că a reușit să exprime elanul ascensional folosind însuși arhetipul greutății, „materia” prin excelență, piatra. Am putea aproape spune că el a operat o transmutație a „materiei”, mai exact, că a realizat o coincidentia oppositorum, căci într-un același obiect coincid „materia” și „zborul”, greutatea și negația sa”. Excelentă observație!

7.III.1976: Lucian are serbare la grădiniță (de „Ziua femeii”) și carnaval. De dimineață i-am făcut „coroană” de domnitor. El zice că e Mircea Voevod. I-am făcut și ochelari. Iau să însemnez din reviste.

România literară 3/1976 are observațiile lui Ș. Cioculescu despre „Note zilnice 1927-1940” ale lui Camil Petrescu. Practic, Ș. C. îi răspunde lui Camil pentru unele „nedreptăți” pe care i le-ar face în jurnal. Între altele, că oral ar fi fost entuziasmat de „Patul lui Procust”, dar ar fi scris „călduț” despre el. Argumentele lui Cioculescu sunt plauzibile. Făcând istorie literară, Camil nu avea dreptate. Mai găsesc o paralelă între „Craii de Curtea-Veche” de Matei Caragiale și „Latryconul” lui Petronius, semnată de Doina Rodina – studentă. E interesantă. Cum interesantă e paralela pe care D.R. Popescu o face între Harap Alb și Claudius, regele Danemarcei din „Hamlet” (Structura lui Claudius).

8.III.1976: Viața românească 2/1976, la rubrica de „note și însemnări” scrie: „Cu ceea ce s-ar putea numi o **tâmplă de icoane** se deschide **Vatra** nr. 12: o galerie de portrete ale unor bărbați cvasianonimi, țărani, intelectuali, meseriași care au reprezentat Valea Mureșului superior, Câmpia și Târnavele la adunarea din 1 decembrie 1918 de la Alba Iulia. Un bibliotecar inimos a avut în urmă cu ani ideea de a le provoca și înregistra amintirile care, prezentate fragmentar de revista din Tg. Mureș, împreună cu alte materiale, reconstituie pentru cititorii de azi o parte din atmosfera acelor zile de elan revoluționar. Sunt numai crâmpie, desigur, dar ele întregesc un capitol de istorie cu detalii și fapte semnificative ca, printre altele, imaginea soldaților oboșiți, flămânzi, cu epoleții ruși și fără însemnele unei împărății în destrămare, dar întorcându-se **acasă**, a țărănilor din cutare sat de pe câmpie scoțând din taința unui altar – pentru întâmpinarea armatei române – steagul din 1848 al lui Const. Romanu-Vivu, pe care „argintul literelor și-a pierdut din strălucire, dar a căpătat culoarea gri, a oțelului”, memoriul grofului Bethlen Balint, plângându-se nimănui altcuiva decât abia instalatului comandament al trupelor române cum că, pe liniștita sa moșie, „atât românii cât și sașii pășesc în mod atacatoriu”, evocarea căderii vechii →

administrații și a înlocuirii ei cu consiliile și gărzile naționale și, în sfârșit, imaginea istorice adunări care a votat unirea necondiționată a Transilvaniei cu patria. „Se cuvine, își încheie revista suita de evocări, să ne întoarcem privirile cu venerație și recunoștință spre acești martori ai trecutului, ca și spre trecutul întreg de lupte al patriei”, în măsură să justifice prin rădăcinile lui „acest prezent incandescent”, ca și viitorul „pe care-l visăm cu ochiul treaz și cu mintea în alertă”. Am dat acest lung citat, fiindcă eu, sub numele Victor Basarab, am dat memoriile participanților la Alba Iulia, eu am luat albumul de la Mircea Leon, bibliotecarul din Reghin, eu am făcut paginile cu aceste evenimente. Dacă V. R. nu dă numele, probabil a simțit că e pseudonimul.

În același număr (p. 64) altă notă: „Din nr. 11, 1975, al aceleiași reviste, reproducem pentru amatorii de statistică o elocventă „situație a cărții scrise de autori mureșeni, autori care trăiesc și muncesc aici”, din 1970 încoace. Ea arată astfel: poezie – 16 vol., proză – 26 vol., științe medicale – 5, șt. pedagogice – 2, științe tehnice – 2, folcloristică și artă populară – 2, diverse – 1, traduceri: din maghiară în română – 5, din germană în română – 1. În total, 33 de titluri aparțin autorilor români și 28 de titluri autorilor maghiari din Târgu-Mureș. Evident, cifrele în sine nu spun nimic asupra valorii cărților, dar dacă ne amintim că la Târgu-Mureș trăiesc și lucrează autori ca Romulus Guga, Sütö Andras și mulți alții, vom realiza o imagine a efervescenței creatoare locale, ca și a posibilităților egale de expresie pe care le au la noi – alături și în bună conlucrare cu românii – și scriitorii naționalităților conlocuitoare”. Am reprodus această notă fiindcă tot eu (de data asta n-am semnat) am făcut statistica și l-am pus pe Năftăilă Suciu, directorul Centrului de librărie, s-o comenteze în interviul despre carte pe care i l-am luat.

Săptămâna nr. 271, 13 februarie 1976, la rubrica „pe scurt, din reviste” (p. 3), remarcă: „**Vatra** nr. 1 cuprinde două pagini remarcabile. La rubrica **Restituirii** sunt publicate documente inedite referitoare la **Ancheta** (din 1796) **în contra lui Gheorhe Șincai acuzat de rebeliune (1)** și la rubrica **Biblioteca Babel**, Romulus Vulpescu semnează un grupaj de traduceri din lirica medievală a truba-

durilor și truverilor francezi”. **Ancheta în contra lui Șincai** eu am știut de ea, am găsit-o la Hosu, i-am luat-o cam repede fără să-i dau timp să mediteze și i-am dat drumul. Când Hosu a văzut că a apărut mi-a și zis: ”Domnu' Duicu, dar eu n-am știut domnule că o publicați! Dacă se întâmplă ceva...”. Ce să se întâmple? – zic eu. Iată, **Săptămâna** zice că e o pagină remarcabilă!”. Cu asta l-am liniștit!

Flacăra, nr. 6/14 februarie 1976, are un interviu cu Eugen Barbu luat de George Arion. Citesc cu tristețe răspunsul la întrebarea: Credeți că scriitorul trebuie să fie o pildă și prin viața sa, nu numai prin operă?”. Iată răspunsul unui membru corespondent al Academiei române: ”Da. Am mai spus-o. Modelul meu moral în viața literară este **Eminescu** și nu **Tudor Arghezi**, **Blaa** și nu **Dan Deșliu**. Scriitorul trebuie - și aici nu este vorba de micile scăderi omenești pe care le avem cu toții – să dovedească în toate împrejurările vieții sale o probitate exemplară. Scriitorii care fură, scriitorii care mint, iată ceva de neconceput. Poți să te înșeli crezând într-o idee, dar să nu ai mai multe”. Dacă modelele lui Barbu sunt Eminescu și Bлага, apoi departe Griva de iepure! Ba observ că el e înrudit cu Arghezi, care nu-i e model. Acel „balcanism” îi adună pe amândoi. Dar iată și alte rostiri ale lui Barbu:

- ”Lovinescu va rămâne un mare scriitor dar nu un mare critic”.

- „Reproșez unor contemporani, nu tuturora, că au un gust ori ne-

cinstit, ori un gust prost. Altfel nu s-ar explica de ce atâta tãmbãlau în jurul unor persoane literare de rangul doi care, în câțiva ani, vor intra în cortul lui A. Toma, dacă nu cumva au intrat de-acum”.

- „Cât privește criticii noștri, cu excepții pe care le-am semnalat demult, ei nu-mi fac o impresie onorabilă. Cei mai mulți sunt critici de casă. Lăudători de profesie, denigratori de vocație. Nicolae Manolescu, pentru că mă certasem cu Ivașcu, a înjurat **Prăvălia cu scară**, fără s-o fi citit, în **Contemporanul**. Dovada există pe o pagină a volumului tipărit (**Teatru**, de Eugen Barbu). Acolo scrie negru pe alb că în această piesă există un singur decor. Criticul mi-a pus în cârcă faptul că vreau să salvez piesa prin schimbarea mai multor decoruri în cursul acțiunii. După un astfel de lucru, atât de evident necinstit, te-apuci de cerșit, te sinucizi, dar nu te duci la Universitate să predai studenților nu știu ce cursuri universitare”.

- „**Principele** este contemporan nouă prin coincidența că fanarioții noi seamănă cu cei vechi, că imperialismul turcesc seamănă cu alte imperiaisme mai moderne” (asta-mi place!).

„- **Incognito** este o replică la **Delirul**?

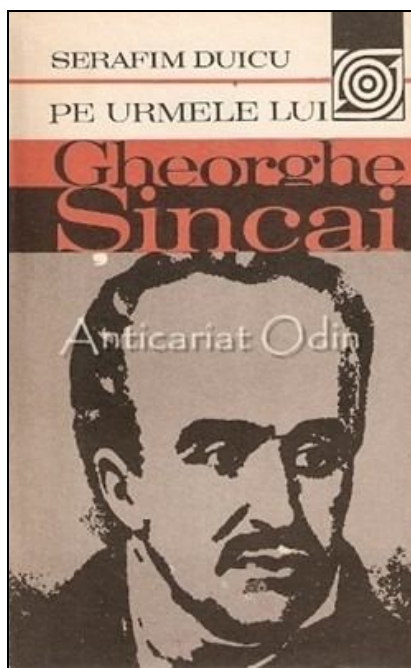
- Da. Este.

- De ce ați socotit necesară încă o carte despre o aceeași perioadă istorică?

- Am socotit că trebuie scrisă o altă carte despre aceeași perioadă istorică pentru că, poate, aceasta a doua carte poate fi mai bună și pentru că perioada respectivă este foarte interesantă” (După acest răspuns, nu s-ar spune că modelul moral al lui Barbu e atât de modestul și discretul Bлага!).

9.III.1976. Transilvania, nr. 2/1976, p. 56: „Mai reținem, de data aceasta ca o exegeză consacrată unei opere, considerațiile lui Serafim Duicu privitoare la poezia lui Octavian Goga, apărute în nr. 49/1975 al **Tribunei**”. Mă bucur!

Săptămâna, nr. 275 de vineri 12 martie 1976 notează: „**Vatra**, nr. 2, publică în continuare documente din dosarul privind **Ancheta în contra lui Gheorhe Șincai acuzat de rebeliune (1796)**. Serialul istoriografic al revistei are farmecul literaturii documentare, mai bine zis al unei piese de teatru, datorită epocii și dramei care rezultă din depozițiile autentice →



ale martorilor la procesul lui Șincai. Dosarul de documente, traduse pentru prima oară în întregimea lui, de Liviu Moldovan, își va găsi, desigur, și scriitorul care să le transforme într-o piesă de teatru având ca personaj principal pe Gheorghe Șincai. Așadar, pe când piesa sau romanul „Procesul lui Șincai”? (p. 3).

4.IV.1976. Cronica, nr. 13 (530) din 26 martie, la pag. 9, sub semnătura N. Irimescu, are o mică notă **Din Vatra**: „Primele numere pe 1976 ale revistei de la Tg. Mureș aduc, pe lângă sumare echilibrate, din care nu lipsesc problemele actuale ale diferitelor discipline tangente istoriei și – implicit – literaturii – un act inedit privitor la viața și atitudinea decisă a lui Gheorghe Șincai. Datând de 180 de ani, documentul aflător la Arhivele Statului din Tg. Mureș este scris de mână, în latină și în maghiară. El este revelator în privința caracterului neînduplecat al fostului director al școlilor românești din dioceza Blajului, care, înțelegând să educe tineretul în spiritul adevărilor istoriei, vine în conflict cu șeful său direct, episcopul unit Ioan Bob. Anchetat, apoi arestat, Gh. Șincai nu ezită să-și caute dreptatea, neacceptând compromisurile. După ieșirea din închisoarea de la Aiud, cărturarul român cheamă ca judecata să stabilească oficial nedreptățile ce i s-au făcut și prejudiciile morale și materiale. Declarațiile martorilor, publicate – parțial în nr. 1, apoi în continuare în nr. 2 al „Vetrei” – înscriu o pagină vie din lupta și din sacrificiile marilor cărturari ai popoului nostru pentru afirmarea culturii naționale și pentru drepturile firești ale românilor. În numerele următoare, se va publica și restul acestui important document de istorie literară care este, în același timp, un prețios document de viață. Din nr. 2 al revistei mai reținem și documentatul articol semnat de Nicolae Edroiu despre **Evoluția demografică a Transilvaniei în epoca feudală** – cu un util rezumat în engleză”.

10.IV.1976. De o săptămână-două mare vâlvă în legătură cu plagiatul lui Ștefanache.

Ultimul său roman „Miezul și coaja” apărut spre sfârșitul anului trecut, plagiat după „O spirală de ceață” de italianul Michele Prisco, tradus în românește în 1973. Se zice că o studentă de la italiană din

București, pregătindu-și examenele, ar fi ajuns să descopere faptul.

Senzațional. Ce cap o fi avut Ștefanache? Mai ales acum, când se discută atâta despre etică, echitate și când se pregătește Congresul culturii!

Aud că a fost înlocuit de la conducerea revistei „**Convorbiri literare**”, că a fost sancționat pe linie de partid cu vot de blam și că ar fi fost pus director adjunct la bibliotecă. Mai aud că în ședința respectivă, în prezența primului secretar de partid al județului, Ion Iliescu, scriitorii Iașului ar fi fost la înălțime prin atitudinea lor în sensul că nu s-au folosit de acest incident ca „să-i dea-n cap lui Ștefanache”, ci au fost foarte ponderați și demni.

Când mai aud așa ceva, mă bucur. Fiindcă, în general, de atâta micime sufletească sunt în stare scriitorii, că te miri de unde pot să insufle unor personaje câte un pic de brumă de umanism, de generozitate.

Născut la Tismana, la 6 august 1938. Absolvent al Facultății de Filologie a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca.(1961) 1964-1974, asistent la Institutul Pedagogic de 3 ani Targu-Mureș, redactor la revista *Vatra*.

În 1974, a devenit doctor al Universității București cu teza „Vladimir Streinu – critic, istoric literar, estetician al poeziei și poet”, sub conducerea academicianului Șerban Cioculescu.

1974-1978 - redactor la revista *Vatra* condusă de Romulus Guga. 1976 - Cadru didactic asociat la Institutul de Teatru Târgu-Mureș. 1978-1996 lector, conferențiar și profesor universitar la același institut, denumit după 1989, Academia de Artă Teatrală Târgu Mureș apoi, în 1998, Universitatea de Artă Teatrală din Târgu Mureș.

1990-1993 - consilier-șef la Inspectoratul pentru Cultură Mureș. 30 decembrie 1992 - 28 august 1993. Numit în funcția de ministru secretar de stat la Ministerul Culturii în guvernul Văcăroiu.

1994-1996 - director al Teatrului Național din Târgu-Mureș și rector al Universității Ecologice "Dimitrie Cantemir".

19 octombrie 1996 - Este înmormântat la Mănăstirea Recea, în apropierea Târgu-Mureșului.

2005. Școala Generală Nr.1 din Târgu-Mureș va purta din anul școlar 2004/2005 numele Gimnaziului "Serafim Duicu" din Târgu-Mureș.

29 noiembrie 2007. Prin Hotărârea nr. 408 a Consiliului Local Municipal Târgu-Mureș, se aprobă atribuirea denumirii de str. Serafim Duicu.

FRUNZA TOAMNEI

foșnetul frunzelor toamnei: cărți citite de Crist

pădurea foșnetelor toamnei: Biblioteca Lui Dumnezeu

vestețire de frunze: un nou Foc de Artist

...mărturisitor asiduu al acestor taine: fratele

mai mic al Lui Crist: eu...

resemnată frunză-stea – îți ieși zborul galaxii de-o vară-ai scris – plinind dorul...

mii păduri ai aprins – torțe spre fire: munți cărunți – închinați de-atâta iubire!

zăbovești – lin visând sfânt lumina e-n amurg – dar nu uiți viu altarul ai ars tot: fila ta-i Rădăcina ce-o foșnești întru Cartea și harul...

i-auziți – în păduri – Dumnezeu cum citește

ce-au scris frunzele Lui – timp de-o vară:

file mii – sorți-făclii – răsfoiește

și ce mândru-I: doar n-au scris...într-o doară!

...frunză tu – cât de demnă-n căderea-plutirea

ce-I încheagă Lui Crist – minunată – citirea!

TOAMNA VIETII

privesc în gol – și golu-i singur plin: căci năvălesc într-însul vechi icoane muștrări și amintiri – chip de suspin și-atâtea remușcări – acuma vane...

trăiesc în vălătucul de imagini și mușc din pâinea unor vremi trecute dar totu-i doar s-umbresc aceste pagini
ce pasc „*cândva*”-u-n ieslea zilelor pierdute...

degeaba tot frământă – în gol – văzduhuri:

nu se întorc la maluri triste duhuri
...ocean necumpătării e-ntre min' și ele

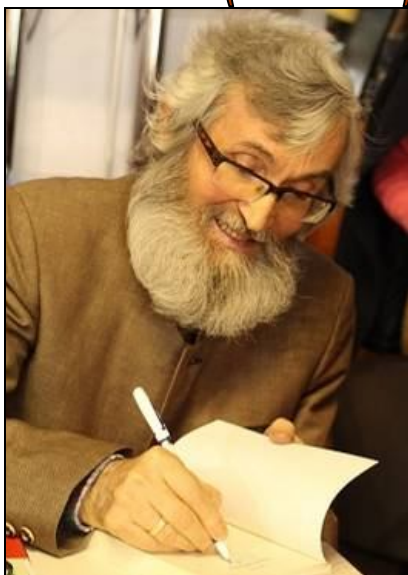
atâtea hoinăreli și vise grele...

...nu mai veniți – strigoii – la casa asta:

pe rând - pierdu pereți și uși – fereastra...

ADRIAN BOTEZ

Ne pleacă prietenii **Vasile Andru (1942-2016)**



Vasile Andru (pseudonimul literar al lui Vasile Andrucovici, n. 22 mai 1942, Bahrinești, județul Rădăuți, România, aflat azi în Ucraina - d. 21 octombrie 2016, București) îngroașă rândul scriitorilor români care au plecat în ultimii ani, tineri sau mai puțin tineri, toți activi însă, care s-au stins cu condeiul în mână.

Ne-am cunoscut cu Vasile Andru prin Mihai Sin, în anii în care revista *Vatra* era revista tuturor, în care se regăseau în peginile ei, deopotrivă, toți scriitorii mureșeni alături de scriitori din întreaga țară.

Ne-am întâlnit apoi, la Târgu-Mureș, la Răstolița, la București, am stat de vorbă, am dialogat pentru revistele *Vatra* și *Astra*, într-o solidaritate scriitoricească, dar și de idei, de idealuri...

Peste ani, ne-am regăsit, pentru că, primind revista *Vatra veche*, Vasile Andru, învingând prejudecăți și ignorând grupări de interese literare, s-a solidarizat cu programul noii reviste târgumureșene în încercarea ei de deschidere spre largul orizont al lumii literare, ca altădată.

Așa a devenit unul dintre colaboratorii de prestigiu ai *Vetrei vechi*. A confirmat că prietenia noastră vetristă a fost adevărată, că, într-adevăr, legătura noastră a fost sinceră, corectă, de ambele părți.

Vestea dispariției lui, primită prin email, de la un alt colaborator al *Vetrei vechi*, Gheorghe Patza, nu putea să nu mă mâhnească, să nu îngâdui lacrimilor să mijască în colțul o-

chilor. Pentru că, pur și simplu, îmi era drag și omul și scriitorul Vasile Andru, un tot al verticalității, un privitor spre cer, cu smerenie și iubire.

Vasile Andru a fost diferit de noi toți, nu ca să ne îndepărteze, ci ca să ne apropie. El venea mereu cu lumea lui, cu personajele prozelor sale (de la debutul editorial din 1970, cu *Iutlanda posibilă*, numărul cărților sale depășind cifra treizeci*), dar și cu căutărilor lui, dedicate cercetării/practicii procedurii filocalic „oratio mentis”.

De altfel, în 1990, a întemeiat și condus *Centrul de practică isihastă* București, cu șase filiale în țară. Totodată a participat la simpozioane internaționale de istoria religiilor la Paris, Salonic, Mount Abu, Kottayam, și de psihologie la Loano/Liguria.

Nu în ultimul rând, a fost adeseori pelerin la Muntele Athos.

Mai mult, aflăm din fila sa de dicționar că a făcut „stagii de documentare antropologică, la Roma (cu burse acordate de guvernul italian, în 1980 și în 1989) și la Paris (cu burse acordată de Fundația Pour une

entraide intellectuelle européenne, 1990)”, că a făcut „călătorii de studii în India, cu burse Sivananda, în 1992 și 1996”, iar „Centrul Sivananda din Trivandrum, India, i-a conferit titlul de master în Vedanta”.

A ținut cursuri sub genericul „Stimulare mentală și optimizare umană”, la Universitatea cultural științifică Dalles, a predat doi ani (1993-1994) cursul „Tehnici de creativitate” la Facultatea de Ziaristică București, a fost invitat să conferențieze în străinătate, la Padova și Ischia, la Barcelona, la Sydney și Melbourne, la New York.

A fost rezident și în Noua Zeelandă, 1999, 2000, unde a scris mult, proză, eseuri, cu materializare în volumul *Cel mai îndepărtat paradis* (2001) și în cartea de eseuri antropologice: *Revelația Polineziei. Călătorie în Aotearoa*.

Dincolo de aparența unui calm bine temperat, delicat, de om liniștit și închis în sine, Vasile Andru a fost un om volubil, cu retorica sa persuasivă, a fost un spirit viu, setos de cunoaștere.

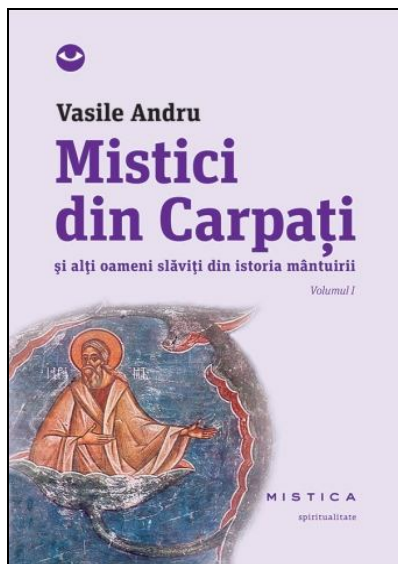
Vasile Andru s-a căutat mereu pe sine, l-a căutat mereu pe Cel de Sus, ținând întotdeauna spre mântuire.

Acum, la amurg, pot spune, cu siguranță, că Vasile Andru e un mântuit.

NICOLAE BĂCIUȚ



Laurențiu Ulici, Vasile Andru, Baki Ymeri și Nicolae Băciuț, în 1990, la Conferința Uniunii Scriitorilor, București



*) *Mireasa vine cu seara* (1973), *Mirele* (1975), *Arheologia dorințelor* (1977) *Noaptea împăratului* (1979), *O zi spre sfârșitul secolului* (1983), *Turul* (1985), *Progresia Diana* (1987), *Muntele Calvarului*, 1991), roman redactat între 1986-1988 în trei versiuni, *Memoria textului* (1992), *Proză, eseuri, interviuri* (1995), *Un univers cu o singură ieșire* (1997), *Păsările cerului*, 2000) - premiul internațional Balkanika 2000, *Cel mai îndepărtat paradis* (2001) *Scrieri sapiențiale. Viață și semn*, 1989 ; 2002, *India văzută și nevăzută*, 1993), *Terapia destinului*, 1997, *Mistici din Carpați*, 1998, 2002, *Psihoterapie isihastă*, 2001, *Istorie și taină la Sfântul Munte Athos*, 2001; 2002, *Întâlniri cu maeștri și vizionari. Călătorii inițiatice*, 2011, *Yaatra. Jurnal în India*, 2002, *Isihasmul sau meșteșugul liniștirii*, 2002, *Exorcismele*, 2004, *Viață și veac*, 2004, *Înțelepciune indiană* - antologie: fragmente din Vede, Upanișade, din Mahabharata, mesaje ale unor vizionari și maeștri, aforisme, parabole, reguli de aur ale buneii vieții, 2005 ș.a.

Filă de dicționar

M. N. Rusu

Critic și istoric literar, publicist

S-a născut la 28 octombrie 1938, la Brașov. În anul 1992, s-a stabilit în Statele Unite ale Americii.

Studii: A absolvit Liceul de Aviație al Ministerului Forțelor Armate, Brașov (1958); licențiat al Facultății de Filosofie din București, secțiile filosofie generală și ziaristică (1964). A obținut licența cu lucrarea *Substanțialismul (din 1928 al) lui Camil Petrescu*.

Activitate: Instructor de aeromodele la Palatul Pionierilor din Brașov, apoi funcționar al Uniunii Scriitorilor din București (1964-1966); corector, tehnoredactor, redactor și șeful secției de critică, revista *Lucașfărul* (1966-1968). În anul 1968, devine publicist-comentator și titular al cronicii literare la revistele *Viața studențească* și *Amfiteatru*.

În anul 1983, este dat afară din presă de către politrucul ceaușist E. Florescu.

Este primit în redacția revistei *Săptămâna*, prin bunăvoința lui Amza Săceanu și Eugen Barbu.

În perioada 1972-1983, a condus Cenaclul literar al revistei *Amfiteatru*, în care a promovat mulți poeți optzeciști la rubrica "Toneqariada".

A debutat cu articole culturale în ziarul *Drum nou* din Brașov (1962). După 1973, s-a orientat spre critică și istorie literară și arhivistică.

Publicații: Scoate, sub direcția lui Radu Theodoru, împreună cu George Boitor, Calistrat Costin, Darie Magheru, Vladimir Udrescu, Radu Ciobanu ș.a. *Caiete de literatură*, Brașov, 1968-69.

Membriu fondator al Cenaclului Nicolae Labiș de pe lângă revista *Lucașfărul*, seria Eugen Barbu (1963-1968).

Debutul editorial și-l face în 1969, cu volumul *Utopica*, o carte de critică literară și filosofie a imaginărilor critice.

A publicat sute de cronici în revistele *Lucașfărul* (1966-1968), *Viața studențească* și *Amfiteatru*.

A colaborat și susținut rubrici de critică și istorie literară la revistele *Lucașfărul*, *Cronica* (1966-1968), *Astra*, *Brașovul literar și artistic*

(1977-1980), *Almanahul Coresi (Urmuz inedit, 1984-1988)*, *Fotografia (Eminescu și artele vizuale, 1989)*.

A repus în circulație numele pamfletarului pașoptist Dimitrie Ciocărdia Matila, prin publicarea unui text estențial al acestuia în *România literară* (1973) datorită lui G. Ivașcu, directorul revistei.

Autor al unui *Dicționar al premiilor literare (1940-1947)* și al unui *Dicționar al scriitorilor brașoveni*.

A publicat texte necunoscute din operele scriitorilor români de renume.

În S.U.A., este redactor-șef al revistei de spiritualitate și cultură românească *Lumină Lină*, publicată din 1996, la inițiativa preotului prof. dr. univ. Theodor Damian, de către Institutul Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă, Capela "Sf. Ap. Petru și Pavel" din New York.

Semnează eseuri pe teme de artă, studii de istorie literară, comunică versuri inedite de Nichita Stănescu; scrie cronică și propune, în antologie de cenaclu, nume de tineri scriitori.

Este autorul studiului introductiv al ediției de versuri *Mihail Crama, Intrarea în legendă* (1990) și al mai multor prefețe la volumele semnate de M. Crama (proză), Silvia Cinca, Cristian Petru Bălan, Gabriela Marin Thornton etc.

A restituit volumul inedit *Oamenii din lande*, de George Dan, studiu introductiv, ediție facsimilată, Ed. Eikon, 2012, care îmbogățește biografia sumară a poetului, în special și a poeziei românești în general.

Premii: Premiul pentru critică literară al revistei *Lucașfărul* (București, 1963); premiul pentru descoperiri în domeniul istoriei literare, al revistei *Săptămâna* (1973).

Diploma aniversară acordată cu ocazia împlinirii a 20 de ani de la înființarea Cenaclului "Mihai Eminescu" din New York, 2013.

Este membru a U.S.R și U.Z.P. din România.

Correspondent de presă pentru revistele *Vatra veche* (Tg. Mureș) și *Noul literator* (Craiova).

Colaborări importante la ziarele *New York Magazin* (Prințul Anton Bibescu, diplomat și scriitor, fotoreporterul Iosif Berman de la *National Geographic*), *Romanian Journal*, *Meridianul românesc*, fost redactor-șef la *Lumea Liberă*



Romanian Herald (2005-2006), *Manuscriptum*, *Steaua*, *Orizont* ș.a..

Bibliografie: Fănuș Băileșteanu, *Personalități culturale românești din străinătate. Dicționar*, București, 1999; Marian Popa, *Dicționar de literatură română contemporană*, Ed. Albatros, București, 1997; *Dicționar cronologic. Literatura română*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1979; Dumitru Micu, *Istoria Literaturii române*, Ed. Saeculum, București, 2000; George Băjenaru, *Cititor în exilul creator*, Ed. Danubius, 2001; Aurel Sasu, *Dicționarul scriitorilor români din Statele Unite și Canada*, Ed. Albatros, 2001; Mircea Zăciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu, *Dicționarul scriitorilor români*, 4 vol., Ed. Albatros, 2002; I. Hangiu, *Dicționarul presei literare românești (1790-2000)*, Ed. Institutului Cultural Român, 2004; Academia Română, *Dicționarul general al literaturii române*, coordonat de acad. Eugen Simion, 7 vol., Ed. Univers Enciclopedic, 2006; Aurel Sasu, *Dicționarul biografic al literaturii române*, Ed. Paralela 45, 2006; *Lăuntru și departele, Antologia Cenaclului literar "Mihai Eminescu" din New York*, volum editat de Theodor Damian și Aurel Sasu, Tipomoldova, 2007; Marian Popa, *Istoria literaturii române de azi pe mâine, 23 aug. 1944 - 22 dec. 1989*, 2 vol., Ed. Semne, 2009; Veronica Bărlădeanu, *Cu și despre M. N. Rusu*, Ed. Ramura de măslin, 2010; Radu Theodoru, "Cândva zburam 'aripă la aripă'", *Lumină Lină/Gracious Light*, Nr. 1, ian. - martie 2014, New York.

DANIELA MARIANO

AMURGUL IUBIRII

(XXXVI)



Acești gânditori, astăzi aproape uitați, cu notabila excepție a posterității triumfătoare a lui Foucault, deși încă apropiați temporal de noi, făcând din sexualitate cheia civilizației moderne și considerând că eliberarea ei servește unei emancipări totale și generale, anunță și așteaptă o economie diferită a trupurilor și plăcerilor. Permisivitatea sexuală care pare să se fi instalat între timp e, pe de o parte, o impunere a corpului și sexualității, un corporeism care refuză încărcarea sexualității cu altceva decât plăcere și care merge până la capăt într-o asocialitate ce devine tot mai socială pentru multe persoane pentru care sexul e singura formă de socializare. Pe de altă parte, este mai degrabă un fenomen al comercializării și nu are de-a face nimic cu utopicul erotism eliberator: sexul devine o marfă. Oricum, una din cele mai directe consecințe e o defulare generalizată, care scade potențialul oricărei revolte, anulând frustrările. O dată în plus în istoria umanității, societatea folosește ceva ce aparține individului pentru propriile scopuri, comerciale sau social-politice, fără a-i oferi nimic în schimb decât permisiunea propriei lui activități.

S-ar putea ca aceste mici libertăți ale sexualității să-și găsească locul într-o lume preocupată mai degrabă de alimentație decât de sexualitate între funcțiile majore ale corpului, pentru că societatea s-a arătat mai puțin restrictivă după anii '60 cu sexualitatea, dar a început să fie restrictivă cu dieta. În secolul al XX-lea, dieta - care asociază înfățișarea fizică, identitatea de sine și sexualitatea - a devenit ceea ce a fost corsetul în secolul al XIX-lea. Politicile sociale au fost tot mai preocupate de o luptă pe care

niciodată până acum în istoria societăților secularizate n-a reușit să o câștige: aceea împotriva diferitelor feluri de droguri, într-un înțeles foarte larg. E de comparat de aceea relaxarea atitudinii față de sexualitate cu campania împotriva fumatului, alimentelor transgenice etc. Dacă ar fi trăit, Foucault, ar fi trebuit să orienteze cercetarea bioputerii în direcția politicilor sociale ale alimentației, care pare să stârneasce îngrijorările pe care altădată le stârnea sexualitatea... în plus, se cuvine să remarcăm, pentru a conota feminitatea secolului nostru, că, după cum se știe prea bine, în societățile tradiționale, în mod simbolic, controlul sexualității revine bărbaților, iar controlul alimentației femeilor.

De aceea devine interesantă reacția teoretică a unuia dintre cei mai semnificativi sociologi de astăzi, Anthony Giddens, care acceptă starea sexualității constatată de anchetele sociologice, dar îi contrapune totodată, constructiv spune el, la fel de utopic ca și Reich, Marcuse și Foucault, credem noi, "etica relației pure". Argumentul principal invocă ideea "sexualității plastice" - adică a perversiunii polimorfe - așa cum o elaborează Freud în prima ediție a celor *Trei eseuri asupra sexualității*: anume că sexualitatea nu are obiect intrinsec, iar sexualitățile masculină și feminină sunt echivalente funcțional (teorie modificată ulterior, după elaborarea ideii complexului lui Oedip, în direcția sexualității masculine ca paradigmă a sexualității în general). În baza acestei prime formule freudiene a sexualității, eliberată de importanța masculinității, Giddens crede că poate observa sociologic acum constituirea relației pure: o relație de egalitate sexuală și emoțională, inițiată numai pentru ea, pentru ceea ce obține fiecare partener de la celălalt și care continuă numai în măsura în care amândoi consideră că trebuie să o mențină, după regula implicită sau explicită stabilită de ei. E vorba aici despre un fel de raționalizare etică a relațiilor sentimental-erotic-apetitive, similară iubirii-agape, de care cunoscutul sociolog pare să nu fie deloc conștient, cu diferența că acest contractualism extins la relațiile interpersonale are ca finalitate ultimă plăcerea, nu mântuirea. Într-adevăr, în zilele noastre iubirea-pasiune e dezavuată pentru că devine sinonimul dependenței. Or, dependența de dragoste, relații și sex se

exprimă printr-un comportament obsesiv. Dependența este imposibilitatea de a elabora viitorul, o reacție defensivă, "o evadare și o recunoaștere a lipsei de autonomie", un comportament opus liberei alegeri care caută un remediu ce duce constant la sentimente de inadecvare și rușine. Iar seducția donjuanescă a devenit deosebită: femeile sunt mai libere decât oricând în trecut - îi folosesc sexual pe bărbați pentru propria plăcere, cel puțin la fel de mult ca și bărbații pe femei, iar bărbații afemeiați sunt de fapt niște relicve.

Forma concretă a relației pure din "societatea despărțirilor și a divorțurilor" de astăzi e ceea ce Giddens numește dragoste confluentă, în care, diferit de dragostea romantică, luată ca punct de plecare și ca etalon al relației sentimental-erotic-apetitive moderne, elementul-cheie pentru menținerea sau dizolvarea relației - indiferent dacă este hetero- sau homosexuală - este realizarea plăcerii sexuale reciproce. Dispare astfel distincția dintre femeile care cunosc arta erotică și sunt de obicei prostituate, și celelalte femei, încă valabilă, deși depășită, în dragostea romantică. Dragostea confluentă înseamnă reciprocitate a erotismului¹⁰, nu a sentimentelor. Dragostea confluentă nu pretinde, ca dragostea romantică, deplina contopire sentimentală a celor doi, "unicitatea" relației și "veșnicia" ei, ci e contingentă. Nu contează găsirea unei "persoane deosebite", ci "relația deosebită": "dragostea se dezvoltă numai în măsura în care fiecare partener e pregătit să-i dezvăluie celui alt propriile îngrijorări și necesități, devenind astfel vulnerabil în fața celui alt". Este un aspect pe care bărbații nu îl acceptau în dragostea romantică, unde apăreau ca eroi reci și inabordabili, deși sentimentali. În dragostea confluentă, cunoașterea trăsăturilor celui alt este centrală în special pentru că sexualitatea celui alt e singurul factor ce trebuie clarificat în cadrul relației.

AUREL CODOBAN

10. "Erotismul e cultivarea simțirii, exprimată prin senzație corporală, în context comunicativ; o artă de a dăru și primi plăcerea", în opoziție cu toate formele de instrumentalizare emoțională în relațiile sexuale de tip Sade. (Anthony Giddens, *Transformarea intimității*, ed. cit., p. 191.)

Vitrina

Convorbiri cu N. Steinhardt

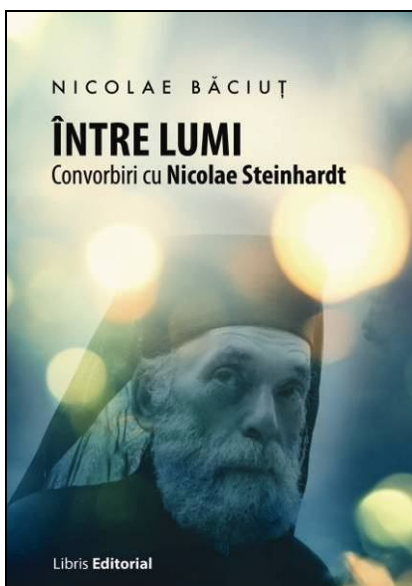
„În afară de dragostea de viață creștinismul e și entuziasm”

Nicolae Steinhardt

Există oameni pe care îi cunoști doar prin intermediul cărților, corespondenței, și prin mărturia acelor persoane intime lor. Și, în mod firesc, te poți întreba în ce măsură îi cunoști? Acel personaj ce se află în bibliotecă sau în chilie, încercând să răspundă unor întrebări folosindu-se de mijloacele specifice vremii, hârtie și stilou, adică de scrisori, e identic cu omul, cu ființa reală din viața de zi cu zi? În ce măsură corespondența poartă o bucăciță din ființa celor implicați în acel dialog?

Unul din acei oameni pentru mine este Nicolae Steinhardt (1912 - 1989). Dumnezeu, destinul, istoria, au făcut ca să aud pentru prima dată de el pe băncile Seminarului Teologic din Piatra-Neamț. A fost o întâlnire neașteptată cu un erudit cărturar dar, mai ales, cu un om mărturisitor. Auzisem de *Jurnalul fericirii* sau de *Dăruind vei dobândi*, citisem câte ceva despre lotul Noica-Pillat și despre o fidelitate care pentru Steinhardt va însemna o schimbare nu doar pentru această viață, ci pentru veșnicie. Căci în închisoare, pe 15 martie 1960, în celula 18 din închisoarea Jilava, s-a născut pentru veșnicie „din apă viermănoasă și din duh rapid”, Nicolae, viitorul călugăr de la Rohia.

Portretul monahului bucureștean la origine, dar retras în Maramureș e o provocare atât pentru cei ce l-au cunoscut dar îndeosebi pentru cei ce-l știu doar din mărturiile lor și ale cărților. Pentru că în fața lui nu poți fi decât uimit, așa cum spunea Noica despre basmul ființei. Ce poate fi mai profund și aproape de ființa oricărui om decât credința și drumul spre ea? Iar drumul meu spre Steinhardt a început cu o carte, *Dialogul Religiiilor în Europa Unită* (Ed. Adenium, Iași, 2015), coordonată împreună cu Iulia Badea-Guérîtée, jurnalist la Courrier International în Paris. A continuat cu o dezbateră la Brașov, alături de părintele Constantin Necula, Radu Magdin, analist politic și Raymond Clarinard, redactor șef la Courrier International despre noi, europenii și credințele noastre. Scriind aceste rânduri îmi aduc aminte de un cuvânt



al părintelui Necula, din timpul acelei dezbateri, organizată și desfășurată în cadrul Târgului Internațional de Carte și Muzică Libris Brașov, organizat de atâția ani de zile de Asociația Culturală Libris Brașov, ce spunea că „Niciun Dumnezeu din lume nu te îndeamnă să fii viclean”. Iar Nicolae Steinhardt e, după un cuvânt al Sfintei Scripturi, „cu adevărat, israelit în care nu este vicleșug” (Ioan 1, 47).

Drumul spre prezenta carte, spre re-editarea ei, nu a fost o simplă întâmplare. Dimpotrivă, ca mai toate întâlnirile fericite care ne pregătesc drumul, viitorul, are ca precedent o întâlnire fericită, o alta. Serendipity? Poate. Pronie? Foarte posibil. Dar mai ales, o întâmplare neașteptată aidoma israelitului evocat anterior. Această întâlnire neașteptată dar și fericită a permis ca undeva, între Târgu-Mureș și Cluj-Napoca, la Sârmașu, cu ocazia zilelor acestui oraș să particip la reuniunea culturală cu tema „Academia Română – 150 de ani în serviciul Națiunii Române”, organizată de Biblioteca „Liviu Rusu” din localitate. Aici am avut șansa să pot întâlni și discuta, cunoaște și asculta mai mulți oameni minunați. Academicianul Ion Haiduc, profesorul universitar Ilie Rad, autorul acestei cărți - Nicolae Băciuț, dar și Virgil Oniță, administratorul Grupului de firme Libris Brașov, care a realizat performanța de a trece de la un gând la o apariție, se aflau la Sârmașu, jud. Mureș, pentru că a existat, deloc întâmplător, din nou, gândul doamnei director al bibliotecii din oraș, Dinuca Burian. Cel de a ne intersecta existențele. Astfel, câteva persoane venite din patru col-

turi diferite de țară, de lume, s-au întâlnit, au găsit un numitor comun, Nicolae Steinhardt. Iar gândurile lor au născut această nouă ediție.

Prezenta carte e, de fapt, o mărturie și o mărturisire. O mărturie care ne pune în fața a doi intelectuali, cu preocupări literare în ciuda contextului dificil, unul format în anii 30 ai secolului trecut, o perioadă de vârf în istoria mediului universitar autohton, iar celălalt, poet din generația optzecistă, ce încerca să afle mai mult despre vestitul dar și blamatul (de către regim, se înțelege) sihastru erudit.

Ne aflăm în fața unei corespondențe din anii 80 între monahul de la Rohia, Nicolae Steinhardt, și Nicolae Băciuț. O corespondență plină de tâlc în căutarea acelei idei rostuitoare, în căutarea acelei breșe în sistem care să permită supraviețuirea prin cultură.

Filosoful de la Păltiniș s-ar fi bucurat tainic să vadă și să citească acest dialog. Pentru că e vorba pe undeva și de acea demnitate a Europei, despre rolul ei civilizator pentru întreaga omenire.

Născută în 325 la Niceea (în afara granițelor ei fizice), Europa, după cum spunea Noica, chiar dacă cumva ar dispărea ea ar supraviețui prin modelul cultural lăsat. Și, îndrăznesc să o spun, Europa va muri când va înceta să devină civilizatoare pentru întreaga omenire.

Cartea te poartă cu gândul la rostul întrebărilor, unele născute din cea mai sinceră curiozitate, iar altele care țin de un domeniu practic al publicării unor articole în ultima perioadă a regimului comunist din România.

Dar e o carte unde poți găsi oste-neala publicării unui articol, truda sincronizării cu momentul favorabil dar și entuziasmul descoperirii. Dragostea de viață chiar și în cele mai nefericite momente e specifică învățurii hristice.

„Bucurați-vă” e un îndemn întâlnit permanent în Evanghelii, iar acest cuvânt e primul rostit după momentul Învierii de către Hristos Domnul.

Cultura, erudiția sunt cele care în cele din urmă vor salva omenirea. Alături, firește de o credință puternică, rostuitoare și împlinitoare a vieții, întocmai ca a monahului Nicolae Steinhardt.

Sunt convins că Steinhardt, →

ALEXANDRU OJICĂ,
teolog

dacă ar fi trăit s-ar fi bucurat să vadă că România face parte de aproape un deceniu din Uniunea Europeană.

Sunt întărit în această credință de simplul fapt că noi, românii, deși mărginași din punct de vedere geografic, *altfel* în multe privințe, am avut o contribuție însemnată la întreaga cultură a umanității.

S-ar fi bucurat că o bună parte dintre tinerii români studiază la marile universități din Europa și nu numai. Dar s-ar fi întristat văzând că unele metehne, asemenea câtorva din acest volum, dispar mai greu. Israelitul fără vicleșug, Steinhardt, e un model pentru orice erudit român care își dorește să-și depășească condiția individuală și să ajungă la stadiul general al culturii europene.

Lectura acestui alt epistolar al anilor 80 aduce în prim plan tot tematica legată de „performanța culturală”.

Cine trebuie citit, de ce e important, vocația și „destinul împlinit pentru un scriitor” sunt câteva din întrebările ce l-au determinat pe Nicolae Băciut să-l caute pe unul dintre indezirabilii regimului apus în urmă cu un sfert de veac.

Dar, în același timp, mărturia e cheia de înțelegere a acestei corespondențe. E o mărturie a lui Nicolae Băciut despre sine, despre frământările și preocupările sale, despre o anumită rânduială mult căutată.

Însă e și o prețioasă mărturie a monahului de la Rohia despre copilăria sa din București, despre părinți, prieteni, cultură, critică, fidelitate și, nu în cele din urmă, despre dragoste. Căci cu toții am iubit.

E o apologie și o mărturie a dragostei care nu cu mult timp în urmă încheiase volumul și viața lui Marin Preda în *Cel mai iubit dintre pământeni*.

De aceea, lectura acestui dialog real, cu toate dificultățile timpului amintit acolo, mi-a demonstrat că timpul pe orizontal a avut nițică răbdare.

A avut bunătatea și darul de a nu lăsa ca mărturiile despre lucrurile cu adevărat importante să piară.

Iar pe verticala timpului și a spiritului ceea ce contează în fața lui Dumnezeu și a dumnezeului culturii truda și oste-neala drumului și a căutării își vor găsi un răspuns și odihnă în adevărata noastră patrie, în ceruri.

SIMBOLUL CRUCII ȘI LIRICA LUI NICOLAE BĂCIUȚ

Ca orice lirică filozofico-religioasă de zile mari, și poemele incluse în recentul volum *La taclale cu Dumnezeu* (1), manifestă interceptarea, pe de o parte, a celor două planuri esențiale, *imaneța și transcendența*, iar pe de altă parte, a celor două dimensiuni, una a deschiderii „*eului individual*” (mărginit) spre „*eul infinit*” (paramatman) (2) și cealaltă a închiderii sau a unui așa-zis refuz al omului de a se rupe de el însuși. În *La taclale cu Dumnezeu*, constatăm că celor două dimensiuni le corespund două tipuri de poeme: unele în care periplul spiritual se înfiripă într-un *tur de creastă*, acomodată cu versul-rugăciune, prin adresare directă lui Dumnezeu, în timp ce alte poeme sunt adresate eului secund al poetului.

Unic în felul său, prezentul volum de versuri impresionează atât prin varietatea tematică, cât și prin insolita întrepătrundere și a semnificației multitudinii de simboluri și mai ales prin răsfrângerea acestora în simbolul principal, cel al crucii.

Vorbind despre importanța simbolului ca element al unui „*limbaj adecvat*” în realizarea „*omologiei cer-pământ-om*”, în concepția omului arhaic, Mircea Eliade e de părere că „*ceea ce face caracteristic simbolul și-l deosebește de alte forme de cunoaștere este(...) consistența semnificațiilor*” (3) și că „*polivalența simbolului face posibilă consistența sensurilor și, în același timp, păstrează diversul, eterogenul...*” (4) Ca orice simbol, simbolul crucii se deosebește și el de alte forme de cunoaștere și are rolul de a unifica „*niveluri felurite de realitate cosmică*” surprinse „*într-o imagine unică*” (5).

Am procedat la această incursiune prin filozofia culturii, la fel de importantă de altfel, ca și teoria „*terțiului inclus*” al lui St. Lupasco (6), pentru a diversifica înțelegerea rugăciunii minții, a lui Grigore Palama, pe care poetul nostru o are ca model suprem, în *priticirea* versului și din alt punct de vedere decât din cel mistic.

Așa cum Dumnezeu are în mâinile sale cele două forțe contradictorii, „*omogenitatea și heterogenitatea*”, el fiind „*psihismul lumii*” (7), tot așa,



versul-rugăciune reprezintă „o *cruce*” care ține în echilibru cele două dimensiuni, cea a *verticalității* și cea a *orizontalității*. Toate celelalte simboluri în care se concretizează emoția lirismului băciuțian se reflectă în simbolul crucii. Pe de o parte, urmărim motivul Cinei celei de taină („*Să vină vremea, ca în taină/ cea din urmă cină.*” - *Cina cea de taină*), motivul Judecării de apoi și al colindelor („*Aștept Colind/ ca Judecata de Apoi*” - *Aștept colind*), al *Învierii* („*Cu moartea ne-am cuminecat, ne-ntoarcem într-o altă lume -/ A Înviat, a Înviat!*” - *Înviere*), al *Joiiei patimilor* („*Inima mea -/ n-o mai ascult/ dintr-o joi, / din Joia Patimilor, / din Joia Judecării/ de Apoi.* - *Joia Judecării*), dar și al ferestrei și al ochiului („*Mai ajunge privirea ta la mine? / Și când clipești, / când ochiul e închis, / cine mă vede*” - *Mă mai privești?*), etc., vizând *deschiderea* eului spre Absolut, iar pe de altă parte, o serie de motive vizând *închiderea* ca limitare sau cunoscută „*prejmuire*” argheziană care e în firea lucrurilor, cum ar fi: motivul *coliviei* asociat cu motivul *toamnei* („*E toamnă, chiar e toamnă, / cad frunze peste noi ca-n vis, / cad dintr-un anotimp de altădată, / în care am rămas închis*” - *Anotimpul din colivie*); motivul *copacului* asociat cu motivul *anotimpurilor*: („*Nu știi ce altă primăvară/ o să se-ascundă în semințe, / de-o fi să mă retrag în flori, / când doar copacii mai rămân ființe.*” - *Plecarea anotimpurilor*), sau al *noptii*: („*Numai noaptea, numai noaptea, / ascunde sub pleoapele* →

NICOLAE SUCIU

ploilor moartea”. - **Ploaie de noap- te**), etc., nu prea departe niciunul, de horatianul *“fugerit invida aetas”*(8), nutrit în lirica băciuțiană, în fața aceluși *“prea devreme, /prea târziu”* (**Vis întors**), sau în fața acelor *“trenuri lungi, cu toamne/ ce nu ajung la tine, Doamne”* (**Trenuri de toamne**).

Crucea, ca punct de intersectare a dialogului direct cu Dumnezeu și al dialogului cu sine, al omului, de intersectare a cuvântului cu gândul încă neîntrupat, de interceptare a abstractului cu concretul, a cuvântului cu tăcerea, a eului individual cu cel universal, a vieții cu moartea etc., reprezintă, așa cum am arătat mai sus, un motiv central în lirica băciuțiană.

Cele câteva poezii dedicate simbolului crucii concretizează cele de mai sus, după cum urmează: Întâlnirea cuvântului cu tăcerea, este sugerată în **Semnul crucii** (p. 33). Semnul crucii va fi singura salvare a omului, după ce cuvintele se vor fi pervertit, odată cu pervertirea întregii lumi: *“Într-o zi, / Cuvintele vor deveni blestem/ și nu vom vorbi/ decât prin semne”*. Atunci, *“într-o zi”*, care ar putea fi acest *“istud tempus”*, al căderii, propriu liricii apocaliptice expresioniste, comunicarea între oameni se va reduce la simpla reproducere a semnului crucii: *“vom face semnul crucii,/ cu crucea de aer, cu crucea de lemn”*, iar omul va tăcea, fără să fie îndemnat, și simplul limbaj cu care va comunica va fi cel al semnelor: *“...dar vom tăcea,/ vom vorbi,/ făcându-ne semne//”*. Cele două epitete metaforizante *“crucea de aer”* și *“crucea de lemn”* sugerează dubla ipostază a crucii: cea de-a doua fiind cea concretă, ruptă din lumea teluricului, iar prima fiind crucea nevăzută, aparținând lumii prototipurilor (9).

Același raport dintre om și tăcere îl deducem din poezia **Amin** (p.21). Aici, semnul crucii pare să însemne a scrie *“cu tăcere”*, a scrie *“cu cuvinte care nu se văd”* și care *“nu seamănă,/ cu nimeni”*. Semnul crucii va rămâne primul și ultimul dialog dintre tată și fiu și dintre om și aproape. Atunci *“mâna mea va fi vorbitoare”*, deși *“mută”*. Semnul crucii va fi ultimul *“cuvânt”* care va lega sufletește, oamenii între ei, atât pe verticala lumii (*“de sus până-n pământ”*), cât și pe orizontala acesteia (*“de la dreapta la stânga”*).

Sub cruce (p.84) este unul dintre poemele cu care se-ncheie **La taclale cu Dumnezeu**, dedicat și el, acestui unic simbol al creștinătății, mesajul lui liric fiind o adresare directă, Atotputernicului.

Forța trăirii lirice se concretizează în recurența verbului la imperativ *“naște-mă”* și a vocativului *“Doamne”*. Aici, *“sub cruce”*, este spațiul dintre două lumi, una a Apusului și alta a Răsăritului, una a Nașterii și alta a Morții întru Înviere: *“Să picure pe mine, sfânt sângele Tău,/ Apusul să-mi fie Răsărit, / ce pacea-mi aduce”*. Observăm cum dorința aneantizării din eminesciana **Rugăciune a unui dac**, devine, în poemul autorului **Memoriei zăpezii**, nevoia de a ființa prin suferința cristică, ca însăși călirea aurului în foc, și o întâlnim aici, în strofa a doua din **Sub cruce**.

Născut din *“rănila Tale”* și purtând *“cununa de spini”* a Mântuitorului, eul liric va simți cum noaptea Lui îi va fi lumină: *“...cununa de spini s-o port și eu,/ noaptea Ta să-mi fie lumină,/ să-ți fiu mielul Tău mereu”*. Suferința *“dureros de dulce”* care-i prilejuia lui Mihai Eminescu ocazia de a-și măsura, în **Odă (în metru antic)**, propriul calvar cu prototipurile de calvar ale mitologiei grecești, Nesus și Hercul, lui Nicolae Băciuț îi prilejuiește ocazia căutării mântuirii. Poemul **Sub cruce**, ca de altfel întregul volum, pare a izvorî din mitul central al stănescienei **Epice magna** având în centru figura lui Cristos care, jertfindu-se, se pierde pe sine pentru a-și mântui semenii. **Sub cruce** nu numai că transformă, prin martiriul său, drama omului, într-o tragedie înălțătoare izbăvind-o de *avatarele destrămării*, dar, mai mult decât atât, vede în simbolul crucii celei drepte, singura mântuire. Replica renașterii, ca pasărea Phoenix, din propria-i cenușă, ar fi aici, în poezia **Sub cruce** – adevărată capodoperă a liricii religioase românești - marcată de metaforele *“luminii”* și a *“mielului”*. Recurența sintagmei, la începutul fiecărei strofe și mărcile lexico-semantice ale pronumelor și verbelor la persoana întâi și a doua, exprimă combustia sufletească concretizată în insistența cu care poetul își dorește cu ardoare, să crească în el crucea: *“Naște-mă, Doamne, mă înviază,/ pune laolaltă carne și os,/ să crească, Doamne, crucea în mine,/ în pacea*

luminii întru Hristos”. Focul rugăciunii, ca vorbire peste fire, trecut parcă, prin arderea sufletească a psalmistului arghezian (*“Ard către tine-ncet, ca un tăciune, / Te caut mut, te-nchipui, te gândesc”*), sau prin cea sonetistului blăjean, canonicul Timotei Cipariu (*“Pricep, auzi, arzi foc prin al meu sânge, /curând incendie-l, oh, tu să nu-nceți, / până-n cenușă tot se va preface/ Că lacrimi moi de ochi nu te vor stânge, / tu arzi ascuns sub șapte tari peceți. / Și - atunci! atunci ave-voi și io pace”*(10), concretizează din nou, spusele poetului Cezar Ivănescu: *“Nicolae Băciuț e unul dintre rarii poeți care (pe urmele lui Nichita Stănescu) dematerializează, ‘dezîncarnează’ cuvântul dintr-o tentație absolutorie: poezia sa pare scrisă într-o purificată stare de rasă, transmițând continuu o jubilație a gândului autarhic...”* (11).

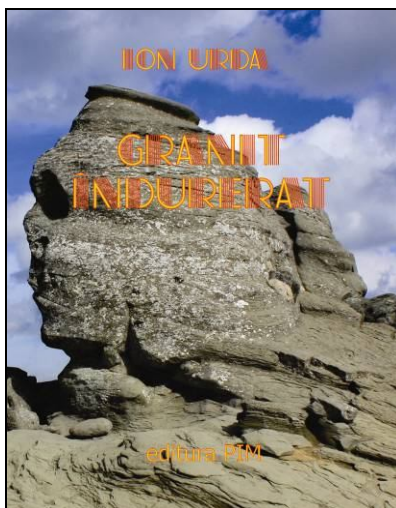
BIBLIOGRAFIE ȘI NOTE:

1. Băciuț, Nicolae, *La taclale cu Dumnezeu - poeme*, ed. Vatra veche, 2016.
2. Tagore, Rabindranath, *Sadhana (Calea desăvârșirii)*, ed. Stress, 1990, p. 61.
3. Eliade, Mircea, *Traité d'histoire des religions*, Payot, 1949, pp. 29-30.
4. Ibid.
5. Id., pp. 57-58.
6. Lupasco, Stephane, *Logique et contradiction*, Paris, PUF, 1947.
7. Stephane Lupasco, *L'home et ses trios ethiques*, în *Basarab Nicolescu, Ce este realitatea?*, ed. Junimea, 2009: Potrivit lui Lupasco, *simbolul crucii “reuşeşte această reunire a celor două materii într-o materie psihică (...)* Dar *Dumnezeu pe care-l considerm transcendent este, de fapt, un Dumnezeu al identității sau al eterogenității (...)* *Dumnezeu poate că nu e decât un psihism, sufletul lumii”*, pp. 178, 177.
8. Q. Horatius Flaccus, *Carmina* 1, 11 *“... fugerit invida/ aetas...”* (*“...vreme'n sbor/ Aleargă”*, traducere N.I. Herescu, în *Lirica latină*, vol I, ed. Cartea Românească, 1929, p. 69.
9. Eliade, Mircea, *Comentarii la legenda Meșterului Manole*, ed. Publicon, 1943, p. 9: *“Pentru omul arhaic, un lucru sau un act nu au semnificație decât în măsura în care participă la un prototip, sau în măsura în care repetă un act primordial”*.
10. Cipariu, Timotei, *Scrieri literare, Editura Fundației Naționale “Satul românesc”*, 2005, p. 14, Sonetul XXI).
11. Adamescu, Cezarina, *Poezia boemei, boema poeziei – Nicolae Băciuț*, ed. Nico, 2010, p 195.

În ultimii ani, se constată un fenomen interesant în lumea literară: numeroși poeți cu două-trei decenii de activitate își alcătuiesc antologii relevante pentru creația lor lirică. Do-ua ar fi aspectele care atrag atenția în această privință: primul ține de numărul poemelor selectate care, de regulă, nu depășește o sută, al doilea vizând echilibrul și coerența acestor antologii care, deși reunesc lucrări publicate la interval de zeci de ani, dau impresia unor volume inedite, închegate ideatic și stilistic. Demersul mi se pare, pe cât de îndrăzneț, pe atât de util, și poate că ar trebui încurajat (dacă nu generalizat), după o carieră artistică îndelungată, un autor oferindu-ne astfel propria selecție reprezentativă: vrei să cunoști un poet contemporan, îi citești suta de poeme (asta în condițiile în care cei pasionați nu au întotdeauna acces la volumele lor).

Pentru alți scriitori, o asemenea întreprindere ar putea părea dificilă, dacă nu imposibilă. Nu este însă și cazul poetului Ion Urda. Doctor în științe, paradoxist și epigramist de marcă, domnia sa este un campion al esențializării, transformând poemul într-o îndoită manifestare a cugetului și simțirii deopotrivă. De altfel, antologia *Granit înduretat* (2015) cu care ne provoacă nu reprezintă decât metafora materiei ajunse, în ipostaza-i organică, în stadiul reflecției pure, supuse mai apoi umanizării.

Ion Urdă se declară un adept al unei lirici armonioase în idee și expresive în alcătuire, menite să te transfere în ceea ce domnia sa consideră un univers al „sentimentelor sublimе”. „Dacă un poem fără pic de rimă cum e *Izvorul nopții* al lui Lucian Blaga – mărturisește într-o pagină de corespondență –, a putut fi pus pe muzică, acest lucru demonstrează că adevărata poezie are cântecul ascuns în măruntaie, sufletul vibrând și la metaforă, și la sunetul divin al muzicii. Adevărata poezie este, simultan, imagine și sunet capabile să te transfere într-o lume a trăirilor și a sentimentelor sublimе și acesta este singurul gen de poezie pe care sufletul meu îl poate accepta, atât în postura de cititor, cât și (atât cât îmi este îngăduit) în cea de creator...”



Se deslușesc câteva componente structurale și estetice ale prezentei antologii, menite s-o transforme într-un caleidoscop (liric și grafic deopotrivă) adresat prin excelență spiritului. Astfel, dincolo de minuțioasa organizare a paginii, poemele sunt însoțite de miniaturi grafice sugestive ori reproduceri după tablouri, semnate în majoritate de Tibor Balázs, prezenți fiind însă și alți artiști plastici de marcă, precum Mircea Bătcă, Paulina Popa, Dorina Neculce, Corina Chirilă sau Cristina Mihaela Rădulescu.

O altă dimensiune menită să sporească ineditul alcătuirii ține de încumetarea poetului de a-și interpreta el însuși o parte dintre poeme, reușind chiar performanța de a crea distihuri (precum niște *mottouri*) pe marginea acestora. Însăși organizarea lucrării – de o mare diversitate în unitate – pare menită să surprindă, reunind poeme de factură diversă create în perioade diferite, de la sonet la pastel, de la parodie ori poeme-dedicație, poeme paradoxiste ori cugetări, la versuri jucăușe și ghicitori pentru copii. Dincolo însă de aceste aspecte palpabile, trebuie remarcată acuratețea stilistică a poemelor, expresia dusă până la perfecțiune, grija obsedantă pentru pluralitatea (dar și noblețea) semnificației.

O particularitate aparte a poemelor din antologie e și faptul că noțiunile abstracte ce numesc stări, sentimente devin adesea elemente palpabile, personificate, în imaginile poetice și doar acceptând această *convenție* vei putea simți că poetul și-a scris poemele și pentru tine. Astfel, deseori aducerile-aminte “se scutură pe inimi”, sufletul e “sine de uitare”, tristețea „cade pe tample, pendulând în tăcere”, uitarea se lasă *alene* în privire, recifurile de gânduri “se zbat în

genune”, iar speranțele, când “vin tip-tit, pășind/ în vârful picioarelor,/ cu discreție”, când “întră, ca niște/ huli-gani călcând/ cu tălpi noroioase/ toată bruma de fericire/ agonisită cu trudă/ din roua dimineții”. În permanență, universul intim este raportat la cel exterior, după surprinderea imaginilor specifice toamnei, de pildă, urmând inevitabil „peisajul” lăuntric care se va încălca până la refuz de aceeași atmosferă: „Te privești înăuntru și nu știi ce mister/ încălzește în tine sentimente amorțite.../ Cauți în jur cu priviri obosite/ și te miri că ți-e cald, când afară e ger” (*Tăcere*). Poet al observațiilor fine, al judecăților amare, deseori ironice, scriitorul e în același timp și un nostalgic incurabil, autodefinindu-se drept un „sentimental rațional”. Cu un simț aparte al umorului, el dezvăluie în versurile sale contradicțiile nu doar ale lumii și ale vremurilor în care (supra)viețuim, dar și ale logicii și simțirii, poemele sale fiind rezultatul unui joc inedit (și perpetuu) al minții și al sufletului deopotrivă.

Antologia lirică a lui Ion Urda poate fi considerată și o carte de învățătură (pentru minte, dar și inimă), u-neori, sfătos și dezinvolt, poetul oferindu-ne adevărate lecții de viață, fie că ne vorbește despre destin și speranță, dragoste ori moarte. Cheia poemelor e semnificația, livrată cu sinceritate și echilibru, poetul excelând în acest sens în *cugetările* și *pseudo-cugetările* sale. Iată câteva exemple elocvente în care ideea se naște din însuși jocul captivant al cuvintelor: “Nu ne naștem/ pentru a trăi,/ trăim pentru/ a renaște...” În viziunea poetului, omul nu-i decât un pelerin rătăcind printre stele, ademenit de strălucirea aștrilor, dar din teamă, de cele mai multe ori, renunță, stelele îndepărtându-se, devenind reci, în timp ce el („asteroid de piatră înghețată”) își va continua rătăcirea „visând la nemurire” (*Pelerin*). Într-un poem intitulat *Iată de ce-ți spun...*, deslușim un alt simbol al destinului: trecem prin viață „ca un tren cu semaforul pe verde” fără a zări peroanele pline, „zâmbetele disperate/ ale celor pentru care/ poate eram ultimul tren...” Finalul este generos: sub semnul empatiei, fiecare dintre noi putem deveni un reazem, o speranță pentru ceilalți. Din păcate, în această călătorie a vieții (irreversibilă) riscăm deseori să transformăm fericirea „de-a fi” din →

LADISLAU DARADICI

tipătul noului-născut în dezinteres, deznădejde și chiar renunțare, în același poem, îngrijorat de această posibilă degradare a *omenescului* din sufletele noastre, poetul provocându-ne, retoric: „judecați dacă noi/ mai știm să simțim/ răsăritul soarelui,/ lacrimile ploilor,/ cântecul pârâului,/ o pasăre,/ o buburuză,/ sau o păpădie.../ Ne risipim reperatele/ perisabile/ ale unei vieți pe care/ nu credem/ că am trăit-o...”

Într-un poem intitulat *Scrutin*, aceleași speranțe devin obiecte de manipulare în mâinile ticăloșite ale oportuniștilor politici („profeții moderni – analiștii,/ cu atitudini super-inteligente,/ pasează amețitor speranțele/ stânga-centru-dreapta,/ ridicându-și mingi la fileu/ și lansând atotputernicul Zvon”), într-un alt poem bietele (speranțe) sfârșind prin a se împiedica „de covorul roșu/ întins până la scara/ limuzinei negre”, în timp ce „gândurile devin sinucigași fanatici,/ teroriștii conștiințelor/ lepădate ca de Satan/ de viciul adevărului...” (*De ce nu vrei să vezi, Doamne...*). Printre „speranțele șterse”, vremea așteptării pare „un naufragiu pe-o insulă pustie” (*Vremea așteptării*), ca într-o *pseudocugetare*, disperarea să fie definită drept „corectegiu funerar/ al speranțelor/ ucise/ din prea multă/ iubire”.

În aceeași ordine de idei, înscrise sub semnul solitudinii și al deznădejdii, poeme ca *Preapocaliptică*, *Postapocaliptică* (1 și 2), *Disperare*, *Stau frânt* etc. par tot atâtea argumente în favoarea renunțării: „înfrigurarea și spaima se întreceau/ în a stăpâni pretutindeni/ groaza îngheța visele/ și neputința paraliza zborul”; „la fereastra sufletului,/ ca o binecuvântare,/ rânjetul morții” sau „fumează agale/ visele deșarte/ vecine cu haosul.”

Peste toate nenorocirile, însuși Dumnezeu riscă să devină o imagine lăcrimând (*Postapocaliptică 1*); frânt „între durere și adevăr” poetul îl adulmecă „precum un ogar urma vânatului” (*Stau frânt*), același Dumnezeu zidind o nouă grădină în care un arhanghel adună sufletele „încrustate” în piatră de oameni (*Colecționarul de suflete*), ca în cele din urmă, într-un alt poem, cei care îl „sapă la rădăcină” pe Dumnezeu să fie chiar îngerii...

Însă paleta tematică este mult mai diversă. În *Mărgăritar înflorit*,

poetul immortalizează jocul uneori capricios al memoriei care „te re-învie/ fantasmă/ mult mai reală decât/ sărutul fugar/ sau zâmbetul/ timbru-amorțit/ în colțul gurii”, imaginea lacrimilor (a mărgăritarului înflorit) pe colțul ilustratei fiind sensibilă (și convingătoare).

Descrierea unei expoziții de pictură îi prilejuește poetului pasaje de lirică semnificativă: „undeva într-un spațiu/ transcendental/ vezi un sclav trudind/ lângă curcubeu/ tot încercând să-i amestece culorile”, căci el, „robul luminii,/ caută mereu/ iezerul fermecat unde/ se naște curcubeu” (*Expoziție*).

Unele poeme au subtitlu: *Exorcizare* nu este decât o „elegie romantică”, *Tranziție* cuprinzând „gânduri într-un birt singularic”.

Numeroase lucrări sunt dedicate, „aniversare” chiar, printre cei „vizați” numărându-se soția și nepotul poetului și mulți-mulți alții. Ion Urda excelează și în parodiarea unor înaintași ca Radu Stanca (prin dubla sa parodie după *Frunzele*) ori George Topârceanu (de care se apropie prin stil, sensibilitate și umorul fin): „Toată lumea vrea să uite/ iarna hădă și amară,/ sufletele-s mai deschise,/ oamenii-și zâmbesc amabil;/ s-a instaurat în toate/ pacea. Ferm, indubitabil/ s-a decis Mama-natură:/ – Este iarăși primăvară!” (*Armindeni*).

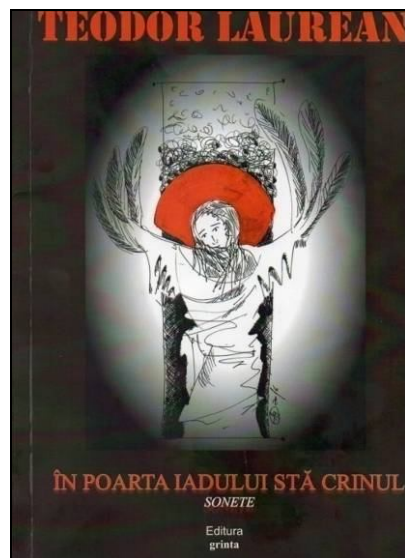
Arsenalul stilistic este riguros, bazat pe construcții din care rezultă un discurs personalizat, inconfundabil, Ion Urda fiind un campion al definiției metaforice, al comparației ori al inversiunii.

Poetul e un „asteroid de piatră înghețată”, părul iubitei – „valuri întunecate peste liniștea serii”, și dacă visarea zace „ca pasărea mută”, iar sentimentele cad „ca niște frunze uscate”, în versurile sale poetul ne vorbește despre „nedrepte balanțe”, „tainice zări”, „demonice instincte”, „pietrificate nuanțe”, o „angelică făptură”, dar și „metamorfice zbateri”.

În pofida acestor structuri ușor manieriste (și uneori în defavoarea semnificației), Ion Urda ne oferă o poezie profundă ideatic și pretențioasă din punct de vedere stilistic, când intelectualizată, când anecdotică, impregnată însă de o aleasă simțire.

Este o poezie fidelă tradiției și care excelează prin rotunjimea ei (ideatică și expresivă deopotrivă).

În poarta iadului stă crinul



Pe Teodor Laurean l-am cunoscut dinainte de '89 când, fiind într-un juriu la un concurs interjudețean de poezie, i-am acordat (alături de colegi) unul dintre premii. Poetul Mircea Micu scria despre el în revista „Luceafărul”, ce apărea la București, în numărul din 7 octombrie 1989, ca despre *un nume despre care se va auzi vorbindu-se*. Am ținut legătura și după evenimentele „Revoluției” ne-am întâlnit la Alba Iulia, unde am fost găzduit de acesta într-o garsonieră de la etajul 10 al unui bloc din cartierul „Cetate”. A fost o noapte de poezie înaintea unei zile de istorie, fiindcă a doua zi era 1 Decembrie a anului 1991. Acolo, pe o ușă de lemn, am citit uluit versurile olograf scrise cu un creion ale unui mare poet, care exact cu un an în urmă dormise (și el) în garsoniera acestuia: *Poporul român s-a făcut o fiară, cum prinde un dictator, cum îl omoară*. Semnat **Cezar Ivănescu**, 1 Decembrie 1990.

Poetul din el, dublat de generozitate, atrăgea se pare alți poeți, aflați pe aceeași lungime de undă cu acesta, așa cum se-ntâmplase să o și aflu, pe propriile speze. (Întrebându-l peste ani despre acea ușă cu acel înscris mi-a spus că a rămas la noul proprietar după vinderea garsonierei care, probabil, zic eu, a înlocuit-o cu vreun termopan, pe care și-a „tras” vreo *Răpire din Serai*, deși eu, unul, l-aș fi vrut pe Teo (de la Teodor) cu ea în spate, precum Păcală. Asta, cel puțin în imaginație.) →

RĂZVAN DUCAN

Teodor Laurean a publicat cărțile: *Nu mai vine nimeni*, Ed. Grinta, Cluj-Napoca, 2011, *Șarpele trupului risipitor*, Ed. Grinta, Cluj-Napoca, 2014, *Patimile oglinzii*, Ed. Grinta, Cluj-Napoca, 2016 și prezenta carte, *În poarta iadului stă crinul*, Ed. Grinta, Cluj-Napoca, 2016.

Cărțile anterioare au fost primite cu interes de către cititori, deși cred că nu au fost semnalate (prin cronici) așa cum meritau.

Cartea luată în discuție este o carte de sonete, acel *cînticel* apărut în Italia și în zona Provensală franceză, prin secolul al XIII-lea, care prin Francesco Petrarca, în secolul următor, a cunoscut consacrară.

La noi, sonetul a fost popularizat de Gheorghe Asachi. Mihai Eminescu este cel care în secolul al XIX-lea a dat sonetului carate de strălucire, pentru ca în secolul al XX-lea să fie adus din nou în atenție (și) prin *Ultimile sonete închipuite ale lui Shakespeare, în traducere imaginată de Vasile Voiculescu*.

De altfel, ca și la „doctorul fără arginți”, Teodor Laurean preferă să își numeroteze poemele, cartea sugerând o citire în flux continuu, o citire în cascadă, deși fiecare sonet este altceva, deși, totodată, fiecare pareă face parte dintr-un întreg. Și totuși ce îmbrățișează catrenele, cele câte două de poem, cu rima lor îmbrățișată și ce conțin cele două terține de poem cu rimă liberă? Cu rimă liberă și nu prea. Cum și cu ce efect este sublinierea finală? Întrebări ale căror răspunsuri pot defini poezia autorului.

Este atâta trăire personală și atâta săvârșire în aceste poeme încât cred că sonetul îi îmbracă degetele sufletului ca pe o mânășă. Asemeni lui Blaga, Teodor Laurean are un Lancrăm al său, care, deși nu poartă în nume „sunetele lacrimii”, este pentru el „buricul lumii”, locul unde s-a redescoperit pe sine după înstrăinarea dintre betoanele orașului. O mică grădină lângă o casă mică și Stelu, iapa lui dragă sunt elemente definitorii ale habitatului din Meșcreac, localitate de pe Mureș, din județul Alba.

Spune poetul: *Vreau să cânt iar tu îmi spui să tac./ Gândul de mi-ai auzi cum cântă! Stând târziu în așteptare blândă/ Sub copacul serii, în Meșcreac!... (Sonetul XXVIII-Vreau să cânt...)*

Aici visează în versuri având credința că se spovedește.

Poezia care deschide cartea este una definitorie, privind coordonatele lumii în care se mișcă. **Cuvânt începător** - *În poarta iadului stă crinul./ Iar trandafirul-n paradis;/ Cine să știe unde-i scris/ Care-i nectarul? Dar veninul?// Ne țese zi de zi destinul./ Ne soarbe flacăra din vis/ Unde e fructul interzis/ Și băutura cu rubinul?// Mereu un cer este deschis./ Un altul își îngroapă chinul./ Iar, dacă crinul e ucis, // L-învie-un trandafir cu spinul./ Infern și rai mi s-au prezis- / Să beau licoarea și pelinul!* De altfel crinul și trandafirul, două flori cu personalitate și cu puternice semnificații în mentalul colectiv, apar mereu în carte: *...Mai înviază-n moarte trandafirii,/ Mai lăcrimează crinii peste moarte!* (**Sonetul XXX** - Și azi e lună,...). Sau: *În pustie,-n mijlocul mulțimii,/ Trandafirii alătura cu crinii.* (**Sonetul XLI**- Eu nu vreau,...). Sau: *Că iubesc și sunt geloși și crinii/ Când cu trandafirii mă îmbrac!* (**Sonetul LXXVIII**- Vis frumos,...).

Poetul *împrospătează* pustiul, are *jertfelnicele pline, a fost pradă-n plus de pe cântare/ Și la ofrande un trofeu pierdut*. A fost unul care a cunoscut *pustieșagul*, dar nu uită că e *croit din lut, că-n fînțare duhul* i-a fost *toiagul*. El se zidește *de viu-n Poezie și înviază cu Univers cu tot*. Se simte *flămânzitul lumii, cel avut!* Etc.

Tema iubirii, cea cu o infinitate de fațete, este una predilectă, ca și cea a vindecării. Dialogurile sale închipuite cu Dumnezeu, personificarea acestuia, au, de asemenea, o savoare aparte, arătându-i credința și nădejdea.

Buna cultură generală și cumulara unor informații și cunoștințe dobândite prin lecturi (aluzii din Rimbaud, Francois Villon, Nietzsche, din mitologie - Orfeu, Euridice), care fac trimiteri și sugerează, dau poeziei consistență livrescă.

Este în poezie și biografism și nuntire și prohod, Teodor Laurean simțindu-se deopotrivă și prinț și cerșetor și bogat și sărac.

Nu se sfiște să folosească arhaisme și regionalisme, pe care le flutură cu bucuria tacită a cunoșterii unor taine, care nu-s la îndemâna orișicui.

E mândru de obârșia sa și de izvorul pe care îl face râu și fluviu, prin cuvinte.

Am citit cu reală plăcere cele 108 poeme deosebit de muzicale, scrise cu nerv și fantezie, cu patimă și cu credință că prin ceea ce face unge și el cu frumos osiile lumii. Cu ironie și cu autoironie el își poartă starea ca pe un steag. Bucuriile și deznădejțile și le dezleagă în versuri, ca singurul loc unde se simte liber, inclusiv în libertatea de a crede în spiritul care *trage pe cântare*. Dilema mea, ca și cronicar, este în a găsi, în puzderia de poeme foarte bune, iar unele excepționale, câteva pe care să le redau în întregime pentru a-i arăta frumusețea de care a fost capabil acest țăran, revenit la țară, după experiența făcută și cu el, de către regimul comunist, de a fi făcut cu orice preț muncitor orășan, rupându-l de rădăcimile ancestrale. Desigur, experiment așuat. Așadar, **Sonetul IX**- (Sunt vinovat...) *Sunt vinovat că n-am tramvai la poartă./ Că poezie scriu arând ogorul./ Că port costum brodat cu tricoloru/ Pe care-l țes cu inima pe hartă!// De vină e grădina mea lucrată/ Ce poate sătura întreg poporul- / E mare cum numai Mântuitorul/ O ține pe a Lui cu lumea toată!// Am vină că acei cu multă minte/ Se-mpiedecă de mine tântălăul/ Fântâna mea are izvor fierbinte, // Pârăul lor a cam secăt izvorul- / Eu pot juca haidăul pe cuvinte./ Ei nici măcar nu știu ce e haidăul!//* **Sonetul LV**- (Troznește ceasornicul ...) *Troznește ceasornicul clipa/ De-o alta și nu mai adoarme./ Mă lepăd de sinea mea, Doamne./ Să mă învăț cu risipa.// Mă scutur de gând și mă doare/ Tot ce-i aici și departe./ Tu dormi și Te-ntorci pe o parte,/ Secunda se naște și moare.// Îmi cade stiloul din mână./ Poemul singur se scie./ Ce va mai fi să rămâie.// Și ce ascunde-n țărână?/ Astăzi făptura e vie/ Iar mâine o boare-n lumină.*

Iar ca final, redau cele două terține ale poeziei de încheiere, intitulată **Îngenunchere**, care reprezintă crezul său de a face prin poezie o lume mai bună, iluzie de bine prelungită însăși morții sale : *...Cu cele scrise mainainte / Și cele care or să vină/ Vreau să fac fiarele mai blânde, // Despovărate de jivină! / Iar, de voi fi uitat sub cripte, / Mi-oi face moartea mai senină!*

Cred că sonetele lui Teodor Laurean fac parte din rarele bucurii invazive care pot să lumineze orice om mobilat cu suflet!

Elisabeta Boțan ia pulsul conștiinței umane în "Egometrie"

Elisabeta Boțan, poetă româncă și traducătoare a numeroși poeți contemporani în spaniolă, s-a născut la Năsăud, județul Bistrița-Năsăud. În anul 2002 își stabilește reședința în Alcalá de Henares, (Madrid, Spania). De atunci, prin cuvintele lui Mircea Petean, editorul care a semnat textul de pe coperta cărții: « Elisabeta Boțan contribuie în chip salutar și substanțial la fundamentarea unui dialog cultural autentic între cultura română și cea hispanică ».

Prin munca sa de traducere creează o adevărată punte culturală între România și Spania, - dat fiind că traduce poeți din ambele țări, în ambele limbi - un important legat ce continuă să crească și prin intermediul cărui se poate constata starea bună a sănătății poetice a celor două națiuni.

Volumul de poezii "Dimensiunea", (Editorial Seleer, 2012), este o lucrare ce abordează iubirea și experiențele umane, anterior acestuia, *Egometrie*, un volum publicat bilingv (română/ spaniolă) cu marca editorială Limes, în colecția Arca.

Alegerea titlului cărții continuă să mă entuziasmeze, *Egometrie*, un neologism sugestiv ce rezultă din schimbarea ordinii primelor două litere al cuvântului "geometrie". Dacă prin geometrie înțelegem o știință care studiază lungimile, ariile și volumele corpurilor, prin "egometrie" putem intui că autoarea transferă, prin intermediul cuvintelor, această pretenție matematică, la măsurarea și ponderarea egoului, această invariabilă magnitudine a conștiinței umane.

Daniel Montoly (Montecristi, Republica Dominicană, 1968), semnează prologul concis al cărții.

În textul menționat, poetul arată cu certitudine câteva trăsături fragmentate în argumentul și caracteristicile tratate de autoare.

Fenomenologie existențială, incursiune psihologică, metafizică și emoțională sunt câțiva dintre termenii pe care Montoly îi folosește pentru a-l introduce pe cititor în universul autoarei. La fel de remarcabile mi se par și versurile pe care le subliniază pentru a-și susține comentariul: *Pașii îmi îngenunchează de atâta rătăcit prin*



propria mea geometrie// Drumul tumultuos se luminează când capătă forma spiralei. Ceea ce ne previne în privința acestei dualități scenice și lingvistice între geometrie și conștiință, în care cuvântul «abis» poate căpăta morfologia labirintului (cicatrici fosilizate).

Provocarea poetică a Elisabetei Boțan se prezintă ca o reușită a poemelor scrise în vers liber care nu au nevoie să fie structurate în capitole, dat fiind că fluiditatea și diferitele nuanțe ale versului depășesc această trecere a râului vieții în care conștiința înfruntă curenții haosului, ai iraționalității timpului, iar unica sa tablă de salvare sunt amintirea, reflexia și iubirea, trei unelte sau arme care în universul poetei se unesc cu corpul cuvântului.

În primul poem al cărții, este prezent conceptul zborului: *Zborul se reînnoadă ca să se înalțe prin cuvânt. La fel și spirala: libertatea, eroul și conflictul său. Și, este curios cum aceste elemente apar din nou în ultimul poem: [...] – în filigranele care îmi răscumpără frumusețea spiralei.// [...]Junde cântul se înalță cu aripi de rugă. Poate că fără să vrea, poeta ajunge la finalul intensei sale călătorii și recunoaște acest scenariu, dat fiind că a fost punctul său de pornire, totuși, senzația sa e triumfală, pentru că a înlocuit teama și nesiguranța de la început cu un aer invincibil de speranță: Scară ce îmi poartă pașii răniți și desculți/ spre catedrala copilăriei mele. // [...]–și-n (re)descoperirea relicvelor de colb acoperite/ alunec însetată în izvorul inocenței.*

Această întoarcere la inocență, situată în regatul copilăriei, este un

recurs romantic, teatral, dacă se dorește, încheierea acestui volum de poezii, și, în plus, face aluzie la procesul ciclic al vieții, invită la schimbarea perspectivei și la reconfigurarea propriei noastre conștiințe. Orgoliul, această inflamație a egoului care distruge și ne pregătește calea spre alte afecțiuni, dus la dimensiunea gramaticală a scrierii, nu este altceva decât un ego lipicios și cleios. În textele poveștilor, cântecelor, poeziilor, romanelor, întâlnim metastaza egoului, în oricare profunzime a artei, în orice formă și epocă. În fața acestui fapt incontestabil, poeta pătrunde în propriul său eu subteran și observă această tendință ce se perpetuează poate dintr-o supraviețuire decontrolată: *Marea își leagă neliniștea în oglinda nemărginirii sale. / Cerul își sprijină greutatea pe propriul său orizont. / Omul se hrănește cu abisurile sufletului său.*

În plus, poeta înțelege - și nu justifică - resorturile imperfecțiunii umane, așa cum a făcut și Ana Blandiana, o altă compatrioată a sa, poetă foarte cunoscută, în ciuda tuturor lucrurilor, concepe poetul ca pe un martor al timpului său, iar poezia ca o formă de rezistență morală: *Îmi adun pustiu, neputințele/ și îngenunchiere/ și mi le fac început de drum.*

În poemul "Szomna", poeta dedică aceste versuri unei fete de etnie romă cu același nume, care s-a sinucis pentru că părinții săi nu au lăsat-o să studieze: *Copilă rebelă/ fica luminii și a întunericului/ numele tău a rămas crucificat/ între paradis și infern.*

Faptul că ființa umană se retroalimentează cu propriile sale emoții nu trebuie să ne facă să acceptăm nedreptatea ca făcând parte din regulile jocului. Și o parte din victorie constă în nonconformitate.

Stilul liric al Elisabetei Boțan, se situează între romantismul Denisei Comănescu și existențialismul Elenei Liliana Popescu, cu amprenta autoarei ce cuprinde diverse nuanțe: reducere, limbaj simplu și clar, ton melancolic, dar mai ales, o recunoaștere în care iubirea este culminația personală, pe care în afara faptului că a conceput-o ca pe un colac de salvare, unitate de măsură și de referință, prin care dimensionează ființa umană și pe ea →

**JOSÉ ANTONIO OLMEDO
LÓPEZ-AMOR**

(Traducere din *Revista de Letras*,
Spania.)

Încercări asumate

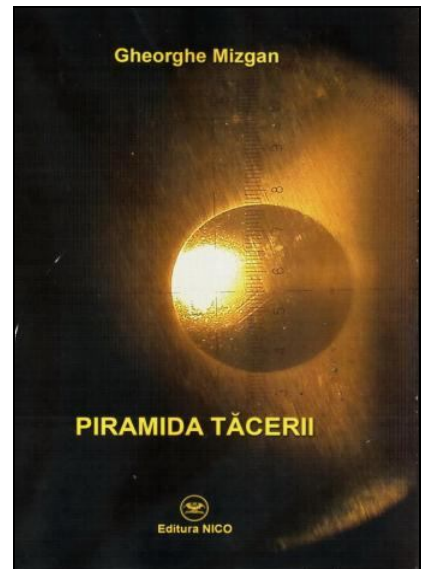
Gheorghe Mizgan se descoperă cititorilor, prin noul său volum de versuri *Piramida tăcerii*, Editura Nico, 2016, ca un poet întârziat în construcții romantice recuperatoare. Bardul e sedus de sentimente și idei înălțătoare ce stau la baza eșafodajului poeziei dintotdeauna, în care muzicalitatea conferită prin construcția elaborată, cum ar fi sonetul, aglutinează imagini într-un barochism redundant. Nu poate fi contestată abilitatea versificației, urmărirea obstinată a perfecțiunii formei dăunând uneori limpezimii construcției. Poezia cu rimă, catrenele epigramatice, moralizatoare, dezvăluie o viziune ludică asupra existenței. Iubita are “ochi de spiridușă”, peisajele prin care poetul își poartă chipul strălucitor sunt preponderent grandioase: mări neliniștite sau bolți cerești misterioase în fața cărora poetul se simte “sclav viu al unei forțe magistrale”.

Spirit iscoditor, dobândit prin formație științifică, Mizgan privește lumea prin lentilele potrivite savant de un Galileu, o explică prin intermediul legilor fizice, cum bunăoară legea atracției universale, sugerată anecdotic de căderea plină de revelații a mărului în creștetul lui Newton. Căderea, efect al acestei legi, semnifică alteori trecerea inexorabilă a timpului, conceptul care i s-ar opune, urcarea, aflându-se doar la îndemâna poezilor: “În drum, pe rând cădem din geana vieții./ Secunde se odihnesc în ani./ Pe scara care urcă doar poezii./ Lumina-i ca polenul din castani.” (*Dilema gravitației*). Unele “explicații logice” risipesc misterul, acea calitate a poeziei de a “nenumi” lucrurile. Hiperluciditatea

poetului, privirea obiectivă, disecția cu bisturiul, aglomerarea adjectivală în a da strălucire peisajelor interioare, apasă versurile sub încărcătură prolixă. Suflet căutător, poetul trăiește o perpetuă stare de fascinație în fața lucrurilor comune, socotindu-le experiențe revelatoare în demersul său creator.

Sub impresia unor lecturi din poezi contemporani, Gheorghe Mizgan izbutește a parodia versuri în imagini nelipsite de dinamism și culoare, ca cele inspirate de poemul lui Ioan Pinteza “călugărițe pe schiuri sau seducția gravitației”: “Peste Piatra Fântânelor/ Tăvălugul umbrei zace/ Când în turnul cu zăbrele/ Doarme Dracula în pace.// Pintenindu-se pe-o cracă/ În sutana lui zburlită./ Corbu’-așteaptă ca să treacă/ Grupul negru, de elită.// Maicile, parcă zburând,/ Prinse-n slalom ca în salbe./ Vin, pe schiuri, luncând-/ Pete negre-n valuri albe” (*Umbra lui Dracula*). Una din virtuțile poeziei lui Mizgan e cea de peisagist; viziuni picturale, explorări cromatice prin anotimpuri sau dincolo de ele, la adâncimile incalculabile ale Cosmosului, vădesc preocupări de artist al penelului: “Din haosul imens, de nepătruns/ O licărire albă-ncet mi-jește/ Prin coaja de-ntuneric îdea-juns/ S-atingă coarda gândului ce crește.// Printr-un cuvânt al vremii de-nceput/ Lărgindu-se în unde spațiale/ Se-ntrezărea divinul tot mai mult/ În tot mai mari acorduri abisale.” (*Geneză*)

Specie lirică minoră, poezia umoristică de tipul epigramei influențează construcția actualelor poeme cu rimă. Autorul are în antecedente volume de epigrame, dar și de poezie a esențelor, de inspirație orientală, haiku și senryu, unde reguli de formă și conținut



pot limita imaginația. Nu este cazul la Gheorghe Mizgan, mai cu seamă în volumul de față, al cărui conținut e disipat în căutări și abordări lirice din cele mai diverse, în care se simt modelele clasice. Sedus de ele, poetul nu mai urmărește discursul original, ci asimilarea unor modele patentate. Sonetul de dragoste e unul din aceste seducții: “Distinsă doamnă, cu umerii goi./ Ai păru-n valuri imitând cascade./ Ochi negri, migdalați, ca de strigoi/ Adăpostiți în umbre de arcade.// Privirea ta, pierdută-i în ocean./ Cu firul suspendat pentru tramvaie./ Pe care circulă din an în an./ În noaptea albă cu o cucuvaie.” (*Distinsă doamnă*)

“Piramida tăcerii” este doar una din multiplele fețe poetice ale lui Gheorghe Mizgan. De data aceasta, autorul încearcă să-și dovedească abilitățile de a construi poeme cu rimă, poeme cu formă fixă. Aceste “cântece” izbutesc, măcar pe alocuri, să amintească de marile “concerte”.

DAVID DORIAN

→însăși în lume. *Sub pielea mea, – pironite în carne – / fosilele sărutărilor tale/ dăruite pe altarul asfințiturilor/ într-o excursie de duminică/ pe crestele norilor.* Profunzimea sentimentală din versurile autoarei atinge cote înalte de emoție. Poetica sa se înscrie în simbolismul cultivat de poezia românească, un simbolism, care la rândul său, a fost influențat - înainte de război - de tradiția franceză, tendință ce persistă în diversele sale forme.

Poezia românească s-a văzut obligată să renască și să se reconstruiască

în decada anilor șaizeci. Nu trebuie uitat că, timp de un deceniu, mai exact, între 1948 și 1958, poezia românească e aproape inexistentă din cauza brutalei imixțiuni politice în spațiul literar. Un fapt tragic, fără îndoială, din calea regimurilor totalitare - precum cel comunist, în acest caz - încearcă să se impună, de asemenea, în cel mai delicat segment al culturii, lirica sa. Și încă ceva: în ciuda acestor aspecte negative, poezia românească a fost de multe ori considerată de cei care o scriau cât și de admiratorii săi, unicul mod de supraviețuire a acestor

vremuri.

Cunoscând istoria contemporană a României, putem afirma că istoria poezilor săi și a poeziei sale este o istorie de supraviețuire și de libertate. Elisabeta Boțan, cu cele două cărți ale sale publicate și o listă de nenumărate traduceri făcute de ea, contribuie la expansiunea unei culturi care - ca multe altele - a fost cencezurată și lăsată într-un plan secundar, pentru că nu aparține unei limbi anglo-saxone care, după cum știm cu toții, este de mare interes (ca număr) pentru actualele târguri ale scrierii.

Cu sufletul în palmă...

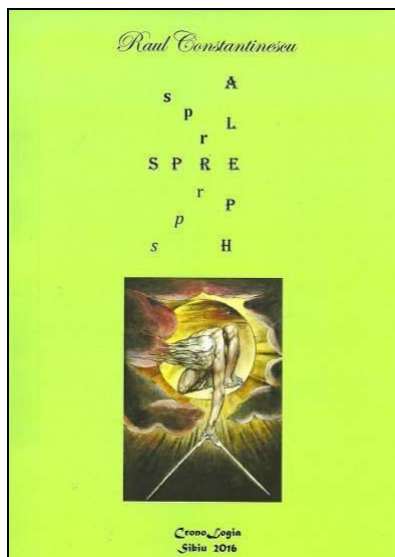
Raul Constantinescu își continuă drumul în ținutul literaturii cu un volum de versuri intitulat *Spre Aleph*, un volum profund, dens, cu sensuri multiple într-o lume orfană. Cartea a apărut la Sibiu, Editura CronoLogia, 2016, a fost prezentată la Salonul Editurilor Alba Transilvania, 2016, eveniment care a fost organizat în luna mai 2016, la Alba-Iulia. A fost remarcată la Festivalul-Concurs „Credo”, Mănăstirea Lăpușna, august 2016, fiind premiată de revista „Vatra veche”, redactor-șef Nicolae Băciuț.

E o carte serioasă, densă, are o prefață semnată de Maria-Daniela Pânăzan, o cunosătoare a poeziei religioase, editor și istoric literar. Cititorul va putea aborda notele biobibliografice și referințele critice selectate de autor pentru a marca istoria unui poet în relieful vremii sale.

Cartea se structurează pe mai multe paliere: *I. NIMA INIMILOR, II. VIA DOLOROSA, III. SPRE ALEPH*.

Cele trei secțiuni sunt simbolice, marchează viața omului sub puterea divină, trei fiind număr de referință în revelația dată oamenilor prin Scriptură. Cele trei părți ne prezintă și viziunea poetului despre destinul omului aflat sub umbra Măinilor lui Dumnezeu. Multe poeme poartă titlul de psalm, deci un gen al poeziei religioase prin care omul își cântă relația sa cu Dumnezeu într-un mod ales, în curăție de inimă și cu mare atenție pentru a nu strivi minunile din viața sa, pentru a nu obtura lumina divină.

În prefața cărții, Maria-Daniela Pânăzan arată importanța dată de marii scriitori ai lumii unui astfel de simbol. Prima literă din alfabetul sacru, *Aleph*, a constituit argument pentru scrierile lui Eminescu sau J.L. Borges. Putem preciza și atenția acordată de Eugen Dorcescu acestor teme, motivul avatarului ca atracție exercitată de lumina necreată, ori de atenția acordată numelui lui Dumnezeu etc. Atracția pe care Dumnezeu o are față de om este absolută, Raul Constantinescu este conștient de acest lucru, acceptă gravitația ca pe o necesitate. De remarcat faptul de primă perspectivă, cum el pune în joc și rațiunea și revelația generală, dar și scurte fulgerări care vin din revelația personală. Puțini poeți au capacitatea



de a rezona în felul acesta. El păstrează un echilibru foarte fragil și delicat între cele două moduri de cunoaștere. Este înflorat de prezența fulgerului divin, chiar dacă nu durează prea mult.

Efortul spiritual depus de poet este considerabil. Se simte tensiunea din poeme. Intră în joc marea cultură a lumii, folclorul, teologia, științele exacte, mitul. Poetul se cabrează pe vechile scrieri, acceptând limitele impuse de știința modernă. Limbajul este unul al invocației, al imnului, pentru ca tainele să se deschidă, a temerii în fața miracolului, al acceptării autorității divine ca un dat necesar. Când echilibrul se stabilește, poeme se revarsă în cântec nou-vechi, în rugăciune, imn. Cântecele de laudă se adresează persoanei supreme, numelui său, lucrării sale, puterii care radiază din acestea, frumuseții absolute care depășește momentul estetic efemer. Simetria, armonia, rigoarea, haloul de mister, rugăciunea, toate se regăsesc în imnul omului smerit. Raul Constantinescu ia totul în serios și acceptă suferința spirituală care vine din acest mod de cunoaștere și relaționare, este un poet matur care nu se joacă, nu e joaca jocului, e lauda, simplu, clar, cu mijloacele poeziei.

Pe scena poemului intră corul ceresc, îngerul absolut, orga de bazalt, soarele singurătății, inima inimii, tragedii vechi și noi, visul... Sunt puși în pagină psalmii, instrumentul poetului de a aduce mulțumire, laudă, mijlocire pentru sine și omenire, jertfa spirituală a celui care locuiește în mijlocul universului și departe de mijloc în același timp. Împins de energii speciale, poetul înaintează

spre *Aleph*, mereu spre locul acela unic. Sunt simboluri, vise, viziuni, ochiul clepsidrei, turnul interior, un cer mirobolant, norii deșertului roșu, sub cruce, la cruce, sub semnul crucii, în paradigma ce se leagă în vertical și orizontal. Fiecare motiv din poemele scrise ar merita o analiză specială. O analiză mai profundă a cărții va scoate la iveală multe nestemate literare.

Raul Constantinescu e *argonaut în cer*, a fost în Arcadia, a înțeles ce înseamnă *gândcuvântul unu...* Mereu formează cuvinte noi prin compunerea unor cuvinte simbol, ca formă de manifestare a lucrării divine în univers: „Aleph! Aleph!/ Pe mări de sidef/ te văd, te aud/ limpid nord-sud!/ te ghicesc, te caut/ șuier de flaut;/ de-o viață ascult/ al zilei tumult – ...” (*Aleph*, p.17).

Simpla invocare a numelui în contextul imnului atrage prezența divină. Numele este o taină, un mod de a pătrunde nepătrunsul.

Un poem special este *Ecce Homo!* (p.21-22). Simbolul este clar, omul pus la zid, în valea plângerii, umil anonim, cel care a luptat în toate războaiele lumii, Omul (cu literă mare) drept legat la stâlpul infamiei, Golgota eternă... Pe sine s-a învins, biruitor prin speranță. Nu așteaptă nimic de la nimeni, jertfă a timpului său. Totul în *gerul absolut!* Omul care poartă pecetea divină... Gerul, mintea divină, existență prin sine...

Cunoașterea se aseamănă gerului absolut, ținta: *punctul punctelor din punct*. Concluzia finală, fruct oprit și nădăjduit.

Finalul căutării este prezența coplesitoare: „Aleph! Aleph! Aleph!/ (repetat de trei ori, Sfânta Treime) preainalt relief// nicicând atins/ zenit – cer necuprins/ neasfințit vis/ ochi întredeschis/ altă viață lume...” (*Zoralia*, p. 128; *Zoralia – Tărâmic*, pur, în plin mister al zorilor).

Din nou, invocarea numelui atrage prezența celui absent-prezent, e Prea Înaltul...

Efortul spiritual e evident, cuvintele s-au tocit, poetul le încarcă pe în-delete cu lumină, suferința se prefăce în vers. „Pe Via Dolorosa cad sub cruce,/ mă ridic, recad, din nou pornesc ades.../ din gânduri, rugi, psalmi, cuvinte zilnic țes/ Cărarea-ngustă către Tine duce/ pe căi înguste cerului deschise,/ viața mea – drum – spirală de spirale – ...” (*Via Dolorosa*, p. 58).→

CONSTANTIN STANCU

Poezia se impune a fi citită cu atenție, simplitatea cu fâșii de folclor autentic, izvorât din poezia populară, compune o complexitate a poemului specială, la limita dintre poezie, rugăciune, ritual secret și transparent concomitent.

Raul Constantinescu e un poet matur, care știe ce dorește de la sine.

Călătoria spre *Aleph* este o călătorie specială: „suflet silf fulgurant/ smuls din cătușele cărnii/ zbori din vamă în vamă tot mai ușor/ prin urechea acului te strecuri/glisezi ochilame liber/ din mii de arome te distilezi pur/ suflete hrisov, palimpsest de păcate...” (*Argonaut în cer*, p. 118).

Cititorul se întoarce la psalm, la imnul vechi, atins de energii noi, descătușând viziunea: „Prin psalmi Te caut până Te găsești, oricât ai fi de îndepărtat ori de ascuns;/ talantul, viața nicicând nu-mi irosesc/ cu amăgiri, când Tu ești tot mai nepătruns” (*Psalmul Psalmilor* – 15-, p. 75).

De remarcat un cuvânt nou, *psalomul*, ca operă a Creatorului, psalmul scris de Dumnezeu prin ființa omului, reflectat în creația omului, ca reflex al luminii în umbra de carne.

Despre Raul Constantinescu au scris mai multe personalități ale lumii literare.

Valeria Manta Tăicuțu reține: „Timpul poetic rezultă din suprapunerea unor planuri temporale foarte îndepărtate, peste stratul arhaic existând un timp al istoriei politice și un timp interior al memoriei... (p. 176, referințe critice).

Maria-Daniela Pânăzan notează în prefață: „Cu o viziune poetică originală, Raul Constantinescu dăruiește scriiturii de azi un exemplu de artă realizată în deplin acord cu postmodernitatea pretențioasă în realizarea sensului liric. El dovedește că se poate scrie poezie de calitate într-un limbaj autoreflexiv ce corespunde fără nicio îndoială cerințelor discursivității actuale” (p.10).

Poetul descrie cel mai bine starea poeziei sale:

„Un singur vis mai licăre în preajmă

din trupuri albe ning spre cer scânteii,

se-nfioară stelele în flori de tei;

în zori vine cel cu sufletul în palmă” (*Prinos*, p. 90).

Starea vremii azi



Două lucruri sunt importante pentru autorul de senryu: să aibă haz și să o facă cu detașare și delicatețe. Primul poem al volumului (*Starea vremii de azi*, senryu, 2016) dă tonul acestei exigențe cum nu se poate mai fidel și totodată mai grațios: *primele știri – două vrăbiuțe-n zori/ toacă liniștea*.

La prima oră nu le tace gura, toacă verzi și uscate, aceleași de ieri și, cu siguranță, și cele de mâine. Pălăvrăgesc, flecăresc, pentru că, evident, e vorba de o alegorie, de o mică fabulă. Oarecum inocentă, pentru că și cîrîpîtul lor de vrăbii gureșe este mai degrabă inofensiv. Tulbură doar tihna dimineții. Cu duhul blândeții, îngăduitoare, autoarea nu pune la inimă, își cultivă doar seninătatea...

Nicicând personajele implicate într-o relație, acum umană, nu mai sunt doar deghizări zoomorfe, umorul nu este caustic, abia de face aluzie la un poncif prea vehiculat pentru a-l persifla. Desigur, potriveala sufletelor împerecheate nu e chiar măgulitoare. *suflete pereche –dânsa prea decoltată/ el cam deocheat*.

Pe aceeași temă, a cuplului deocheat, jocul de cuvinte cu fundal publicistico-literar alunecă pe nebăgate de seamă spre veșnica meteahnă a traducerii în amor. Soția e cu siguranță bibliofilă. *soț de poveste –/ traduceri după traduceri-n/ediții de lux*.

Iar de data asta, situația incendiară își etalează fâțiș rezultatele deja scontate: *foc mocnind de mult –/ alături de un pârlit/ tot mai des friptă*.

Cuvintele cu două înțelesuri, bine plasate, asigură o canava pe care țesătura derapează lesne spre intriga amoroasă. *război iminent –/ vecina mai tânără/încurcând îțele*.

Dar nu numai cuvintele polisemantice sunt mânuite cu măiestrie de autoare, expresiile sunt și ele un material verbal la fel de eficace în a realiza opoziții, echivocuri, efecte ironice. În poemul de mai jos, nu mai știi cine pe cine trage în piept. *macazul schimbat –/ păpușari trași pe sfoară/ de-ale lor păpuși*.

Tematica pe care autoarea o abordează cu mai multă vervă și aplicație e cea politică. De la ținuta morală a aleșilor: *armonii de-april –/ lalelele degrade/ edilită în dungi* la prestația verbală: *din nou alegeri –/ în răspântii mori de vânt/ își dau aere* și la stratagemile ipocrite: *simț electoral –/cu momeala pe la uși/ pun picioru-n prag* totul e doar înșelătorie, inclusiv parada patriotardă: *steagul arborat/ de florile mărului –/ speranța în plop*

Nici evoluția vremii nu e trecută cu vederea. Nu numai merii sunt anul ăsta din nou în floare, ci și merele de sub bluza fetelor în floare dau să rupă nasturii. *merii în floare –/ bluza de anul trecut/ mult prea strâmtă*.

Un joc de cuvinte poate vorbi simultan și de imprimeul rochiei, și de privirea prea indiscretă a vreunui admirator. Nu știm ce e mai decoltat în poem, rochia sau insistența privirii. Și nimic nu ne obligă să alegem. *balul bobocilor –/ pe rochia decoltată/ ochiul boulii*.

La urma urmei, ispita rămâne unul din condimentele vieții: *ajun de Crăciun –/ Moșul ispitit din nou/ de poale în brâu*

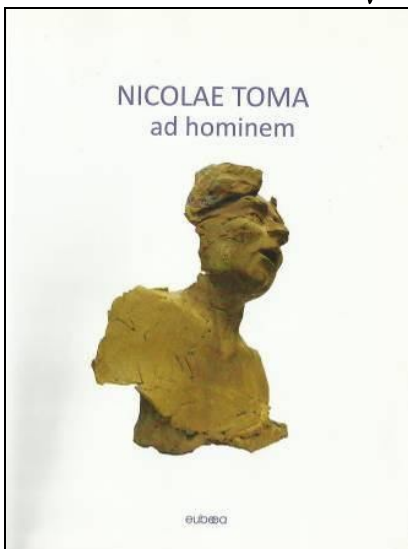
Sunt în carte și destule poeme care sunt înclinate prea mult să biciuiască moravurile satiric și sarcastic. Sunt și poeme în care se vede numai exersarea în folosirea unor expresii. Voi încheia însă cu un poem care merită toate laudele: *concediu altfel –/ cerul și marea în/ ochii pruncului*.

Prima parte e calchiată pe sintagma des folosită în ultimii ani școala altfel. Substituția școlii cu concediul este extrem de subtilă. Înclin să cred că e vorba de un concediu într-un fel ratat sau interzis de ivirea pruncului. Și că cerul și marea din ochii lui (posibil albaștri) sunt mai mult decât o compensație pentru concediul pierdut în acest an.

Fără discuție, Vasilica Grigoras își află locul între cei doar o mână de autori cu talent evident pentru acest poem hâtru fără a fi veninos – senryu.

CORNELIU TRAIAN ATANASIU

Cu amintirile la licitație



Volumul de versuri *Ad hominem*, semnat Nicolae Toma (Editura Eubeea, Timișoara, 2015), este unul al maturității poetice, rod al trăirilor (incluăm aici și amintirile) acumulate de poet de-a lungul unei vieți.

În consecință, oboseala acumulată este grea și gravă, însă firească, inerentă (oasele sunt „bolnave de nesomn bolnave de bolovanii / Prea multor taine ascunse dincolo de ochi”). Dar propice scrisului.

Se poate spune că placheta de față e o odă dedicată femeii, iubirii („Iar ea care era femeia clipei / Profita și istovea fericirea-n speculații. / (...) / Era mereu alta în fiecare zi / În repetatele nesăbuitele ei porniri carnale”).

Femeia este asemuită cu o cameră („O cameră cum mi-am dorit / Să fii / În același timp / Înăuntrul ei și în afară”), un loc de odihnă și refacere al bărbatului.

De altfel, femeia este perfectă în imperfecțiunea ei („Am nevoie de ea ca de uitare”) și tocmai de aceea se cere (a se citi „e obligatoriu”) a fi iubită („Femeia se iubește doar o clipă / E de-ajuns pentru o eternitate”).

Dacă tot am pomenit de „eternitate”, trebuie precizat faptul că timpul este atotprezent în poemele lui Nicolae Toma, când aprig, de nestăvilit și neiertător („Mă temeam de clipa care trece / O clepsidră fără milă”), când acceptat și tolerat („Anii pe care-i port în mâini nu mai contează / Greutatea lor se fărâmă de piatră”).

Revenind la iubire, în viziunea

poetului aceasta trebuie trăită cu aceeași intensitate în fiecare clipă, chiar și atunci când intervine despărțirea: „Ne despărțim umăr lângă umăr / Dezorientați / Totuși ne iubim / Iar viața asta așteaptă să treacă / Parcă s-ar hrăni cu așteptare”.

Iubirea face parte, așadar, din soarta omului, iar nehotărârea trebuie curmată: „Din întâmplare am nimerit / Între iubire și ne-iubire de parcă binele și răul / Se perindă veșnic”.

Pe de altă parte, fiecare om trebuie să-și ducă, aici pe pământ, propria cruce: „Adevărul și dreptatea / Crucea mea pe pământ”.

Se pune întrebarea pe unde să o ducă? Răspunsul este: peste tot, omul fiind un drumeț perpetuu, pornit într-o călătorie inițiată, de la naștere și până la moarte: „Lasă-mă să mă întâlnesc / Cu mine însumi / În mine”.

Toamna, sinonim cu așteptarea („Mereu o toamnă lungă”) și primăvara (când se destramă încrâncenarea) sunt anotimpurile întâlnite în versurile lui Nicolae Toma, acestea fiind, de altfel, anotimpuri de trecere, intermediare, în consonanță cu experiențele sufletești ale poetului.

Focul este purificator, chiar izbăvitor, inevitabil și acceptat, dată fiind stăruința întru păcatul cuvântului („Stăpânul meu cel veșnic păcatul întru cuvânt”), văzut ca mijlocitor al adevărului.

Poemul care dă titlul volumului este așezat, strategic, la urmă și devoalează o luptă, interioară, între credință și necredință.

Pornind de la teoria logică „ad hominem”, potrivit căreia se atacă persoana și nu afirmația celui care a făcut-o, s-ar putea ajunge la o concluzie falsă, și anume că poetul este ca și Iisus și are dreptul la rugă: „Poetul asemeni lui Iisus își pune inima drept scut și cere / dreptul la rugă”.

Or' nu este chiar așa: deși poemul, și în situația în care răstignit „în cuie pe cruce”, face apel la credință, la suflet, rămâne la urma-urmei doar purtător de mesaj, purtător de rugă și nicidecum ruga însăși.

Poezia lui Nicolae Toma este densă, gravă, interiorizată chiar și atunci când este expusă și scoasă la licitație, trăită ca o evadare dar și ca, în același timp, o reîntoarcere la real. O călătorie și o discuție cu sinele.

DANIEL LUCA

“LEOICĂ TÂNĂRĂ, IUBIREA”



Valer Popean e un liric incurabil, prin excelență. Unul care și-a sumat condiția alergătorului de cursă lungă, dacă avem în vedere debutul său din tinerețe, din anii de cătănie, purtând girul lui Marin Sorescu, dar rămânând discret în manifestările sale poetice.

Purtat de ale vieții valuri, Valer Popean a dat, totuși, poeziei ce a fost al poeziei și iubirii ce a fost al iubirii, însoțindu-și bucuriile și tristețile, speranțele și dezamăgirile cu ritmurile poeziei.

Autodidact, Valer Popean a scris poezie cu detașare, fără complexe și fără nevoia de a se înregimenta vreunei direcții literare.

A rămas înregimentat doar poeziei așa cum a simțit el să și-o asume, încercând să cuprindă în substanța ei tot ceea ce l-a definit, convins fiind că odată aruncat în mare, cum îi spunea Marin Sorescu, trebuia să învețe să înoate.

Poezia lui Valer Popean are limpezime, directete, sinceritate, fiind o radiografie a stărilor care-l cuprind, în dimensiunea erosului, cel care străbate ca un fir roșu toate elanurile sale lirice.

Poezia sa e dialog cu sine, dialog cu o iubită generică, iluzorie, cu care se visează în ipostase lumești sau paradisiace.

De altfel, poetul însuși spune dezinvolt: „M-am salvat cu dragostea”. La fel de bine cum am putea spune că, într-un fel, s-a salvat și cu poezia, căci, parafrazând, dacă poezie nu e, nici dragoste nu e, și dacă dragoste nu e, nici poezie nu e.

Întreg acest nou volum de versuri al lui Valer Popean e deopotrivă elogiul adus iubirii și imn închinat acesteia.

Autorul știe de ce!

NICOLAE BĂCIUȚ

ADEVĂRUL APARE GREU:

„DOI OAMENI RĂI”

Avem pe birou o carte, care-și aștepta rândul, de mult, la recenzie: *Doi oameni răi*, Editura Călăuza v.b., 2016 (editura unei alte mari personalități, trecute la „*masa umbrelor*”! – marele poet și om de cultură deveano-hunedorean, **Valeriu Bârgău!**) – cartea unui foarte talentat, dar extrem de modest dispărut (pentru mulți cititori, ba chiar „*academicienii*” moderni, de azi - un cvasi-necunoscut...): **Nicolae Țic**.

Nicolae Țic (n. 29 decembrie 1928, județul Hunedoara - d. 12 martie 1992) scriitor, publicist și scenarist român, care (cum expresiv și atât de adevărat-tragic afirmă fratele său, poetul **Miron Țic**, în prefața volumului) *“face parte din generația descultă, care a moștenit cumiștenia războiului, prosperitatea secetei și democratizarea războarelor”* – a fost contemporan și foarte bun tovarăș de creație cu celebrii Fănuș Neagu, Ion Lăncrăjan, Ion Băieșu, Teodor Mazilu, Radu Cosașu, Petre Sălcudeanu etc. – care, la rândul lor, îi priveau, cu venerație, ca pe unicele modele/idoli literare/îi, pe antecesorii lor: A.E. Baconsky, Marin Preda, Titus Popovici, Eugen Barbu, Petru Dumitriu...

Sunt două generații de scriitori care chiar știau să scrie, chiar știau să povestească, să creeze parabole cosmice, discerneau esența de efemeritate! – spre deosebire de veleitariștii de azi, care au sufocat, au relativizat, până la aneantizare, literatura română, cu deșeurile lor pestilențiale...

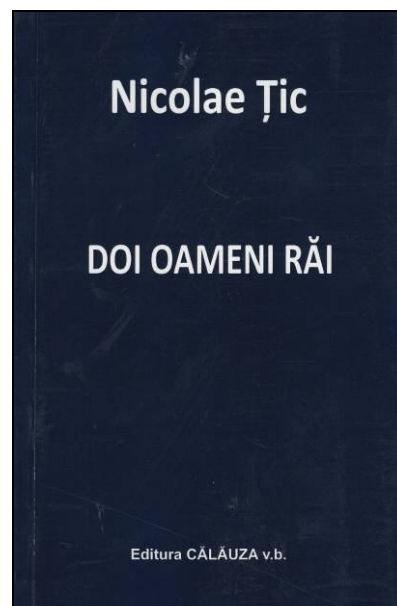
Că unii dintre „*postbelici*” vor fi făcut *“pactul cu diavolul”*, chiar dintre „*șaptezeciști*” și „*optzeciști*”?! ... – nu prea *“miroase-a micșunele”*, e drept... – dar asta nu le micșorează meritele artistice (dacă ele există, firește!)

Ce-am face cu literatura româno-valahilor, dacă nu am ști să discernem Arta - de Socio-Politic? Am cam desființa-o, dacă n-am lua seama la geniul scriitoricesc, iar nu la fetidele greșeli și opțiuni politice ori social-*“finanțiste”*: Miron Costin și Ion Neculce – bănuți de felonie, față de domniile lor, Dimitrie Cantemir – mare mason și agent dublu (poate chiar triplu!)..., Titu Maiorescu – escroc

cinic, îmbogățit de război (în 1877-1878) și suspiciat (și azi - sau, **mai ales azi!**) de complicitate, foarte activă, la asasinarea lui Eminescu... - Ion Luca Caragiale – spion austro-german (la fel și Ioan Slavici...), zelos *“colaborator”* la *“azvârlirea peste bord”* a Aminului/Eminescu... - ... Mihail Sadoveanu – colaboraționist stalinist postbelic și Mare Maestru al M.L.N.R. - din pricina deciziei nefaste a căruia sute de scriitori și jurnaliști interbelici au devenit martiri ai temnițelor staliniste, din România...

Nu mai vorbim de *“magii”* cu opțiuni politice ferme (*“de dreapta”*-Codreanu, ori post-Codreanu/simistă, ori *“de stânga”* extremă!), chiar din timpul celui de-al doilea război mondial...! – opțiuni politice împotriva cărora, de-o vreme încoace, au început să fie *“polizate”*, de zor, legi anti-românești (pentru un adevărat genocid cultural-spiritual românesc!) – legi complet abuzive și absurde, venite dinafara granițelor României, din temple satanice...!

Nicolae Țic a făcut pact doar cu Arta. În **Prefața** (scrisă, cu mare har al înțelegerii, de fratele său, **Miron Țic**) la volumul pe care dorim a-l recenza: *“Nicolae Țic – generația descultă, realismul socialist și realismul capitalist”*, subcapitolul *“O carte care nu există”* - **Miron Țic** ne dezvăluie: *“Am în față <<Doi oameni răi>>, de Nicolae Țic, o carte de povestiri, fără coperte, tipărită în Colecția Luceafărul, a Editurii de Stat pentru Literatură și Artă, CARTE CARE, DE FAPT, N-A APĂRUT NICIODATĂ (s.n.)! Ea a fost trasă la un tiraj de 10.000 de exemplare, tiraj trimis la topit... TOPIT (s.n.)”*. Prima bănuială a fratelui, **Miron Țic**, a fost că topirea s-ar fi datorat unei corecturi la...lipsa de corectură a editurii! - corectură făcută chiar de mâna autorului: *“Nicolaije [...așa-i ieșise numele, pe prima pagină, cu “i”!] Țic a tras o bară, cu stiloul, peste al doilea <<i>>, ce-i parazita prenumele, și s-a semnat, cu inconștientul, optimist, orientat ascendent spre colțul din dreapta, sus, al paginii de titlu: NicolaeȚic (scris împreună, 27 aprilie 1958. Să se fi topit volumul din cauza unui exces de estetism tipografic, în cauza aceluși <<i>>, aflat ca surplus în Nicolae – Nicolaie?”*...



Dar tot fratele **Miron** revine cu deslușirea, după o campanie detectivistică acerbă: *“Radu Cosașu mi-a semnalat, acum câteva luni, tărăboiul iscat de această carte care n-a apărut! Adevărul trebuia integral topit...?”*.

...Cartea *“care n-a apărut”* (decât azi, post-mortem, prin generozitatea Editurii Călăuza v.b.!) are 128 de pagini și conține nouă povestiri: 1-*Decorația*; 2-*Călăuza*; 3-*Moartea crâșmăriței*; 4-*Doi oameni răi*; 5-*Bețivul*; 6-*Unul la fel ca ceilalți*; 7-*Doamna Viorica*; 8-*Căruțașul*; 9-*Tudor*.

Jurnalismul harnic și scormonitor (*“de Valea Jiului”*), **Nicolae Țic**, a reușit, cu brio, să creioneze adevărate *“fiziologii”*¹⁰ (cum numai pașoptiștii *“zilelor de-aur a scripturelor române”* au fost vrednici să izbândească!) – evitând maniheismul: o proză fără eroi autentici (excepție face **Războinicul-Absolut-împotriva-Morții, TUDOR**, din povestirea omonimă, ultima din volum...: *“Ni-meni să nu întrebe dacă Tudor mai trăiește ori nu. Socotesc absurdă această întrebare”* – cf. **Tudor**, p. 127), fără demoni autentici (...excepție făcând, cel mult, cei doi, →

prof. dr. **ADRIAN BOTEZ**

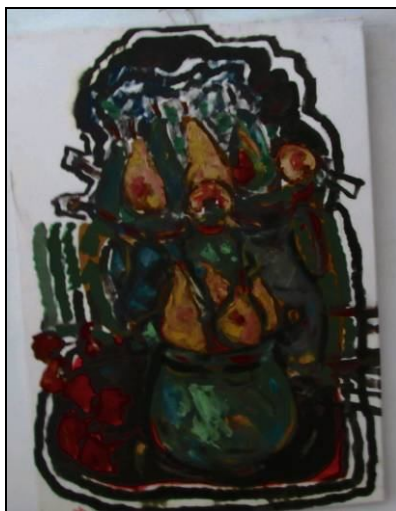
¹⁰ -**FIZIOLOGIE** - specie literară care își propune observarea și studierea obiectivă a unui caracter, a unei situații semnificative. (< fr. *physiologie*). La noi, literatură pașoptistă a început și izbutit să dezvolte, până la perfecțiune (prin Costache Negruzzi, Ion Heliade Rădulescu, Vasile Alecsandri etc.), aceste eboșe spiritual-comportamentale, de tip *“satiră clasică”* în proză.

șerpi, încolăciți în moartea Duhului unul prin altul: **Vronea-crâșmărița**, care-l silește, pe nepotul ei, **Vasilici**, la învățatura infernului lăcomiei sordide, determinând defectarea, definitivă, a **cântarului moral**: “*I-a trimis să fure găini... el a plâns cu sughituri, zicând că nu-i hoț, dar Vronea l-a învinețit cu greutatea de la cântar... azi așa, mâine mai rău, până când Vasilici s-a dat pe brazdă... fura găini și alerga la târg să le vândă... cu vremea, băiatul a prins gust de avere și se ruga să crape bătrâna, ca să rămână el stăpân*”, cf. p. 35 – care Vasilici, la rândul-i, o orbește pe Vronea, și, în final, o sufocă, sălbatic, cu banii/bancnotele ei inutile/e, devalorizate social: “*Na, bani, na! Să te saturi odată! Și-i îndesă hârtiile în gură. Vronea horcăi slab, tot mai slab, apoi se stinse, ca și când n-ar fi fost. Ion Vasilici fugi, uitând să-i aprindă lumânarea*” – cf. **Moartea crâșmăriței**, p. 39... dar ceva miasme demoniace exală și exultă, parcă, și din zona lui Gavrea, cel care-l umilește, sălbatic, pe bietul credul, țiganul Ilarion Bujdea, promițându-i o “**decorație**” – promisiune care dezlanțuie, în sârmanul urgisit de soartă și oameni, o fierbințea existențială tragică, pentru că și așa frustrările și umilințele vieții lui n-au număr... - ...ca să constate, în final, că, în lumea asta, **corectitudinea și omenia** sunt calități perimate și cuvinte desemantizate...la care el, Ilarion Bujdea, însă, nu va renunța, se pare, niciodată și nicicum!: “*Ilarion dă bici cailor – tot mână și mână... Simte călduri, răsuflă greu și izbucnește în plâns. N-a mai plans de când a vrut să-i vândă lui Gavrea cizmele. << Eu te credeam om, Gavrea, om...>>*” – cf. **Decorația**, p. 26) : în lumea noastră sunt doar trăitori-experimentatori de viață scurtă.

În viața terestră, există doar oameni obișnuiți, cu calități ascunse (din timiditate și frică de lume și oameni!), dar și cu păcate destule și gri, dezvăluite numai de asalturile vremurilor atroce...

Cum sunt atât: **1-așa-zisul “disprețuitor de femei”**, tânărul Matei Iuga, cel care, de fapt, e îngrozit de batjocura potențială a tovarășilor de muncă, pentru lipsa lui de experiență erotică (și, din pricina acestei groaze, își reprimă, cu încrâncenare, orice percepție umano-divină, pentru Subli-

ma Creație!)... însă, până la urmă, fascinația sa pentru Silvia înfrânge mormanul de complexe, și-l transcende într-o lume nouă, în care păsările-îngeri (minune!)... **chiar ciripesc**: “*Silvia își rezemase capul de umărul lui și șoptea ceva, șoptea mereu. Matei Iuga nu auzea – asculta ciripitul, asculta fermecat. – Auzi, ciripesc! I se părea că făcuse o descoperire nemaipomenită*” – cf. **Unul la fel ca ceilalți**, p. 84; 2-cât și tânărul de 25 de ani, **Costea** – “*Galați*” (“*rămas de mic fără părinți, înhăitat cu băieții din port... copil al nimănui... când nu avea ce mânca, o lua pe stradă, cu cerșitul... învățase să șchioapete și să tremure din tot corpul, să bâlbâie, făcând pe mutul – și astfel stârnea mila trecătorilor*” – cf. p. 53), din povestirea “**Doi oameni răi**”, care “*încearcă marea cu degetul*”, să vadă până unde îi merge cu înșelatul oamenilor și cu descoperitul de “*fraieri miloși*”; până când dă de “*nașul*” său, bătrânul Letean, reinițiatorul lui **Costea** întru lumea corectă, cu bun cântar la mijloc: lumea muncii cinstite! - pentru care cinste a muncii (îndârjit-ambitioase, aproape de demența sinucigașă!), cândva, la Hunedoara, i-au fost brațele “*încărcate brațele cu flori*” și urechile cu scuze, când i s-a dat carnetul de utemist... : “*Bădie* (îi zice Costea bătrânului “*maestru*” Letean), **am glumit, grozav îmi plăci când te-înfurii. Dar de azi înainte... Fie ce-o fi, dracul să mă ia! Unde vrei să mă duc? N-am pe nimeni... Costea mă cheamă... și n-o să-ți pară rău că m-ai întâlnit! Știam eu că odată și odată... Stors, cu brațele**



Mircea Boeriu

atârnând, flăcăul se întoarse la lopată” – cf. **Doi oameni răi**, p. 60.

“**Răutatea**”, la **Nicolae Țic** este/devine, deci, paradoxal, o forță benefică: **expresia forței Duhului uman, de a înțelege (...mai degrabă ori mai târziu, cu mai multă sau mai puțină bunăvoință ori ... “încântare”, ori “grație”...!) profundzimile sufletești ale omului și legile disimulate, dar absolute, ale cosmosului**. Cosmos care-și impune legile nu doar în natura liberă, ci și în lumea oamenilor, în societatea care, până la urmă, va trebui să-și regleze cântarele relative, după cele divine, imuabile și perpetue...

Arta lui **Nicolae Țic** constă atât în devoalarea, prin jocul sorții oamenilor, a acestor legi invulnerabile ale celestului divin, îngropat în lume – cât și în violența ciocnirilor dintre caractere, pentru a provoca țâșnirea Adevărului (vehemența și vioiciunea, aproape diabolică, a dialogurilor cărții - sunt partea ei “**forte**”, cea mai rezistentă parte a construcției epico-dramatice!) : Adevărul din lume, din oameni, din societatea umană.

Mai mult ca sigur că această greutate de a accepta și a lăsa să fie dezvoltat Adevărul a dus (în acele vremuri în care armata sovietică, “**Ciuma roșie**”, încă nu-și luase “**ciubotele**” de pe geografia valahă!) la... **topirea tirajului** cărții aici recenzate, după aproape 60 de ani de tăcere cu totul nedreaptă... - ...căci, pe ultima filă a cărții date la topit, scria: “**Dat la cules: 21.12. '57. Bun de țipar: 18. 02. '58**”.

Dorim ca, măcar acum, după moartea autorului ei, această carte a unui muritor, plecat la îngeri (...dar cât talent, **rarissim talent!** - închis sub transparența pielii sale de efemeridă!) - să devină nemuritoare – aici, pe planeta Pământ!

Arta nu este, în esența ei - politică! - nu este nici, în primul rând, o realitate socială...: **Arta este un miracol demiurgic, Umano-dumnezeiesc!**

Pe care miracol trebuie să-l înțelegem, cu toată ființa noastră, dacă pretindem (...o! – și cu câtă aroganță, uneori deșănțată...!) să ni se spună “**Oameni!**”!

Mai ales, dacă ne este călăuză inițiativă **un Maestru al prozei scurte**, precum este și va rămâne, în mod cert, **Nicolae Țic** ...!

Iubirea nu moare odată cu visul

„**Slalom sentimental**” (ediție revizuită) de Valeria Manta Tăicuțu (360 p.) a apărut la Editura Editgraph, 2016 și cred că este romanul confesional construit pe un joc secund al planurilor trecut-prezent cu plonjare în eseistică și elemente transmoderniste ale investigării adâncimii sentimentelor. Axată cu precădere pe adâncimea impresionantă și incomensurabilă a Ființei Umane, construcția romanului ne amintește de acea contopire a planurilor pe linia sondării intime de tip proustian cu o mare capacitate de sincronizare între romanul modern psihanalitic și jurnalul de autor. O atare aspirație ideatică îi singularizează vocea lirică; cartea situându-se la granița dintre proza psihanalitică și tărâmul prozopoeitic. În fapt, în timbru pregnant autoreflexiv, autoarea aspiră spre o contopire a contrariilor în rostirea intimă, vădind o grijă aproape pedantă pentru o competiție browniană a lumii întrebărilor hamletiene despre oferta destinului. Dar plonjarea sa eseistică, în trecut/prezent, își are drept coordonate carteziene, atât pe abscisă cât și ordonată: iubirea cu durerile, micile bucurii ale sufletului cu victoriile sale și temnița împovărătoare a gândurilor cu viața provocatoare, trăirile și pârjolul ei. Această carte, prin rolul pe care îl atribuie sugestiei, poate sta sub semnul unei justificări folosite de însăși eroina cărții, Elvira Mavrodin: „Destinul unei femei, (*este și o-n.n*) succesiune de secvențe imprevizibile” pentru care „viața are mai multă imaginație decât dramaturgii și actorii de comedie”. Dar cine e Elvira Mavrodin? O persoană care are veleitatea de a gândi profund și care are decența rigorii în planul expresiei, de a se autodescrie: „Ești un om întreg, perfect modelat, dar ești sensibilă, Elvira, și fragilă... și nefericită, tocmai pentru că știi că ești așa cum ești și nu poți să te schimbi, să te aperi de tine însăși...”. O lectură atentă și o analiză imanentistă a psihologiei eroinei, păstrând prudența comparațiilor, va descoperi și cititorului lumea „amintirilor fragmentate” construită pe plutiri sentimentale incerte și indeterminări sufletești: “Plimb alene amintiri fragmentate, care nu încep și nu duc nicăieri, suspendate cum sunt,

deasupra golului de imaginație”. În această pendulare ludică („cui folosește să-mi tot aduc aminte?”) cu tot clocotul sufletesc al eroinei, printre amintiri trecute/prezente, autoarea va lăsa loc și altor cuante de timp care să lărgescă, mereu și mereu, alte orizonturi de interpretare unui virtual cod al sentimentelor, și unde imaginația sa se va cristaliza în alt orizont al așteptărilor.

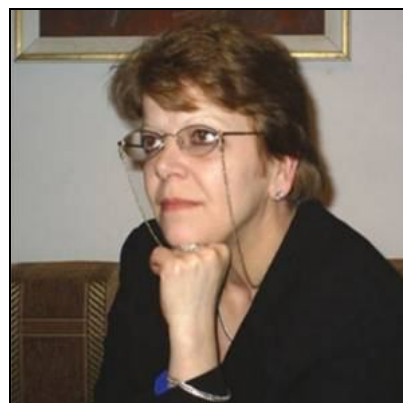
Orizont din care eroina își va cere, în final, jertfa iubirii, pentru a îndepărta sau măcar a amăgi ziua ce va veni. Marilena, „cu tenul ei neted de piersică fără farduri, cu bucele cuminți, brun-roșcate și cu ochii neastâmpărați, sub sprâncenele smulse cu migală”, va fi confidenta Elvirei în răstimpul cât au stat la tabăra de sculptură de la Măgura.

Totodată (bănuim noi) e și personajul enigmatic care va supraveghea „din umbră” slalomul sentimental făcut de Elvira, între Ion „omul care acum șapte ani” o ceruse de nevastă și sculptorul în piatră, Miron, care nici nu-i păsa de prezența ei.

Și, (să vedem) nu-i va păsa nici în viitor, așa cum crede Elvira?

Eforturile Elvirei, de a o face pe Marilena să creadă că în acea fugă a ei, din tabără, sta doar un fapt foarte grav care se petrecuse cu ea acolo, și că nu era nevoie de nicio consolare, se vor dovedi, oare, suficiente în echilibrul narațiunii?

Am subliniat determinismul Elvirei pentru că, firească (gândea ea), nu e periculos să oscileze între fosta poveste de dragoste ce ar fi putut-o avea cu Ion și atracția inexplicabilă pentru



Miron. Cu alte cuvinte n-o să cadă din dragoste, în gropi, să își rupă picioarele.

Ce-i drept se mai victimiza, uneori, ascunsă sub un zâmbet amar, gândindu-se „numai la tabăra de la Măgura și la cei doi oameni de acolo”. Imaginea unuia (a lui Ion) îi trezea Elvirei amintiri neplăcute, iar imaginea celuilalt (a lui Miron, de care se îndrăgostise la prima vedere) era legată de presimțirea unei catastrofe. Vezi dumneata, „*iubite cititorule*” (sau: „*monșer, ce părere ai?*”), - ce arată stilul direct, adresativ, al scrierii - tare misterioși și triști sunt ochii unei femei când se îndrăgostește „la prima vedere... și m-a prostiț rău de tot”. Pentru ca un grăunte de speranță să avem și noi cititorii, și să ne fie singurul maraton la care să participăm: deopotrivă, eroină și lector.

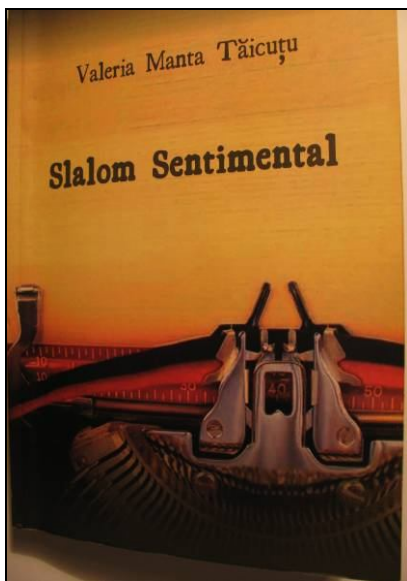
Numai că Miron, cel de care se înfiripă speranța cititorului că va asista la o poveste de dragoste, între eroină și acesta, se dovedește „imaginație de cochetă care nu suportă eșecurile sentimentale”.

Elvira crede că are să-l facă pe Miron „să-și piardă capul, să se îndrăgostească nebunește” de ea, ca apoi să-l părăsească brusc, zdrobindu-i inima. Și să nu-i pese, indiferent ce s-o întâmpla. „Aș vrea să nu-mi pese că l-am văzut pe Miron după atâta vreme” zice ea la mult timp după plecarea din tabără.

Părăsește Bucureștiul (unde era actrița vedetă a trupei condusă de profesorul Ben) pentru Buzău, și se întoarce printre ai săi, acasă, la Oreavu.

Întâlnirea cu Miron, pe plaiurile natale, o face să șovăie în luarea deciziei de a-l umili pe Miron. ”Îmi pasă” - își exprimă ea sentimentul dualității față de acesta. Numai că venirea lui Miron (cu ce solie?!), în apartamentul Elvirei, nu e de bun →

TUDOR CICU



augur. Miron o găsește în apartament cu Victor, inginerul înger-păzitor, vecin de apartament, care tocmai repara pendula stricată, în vestibulul Elvirei.

Slalomul sentimental făcut de Elvira (după plecarea *no comment* al lui Miron, care a lăsat o tensiune sufocantă în încăpere) - ca ultimă a ei soluție -, în iubirea pentru Ion, se dovedește a fi „mult zgomot pentru nimic”. Aceasta se și căsătorise între timp. Iar sculptorașul Miron se întorsese între timp la București cu miresica, nimeni alta decât prietena și confidenta de odinioară, Marilena.

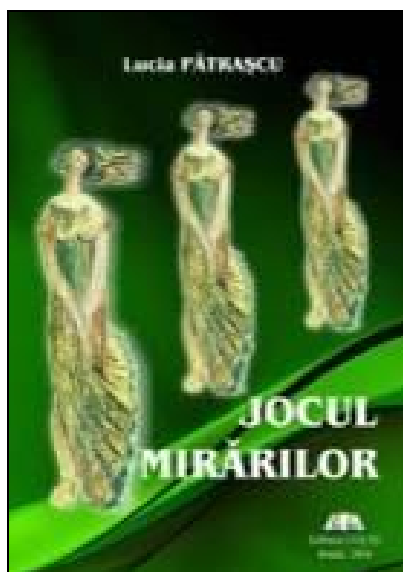
Povestirea Valeriei Manta Tăicuțu face slalom și printre întâmplări epice, care relansează acțiunea cu episoade din trecut: dezlănțuirea păgână a sărbătorii din târgul Drăgăiciei, amintirea de sub nucul de la casa părinților din Oreavu când se hârjonea făcând figurine din lut și se păruia din te miri ce cu prietena ei Marilena, distracția de la botezul țiganilor din curtea Boboacăi, etc; toate acestea, episoade ce țin trează curiozitatea cititorului.

Tehnica scrierii în oglindă (începutul povestirii ca acțiune firească e transpus în pagini scrise la finalul cărții, ca mărturie că eroina a început să scrie – refugiul benefic, din trecut în prezent, printre sentimente vechi și noi („ca să nu mor”), apoi scenele de virtuozitate lexicală ce atrag atenția cititorului prin dialoguri vii, firești și spontane, toate astea, creionează linia credibilă a romanului confesional.

Aflat la granița dintre proza psihanalitică și tărâmul prozopoe-matic, cu romanul „*Slalom sentimental*”, Valeria Manta Tăicuțu, declanșează repetate vibrații meditative în mintea cititorului, pentru că expediția existențială a ieșirii din iluziile cu care trece peste evenimente firești din viața eroinei și contradicțiile *înființării* ipotetice, *aici*, (în sfera posibilă a întâmplării cotidiene) nu-i decât ecuația *Ființei rătăcitoare* habitând la marginea Universului, în proximități tanatice: iubirea nu moare odată cu visul! Acele proiecții și introspecții scenice (prezente pe alocuri în carte) sunt resorturile intime care au „consumat-o” pe autoare, într-un monolog cu ea însăși.

E, dacă vreți, strigătul ei de *salvare a sufletelor* pe calea rostirii curate, sincere, sub forma unui cântec fluvial whitmanian.

Jocul mirărilor



Motto:

*Inima se hrănește din amintiri.
Mintea, din cuvinte
nemaîntâlnite (t.i.)*

Carte scrisă pe o „*revelație a unei trăiri tainice*”. Iconic-biografică. Din sursă-materie psihică, reproducă figurativ. Între realitate și ficțiune neexistând bariere. Fractalitatea temelor-întâmplare legându-se într-un fluid „*sentimentalism înduioșător*”, într-un „*bocet al amintirii omului iubit*”. Din care lacrima cuvântului scris își hrănește taumaturgia reînvierii „ *timpului pierdut*”.

Procedeele de bază al stilisticii epice - Lucia Pătrașcu - este tautologia. Expresiile sintactico-morfologice ale narațiunii ei, aparent anconbrante (incomodante), „*însu-mează*” umilitatea în marea devotament-deferență a meditației retrospective.

Prin repetarea unor cuvinte, cu același înțeles (pleonasmatic), ca hetero-forme ale unei intonații lingvistice reconciliabile. Mereu însoțită de îngerul-guard al pietății, al memoriei-confesiune.

Atât de vrednică reușită a scrisului memorabil, comemorabil.

„*Îngerul, pornit să omagieze un vernisaj de umilități, trecea ,prin om, de-a dreptul, în nopți siameze*”(t.i.)

Timpul ce însoțește spațiile-labirint, cu treptele sale existențiale, afective, schimnice: prezentul, trecutul, în mod deosebit, se hrănește dintr-un timp-strămoș, ancestral, „*transformat*” în havuzul estimp, în timpul

„*acesta și acum*”; interpret al cascadelor trecutului, ori, mai larg, al a-temporalității.

Această substanțialitate a cărții *Jocul mirărilor* ne pune în dezbatere, dincolo de „*parcursul temporal*”, starea aprehensivă și extrasensibilă a autoarei – eul artistic și totodată fizic, în două incluzive planuri referențiale.

Acestei stări, i se alătură „*conștiința dubitativă*”, de percepere a unor realități trăite ca un vis în fulguranțele amintirii. Care irizează limitele privirii în oglinda îngrijorării, tristeții și bucuriei, până la marginea disperării narcisiene - de scufundare în sine, cu tot cu oglindă. Până în pragul saltului empedoclian în „*focul purificării in-sinelui*”.

Măiestria de a se hrăni din „*ancestral*”, vine, în epicul acestei cărți, din experiența scriitoricească a Luciei Pătrașcu. Din alte cărți zidite, cu migală și neastâmpărată perseverență, despre orașul-târg arhitectural, Brăila.

Dar, fără îndoială, și din marea izbândă a poeziei, Lucia Pătrașcu, peregrin liric în cetatea unui suflet însetat de lumină și iubire. Poezie, care, în „*proza mirărilor*”, în această realizare bi-referențială, devine un talisman, un „*apotropeu*”. „*Dacă dragostea are manifestări de aprehensiune dăunătoare, poetul repară această „daună” printr-o misiune antropopaică*”(t.i)

În planul „*eului artistic*”, eroina Lelia își povestește viața, din momentul morții mamei sale, până dincolo de viața de adult, plină de suferinți și bucurii trecătoare, până într-o viață interioară socratică. A frământărilor spirituale, erotematice. În planul „*eului fizic*”, „*persoana a treia*”, dă drept „*persoanei întâi*” de „*suveranitate jertfelnică*”.

Planul imaginar dialoghează cu cel real, prin aceste pronume actante, fiecare fiind în stare să-și împrumute cu generozitate linia comună de demarcație a sentimentelor trecute și prezente.

Femeia - persoana a treia, pe acest hotar semantic-temporal: trecut-prezent, nu are nume. Dar convertează cu numele ei sfânt de copil - Lelia. Doar în finalul cărții, destinele se unesc în poculul mirărilor lucide, elucidante. Lelia devenind reală, pământeană.

Iată adevărul, așa cum este el, →
Prof. IOAN TODERIȚĂ

dincolo de opiniile mele generale. Lucia Pătrașcu, veți recunoaște și dumneavoastră, lecturând-o, a devenit o prozatoare brăileancă importantă, din ce în ce mai stăpână pe reprezentarea imaginii în text, a personajelor active, pasive, în spațiul dramatic al evoluției lor.

„**Hai fetițo, ia să vedem! ... Să ne amintim**”, (dialog între „ea” și „ea”).

Și, descrierea persoanei a treia. Printr-o frumoasă variație a respirațiilor vorbirii.

„**Femeia oftă. Ochii îi alergică după țigările de care nu se putea lipsi. Încercase, dar... Pachetul început ieri era la îndemână. A scos cu nerăbdare o țigară, a frământat-o ușor între degete. Ascultând cu plăcere fâșâitul uscat al tutunului, a aprins-o cu un gest hotărât. Trăgând cu sete primul fum. Aruncă bricheta pe pat, s-o știe lângă ea la nevoie. Inhală cu poftă un fum și încă unul... Așa!**”

Acest text, desigur spontan, exprimă prin descrierea detaliilor spațiale ale unui obicei, ale unor deprinderi-plăceri vicioase, neliniștea, tulburarea viitoare. De a te întoarce în simțuri. De parcă, această întoarcere e o „inhalare” a sufletului „cu fum”.

Intimitatea amintirii, călătoria în orice intimitate, e un „freamăt” (a frământat-o între degete). O nerăbdare (a scos cu nerăbdare o țigară) arzătoare (țigara).

Chiar amintirea e un motiv emoțional, existențial. Ca o „țigară, de care nu te poți lipsi”. „**Încercase, dar!**”. Iată dubitația: „ne putem lipsi de amintiri, ori nu?”

Tot în acest text, putem observa, ceea ce aș numi eu „transferurile sublimale ale amintirii”: bricheta ca obiect declanșator al focului, al iluminării anevoioase, al încetșării mnezice: „**Aruncă bricheta pe pat** (figurație a expresiei: aruncă creșnea pe pământ) **s-o știe** (să-și amintească) **lângă ea** (trebuincioasă) **la nevoie** (în aprinderea focului).

Aceste „figuri literare” abundă proza Luciei Pătrașcu.

Dialogul dintre estetic și fizic, între real și imaginar, este frecvent folosit: „**Fii fată cuminte și nu mai ofta!** (ea și ea). **Ce ai cu timpul de atunci, care, e adevărat, este și timpul tău de acum?** (planele temporale).

Lucia Pătrașcu și-a consolidat expresia romantică, poetică, în proza „mirărilor”. Cartea ei deapănă povestiri pline de farmecul alegoriei. Fraza fuge din abstract în concret, din aluzie în sugestie, prin constructul unor imagini unice. Cu tendință de idealizare eseistică a unor sintagme filosofice: „**Cerul și Pământul, se întruchipau în clepsidra trecătoare pe care Dumnezeu ne-a dăruit-o fiecăruia, atunci, la începutul lumii, ca pe o zestre vremelnică**”.

Totodată, întâlnim metafore de opoziție. Metafore magice. Metafore obscure. Susținându-și proza liric, pe limita psihologiei întristării, îngândurării, însingurării: „**Ușile vieții vor fi încuiate sau descuiate?**”; „**să rătăcească prin labirintul nepăsării**”; „**înșelăciunea nisipurilor mișcătoare, care i-au împotmolit traiul, aici, pe Pământ**”.

Întâlnim în această desfășurare de proză lirică, din partea de început și de... mijloc, o bruscă satisfacție de a trăi în istorie. Istoria literaturii universale sau istoria modernă a Brăilei.

Lelia își sfârșește singurătățile sensibile, o parte din ele, odată cu întâlnirea lui Virgil Dumșa, al cărui portret este desenat fără ocolișuri cromatice, meditative:

„**Glasul baritonal, se armoniza perfect cu fizicul său distins. I-a plăcut că nu s-a repezit, ca atâția așli bărbați, să-i sărute mâna**”. Aparent, poți crede că Lelia a renunțat la lirism. Dar acesta este chiar un scop elaborat.

Scriitoarea pune în corespondență psihologia „*vorbitorului – persoana a III-a*”, cu starea ei spirituală, intelectuală. Nedesprinsă decât aparent de vocea interioară a Leliei de ieri, din timpul durerii continue.



Mircea Boeriu

Sfârșindu-și amintirile în... străinătate, Lucia Pătrașcu nu-și înstrăinează amintirile „natale”. Stadiile lirice sunt așezate în matca lor. Ele nu mai suferă de recrudescență, de „*păcatul înfloririi*”. Dimpotrivă, de o stringentă nevoie de contopire cu realitatea. Cu voracitatea-veridicitate a prezentului, așa cum este el: pierderea casei părințești, reazemul în valorile umane universale, ori în „*marea citadelă*” a culturii universale – Brăila.

Virgil și Lelia sunt îmbrățișați de o...garoafă. Ca doi adolescenți într-un „*burg medieval*”. Călătoresc prin Paris, prin bistrouri, prin biblioteci. La Moulin Rouge, despre care aflăm că: „**...în martie 1890, la cel de-al șaselea Salon al independenților, Henri deToulouse-Lautrec, a prezentat „Dansul la Moulin Rouge”. Că „Templul Amоруlui a fost construit pe la 1777-1778**”.

Și Lelia, nu renunță la visare. Nici în finalul cărții. Cum altfel decât scufundând-se în toposul etnic: „**Sub ochii săi, Dunărea își unduia leneșă valurile împovărate de povești... Vârfulurile sălcuilor se plecau cu resemnare sub ceața inserării... Vapoarele își dansau valsul în ritmul albastru al amintirilor... În zare, munții Măcinului, știau că sunt acolo, dintotdeauna, pentru a întregi orizontul. Lelia simți că jocul mirărilor sale se apropie de sfârșit...**”

Lucia Pătrașcu. O scriitoare pe care o poți cunoaște citindu-i **proza** din: *Evantaiul albastru, Darul, poezia* din cărțile: *Cunună la nunta de aur* (2008); *Cu anotimpurile în viață* (2009); *Rugă, poezie religioasă* (2011); *Fluturi de iubire* (2012); *Pe plai de baladă* (2014); *Poeme îmblâzite - poemas domados* (2015), **literatura de atitudine morală și civică**: *In memoriam... Colectiv, poeme* (2016), **critica literară**: *Întâlnire cu o carte* (2016). Și cele patru volume de **poezie pentru copii**: *Zoo-alfabet* (2009); *Roade timpurii pentru voi, copii!* (2012); *Teatru scurt pentru copii* (2013); *Zoo-advinanzas-Zoo ghicitori* (2013).

Șaisprezece cărți scrise de Lucia Pătrașcu. Scriitoare prodigioasă a literaturii brăilene, care reliefează stilul clasic ce poate fi oricând un „*beneficium alicui dare*” (a face bine cuiva), dincolo de individualitatea titanică a ne-mirării.

DOUĂ-TREI ZILE DIN ISTORIA MISTICĂ A UNUI NEAM

Cred că nu va mira pe nimeni afirmația că Adrian Botez este un scriitor, pe cât de profund și de prolific, pe atât de derutant. În orice zonă s-ar afla, a prozei, poeziei, eseisticii, hermenuticii, Adrian Botez reușește, întotdeauna, **performanța de a fi el însuși și de a nu semăna niciodată cu alții.**

Premeditare sau destin?

Nuvela *Ofițerul*, Editura Ateneul Scriitorilor – Bacău, 2016 - și închinată: *“Tatălui meu, Ioan, ofițer aviator și erou al celui de-al doilea război mondial”*, nu avea cum să facă excepție, de la această paradigmă.

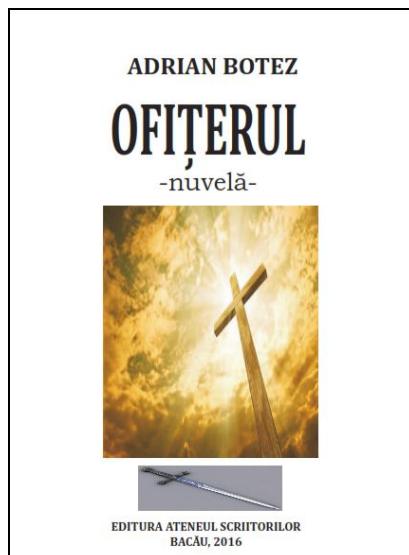
Cartea se focusează, de fapt, doar pe un segment de trei zile din istoria modernă a neamului românesc, perioada 22 – 24 august 1944, dar autorul are grija și mijloacele artistice necesare pentru a absorbi, în acest scurt segment temporal, aproape întreaga noastră istorie, dar nu aceea a succesiunii unor evenimente exterioare, ci aceea a unei matrici spiritual-mistice care, în credința autorului, o transcende și o predeține pe cea dintâi.

De altfel, în toate scrierile sale, Adrian Botez nu precupește niciun efort în a demonstra această credință: istoria exterioară, aceea pe care o citim din manualele și studiile de specialitate, nu este decât o umbră (**în sens platonician**) a unei esențe profunde, de natură mistică. La care nu putem ajunge prin operațiile obișnuite ale rațiunii discursive, ci prin avatarurile iluminate ale Credinței vizionare.

Adrian Botez nu-și pierde timpul cu *“mărunțișurile”* evenimentiale ale istoriei, decât dacă acestea pot fi privite și înțelese ca ilustrări exterioare ale unui sens ascuns și incomprehensibil.

Cred că în această cheie pot fi descifrate și sensurile nuvelei de față. Toată lumea știe cam care au fost evenimentele (exterioare), care au marcat perioada deja menționată, evenimente ce au dus la întoarcerea armelor împotriva foștilor aliați (armata germană) și, în cele din urmă, la comunizarea forțată a României. Opiniile cu privire la caracterul benefic sau nu al trecerii României, de cealaltă parte a baricadei - sunt pro și contra.

Adrian Botez analizează și tranșează problema dintr-o altă perspectivă: aceea a adevăratelor calități pe care trebuie să le aibă un militar adevărat, perspectivă care se evidențiază încă din primul capitol al nuvelei care descrie o adevărată dispută pe această temă, care



se poartă în popota aviatorilor de la aeroportul militar al Flotei X, între colonelul Tudor Dealmare și colonelul Georgescu și la care mai participă, în tăcere, fără a interveni, deocamdată, în niciun fel, și căpitanul Lixandru Calomfirescu.

Relatarea disputei ne formează deja imaginea a două tipuri de om, diametral opuse: colonelul Georgescu - este tipul executantului perfect, al militarului care *“nu are vise...”* - nu are conștiință! Militarul are doar ordine, de la superiorii săi - ordine pe care trebuie să le execute, orbește. Trebuie! Altfel, nu e militar, *“e un laș și un trădător de civil”*.

De cealaltă parte a disputei, colonelul Tudor Dealmare dezvoltă o imagine umanist - pacifistă a militarului, înțeles mai întâi ca **OM** și **CAVALER**. *“Militarul de carieră, stimabile și dragule colonel Georgescu, este, sau cel puțin, a devenit, în acești ultimi ani, în războiul ăsta...în loc de om și cavaler, a devenit...superlativul absolut al imbecilității - și chiar al trădării, de mult prea multe ori!”*.

Colonelul Tudor Dealmare crede cu sinceritate că orice război este stârnit de către *“negustorii lumii”*, iar *“militarul de carieră a devenit, din cavaler, sluga și complicele negustorilor unșuroși ai lumii, care nu se pot îmbogăți, peste noapte și astronomic, decât din crimele comandate acestor funcționari model, care au devenit automate de lux...”*.

Colonelul Dealmare dezvoltă un adevărat tir de artilerie și asupra Bisericii, care s-a depărtat de la adevărata ei misiune și care, în ultimă instanță, l-a trădat pe Iisus. *“Toți L-au răstignit, toți îl răstignim, în fiecare zi, în fiecare clipă, pe Blândul și Înțeleptul Dumnezeu-Hristos”*.

Chiar și fără să fi urmărit, până la

final, desfășurarea tuturor evenimentelor nuvelei, cu un minim efort de imaginație, am putea descifra destinul celor doi interlocutori; autorul se va ocupa doar de destinul colonelului Dealmare, pe celălalt alungându-l în praful istoriei, așa cum merită, de fapt. Eu parcă îl și văd, pe colonelul Georgescu, preluând portretul lui Stalin, din mâinile *“glorioasei armate eliberatoare sovietice”*- și purtându-l el mai departe, *“spre noi culmi de civilizație și progres”*.

Ofițerul pentru care onoarea și cavalerismul sunt trăsăturile cardinale ale militarului va avea, însă, un destin tragic: după arestarea mareșalului Antonescu și celebrul discurs al regelui, primind sarcina de a trece la dezarmarea și arestarea camarazilor germani, alături de care luptase umăr la umăr, colonelul-cavaler Tudor Dealmare refuză executarea ordinului și îi conduce, pe aceștia, până la graniță, apoi întorcându-se în cazarmă și punându-se la dispoziția Curții Marțiale.

...Autorul doar atât ne spune, lăsând în suspensie, desigur cu bună intenție, deznodământul.

Dar am ciuinti, în mod nepermis, unitatea și coerența stilistică a nuvelei, dacă nu ne-am oprit asupra celor două viziuni ale căpitanului Calomfirescu, fost absolvent al Facultății de Antroposofie și un inițiat în concepția lui Rudolf Steiner. Aceste două viziuni, în interpretarea căpitanului-filosof, ar ilustra *“influența mistică a viselor, asupra realității - sau...conflictul viselor cu realitatea...a corporalității astrale cu corporalitatea fizică, în anume circumstanțe de limită, cum este și războiul...”*.

Aici, în relatarea acestor două viziuni, își demonstrează Adrian Botez întreaga sa măiestrie scriitoricească: nu le poți repovesti, cu cuvintele tale, fără să trădezi. Vă voi cita din ultimul (viziviziune): *“Mama, disperată, dădu să caute, prin craițe și oale, ceva isprăvit din gătit, cu să-i dea, cu grăbire, Însângeratului Lumii... dar nu afla nimic isprăvit... și când s-a aplecat asupra cofei cu apă proaspăt scoasă din fântână... nu mai era, în cofă, strop de apă... - și mama sa își îngropă capul între palme și începu să plângă cumplit, cu hohote de nestins... Hristos, mâhnit, dar tot blând, spuse: - Femeie dragă, văd că nu ai fost pregătiți să mă primiți, și nici pe oamenii ăștia din jurul meu nu puteți să-i ajutați... Acum plec... poate veți fi pregătiți altădată... voi mai veni... mereu voi veni la voi, până veți fi, în sfârșit, pregătiți de sărbătoare...”*

prof. PAUL SPIRESCU

Taine în vis

Camelia Pantazi Tudor este de formație economist și istoric. Ce relevanță are acest fapt în creația unui scriitor prin vocație? Cartea de față ne-o demonstrează din plin! Este uluitoare memoria detaliilor, a datelor, nimic nu e lăsat ambiguu, incomplet, la voia întâmplării! Autoarea volumului „Taine în vis”, Editura Astralis, 2016, este un adevărat reportofon viu, care captează pe hârtie lumi de mult apuse, personalități ale culturii românești despre care cititorul neavizat știe mult prea puține sau a uitat mult prea multe, restabilind astfel, pe fragila peliculă a memoriei colective, ordinea firească a lucrurilor, așa încât această peliculă să reziste infinit în timp! Ea este un adevărat justițiar care se bate pentru adevăr, pentru aducerea la lumină – pentru resurecția, am putea spune! – a personalităților din literatură, muzică, pictură ș.a.m.d., trecute în lumi mai bune, cartea devenind astfel și un instrument util pentru tineri, de a-și cunoaște valorile, de a le regăsi într-un spațiu dat și plin de culoare, spațiul în care au respirat, au gândit, au iubit, au creat, printre lucrurile atinse și îndrăgite – efort pe care școala nu se obosește să-l depună, prezentând succint, fad și neatractiv biografia acestor personalități nedreptățite, sărăcite în substanța umană, în primul rând.

Să nu ne lăsăm însă păcăliți – cartea nu este un simplu mega-eseu sau o lecție de istorie literară, prin stil și povestea întrețesută cu vizitele la casele memoriale ea devine un roman extrem de plăcut citirii. Poate suntem martorii nașterii unui nou gen literar, care împacă toate gusturile. Astfel, nu are cum să păcătuiască prin exces de date istorice și biografice, plictisind consumatorul de beletristică, nici, invers, nu abundă de povești romanțioase de care, poate, cititorul de azi e saturat. Cunoașterea prin informare se îmbină într-o proporție, într-o armonie perfectă cu povestea – care, la rândul ei, este presărată cu elemente fantastice, conferind volumului o putere de seducție sporită.

„Taine în vis” este ca o ședință de spiritism unde, la o „masă a umbrelor”, se întâlnesc nu doar cei plecați, dar și propria ființă a scriitoarei, cu proiecția sa din trecut, adusă în

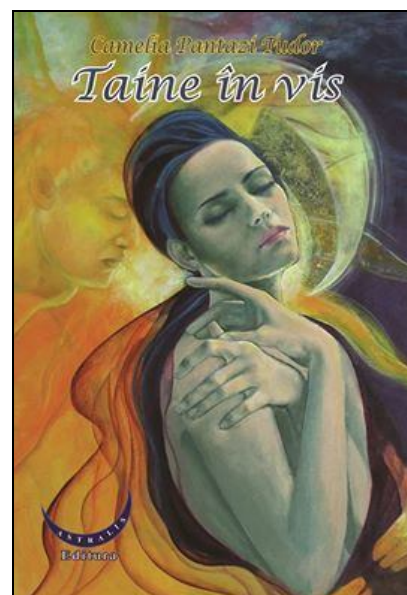
prezent și pregătindu-se pentru viitor, așa cum e, așa cum și-ar dori să fie, sau așa cum ar fi just. O mașină a timpului altfel, care ne relevă faptul că realul și imaginarul nu pot fi niciodată delimitate total, că între a fi și a visa nu există prăpăstii de netrecut.

Am avut strania senzație, pe parcursul citirii acestei cărți aparte, că povestitorul este de fapt... greierașul lui Pinocchio – și am înțeles că minunatul (și devastatorul!) act de a scrie reprezintă o călătorie inițiativă, o aventură de redescoperire, iară și iară, a propriei ființe, că scriitorii, în ciuda tuturor „vicisitudinilor” la care sunt supuși, fie ele din afară sau dinspre ei înșiși, au neasemuitul avantaj al autocunoașterii continue, al devenirii din frumos într-un mai frumos, chiar dacă nu își asumă niciodată această „vină”: „Nu eu am scris asta, mâna, prin voința ei proprie și unilaterală, iertare, eu eram în transă!”. Călătoria inițiativă a autoarei are mari implicații la nivel de suflet și de subconștient. Eu una am citit printre rânduri și am rămas cu o nostalgie a timpului niciodată stăpânit, dar și cu speranța că niciun act de creație nu dispăre sub vreme, afița timp cât mai există oameni îndrăgostiți de cuvântul scris, care să aibă harul de a-l revela lumii. Întocmai ca soarele care luminează diferit dimineața, la amiază sau pe înserat, sau sub farmecul fiecărui anotimp. „Taine în vis” m-a prins într-o dulce după-amiază de septembrie, așa am simțit.

Casele memoriale, pe care autoarea le-a vizitat cu atîta sete de cunoaștere și de frumos, cu atîta patos și abnegație în același timp, au condus-o poate, de fiecare dată, spre singura casă memorială cu adevărat durabilă și care nu se poate înfățișa



Mircea Boieru



concret lumii, dar având o extraordinară putere de sugestie pentru cititorul care a rezonat pe deplin: o casă memorială (un templu!) al iubirii, fie ea pierdută, visată sau regăsită, citită în stele sau în cărți, sub orice formă de agregare, alunecoasă sau perfect identificabilă – fiindcă, nu-i așa, localizată în Bora Bora sau în Atlantida, în ciuda atemporalității sale, iubirea există, acesta este singurul adevăr absolut!

Din fericire, autoarea nu cade în patetism, în lamentații, ea ne lasă speranța că viața se regenerează în fiecare primăvară, absolvindu-ne de tristețea pe care am presupune-o anticipat, auzind că este o carte despre case memoriale (afirmație pe care, cred, am reușit s-o corectez prin tot ce am spus pînă acum!).

Orice cititor este subiectiv, desigur, și orice carte se pliază, căpătînd o nuanță proprie, pe sufletul și pe experiența sa de viață – și asta e bine! O carte care nu reușește acest lucru, nu și-a atins scopul.

Sper să o (re)descoperiți pe Camelia Pantazi Tudor într-o nouă ipostază, aceea de scriitor complet și mereu surprinzător, la care talentul este dublat și de multă muncă. Am căutat (cu lumânarea!) defecte de stil sau de scriere și a fost imposibil să găsesc, nici măcar o mică disonanță, un spațiu nelalocul lui sau o cratimă la final de rând!

Cartea este impecabil realizată și grafic, coperta năucitoare, fiecare detaliu migălit cu grijă de bijutier.

Astrele fie cu tine, Astralis!

LUMINIȚA ZAHARIA

O IPOTETICĂ ȘEHEREZADĂ

Elena Dican, n. 18 mai 1959, la Drăgășani, jud. Vâlcea

Absolventă a Facultății de Planificare și Cibernetică Economică – Academia de Studii Economice București, 1982

Debut: *Între perfectul simplu și perfectul compus. Memorii*, București, eLiteratura, 2013, prefață: Vasile Poenaru, 312 p.

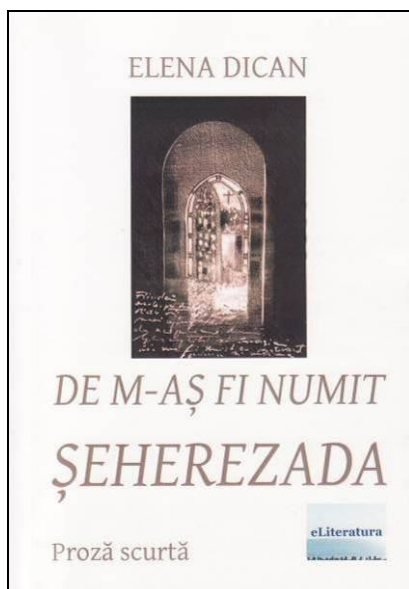
De m-aș fi numit Șeherezada, București, eLiteratura, în 2016, p.168

*

Titlul volumului de proză scurtă al Elenei Dican, *De m-aș fi numit Șeherezada*, apărut la București, la editura eLiteratura, în 2016, conturează un bogat orizont de așteptare și pregătește, totodată, efectul de surpriză oferit cititorului invitat, de data aceasta, nu în universul de vrajă orientală ci, dimpotrivă, în plină actualitate, ferm axată pe problemele de viață ale omului contemporan. Ceea ce are însă comun cu celebra culegere de basme spuse de Șeherezada este capacitatea autoarei de a incita curiozitatea cititorului, arta dozării suspansului și, în unele secvențe, tehnica inserției, având în vedere că fiecare narațiune cuprinde nu numai „povestea” protagoniștilor, ci și „poveștile” oamenilor cu care li se intersectează destinul.

Cartea reunește cinci narațiuni: *Răspuns, Așteptare, Alegerea, Dorință, O viață demnă*, tratând tema vieții aflate între cele patru puncte cardinale ce îi determină cursul: dorința, alegerea, așteptarea, răspunsul. Nu cumva orice *dorință* sau aspirație implică o *alegere*, urmată de *așteptare* și, bineînțeles, de un *răspuns*? Și, rescriind titlurile în ordine inversă nu încercăm încă o apropiere de cărțile orientale care se citesc de la dreapta la stânga, de la sfârșitul (nostru) la început? Dar trebuie să ne dăm seama că orice *răspuns* va genera alte *dorințe, alegeri, așteptări*, iar existența umană își va continua cursul încă o mie și una de zile și de nopți... Iar dacă o *mie* este un cuvânt sinonim cu infinitul, cum aprecia Jorge Luis Borges, a adăuga o zi sau o noapte la această infinitate înseamnă a întări ideea de permanență.

Sunt cinci secvențe de proză realistă, în care faptele sunt relatate



de o voce narativă, din exterior, însă, de fiecare dată, naratorul se solidarizează cu punctul de vedere al personajelor, pătrunzând în orizontul lor intim fără însă a se confunda cu acestea. Iar atenția nu se concentrează numai asupra întâmplărilor propriuzise, reconstituite din substanța impalpabilă a amintirii, ci, mai ales, asupra interiorității personajelor evocate.

Cu alte cuvinte, se sondează interioritatea ființei, idee expresiv formulată în narațiunea *O viață demnă: Ochii ei nu mai priveau atât de mult în exterior, în lumea de afară. Ziceai că se-ntorseseră așa, cumva, pe dos, și priveau mai mult în interior, înlăuntrul ei. Înspre suflet, cum ar veni.* (p. 161)

Astfel, atenția este egal distribuită între „suflet” și relațiile individului cu istoria, între „suflet” și relațiile interumane.

Chiar unul dintre centrele de interes ale cărții îl constituie modul în care omul comun percepe schimbările istorice și sociale: *Aurica străbătuse, astfel, până acum, trei regimuri, adică pe ăla burghezo-moșieresc, pe ăla comunist și pe ăsta de i se zicea democratic în care își ducea zilele azi, aflat în plină desfășurare în acest deceniu al vieții ei, al optulea, a doua jumătate. Ei nu-i displicuse niciunul în mod special, nici chiar ăla burghezo-moșieresc.* (Dorință, p.128)

Important este că, indiferent de regimul politic sau de orânduirea socială, omul rămâne ferm în convingerile și în conduita sa: *Însă, peste toate, Aurica era convinsă că omul sfințește locul, cum auzise ea că spuneau ăia de învățaseră mai multă*

carte decât apucase să învețe ea. Că îți e bine sau îți e rău nu după cum era puterea aia de sus, de la conducere, ci după cum era omul, după cum se gospodărea el. După cum era de vrednic să facă lucruri. (Dorință, p.141)

Și aici, arta narativă constă, înainte de toate, în modalitatea de a exprima adevăruri și experiențe esențiale în limbajul simplu al personajelor: *Și de frunțașii colectivizării i se urăse, oameni din sat, d-aici, de la el, care încercaseră să-l îmbrobodească cu vorbele lor, când el știa că cei mai mulți dintre ei abia se mai țineau pe picioare de supărare că le luaseră pentru colectiv aproape toate tarlalele. Prea puține le mai rămăseseră. Una vorbeau, alta era în sufletul lor. Că, uite, constatase Dumitru, uite, așa e omul pe Pământul ăsta! Nici el nu știe cine e de-adevăratalea... (Așteptare, p.60)*

Este deosebit de interesant felul în care oamenii percep și exprimă schimbările determinate de noi fenomene sociale, cum ar fi „exodul” la oraș al celor din mediul rural, în anii industrializării, sau, mai târziu, „exodul” românilor în țările din Occident.

O pagină din narațiunea intitulată *Așteptare*, ce relatează vizita la oraș a unui văr al Vetei lui Mierloi, păstrează savoarea mirării drumetilor popsiți la Hanul Ancuței, în fața lucrurilor minunate văzute de negustorul lipscan: *„E frumos, țafă Vetă, la bloc, e frumos, acolo toate îți vin în casă, și apa, și căldura... Și e, țafă Vetă... au ăia o curățenie de poți să lingi pe jos, că nu ț-ă scârbă. [...] Da' știi, țafă Vetă, că ei nu beau așa cum bem noi?” își dăduse Costică drumul de tot la vorbă, că-i și cam plăcea, semăna cu mă-sa, doar că nu era muiere. „Da' cum beau?” sărise Veta curioasă, să știe și ea cum trăia lumea la oraș... „Păi nu beau așa, cu ulcica... pun vinul în pahar cam de două dește și dup-aia, dup-aia toarnă sifon peste vin până se umple paharu’...” „Ce toarnă?” ceruse Veta lămuriri suplimentare. „Ce toarnă, Costele, peste vin?” „Toarnă sifon, țafă Vetă, sifon, apă d-aia, dă-ți înțapă limba...”*

Sau, într-o altă pagină – de data aceasta întâmplările sunt situate pe o altă treaptă temporală – se consemnează impresiile lui Trică al lui Onică, plecat să lucreze în Occident, →

CARMEN SIMA

în eforturile sale de adaptare, convins că „nu puteai rămâne în urma timpurilor”: *Nici englezii nu i se păruseră a fi oameni răi. Nu, n-ar fi putut spune așa ceva. Nici pe departe. Erau chiar grijulii dacă li se părea lor că ești într-un impas și-și ofereau, necondiționat, ajutorul. Îl plăteau bine pentru ce muncea, n-ar fi câștigat într-un an în țară cât câștiga într-o lună muncind la străini. Erau cumsecade, dar de amestecat, nu s-ar fi amestecat. Cu ei, cu emigranții. (O viață demnă, p. 165)*

Un alt centru de interes îl constituie relațiile interumane: relațiile dintre soți, dintre părinți și copii, relațiile dintre membrii unei comunități. Iată ce gândește, spre exemplu, mama Sofica din *Alegerea* despre reușita relației conjugale: „...Dacă i-e milă de nevastă bărbatului, dacă i-e milă de bărbat femeii, la suferință... dacă nu se mîlesc unu' de altu', omul și femeia”, zicea mama Sofica, „dacă nu se mîlesc și nu se-ngrijesc unu' de altu' la suferință, atunci poci să spui că niciunu' n-a avut noroc. Nici ăla care-ndrăgește, nici acela care nu-ndrăgește...” (p.84)

În patru dintre povestiri personajele principale sunt femei cu o experiență bogată de viață: Veronica (*Răspuns*), Gheorghîța (*Așteptare*), Marina (*Alegerea*), Aurica (*Dorință*). Acestea, aflate într-un moment tensionat al existenței, impus fie de așteptarea unui răspuns sau a unei persoane dragi, fie de luarea unei decizii, rememorează scenele esențiale din viața lor, analizând cu luciditate nu numai evenimentele ori comportamentul celor apropiați, ci și propriile reacții, fapte, trăiri: *Marinei nu-i fusese nicio clipă străin ce se întâmpla cu ea. Aproape că se autodiagnosticase. Mai degrabă un defect profesional decât o consecință a cunoștințelor de psihologie din facultate care, iată, n-o ajutau la nimic. [...] Nu se simțise niciodată atât de pierdută și, cu toate că își explica, teoretic, toate stările și chiar știa la ce să se aștepte, fusese în zadar. Furie, nesiguranță, neîncredere, comparații, autoînvinuire, acuzații. Pe toate și le explica, le înțelegea. Numai că le înțelegea, cumva, la nivel mintal. Și nivelul ăsta, mintal, n-avea cum să ajungă la suflet. (Alegerea, p.119)*

De asemenea, se poate remarca o reprezentare complexă a personajelor,

observarea din mai multe unghiuri (din perspectiva altor personaje și a naratorului), unghiul personal părănd uneori insuficient.

Așa se întâmplă în cazul Veronicăi, din *Răspuns*: *Așa spunea el (Doru) despre nevastă-sa, că era foarte stângace când trebuia să prezinte un succes. Dacă ar fi fost după ea, nici nu ar fi adus vorba despre vreo realizare. Era, de altfel, adevărat că Veronica nu iubea emfaza nici măcar în ceea ce-o privea și ar fi fost în stare să strice tot vorbind despre tocmai înfăptuitul succes al lui Doru, oricare ar fi fost, într-un fel cât se poate de firesc. Teama lui Doru era că, de fapt, Veronica ar fi diminuat tot farmecul. Plus dimensiunea celei mai recente realizări, fiindcă nevastă-sa avea obiceiul să prezinte lucrurile exact, fără să le scoată din matca lor. (p.34)*

Iar trăsăturile definitorii ale personajelor feminine evocate, evidențindu-se mai ales în relațiile familiale, sunt devotamentul, altruismul, răbdarea, înțelegerea, sinceritatea, dăruirea de sine.

Este impresionantă așteptarea Gheorghîței, protagonistă nuvelei *Așteptare*, al cărei soț își părăsise familia în urmă cu douăzeci de ani, încrederea ei în reîntoarcerea bărbatului, pregătirea atentă, concentrată a femeii, săptămână de săptămână, de a-și primeni casa și sufletul în speranța reîntâlnirii cu cel drag.

Și când, în final, „miracolul” se întâmplă, Gheorghîța i se adresează cu simplitate și discreție, fără urmă

de reproș, fără să aștepte recunoștință, ca și când despărțirea nici n-ar fi existat: „Să-ți pui ceva dă mâncare”, continuase Gheorghîța, văzând că *Georgică e tot mut. „Oi fi flămând, vii dă dăparte” zise iar, la întâmplare, că n-avea de unde să știe cât fusese drumul pe care îl făcuse Georgică până să răsară aici, în bătătură. (p. 77)*

Și finalul narațiunii, ce plasează iubirea sub semnul veșniciei, apare ca o deschidere spre altceva, ca o traversare în altă dimensiune, aflată dincolo de hotarele vieții: *Și tot așa avea să fie până în ziua în care Gheorghîța și Georgică, cu gândul la duimul de zile în care făcuseră asta, vor fi urcat, pentru ultima dată, potecile, căutând poieni și pajiști nimerite să ascundă dezmierdări fierbinți.*

Fiindcă acolo, pe dealurile dintre vii, mai aproape de acoperișul lumii, Gheorghîța și Georgică își vor fi trăit, cu adevărat, prima și ultima iubire... (Așteptare, p.78)

Sunt poveștile unor oameni care își găsesc cu ușurință corespondent în viața imediată, iar autoarea este o Șeherezadă modernă, cu o înclinație specială de a descoperi trăsăturile ce înnobilează ființa umană.

De aceea n-ar fi o exagerare dacă am încheia lectura cărții cu același elogiu pe care Șahriar îl aduce Șeherezadei, eroina celor *O mie și una de nopți*: *O, Șahrazada, ce splendidă e această istorie!...*

Ce admirabilă e!

Tu m-ai instruit, o! învățato și discreto, și m-ai făcut să aflu evenimentele ce li s-au întâmplat altora și să consider cu atenție vorbele regilor și ale popoarelor din trecut, ceea ce li s-a întâmplat extraordinar și miraculos sau numai demn de reflexiune.

Și într-adevăr, ascultându-te timp de o mie și una de nopți, rămân cu un suflet profund schimbat, voios și îmbibat în fericirea de a trăi.

E tocmai ceea ce ne dăruiește cartea Elenei Dican: încrederea în demnitatea și frumusețea vieții, un suflet deschis spre înălțimea valorilor umane.

Volumul nu conține fapte eroice, ridicate pe treapta irealității, dar se poate vorbi despre un eroism al supraviețuirii, într-un context constrângător, prin păstrarea nealterată a integrității morale.



Mircea Boieriu

O nouă lucrare filosofică de Lucian Blaga în germană

După ce între anii 2013-2015 a tradus „Trilogia cunoașterii” a lui Lucian Blaga în germană, adică „Eonul dogmatic” (1931) în 2014, „Cunoașterea luciferică” (1933) în 2013 și „Cunoașterea transcendentă” (1934) în 2015, profesorul universitar dr. Rainer Schubert, născut în 1948 la Viena, fost director al Forumului Cultural Austriac din București între anii 1999-2007 și profesor de filosofie o perioadă și la Cluj, traduce acum „**Despre conștiința filosofică**”*, carte apărută cu sprijinul financiar al Institutului Cultural Român din București.

De semnalat faptul că această carte a apărut ca volumul 31 din cadrul seriei „Forum: Rumăneni”, editat de Thede Kahl și Larisa Schippel la editura științifică Frank & Timme din Berlin, unde a apărut, de altfel, și traducerea „Cenzurei transcendente”.

Potrivit „Anexei editoriale” la „Testamentul filosofic al lui Blaga (25.VII. 1959), această „Trilogie a cunoașterii” este precedată de lucrarea „Despre conștiința filosofică”, manuscris dactilografiat, care a constituit cursul ținut la Universitatea din Cluj în anul 1947.

Henri Wald apreciază această lucrare ca o filosofie a filosofiei, o metafilosofie. După Blaga „*Oricine e înzestrat cu cu aptitudinile necesare, receptive și de spontaneitate, poate să ajungă, încetul cu încetul, la înjgheburile unei conștiințe filosofice*” (p.23).

Conștiința filosofică e o problemă de viziune, consideră, pe drept, Al Tănase.

Dacă în orizontul filosofiei aria problemei o constituie lumea ca tot, în schimb, în știință, aria problemei e dată doar de un segment al realului.

Trebuie să amintim neaparat faptul că Blaga a prețuit știința dar a condamnat *scientismul*, care pentru el era „o anomalie a spiritului științific”, asemenea ideii filosofice dovedindu-se de cele mai adesea „plate”, spre deosebire de concepția hegeliană care este „înaltă” sau de cea a lui Schopenhauer care este „adâncă”.

În ceea ce privește elementele mitice, acestea se împletesc cu cele raționale. De fapt, mitul și magicul – consideră Blaga – se infiltrează în orice sistem metafizic. Mitul și magicul sunt mijloace la îndemână care permit gândirii saltul de la „parte” la „Tot”.

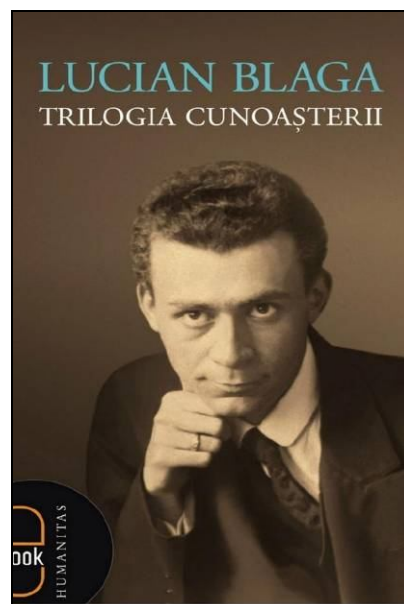
Este convins că locul *accentului transcendent* într-o filosofie este hotărâtor pentru fizionomia și structura acelei filosofii.

Blaga mai introduce și temenul de *motiv filosofic*, adică o idee sau un ansamblu de idei care se repetă în mai multe sisteme filosofice, în forme mai concrete sau mai abstracte, precum *ego sum cogitans* la sf. Augustin, Descartes, Kant și Fichte, ideea de *devenire*, de *unitate funciară a existenței* sau de *pluralism* al existenței.

Demnă de subliniat este apoi distincția pe care Blaga o face dintre *ipostaza sistemică* și cea *aforistică*, fragmentară a lumii filosofice.

Pe drept consideră Blaga drept eroare reducerea rolului științei și chiar a filosofiei la *utilitatea pragmatică*: „*Exigențele metafizice ale omului își au temeiul tocmai în această structură care ne îndrumă în chip complementar spre încercări revelatorii. Dacă însă metafizica este rodul unei exigențe structurale înrădăcinată în ființa umană, nu vedem nici cum speculațiile metafizice ar putea fi puse sub interdicție, precum dorește Kant, și nici cum ele ar putea fi numite un simplu joc gratuit al spiritului. Desființarea elanurilor metafizice ar însemna o mutilare a ființei umane. Plăsmuirile metafizice rămân, cu alte cuvinte, pentru spirit o hrană cel puțin tot atât de necesară, ca și cea materială pentru organismul animal*” (p. 197).

În paralela pe care o face între creatorul de artă și filosof, afirmă: „*De remarcat e și împrejurarea că creatorul de artă nu are „metode”, ce fac parte chiar din corpul operei, cum le propane totdeauna un filosof; creatorul de artă posedă cel mult o tehnică, ce condiționează opera, și care poate fi bătută drept realizare. Creatorul de artă nu „pledează” în operă pentru operă, cum face filosoful tot timpul, ci își prezintă pur și simplu opera, așteptând din partea semenilor nu o aderare, care să angajeze spiritual sub raportul aptitudinilor sale de optare intelectuală, ci doar o reacție estetică fără de alte*



consecințe decât cele ce decurg din atitudinea pură a contemplării” (pp. 231-232).

E convins că gânditorii stăpâniți de puternice înclinații artistice (așa cum el însuși, de fapt, a fost) vor căuta să asimileze filosofiei cât mai multe din procedeele artei.

De fapt, conștiința filosofică este „o stare posibilă, mai complexă, a conștiinței” (p. 233).

Această carte este o amplă, documentată și sistematizată incursiune în filosofie de la începuturile ei și până în actualitate.

Am încheia, redând o afirmație a lui Al. Tănase din studiul introductiv la Lucian Blaga „**Opere 8. Trilogia cunoașterii**”, Editura Minerva, București, 1983:

„*În concluzie, Blaga apreciază conștiința filosofică nu ca o formă specializată a conștiinței, ci ca o stare posibilă, mai complexă a conștiinței, caracterizată mai ales prin luciditate, prin capacitate de solidarizare și vitalizare a tuturor stărilor de conștiință printr-un soi de eficiență axiologică în raport cu toate celelalte forme de conștiință, ca un ideal spre care ele trebuie să tindă mereu, fără a-l epuiza vreodată*” (p. 16).

MIRCEA M. POP

*Lucian Blaga: **Über das philosophische Bewusstsein**. Aus dem Rumänischen übersetzt von Rainer Schubert, Frank & Timme GmbH, Verlag für wissenschaftliche Literatur, Berlin, 2016, 265 p.

PSALTIREA LUI DAVID ÎN SONETE

Soției mele GITTA MARIA

PSALMUL 1

Natura s-a hrănit cu sufletul meu
Toate florile primăverii m-au plâns
În cugetul Sfântului Duh s-au
strâns
Cum apa din lumina din curcubeu

Ziua și noaptea vibrează-n cuvinte
Ca un pom roditor lângă izvoare
Roadele lui nasc lumi trecătoare
Despre viitor ne-aducem aminte

Cel fără credință spulberat de vânt
De se pierde ca praful în furtună
Nu-i nimeni în uitare de-l adună

Calea dreptilor prin Domnul ia
avânt
De trece dincolo spre veșnicie
Și veghează ruga din poezie

PSALMUL 2

Patimi rele vor crește s-o frângă
Cu cel de sus să n-avem legătură
Dar nu pot lua spirit din natură
Orice anotimp e-o hrană nătângă

Vine porunca de pe Muntele Sfânt
Cu frică să-l slujim și-n trup
cutremur
Urgia Lui mă face azi să tremur
Din orice rugă îmi fac mereu avânt

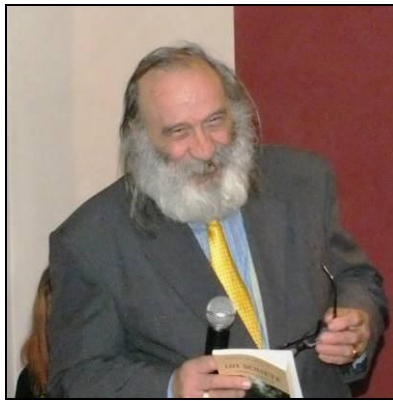
Pe calea cea dreaptă urcă gândul
meu
În cuget hrănit cu lumina de-apoi
Să nu-mi cioplesc din necredință
altoi

Ca să crească roadele unui ateu
Doar prin Tine Doamne calea cea
dreaptă
Fericit voi fi pe ultima treaptă

PSALMUL 3

Între bine și rău crește risipa
Din orice păcat nimic nu rămâne
Doar materia vrea moartea
s-amâne
Numai din Dumnezeu se naște clipa

Această vreme din a Ta privire
Hrănește viața pentru credință
Pregătit sunt să trec în neființă



Eternizat întru dumnezeire
Cu glasul meu către Domnul am
strigat
Din muntele sfânt vin roade bogate
De ziua de mâine sunt azi legate

La plăcerile lumii n-am fost argat
De patima nopții nu mă voi teme
Gata sunt Doamne să trec peste
vreme

PSALMUL 4

Te caut în gânduri clipă de clipă
Oriunde aș fi ascultă ruga mea
N-am rupt minciuna și
deșertăciunea
Să îmi cioplesc din cel veșnic aripă

M-ai zămislit minunat și cuvios
Jertfa dreptății mi-a consumat
viața
Din raza feței Tale dimineța
O deduc tainic cum vibrează prin
os

Puls mai profund decât în inima
mea
Rodul de grâu de vin și de
undelemn
În muguri de pădure cresc cruci de
lemn

Lumina din cuvinte filtru de stea
În nădejdea Ta voi adormi Doamne
Să pot cânta prin rodul unei
toamne

PSALMUL 5

Al meu grai și strigare înțelege
Ia aminte de glasul rugii mele
Când spăl în zori sufletul meu cu
stele
Să nu fiu umbre de fărădelege

Dimineța vei auzi glasul meu
Stau înaintea Ta și mă vei vedea

Cei vicleni vor avea soarta cea mai
grea
Criminali mincinoși cu foame de
ateu

Mila și frica deschid sfânta ușă
În altar spiritul meu se hrănește
Cum într-o mare stoluri mari de
pește

Pe Calea Ta smerit și drept pe tușă
Când trupul meu se va retrage-n
pământ
Doar sufletul meu zori va fi în
Cuvânt

PSALMUL 6

Sufletul meu s-a tulburat de noapte
Oasele mele-s ninse de atâta cer
Scoate-mă Doamne din nevăzut
mister
Cum iese lumina din fructe coapte

În iad cine Te va lăuda plângând
Tulburi sunt ochii mei de supărare
Glasul plângerii mele pe cărare
Chemă rugăciune născută din gând

Dă-mi Doamne gândirii partea mea
de cer
Și vindecă-mă de patimi și de dor
Chiar dacă rămân prin spirit
călător

Și n-am puterea acestui veac să-ți
cer
Să rămân pe veci în satul meu natal
Cu numele scris pe-o cruce de
metal

PSALMUL 7

Apără-mă Doamne de fiara lumii
Sufletu-mi să nu fie luat de leu
De vrășmașii mei cu inimi de ateu
Slava mea să nu fie hrana humii

Drept la inimă și nevinovat sunt
Cu răbdare și tărie judecat
Adevărul să nu intre în păcat
Zămislit cum se face din lapte unt

Fără parte de unelte de moarte
Cei ce au săpat-o să cadă-n groapă
Dincolo de gând pedeapsa s-o
poarte

Pe capul unui silnic să pogoare
Cel care prin fapte morminte sapă
Cum sapă șobolanii pe ogoare
AUREL M. BURICEA

Starea prozei **TOTUL DESPRE RENATA**

Draga și buna mea Tricy

*Îți scriu aceste rânduri cu ultima
fără-mă de curaj ce mi-a rămas. Sper
să găsesc puterea de a continua
scrisoarea până la capăt*

SUNT VINOVAȚĂ.

*Sunt vinovată de prea multă
dragoste. Din dragoste se poate
greși, din dragoste se poate ucide, din
dragoste poți ferici sau distruge pe
acel pe care-l iubești*

*IARTĂ-MĂ... fiindcă eu n-am
fost în stare să mă iert.*

*Mă întorc la momentul acela și
până astăzi simt cum mă cuprinde
spaima și oroarea.*

*Credeam că voi muri și eu,
atunci când te-am văzut în brațele
crispate de moarte, ale lui Mario,
fratele meu și tatăl tău. Hotărârea a
venit pe loc, fără să-mi lase timp de
gândire, dar și fără urmă de îndoială.
Te-am smuls din mâinile lui, te-am
strâns la pieptul meu și-am luat-o la
fugă. M-am uitat odată în direcția
mamei tale. Și ea era la pământ.
N-am știut dacă moartă, sau numai
rănită, dar nu m-am apropiat să văd
și nici nu m-am oprit din fugă.
Grindina de bombe continua să cadă
peste capetele noastre. Nu era timp
de pierdut. Nici până astăzi, nu știu
cu siguranță dacă ea, ori Beea, sora
ta geamănă, au scăpat cu viață.*

*Atunci aveam numai un singur
gând. Să te pun măcar pe tine la
adăpost de explozii.*

*Iartă-mă pentru egoism, pentru
că am îndrăznit să te despart de
familia ta firească.*

*Nu vreau să-ți ascund adevărul,
ori să-mi micșorez vina. Când am
hotărât să-ți scriu, am jurat că nu voi
ascunde nimic. Te rog doar să ai
răbdare și înțelegere. Și te rog să nu
mă judeci prea aspru..*

*După bombardament am rătăcit
îngrozită pe străzi ceasuri fără
sfârșit, până ce ai început să plângi
de foame. Îmi trebuia urgent un
adăpost. Deja hotărâsem în minte că
ești copilul meu, că te voi înfia și
orice ar fi să fie, nu voi renunța la
fericirea de a te avea. Nimeni nu știa
și nici nu avea cum să afle cele ce se
întâmplaseră în Piața gării. Eram
hotărâtă să păstrez secretul până la
moarte. Dar pentru asta era nevoie*



*să dispar. În Bologna nu puteam
rămâne. Prea multe cunoștințe,
prieteni, vecini. Trebuia să găsesc
cât de repede o soluție.*

*Când s-a inserat și străzile erau
aproape pustii, m-am întors acasă.
Am intrat prin spatele clădirii și nu
m-am oprit să respir până ce nu
m-am văzut în apartamentul nostru.
Am tras storurile și perdele. Întune-
ricul din cameră era de nepătruns.
Abia atunci am îndrăznit să aprind
lampa. Între timp îmi făcusem și un
plan. Cu puțin noroc ar fi avut șanse
de reușită.*

*Mi-am strâns câteva lucruri într-
o valijoară, numai strictul necesar,
iar într-un rucsac am pus tot ce-mi
făcea de trebuință pentru tine, vreau
să spun pentru un sugar de numai
câteva luni.*

*În tot acel timp eram conștientă
că n-o să mai revin acolo niciodată.
Că nu o să-mi mai revăd casa. Dar
nu m-am oprit. În clipa aceea nu m-ai
reprezenta pentru mine nimic. Eram
pregătită pentru un nou început.
Privindu-te, așa cum te jucai între
scutecele desfăcute, simțeam în tot
corpul o nemaipomenită energie.
Știam că voi fi în stare să te cresc.
Știam că prin tine voi schimba
viitorul, voi recupera tot ce-am
pierdut, voi avea o altă familie.*

*În zori, înainte de răsăritul
soarelui, mă afluam într-un taxi în
drum spre o nouă locuință, un hotel
din marginea Bolognei, „Casa de la
Felice”, o pensiune pe care am zărit-
o notată într-un ghid turistic, aruncat
la vedere într-o cutie de gunoi.*

*Hotelul era dezolat, mic și dă-
răpănat dar pentru mine era tocmai
bun. Departe de lume, departe de
ochi iscoditori. Speram din toată
inima că nu va trebui să rămân acolo*

*multă vreme. Am închiriat o cameră
și am pornit să-mi pun planul în
aplicare.*

*În primul rând, aveam nevoie să
dau un telefon. În sertarul de la
noptieră, așa cum m-am așteptat, se
găsea Biblia, dar și o carte de
telefoane. Cei drept, cam veche și
ruptă și murdară, dar litera „M” de
care avem eu nevoie exista în
întregime.*

*Când, la sunetul telefonului, ci-
neva în celălalt capăt al firului a
ridicat receptorul, am sperat că
norocul mă va ajuta, că mă aflu pe
drumul cel bun și “Casa Fericirii”,
pensiunea aleasă, își merită numele.*

*Domnul Moretti mi-a răspuns în
persoană și a fost extrem de
cooperant.*

*A doua zi te-am lăsat în grija
cameristei de la hotel și am plecat la
întâlnire. Războiul ne făcuse pe toți
mai omenoși. N-a fost nevoie să-i
explic nimic acelei femei inimoase
care îmi descuiase ușa de la nr. 36
în seara precedentă, privindu-mă
aproape matern.*

*Pe vremea când mai trăiau,
părinții mei au avut un prieten care
milita pentru plecarea evreilor în
Palestina. Nu o dată îl auzisem
discutând la noi în salon la o „cafea
și un trabuc” așa cum obișnuia să
spună tatăl meu, că numai așa se
limpezesc ideile, despre necesitatea
de a se clădi o țară a evreilor din
toată lumea, pe pământul strămoșesc.*

*El este adresa, mi-am spus. În
Palestina n-o să mă găsească nimeni.
E adevărat că pe omul acela nu-l mai
văzusem de ani de zile, dar am avut
norocul să-i rețin numele și astfel să-i
pot da de urmă. Mai rămăneau
desigur câteva probleme esențiale...
Dacă omul meu era în Bologna,
dacă-și mai amintea de mine și dacă
încă mai avea aceleași idei. În timp
oamenii se mai schimbă... Totuși
trebuia să încerc.*

*Când i-am găsit numele în cartea
de telefon și de la celălalt capăt a
venit răspunsul, am tresărit de
emoție. Era chiar domnul Moretti în
persoană. Am solicitat o întâlnire și
el s-a grăbit să-mi spună că abia
așteaptă să mă vadă.*

*Restaurantul „Capricio” avea
numai câteva mese ocupate.*

*Se vorbea pe ton scăzut, aplicele
aruncau lumini palide estompate pes-
te draperiile de catifea albastră →*

MADELEINE DAVIDSOHN

care acopereau ferestrele. Deși elegant și de bun gust, atmosfera în restaurant era sumbră probabil și din pricina camuflajului. Războiul era prezent la tot pasul, iar cumplitul bombardament din zilele trecute nu putea fi uitat cu ușurință.

De cum am intrat pe ușă l-am recunoscut imediat, dar nu și el pe mine. Pe vremea când ne vizita eram doar o fetiță. Acum în fața lui stătea o femeie în toată firea. M-am apropiat de masa unde ședea și el s-a ridicat în picioare. S-a înclinat în fața mea și mi-a sărutat mâna cu deferență, după care mi-a strâns-o cu putere, ca să-mi dau seama că pot conta pe prietenia și ajutorul lui.

- O cafea sau mai bine un pahar de vin? m-a întrebat zâmbind. Asta ca să-mi încălzim atmosfera.

- Prefer cafea.

- Atunci eu o să comand vin. Soțul? Și m-a privit întrebător?

- A murit în bombardament, am răspuns repezit. Acesta e și motivul pentru care v-am solicitat întâlnirea.

Am rămas singură cu fetița mea de numai patru luni. Mă tem pentru amândouă... Situația evreilor în lumea de acum, cred că o știți mai bine decât mine. Vreau să părăsesc Italia.

- Din păcate o cunosc în-deaproape. Nemții încă nu ne-au arătat tot ce sunt în stare. Dar n-avea grijă, o să te ajut. Încotro v-ați gândit să plecați?

- Palestina.

Domnul Moretti a ridicat surprins sprâncenele. Desigur, nu se așteptat la răspunsul meu.

- V-ați gândit bine. Acolo situația e dificilă, mai ales pentru o femeie singură cu un copil mic.

- M-am gândit bine, am răspuns fără ezitare.

- În cazul acesta, sunt încântat să vă fiu de folos. Spune-mi numai pe ce nume să procur actele.

- Bonello, i-am spus la întâmplare primul nume care mi-a venit în minte Renata și Tricy Bonello.

Domnul Moretti și l-a însemnat pe șervețelul de hârtie aflat pe masă, după care l-a aranjat pe muchie în buzunarul de la piept, ca pe o batistă.

- Pentru siguranță, mi-a zămbit și mi-a făcut cu ochiul. Nu știi cine te poate observa.

- Putem lua masa împreună? De mult n-am mai fost în compania unei doamne așa frumoasă, m-a invitat

galant, când a văzut că mă ridic și mă pregătesc de plecare.

- Mulțumesc, dar fetița, mă așteaptă, i-am spus, simțind că deja mi-e dor de tine. Am lăsat-o cu patroana hotelului unde locuim acum. Nu-mi permit să abuzez și, chiar, trebuie să fiu înapoi pentru masa copilului.

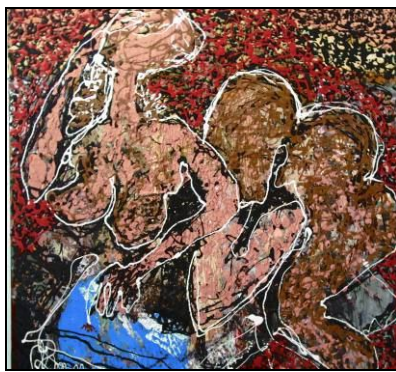
- În cazul acesta nu mai îndrăznesc să vă rețin. Imediat ce am nou-tăți, vă dau de știre. După părerea mea, sunteți o femeie curajoasă și clar văzătoare, Palestina ar trebui să fie unica soluție pentru noi toți. Doresc din suflet să vă fiu de folos.

- Așa sper și eu, am răspuns, fericită că totul a mers atât de ușor.

- Rușii înaintează, Americanii sunt deja aici, iar Mussolini se clatină ca o frunză în vânt. Războiul acesta nenorocit o să se termine odată și-odată, iar prigoniiții istoriei își vor găsi un loc sub soare. Să sperăm în bine.

După întâlnire, m-am întors la hotel mult mai liniștită. Domnul Moretti fusese ca un tonic pentru sufletul meu. Am avut mare noroc să-l găsesc la telefon.

Acum îmi rămânea de făcut încă un ultim drum înainte plecării. Trebuia neapărat s-o vizitez pe Beatrice, prietena mea cea mai bună. Întâlnirea acesta îmi stătea pe suflet, totuși nu aveam încotro. Cele ce-mi pusesem în minte să fac erau absolut obligatorii. Și cu adevărat a fost o convorbire grea, dificilă pentru amândouă. În vederea ei, m-am înarmat cu tot curajul și stăpânirea de sine. Știam cât o voi întrista pe Beatrice și-mi părea nespuse de rău, dar trebuia să mă asigur de tăcerea, mai ales de colaborarea ei. După asta m-am întors la hotel mult mai liniștită. Planul meu începea să prindă contur.



Mircea Boieriu



Duminică dimineață cineva s-a prezentat la recepție și a întrebat de doamna Bonello.

Trecuseră trei zile de la întâlnirea din restaurant.

Camerista m-a anunțat că voi fi așteptată la florăria din colțul străzii în jurul orei două după amiază, când buchetul de crizanteme comandat, va fi gata.

La două fix eram în fața florăriei. Domnul Moretti se găsea pe celălalt trotuar. Când a fost sigur că l-am observat, a înaintat spre stația de autobuz, unde s-a oprit să-l ajung din urmă.

- Regret că nu v-am telefonat din timp, dar nu știți niciodată dacă telefoanele sunt sau nu interceptate. Mai ales cele de la hoteluri. În zilele acestea e bine să fii precaut.

- Astăzi e duminică. Joi seara o mașină de culoarea măslinii va aștepta la scară. La recepție o să le spuneți că plecați în weekend. Plătiți camera pentru toată săptămâna următoare, rugându-i să o mai rețină ocupată până vă închiriați un apartament. Îmbrăcați-vă de călătorie și luați numai strictul necesar. Puteți lăsa în dulap două trei rochii pentru recuzită. Va fi și mai clar că vă întoarceți-

O să plecați la La Spezia, un port mic undeva lângă Genova. Probabil acolo va veți imbarca.

Mult succes și numai bine doamnă Bonello. Când urcați în hotel nu uitați buchetul de crizanteme. Cu adevărat vă așteaptă.

Întâlnirea noastră m-a bucurat mult. Să fie într-un ceas bun.

DOCUMENTELE CONTINUTĂȚII

NAȚIUNEA ÎN STARE DE VEGHE

NOTE ȘI COMENTARIILE SOCIOLOGICE LA ROMANUL MARI UNIRI

20. Gestionarea „patriei” și a „etno-spiritualității” națiunilor

(II)

„Gestionarea etno-spiritualității” revine oamenilor și organizațiilor cu funcții explicite, în care elitele sociale și „mîințele luminate” ale neamului conlucrează în vederea întreținerii organicității națiunilor și capacității lor funcționale. În acest demers, un loc important îl ocupă **credințele** prin care oamenii conștienți „de sine” își definesc identitatea în raport de modalitățile în care se raportează la *supranatural*. Modelele de gândire, sentimentele și acțiunile care au legătură cu *supranaturalul* poartă generic numele de „**religii**” - produsul unor procese intuitive care generează reacții de apărare a oamenilor și organizațiilor la toate situațiile de incertitudini, dar și comportamente cu încărcătură spirituală. Acestea modelează spiritul și „conștiința de sine”, contribuind, fundamental, la conservarea identității etno-spirituale prin „*experiența religioasă*” care are loc în *timp istoric* și în *spațiul sacral* marcat de locurile sfinte sau semne ale spațiului sacralizat. La toate națiunile există o relație organică între activitățile religioase (ritualurile) și organizațiile sociale care se ocupă de „*cultivarea spiritului*”.

Religia („credința națiunii”):

- generează **simbolurile** etno-spirituale întreținute de comunități spiritualizate ce practică ritualuri specifice fiecărei națiuni;

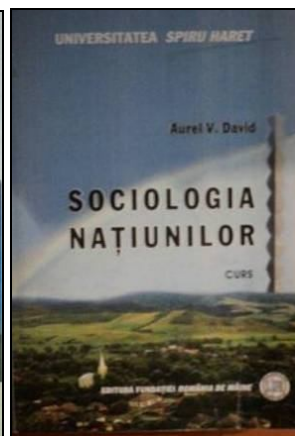
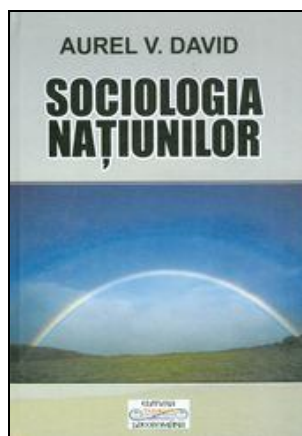
- îndeplinește funcții sociale, contribuind la definirea și menținerea normelor privind stilul de viață al oamenilor, comunităților și organizațiilor, precum modelele de conduită socială ale acestora;

- întreține convingerile și practicile sociale care se reunesc într-o „comunitate”, numită generic **biserică** - organizația religioasă care are un rol deosebit în dezvoltarea culturii, în afirmarea valorilor culturale;

Biserica națională este instituția care conservă și dezvoltă spiritul de organizare al oamenilor conștienți „de sine”. Națiunile au, de regulă, **religii istorice**, cu întemeietori, ca expresie a capacității de a se raporta la etno-spiritualitatea care le definește și de a se individualiza ca unități organice în procesualitatea socială. Iată, de pildă ce spunea mitropolitul Miron Cristea în Senatul României, la 28 martie 1923: „*Biserica română este instituția cea mai necesară, nicio alta nu o poate înlocui. Nici școala, nici armata, având în vedere că nicio altă instituție din țara noastră nu este în măsură nici să creeze, nici să alimenteze spiritul unitar al poporului nostru*”.

Biserica Ortodoxă Română este cea mai importantă instituție spirituală a neamului nostru.

Națiunile sunt permanent preocupate de **gestionarea credințelor generatoare de simboluri etno-spirituale**, întrucât acestea susțin **valorile naționale** - sursele motivației și finalității acțiunilor sociale. În funcție de valori se organizează ideile, sentimentele și comportamentele oamenilor cu competențe profesionale și socializante.



Valorile influențează obiceiurile, deprinderile și stilurile de viață în baza cărora se pot construi și selecta strategii de acțiune. Cele cu componente simbolice puternice își dovedesc viabilitatea, pe termen lung, în lupta națiunilor cu construcțiile mecanice - imperiile sau „centrele de putere”. **Împotriva spiritului unei națiuni, orice putere imperială este nevoită să cedeze, întrucât spiritul nu poate fi distrus prin simboluri mecanice.**

Prin cultivarea credințelor, națiunile generează **cultura**. Aceasta are rol preponderent în **educația** oamenilor în interiorul organizațiilor, dar și a așa-numitului „om politic”, care-și arogă dreptul de a administra națiunile; educația construiește raporturi informale între oameni, îi conștientizează asupra necesităților de organizare și întreține mijloacele de socializare; De asemenea, este sinonimă cu „**civilizația**” - procesul social definitoriu pentru omenire, în interiorul căruia națiunile își afirmă valorile culturale proprii și capacitatea de a se deschide spre universalitate, pentru a întreține patrimoniul de valori universale. Cultura:

- exprimă „*modul de viață*” al națiunii și **formele simbolice** care determină concepțiile și modalitățile practice de participare a oamenilor la viața socială;

- generează motivațiile din care derivă gândirea și acțiunile oamenilor cu competențe profesionale și socializante și ale organizațiilor cu funcții explicite;

- încorporează cunoștințele, credințele religioase, arta, morala, obiceiurile și celelalte capacități spirituale dobândite în diversitatea procesualității sociale;

- modelează **conduitele sociale**, contribuind la afirmarea identității națiunilor și la construirea relațiilor simetrice cu celelalte organizații sociale.

Cultura constituie forma socio-spirituală de rezistență a națiunilor împotriva imperiilor și a imperialismului „*centrelor de putere*”. Menirea fiecărei națiuni este de a genera cultură, ca parte integrantă a culturii universale.

*

Romanul capodoperă *Sacrificiul* surprinde aparenta diversitate a noțiunii „*patrie*”, la care se raportau românii „*din țară*”, dar mai ales românii aflați sub povara imperiilor care au rupt bucăți din vatra neamului. Pentru toți românii aflați sub cnutul imperial, România liberă, adică Regatul României, era considerată „*patria-mamă*” (sau -*mumă*), conștienți fiind că ei erau cei jertfiți prin hăcuirea țării reale, la care priveau peste Carpați ca la Mesia. Aceștia erau conștienți că tot Ardealul, Banatul, Crișana, Maramureșul, Bucovina și Basarabia erau legate →

AUREL V. DAVID

ACATIST SUB CREANGĂ DE PIN

La ce mi-ar mai folosi
numele
când nimeni prin el nu mă strigă?

Pinule,
nu vrei o tristețe în plus?
Singurătăților rigă
cărora din ele m-ai spus?
Ecoul,
trecut de zănoagă,
ar vrea să se-ntoarcă
precum steaua
ce-și bea din fântână
amarul, de parcă
blestemul de aur
și-ar dori prin sărut să-și culeagă.

Zburătoarea
cu aripi albastre
îți bate de-aseară în lemn.
Ce fel de morse îți scrie,
mărunte
în semn,
cu numele meu pentru punte,
cea albă, tăcândă, din scânduri?
Pentru ce,
în noaptea fără de untdelemn,
te îngânduri?

Ia numele meu, cât mai este.
De poveste,
iar te-ndoiești că a fost?
Scrie-l pe albul răscrucii -
odihnă
cărărilor
ce prin el s-au tot dus!

Tu, care porți
lacrima lui Dumnezeu,
spune părintelui vânt
să mă înșoapte prin cetini,
pe unde doar pinul
își curge aminul...

Și urcă,
frate de sânge, și umbră,
și plâns de vioară,
în genunchi, peste piatră,
fă-te cărare singurătăților,
dar urcă mereu,
du-o
mai dincolo de sus,
pe unde lumina
în inima ei se scoboară.

Oare cântecul meu
ar putea să-ți fie povară
c-o simplă tristețe în plus?

ARȚARUL ECOURILOR ALBE

Adevăr zic vouă:
Mergeți la fratele vostru arțar,
când toamna în frunză se prinde,
spre a deprinde
cheița de har
rostitoare de rugă și rouă!

Era înserare de ape în oră,
când arțarul a-nceput să se roage.
Fără de vorbă ondulată cu drot,
ci cu fiecare frunză -
ardere de tot!
Puhoaietele nopții cu negru puhoi
trei zile cercară să-l stingă,

da' -n fiecare dimineată
ramii cântau
flăcări mai crude, flăcări mai noi.

Când iarna
veni cu bătutul la ușă
rămăsese din el numai psalmul
curat,

și din el începură să ningă
albe ecouri de vis și cenușă.

VEDENIA CUVÂNTULUI

Sfântul,
în repejunea de abis a răpirii,
a văzut Cuvântul,
ne-ngădui în grai, sau privirii.

Părea urzire de vultur, mi-a zis,
într-un cer subțiat în hieratic
ca dorul.

Avea și aripi,
dar nu le fâlfâia -
el însuși fiind zborul
de dincolo de fire.

Opritu-s-a în fața Luminii,
genunii sorbindu-i
oglindea-n plutire.
Hieroglifă cu tâlmăcire spre vultur,
îmi repetă sfântul.
Oare cum de plutea peste sine
fără ca Lumina
să nu-și soarbă Cuvântul?

DUMITRU ICHIM
Kitchener, Ontario

ROMANUL MARI UNIRI

→organic de „țara-mamă” prin unitate de neam, limbă și cultură.

Faptul că Mihail Diaconescu l-a înfățișat pe Romulus Brad ca fugar din Imperiu, venit la București, corespunde unui adevăr de care istoricii țin cont. Milioane de români din Ardeal, Banat, Crișana, Maramureș, Bucovina și Basarabia, spoliați, batjocoriți și persecutați la ei acasă și-au găsit limanul salvator la București sau în alte orașe din „Regat”.

Ceva asemănător s-a petrecut și după anexarea Basarabiei la Uniunea Sovietică după semnarea criminalului pact Molotov-Ribentrop.

Sute de mii de familii basarabene refugiate s-au stabilit în satele și orașele noastre, tocmai ca să scape de teroarea omuciderilor și jafurilor ocupantului străin.

Românii din „talpa țării”, au perceput „patria” ca țara în care s-au născut, pe care erau îndatorați să o înfrumusețeze și să o apere la nevoie.

Eroismul și puterea de sacrificiu a românilor din

„talpa țării” sunt evocate de Mihail Diaconescu în capitolele în care sunt descrise luptele Armatei Române în timpul primului război mondial.

Considerăm că aceste capitole sunt modele de artă literară și de ținută civică, morală și patriotică.

Elitele politice au perceput „țara” ca mediul politic în care și-au trăit viața și au dobândit roluri politice prin concurență și confruntare electorală, iar elitele sociale au perceput „țara” ca teritoriu pe care românii își pot exprima liber modul de viață, limba, cultura și tradițiile.

Mihail Diaconescu urmărește cu tenacitate apărarea și promovarea etno-spiritualității românilor aflați sub stăpâniri străine.

Românii aflați în această situație, n-au pierdut sentimentul spațiului unic și sacru al „patriei”, păstrând în cugetul lor sentimentul identității de neam, bazat pe ideea de spațiu (patrie, pământ, țară), neam (națiune), credință (raportare la simbolurile naționale și la divinitate).

În acele vremuri în teritoriile aflate sub jug străin, „a fi român” era o stare de umanitate adevărată și deplină, generând un sentiment de mândrie.

Transilvania, starea noastră de veghe

(III)

Ce este Transilvania

Numele de Transilvania, exotic și fascinant în același timp, nu le spune multora nimic. El este asociat de unii cu Pennsylvania (USA), iar de alții, cu Dracula, sângerosul vampir care ar fi terorizat lumea, în acord cu imaginația viforoasă a scriitorului irlandez Bram Stoker și a urmașilor săi. În alte dăți, Transilvania apare în mintea oamenilor ca un tărâm de poveste, în care mediul natural este bine conservat și pentru care manifestă un interes special prințul Charles, moștenitorul tronului Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, cel care protejează zona, care a achiziționat câteva proprietăți aici, poposind adesea pe dealurile molcome, despărțite de văi.

Mai puțini știu că regiunea a fost în antichitate provincie a Imperiului Roman, în Evul Mediu voievodat al Regatului Ungariei, apoi principat autonom sau provincie habsburgică, înainte de a deveni, la 1918-1920, parte integrantă a Regatului României. În anumite cercuri politice, se știe vag că Transilvania a fost mult timp obiect de dispută între Ungaria și România, că minoritățile maghiară și germană au suferit mult sub comunism (1945-1989), mai ales în ultimii ani ai regimului Ceaușescu. Firește, se mai aud și astăzi anumite voci iredentiste ungare, dar justificările lor rămân învăluite în incertitudini și nostalgii, iar finalitatea lor, destul de neclară.

Generalități: Transilvania din trecut și de astăzi

Numele de Transilvania (cu o primă variantă Ultrasilvana), deși, prin prisma rezonanței sale latine, pare destul de exotic și foarte vechi, nu datează din antichitate, ci abia de la cumpăna dintre milenii I și II ale erei creștine, și înseamnă „peste pădure” sau „dincolo de pădure”. Astăzi, denumirea se acordă, în limbajul comun, unei arii vaste (de aproape 100.000 de km pătrați, cam de trei ori suprafața Belgiei), situată la nord de Carpații Meridionali (Alpii Transilvaniei) și la vest de Carpații

Orientali, parte integrantă a României, reprezentând circa 40% din suprafața actuală a acestui stat. Populația Transilvaniei de astăzi este de circa 7 milioane de oameni (mai mult de o treime din populația României), dintre care aproape 75% sunt etnici români, circa 18% maghiari, restul fiind romi, slavi, germani etc. Cele mai importante popoare istorice cunoscute ale Transilvaniei au fost, în ordine cronologică, daco-geții și romanii (latinofonii) – în antichitate, apoi românii, maghiarii, secuii și sașii – în vremurile medievale; abia relativ recent secuii s-au contopit cu maghiarii, iar sașii (după Al Doilea Război Mondial) au emigrat masiv în Germania, încât tabloul etnic s-a simplificat mult. Firește, o asemenea evoluție a fost determinată și de alți factori, care vor fi relevați pe parcurs.

Această Transilvanie (în unguerește Erdély, în germană Siebenbürgen) prezentă, a secolului al XXI-lea, poartă urmele unui trecut frământat și destul de diferit de ceea ce s-a întâmplat în alte regiuni ale Europei. Încă de la o primă privire, călătorul venit de departe este frapat, deopotrivă în peisajul urban și în cel rural, de alăturarea unor lăcașuri de cult variate, de la cupolele bizantine și neobizantine ale bisericilor ortodoxe la turnurile gotice care străpung cerul și de la arcurile rotunde ale bisericilor romanice până la fațadele baroce ale altor locuri de închinăciune. În unele zone, pe o suprafață de câteva sute de metri pătrați, se pot vedea biserici ortodoxe și greco-catolice, alăturate unora romano-catolice, calvine, luterane sau unitariene, situate în vecinătatea câte unei sinagogi. Moschei nu sunt, deoarece țara nu a fost niciodată cucerită și integrată efectiv în Imperiul Otoman, iar o emigrație recentă dinspre tărâmurile musulmane nu a existat și nu se înregistrează nici acum. Dar varietatea cultelor creștine este într-adevăr impresionantă. De exemplu, în orașul Cluj-Napoca (Napuca, Napoca, Clus, Klausenburg, Kolozsvár, Claudiopolis), capitala tradițională a provinciei, rezidă astăzi cinci ierarhi creștini de rang cel puțin episcopal (un mitropolit ortodox, un episcop greco-catolic, un episcop calvin, unul luteran și unul unitarian), alături de un vicar episcopal (romano-catolic), iar în cadrul Universității „Babeș-Bolyai” (cu circa 45.000 de studenți, masteranzi, docto-



ranzi, profesori etc.) funcționează patru facultăți teologice, între care două cu limba de predare română și două cu limba de predare maghiară. Transilvania e singurul loc din Europa cu o asemenea structură culturală și confesională complexă, singurul loc unde monumentele în stilurile romanice și gotic coexistă cu cele construite în stil bizantin, în cel al Renașterii, în cel baroc sau chiar în cel numit Secession (Modern Style, Jugendstil sau Art Nouveau).

Dincolo de Transilvania, spre est, stilul romanic dispăre cu totul, iar cel gotic se topește în stilul moldovenesc, al unei lumi vechi românești, care a oscilat spiritual între Constantinopol (Noua Romă) și a Treia Romă (Moscova), pe calea „Bizațului după Bizanț” (în acord cu formula lui Nicolae Iorga) sau – cum ar fi spus Dimitri Obolensky – ale Commonwealth-ului bizantin. Peisajul este dominat de sute de biserici bizantine românești de lemn sau de piatră și zid, unele clădite pe la 1200, de biserici romanice și gotice ridicate de germani, maghiari și secui, tot în Evul Mediu, devenite în parte luterane, calvine sau unitariene, după secolul al XVI-lea. Sunt impresionante numărul și amploarea bisericilor fortificate din sudul Transilvaniei – cele mai multe de acest fel din Europa – construite de germani pentru apărarea comunităților lor de invaziile otomane din secolele al XV-lea, al XVI-lea și chiar al XVII-lea. La fel, surprind bisericile de lemn, unele cu turnuri de peste 50 de metri, care străpung cerul, mărturie a unui gotic rural românesc inegalabil, ilustrat mai ales în nordul provinciei și în Maramureș.

Acad. IOAN-AUREL POP

Transilvania, starea noastră de veghe, Cluj-Napoca: Editura Școala Ardeleană, 2016

Îoan al Banatului

„Dumnezeu plouă nu numai cu picuri de ploaie pe pământ ci și cu picuri de Lumină.”

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, vă rog să-mi permiteți să încep cu citarea cuvântului Înaltpreasfinției Voastre pe care l-ați rostit la 12 septembrie 2016 înaintea Comisiei Europene, în vederea acordării titlului de „Capitală Culturală Europeană 2021” orașului Timișoara:

„Omul se naște o singură dată în viață. O țară se naște de mai multe ori. Ultima dată, România s-a născut la Timișoara. Nu s-a născut din stâncă, ci din cenușa și sângele martirilor din Timișoara. Și astăzi trandafirii din Timișoara sunt roșii, căci se hrănesc încă din sângele cald al martirilor. Tot aici au lăstărit primii muguri ai democrației românești.

Atribuirea titlului onorific de „Capitală Culturală Europeană” acestei cetăți ar însemna pentru locuitorii ei o floare a recunoștinței pentru martirii ei. Acești martiri au visat și au luptat pentru ca România să-și recapete locul pe harta Europei.

Cred că Europa merită să aibă o Capitală Culturală întemeiată de martiri.”

La puține zile după ce ați rostit acest cuvânt, s-a anunțat oficial că cetatea Timișoarei a fost desemnată „Capitală Culturală Europeană 2021”. Un lucru extraordinar, pe drept meritat. La nici o lună de zile, Înaltpreasfinția Voastră ați participat la vernisajul unei expoziții, la *Bastionul Theresia* din Timișoara.

Î.P.S. Ioan: Am participat în ziua de 5 octombrie 2016, la expoziția „Lumină din lumină” a artistului Silviu Oravitzan.

L.C.: Am aflat și eu de pe internet că artistul plastic Silviu Oravitzan s-a născut în 4 octombrie 1941, la Ciclova Montană, județul Caraș Severin. În prezent, domnia sa are numeroase expoziții și lucrări de artă în muzee și colecții private din România, Marea Britanie, Franța, Germania, Suedia, Statele Unite etc. Deși pare influențat de diferiți pictori abstracți din secolul XX, artistul Oravitzan e considerat a-și avea rădăcinile în arta bizantină, în arta religioasă a Răsăritului creștin-ortodox. Vă rog să ne spuneți părerea Înaltpreasfinției Voastre despre recenta expoziție la vernisajul căreia ați participat.



Î.P.S. Ioan: În acea zi după ce ne-a chemat la vecernie dangățul clopoteilor catedralei noastre din Timișoara, nu un clopot, ci un dangăt de Lumină ne-a chemat în acea catedrală a Luminii. Acel spațiu expozițional, oarecum neconvențional, pentru câteva luni va rămâne o catedrală a Luminii, aici, în Timișoara. După desemnarea acestei cetăți ca o capitală culturală europeană, iată primul eveniment cultural major s-a produs, prin aprinderea unei Lumini ce am dori să nu se mai stingă niciodată în cetatea noastră timișoreană.

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte, vă rugăm câteva cuvinte despre artistul Silviu Oravitzan. Cum l-ați perceput, ca să spun așa, din punct de vedere religios?

Î.P.S. Ioan: Pot să vă spun câteva cuvinte, pentru că am aruncat o privire asupra acelor opere artistice de talie mondială. Și lucrul acesta îl spun ca unul care mi-am petrecut nu o zi, ci multe zile în Luvru și la Versailles. Aș vrea să vă spun despre maestrul Oravitzan că, într-o zi, domnia sa a fost oaspetele lui Dumnezeu, în casa Lui. De acolo nu s-a întors cu mâna goală, ci s-a întors cu o rază de Lumină, din casa Luminii lui Dumnezeu, din Cer. Tot ceea ce ați văzut așezat în expoziție este opera acestei Lumini.

Maestrul Oravitzan n-a lucrat doar cu pensula și cu dalta, ci instrumentul de bază pe care l-a avut permanent în mână a fost o rază de Lumină. A dăltuit, a pictat, a reprezentat, a concretizat numai cu acest bisturiu, cu această unealtă atât de genială dată de Dumnezeu domniei sale, și anume raza de Lumină. De aceea îndemn pe cei pe care vă cheamă Dumnezeu, vreodată, în Casa Luminii Sale, nu ezitați, pentru că nimeni vreodată din cei care au pășit pragul Luminii lui Dumnezeu nu se întoarce cu mâna goală.

Dacă m-ați întreba unde a fost locul în care atâția ani de zile s-au produs acele lucrări, poate în atelierul personal sau în alte părți ale lumii, unde

a poposit artistul ..., eu v-aș spune că toate acele lucrări au fost executate, cu migală, la umbra Luminii lui Dumnezeu. De aceea toată această operă este plină de Lumină. Artistul Oravitzan ne-a făcut o sfântă chemare și ne-a spus: Îndrăzniți! Lumina nu doare! Așa că vă îndemn pe dumneavoastră și pe cei pe care îi aveți dragi să pășiți în această catedrală a Luminii, căci Oravitzan ne spune, prin operele lui, că Lumina nu doare.

Trecând prin acea minunată galerie, veți vedea cum sângele de pe cruce al Mântuitorului se transformă în Lumină. Veți vedea picătura de sânge ce se transformă în Lumină. De fapt pe cruce a fost răstignită Lumina. Veți vedea într-o parte a galeriei o ploaie de Lumină. Iată o altă imaginație fantastică a autorului, de unde se vede că Dumnezeu i-a spus că **El plouă nu numai cu picuri de ploaie pe pământ, ci și cu picuri de Lumină.**

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, atunci în seara vernisajului, v-ați exprimat bucuria că participații la vernisaj iubesc Lumina. Ați afirmat atât de frumos și cu deosebită convingere că o picătură din Lumina lui Dumnezeu s-a revărsat peste cei prezenți, prin intermediul acelor minunate opere de artă.

Î.P.S. Ioan: Da. Atunci distinsul academician Basarab Nicolescu, în cuvântul domniei sale, amintea despre câteva elemente de teologie înaltă ale părintelui Dumitru Stăniloae. Am observat că n-a pus punct și aș continua eu, după virgulă. Am observat că undeva în galerie se află o expresie cu totul deosebită ... „a întunerului cel luminos”. Părintele Stăniloae, când vorbește de Dumnezeu, spune că este „întunerul cel luminos”. În expoziție, într-o cameră specială, se poate vedea o cameră a Luminii. Efectiv seamănă cu o cameră obscură, cum aveau odinioară fotografiile. Veți vedea acolo cum în întunerul există totuși Lumină.

V-aș îndemn apoi să vă opriți asupra unei alte lucrări. Este vorba de o cruce-pomelnic. Este reprezentată o cruce și pe brațele crucii, maestrul Oravitzan și-a scris numele celor dragi, prietenilor săi. Aș putea spune că maestrul Oravitzan și-a răstignit în Lumină pe cei pe care i-a iubit și-i iubește în viața aceasta.

L.C.: Iertați-mă, Înaltpreasfințite Părinte, vă rog să continuăm convorbirea despre operele artistului Silviu Oravitzan într-un alt episod. Vă mulțumesc din suflet.

A consemnat

LUMINIȚA CORNEA

Ancheta "Vatra veche Muzeul „Ionel Teodoreanu” Golăiești - Iași

Muzeul Național al Literaturii Române din Iași își îmbogățește permanent patrimoniul, mai mult, înființează noi centre muzeale.

Un muzeu înființat de curând este cel dedicat scriitorului Ionel Teodoreanu, de la Golăiești, ce a fost inaugurat la 20 mai 2016, în urma unui parteneriat dintre *Muzeul Național al Literaturii Române, Iași* și Primăria comunei Golăiești.

La șapte km distanță de Golăiești se află satul Medeleni, care a dat denumirea cunoscutei trilogii scrisă de Ionel Teodoreanu „*La Medeleni*” (*Hotarul nestatornic* -1925; *Drumuri* - 1926; *Între vânturi* -1927).

La apariție, acest roman a constituit unul dintre cele mai neobișnuite succese, atât de public, cât și de librărie, din câte a cunoscut vreodată un scriitor român.

Interesantă este mărturisirea scriitorului referitoare la geneza romanului: „Voi cerca astăzi, în fața domniilor voastre, să dărâm o legendă, să înlătur un neadevăr: acela al autobiografismului *Medelenilor*. (...) Țin, doamnelor și domnilor, să dezminț această aglomerare de erori și inexactități. Eroinele *Medelenilor*, Olga și Monica, nu-s surorile mele; n-am avut niciodată surori. Moșia Medeleni, în care și în jurul căreia gravitează acțiunea celor trei romane, nu este și n-a fost moșia părinților mei. ***Nimeni din neamul meu n-a fost proprietar de pământ***. Singura moșie care a aparținut cuiva din neamul meu nu este o moșie de pământ arabil, ci o moșie de hârtie tipărită; am numit romanul *Medelenilor*, nu moșia Medelenilor. (...) A! Asta nu înseamnă că unele dintre trăsăturile unor personaje din roman nu sunt împrumutate de la oamenii reali pe care i-am cunoscut. Doar nu creăm din neant. Suntem chiar creatorii celor mai pure ficțiuni...”¹¹

Expoziția documentară reconstituie muzeografic viața și activitatea scriitorului Ionel Teodoreanu cuprinzând fotografii de familie, mobilier de epocă, volume, corespondență, fotocopii după manuscrise etc.

¹¹ Ionel Teodoreanu, *Cum am scris „Medelenii”*, în *Opere alese*, Editura Minerva, București, 1981, p. 460, 472-473

Ioan-Hipolit (Ionel) Teodoreanu s-a născut la Iași, la 6 ianuarie 1897, ca al doilea fiu al lui Oswald A. Teodoreanu (1869-1938), magistrat și om politic, apreciat gazetar ieșean, și al Sofiei Musicescu, profesoară de teorie muzicală la Conservatorul din Iași și pianistă, nepoata lui Gavril Musicescu (1847-1903), cunoscut compozitor, muzicolog și dirijor.

Bunicul dinspre tată, Alexandru Teodoreanu (1847-1914), magistrat, decan al Baroului avocaților și fost primar al Iașului (ianuarie-martie 1914). Fratele mai mare, Păstora Teodoreanu – pseudonimul lui Alexandru Oswald Teodoreanu (1894-1964), a fost avocat și epigramist, iubitor de vinuri, membru al boemei din Iași și din București.

Între anii 1905-1909, Ionel Teodoreanu urmează școala primară la București și Iași.

Urmează cursurile Liceului „Gheorghe Lazăr”, apoi pe cele ale Liceului Internat, unde îl are ca profesor de limba română pe Calistrat Hogaș, și ale Liceului Național din Iași (1909-1916).

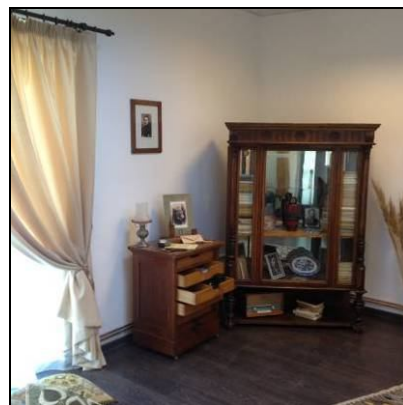
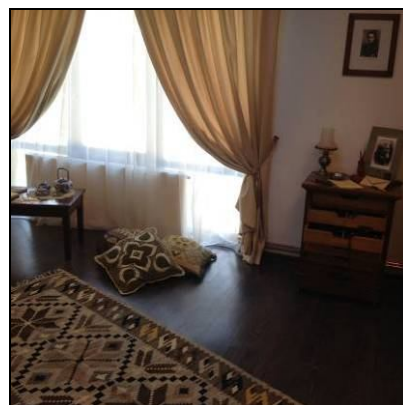
După studii la Facultatea de Drept a Universității ieșene, obținând diploma de licență în Drept, în anul 1920, apoi începe o carieră strălucită de avocat, împărțindu-și timpul între biroul de avocat și masa de scris.

După Delavrancea, Ionel Teodoreanu a fost cel mai de seamă avocat-scriitor român.

În același an, 1920, Ionel Teodoreanu se căsătorește cu Lili Lupașcu (1897-1995), fiica diplomatului Ștefan Lupașcu, care va ajunge, la rândul ei, scriitoare, publicând cu pseudonimul Ștefania Velisar Teodoreanu.

Cu un an înainte, în 1919, debutează publicistic, cu proza *Bunicii*, în revista „*Însemnări ieșene*”, sub patronajul spiritual al lui Garabet Ibrăileanu.

Debutul în volum se petrece în anul 1923, când publică *Ulița copilării*



iei, operă ce este bine primită de critica literară. Chiar de la întâiul volum „apare ca un scriitor original, în posesiunea deplină a formulei sale”¹²

După apariția romanului *La Medeleni* (1925-1927), Ionel Teodoreanu devine un scriitor cunoscut și apreciat de public.

Urmează romanul de dragoste *Bal mascat* (1929), *Fata din Zlataust* (1931). A fost pentru o perioadă scurtă de timp, directorul Teatrului Național din Iași (1933). În următorii ani, publică cărțile *Golia* (1933), *Crăciunul de la Silvestri* (1934), *Lorelei* (1935), *Arca lui Noe* (1936), *În casa bunicilor și Fundacul Varlaamului* (1938), *Prăvale-Baba* (1939), *Ce-a văzut Ilie Pânișoară* (1940), *Tudor Ceaur Alcaz* (1940-1943), *Întoarcerea în timp* (1941), *Hai diridam* (1945), *La porțile nopții și Masa umbrelor* (1946), *Zdrulă și Puhă* (1948).

Ionel Teodoreanu e și evocatorul Iașului, oraș în care s-a născut și a trăit până în anul 1938. Acțiunea a aproape fiecărui roman se desfășoară în „dulce Târgul Ieșului” (așa cum →

LUMINIȚA CORNEA

¹² G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Ediția a II-a, revăzută și adăugită, Ediție și prefață de Al. Piru, București, Editura Minerva, 1982, p. 750

a fost numit de autor) sau este măcar amintit.

Deși e unul din cei mai fanatici îndrăgostiți de bătrânul oraș moldovean, un paradoxal *antieușenism* se afirmă încă din perioada *Medelenilor*. În romanul *Bal mascat*, fenomenul ia forma programatică a unui rechizitoriu. Aceste sentimente, dar și mutarea „*Vieții românești*” la București, plecarea pe rând a multora din membrii grupării, la care se adaugă moartea lui Garabet Ibrăileanu și sfârșitul tatălui său, Oswald Teodoreanu (1937), vor contribui toate la decizia de a părăsi Iașul în favoarea Bucureștiului.

După instalarea regimului comunist, Ionel Teodoreanu a devenit un personaj incomod, fiind considerat un „reacționar”. Pe 3 februarie 1954, în urma unui infarct, scriitorul moare, pe când se afla la cumpărături. A fost înmormântat la Cimitirul Bellu din București, în prezența apropiaților. I-au fost publicate postum volumele de versuri *La porțile nopții* (1970) și *Cina cea de taină* (1996), precum și romanul *Să vie Bazarca* (1971).

Documentele din muzeul consacrat lui Ionel Teodoreanu relevă faptul că autorul „*Medelenilor*” rămâne în istoria literaturii române ca o figură luminoasă și un important scriitor „prin productivitatea sa neîncetată și prin trăsături care-i sunt particulare”. Ionel Teodoreanu „și-a cucerit un public pentru care el constituie una din atracțiile spirituale ale vremii. De la începutul carierei, Ionel Teodoreanu s-a arătat ca viitor romancier al copilăriei și adolescenței, instinctul artistic fixându-l astfel în domeniul ce-i este propriu”.¹³

Deoarece între numele lui Ionel Teodoreanu și romanul *La Medeleni*, se pune de multe ori semnul egalității, să medităm asupra a două scurte texte din romanul amintit: „Sunt oameni făcuți ca să iubească o singură dată în viață lor, și alții făcuți să fie iubiți pentru totdeauna.” și „Când ești trist, îți vine să dormi și să uiți. Îți vine să-ți culci capul pe genunchii altcuiva care te iubește, sau dacă ești singur și n-ai pe nimeni, să-ți culci pe palmele tale. Da. Îți vine să dormi când ești trist. Și să uiți... Dar când te trezești? Iar ești trist și nu mai poți s-adormi din nou...”

¹³ D. Murărașu, *Istoria literaturii române*. Ediția a III-a, Editura „Cartea Românească”, București, 1942, p. 408

O predică înfricoșată

În revista „Arhiva Someșană”, Năsăud, 1937-1938, nr. 23, p. 476, Iuliu Moisil, harnicul cercetător al vechilor hârtii din părțile Năsăudului, publică o predică bătrână pe care a găsit-o prin hârtoagele colbăite ale unei parohii. O reproducem în întregime pe această pagină, în convingerea că va fi citită cu plăcere. Ea este interesantă din multe puncte de vedere. Arată stări și lucruri din trecut, precum și un talent de predicator netăgăduit care, firește nu poate fi imitat în zilele noastre. Iată predica:

”Tubiții mei așa ziși creștini și vai, din nenorocire, poporeni mei! Să ne uităm acuma puțin la chipul de pe păretele cela, poate că vă veți cutremura odată în sinea voastră și vă veți îngrozi de păcatele voastre, de patimile diavolești, care v-au cuprins, veți ofta și suspina și vă veți pocăi de groaznicele nelegiuri în care v-ați scufundat. Căci adevăr zic vouă, că va veni timpul când Domnul - la judecata cea din urmă - se va arăta în nouri, spre a judeca pe cei vii și pe cei morți, așa cum îl vedeți aici, în chipul de pe păretele cela, în toată slava lui înfricoșată, în marea lui putere și în toată măreția sa, așa cum și în sfânta evanghelie scris este. Eu v-am citit acuma sfânta evanghelie de astăzi, dar pun rămășag, că n-ați înțeles-o; căci unii dintre voi clipociți ori durmiți și până nu ridic glasul meu - sau nu lovesc sdravăn cu pumnul în amvon, nu vă treziți. Acuma vreau iarăși și vă tâlmăcesc și vă deslușesc învățăturile Mântuitorului nostru Iisus Hristos; dar vă previn, să ascultați cu toată răbdarea și cu toată băgarea de seamă, și încă odată vă spun, că dacă iarăși, când voi predica, vre-unul dintre voi va clipoci și moțai - ca Trifon Buhai, Toader Bosbici și Onul Doci, Dumineca trecută, - unuia ca aceluia îi voi trânti în cap ceaslovul acesta. Așadar, somnoroșilor și păcătoșilor mei poporeni, Fiul Domnului vine să judece pe cei vii și pe cei morți pentru multele voastre păcate, căci degeaba m-am strădănit eu și mereu v-am spus să vă lăsați de jalbe și de sudalme și să nu vă certați, ci să vă rugați să vă deschidă Domnul Dumnezeu inimile voastre, ca să nu ajungeți în fundul iadului, cum vedeți în chipul acesta, că dracii îi împing pe



cei păcătoși cu furcile în smoala cea ferbinte a iadului. De nenumărate ori v-am tudomănit să vă lăsați de rachiul drăcesc, de spirtul diavolesc, că rachiul îi dracu-n picioare și cum îl dai de dușcă te-ai afumat și ești ca trăznit cu leuca. Mai lăsați dracului cel rachiul zicându-i: ”La o parte, satano!” Rachiul ticălos și ademenitor! Diavole! Stai mai bine acolo-n poloboc închis și rabdă tu! și La o parte glaja cu holerca! Și iarăși alții din voi îs plini până la fिकाți de patima lăcomiei și în orbirea cunoștinței (conștiinței) ați căzut, făcând lucruri grozave, fără a vă gândi la Dumnezeu sau la păcat. Voi hapsini și lupavi ce sunteți! Apoi alții nemernici, care, vezi bine, se feresc a mai veni la Maica Biserică, și umblă după femeile altora, le încurcă și se pângăresc și trăesc în nelegiuri, apoi țipându-și din case legiuitele lor muieri și așa se încarcă în grele păcate, de neiertat. Câți alții petrec tot în libov cu tot felul de beuturi și tractururi, iar mai pe urmă merg pe la vrăjitoare, cărora le duc vinars, fărină și ouă, brânză, slănină și orice pentru erezul lor și cred că prin boscoanele și descântecelile unei babe neputincioase, care încelueie numai pe nebuni, vor câștiga dragostea celor după care umblă, ca niște adevărați smintiți ce sunt. Și așa, la sfârșitul lumii toți oamenii vor fi morți, iar întreaga suprafață a pământului va fi un cimitir mare, mare. Și atunci vor zbură toți îngerii cu trâmbițele și buciumele lor înspre toate cele patru colțuri a lumii, și vor sufla întrânsele până vor auzi toți morții și se vor trezi și vor trebui să iasă din mormintele lor, ori vor vrea, ori n-or vrea. →

**Pr. Dr. GHEORGHE
NICOLAE ȘINCAN**

Ia-n uitați-vă acolo, în chipul cela, la îngerii cei frumoși, cu obrazii rumeni și grăsulii și cu pletele-n vânt, și iacă ici morții cum ies din câmpia cea albă. Colo, umil, își scoate, speriat unul capul, dincoace altul a ieșit pe jumătate cu trupul afară, dincolo unul, care ar vrea să intre iarăși înapoi în mormânt, căci a zărit pe diavolii cei groaznici, care îl așteaptă; iar aici altul, care stă în genunchi, cu mâinile ridicate spre cer rugându-se, rugându-se cu mult mai mare cucernicie și evlavie, decât s-a rugat vreodată, când trăia pe pământ.

Da, da, iubiții mei, așa-zii creștini și din nenorocire ai mei poporenii, e rău de tot când ți-a ajuns funia la gât! Vezi bine, că și voi veți trebui să vă sculați din morți și să ieșiți din mormânt; degeaba v-ați împotrivi, căci nimic nu v-a ajuta. Domnul care în viața voastră v-a fost așa de îndurător și de îngăduitor și v-a trecut cu vederea multe păcate ce-ați făcut în prostia voastră, acuma, la judecata de apoi, nu va mai sta cu voi de târguală, nu; ci va striga: "Afară din morminte, ori pun pe diavoli să vă scoată cu furcile și cu cângile lor!" Și eu, duhovnicul vostru, va trebui firește să ies afară, deși aș dori să mă mai odihnesc și să mai dorm; dar să știți că mai întâi voi veniți la rând și apoi mai pe urmă eu. Și așa eu m-oi mai odihni puțin și m-oi preface că pe mine nu mă privește judecata. Deodată va răsună apoi un glas puternic strigând: "Părinte, unde ești?" Eu m-oi gândi, că încă nu mi-a venit rândul și mai stau puțin și mai clipocesc. Nu va trece multă vreme și iarăși va răsună glasul Domnului, dar mai tare: "Părinte, unde ești?" A! M-oi gândi atunci, iacă acuma îmi vine totuși rândul, dar i-an să mai aștept a treia oară glasul. Și mă-ntorc pe cealaltă parte. Atunci deodată va răsună așa de puternic glasul Domnului, parc-ar fi un bubuit de tun și s-ar sparge toate stâncile răsunând: "Dar, părinte, unde ești tu?" Ei, iubiți așa zii creștini, n-am făcut degeaba milităria în regimentul nostru de graniță, și știu ce este porunca și disciplina. Că am purtat sarcina și disciplina zilei și zăduhul în 38 de țări sau provincii în Europa și 7 ani în harta Francului, dintâie ca căprar într-o apărare bunului de obște, de unde 3 gloanțe înfipte în trupul meu, am adus. După aceasta în anul 1801, 1802, 1803 la învățătura moralismului, , popa, 30 de ani cu pază purtând

mărgăritarul prin mâini în preoție, nădăjduesc și eu să mă bucur de glasul Mântuitorului, când va fi la a doua venire sa, cu oile mie încredințate. Și c-o săritură voi fi ieșit din groapă, voi lua poziție militară, cu mâna stângă la vipușcă, iar cu dreapta la clop și voi saluta zicând: "Prezent, Stăpâne, ce porunciți?" Atunci Domnul se va uita acru la mine și se va răsti zicând: "Părinte, unde sunt oile ce ți le-am încredințat?" Eu voi sta atunci liniștit, așa cum se cuvine și voi răspunde: "Stăpâne, nu oi mi-ai încredințat, ci berbeci!" Și apoi să știți de acuma, că am să spun toate păcatele voastre și tot ce ați făcut, din fir în păr, și câte necazuri și supărări mi-ați făcut și pe fiecare am să-l spun, Domnului, cu numele lui, dacă nu vă veți întoarce de acuma de pe căile păcatului și nu vă veți pocăi și îndrepta, până mai este vreme. Pentru că, să știți că la ziua cea de judecată de apoi, nu mai este nicio taină, niciun secret de ispovedanie, ci totul se va da în vileag despre femei și bărbați, ca toți să audă fărădelegile ce ați săvârșit. Și atunci, da, atunci Domnul se va încredința, că eu, duhovnicul vostru, mi-am făcut toată datoria și slujba duhovnicească și nu-s vinovat că voi păcătoșilor cari v-ați depărtat de Dumnezeu, abătându-vă la plăcuta voie a Diavolului, ați voit parcă anume să vă aruncați de-a dreptul în focul Gheenei și în fundul iadului, de unde nu este scăpare, nici întoarcere, și atunci se va sfâșiea duhul din mine de rușine. Iar Domnul se va întoarce cu bunăvoință spre mine, zicând: "Părinte, văd, că ți-ai dat toată stră-



Mircea Boieriu

și El mă vedea

I-am văzut undeva
la un capăt de așteptare
gol și flămând
nu dormea niciodată
ca să nu viseze
că pietrele s-au făcut pâini
sufletul său
cerea doar puțină credință
ca să arunce
muntele păcatelor mele în mare
I-am închis între ziduri
pe cel ce putea oricând trece prin
ele
știam că-i obosit
dar nu i-am dat odihnă
stiam că e flămând
dar nu l-am pofit la masă
nici apă nu i-am dat să bea
cu haina ce nu-mi trebuia
aș fi putut să-i acoper frigul din
oase

în timp ce ochii săi mă priveau
în ființa mea de țărână
icoane intrau

DORINA STOICA

dania, într-o împărăție dreptilor!" Și apoi repede și degrabă se vor scobori doi îngeri din cer cu un nour frumos și moale și mă vor așeza pe dansul, - că destul am șezut în viața mea pe așternut tare, - și încet mă vor ridica plutind prin văzduh până la raiul ceresc; după cum vedeți că este acolo, în icoana de pe celalaltă parte.

După aceea, Domnul se va îndrepta către voi și grăind vorbe grele și groaznice vă va da osânda de veci, zicând: "Fiindcă voi, păcătoșilor, n-ați ascultat și n-ați urmat povețele părintelui vostru, anaftema să fiți și duceți-vă toți în focul Gheenei pe veci, că nu-i nicio pagubă de așa nelegiuiri". Și atunci toți dracii cu cângile și cu cârligele înroșite vă vor arunca pe voi, mișei și svânturați, în fierbințeala iadului. Uitați-vă numai, aici, uitați-vă bine la chipul cela, cum diavolii pun în frigări pe cei ce se scoală din morminte și-i încarcă în taraboanțe și-i duc să-i arunce în gura iadului; așa vor face și cu voi păcătoșilor. Iar eu voi șede acolo sus, în cer, ca un împărat pe nourul meu cel moale de puf și voi privi în jos spre voi cum dracii vă vor chinui pe voi, păcătoșilor, și vai, din nenorocire pe foștii poporanii mei! Amin!"

Un album etnografic întru cinstirea străbunilor

Inginerul Ioan Mihălțan este un important reprezentant al ASTREI, *Despărțământul „Timotei Cipariu”* din Blaj. Mai mult, domnia sa se numără printre oamenii deosebiți dedicați cărții și culturii naționale prin efortul cărora se redau comunităților locale principalele simboluri ale tradiției și credinței românești. Inițiativa de a realiza un album etnografic este mai mult decât laudabilă. În primul rând, a avut adunat mult material în domeniu (fotografii), l-a structurat în câteva părți și l-a tipărit. Prea ușor spus, nu-i așa?

Totul a pornit de la existența unui bogat patrimoniu etnografic în zona Târnavelor și a Secașului. Neuitarea și valorificarea lui a constituit punctul forte. Meritul principal l-a avut *Consiliul Județean Alba* (președinte ing. Ioan Dumitrel) care a inițiat proiecte unice de salvagardare a patrimoniului cultural tradițional material și imaterial, într-un cadru mai larg, acela al anului renașterii culturii tradiționale ce a fost anul 2006.

Printre proiectele de valorificare a tot ce înseamnă „sufletul satului românesc”, s-a numărat înființarea a cel puțin o expoziție etnografică în fiecare comună din județ. Așa s-au înființat muzee ori expoziții etnografice, s-au încurajat meșterii populari și colecționarii, s-a facilitat participarea la importante manifestări folclorice. Pasul următor a fost valorificarea pasiunii de o viață a inginerului Ioan Mihălțan din Blaj, aceea pentru fotografie, prin care împărtășește bucuria, simțită și văzută prin ochiul magic, tuturor celor ce respectă, celor ce simt și iubesc spiritul românesc și tradițiile acestui popor.

Albumul la care ne referim a apărut grație acestor facilități - „*Mărturii etnografice de pe Târnave și Secaș*”, de Ioan Mihălțan, Alba Iulia, 2016, sub egida ASTREI, *Despărțământul „Timotei Cipariu”* din Blaj. Cu o formă grafică excelentă, cu ilustrații color de o calitate net superioară altor albume pe aceeași temă, albumul semnat de Ioan Mihălțan se constituie într-un adevărat... muzeu etnografic.

Într-o primă parte, autorul pre-

zintă, mai mult prin imagini decât prin text (ca de altfel în tot volumul) zece „*Expoziții și Târguri ale meșterilor populari de pe Târnave și Secaș*”, din Blaj, Câmpia Libertății, Alba Iulia, Biia etc. Cuvinte frumoase și adevărate sunt spuse despre valoroși meșteri populari de pe Târnave și Secaș. Ne-au atras atenția nume precum Domnica Zăhan din Crăciunelul de Jos, Ioan Maier și fiul din Blaj, Elena Burja și Maria Dulău din Biia, Cristina Burnete din Roșia de Secaș, Alexandru Mureșan din Blaj ș.a.

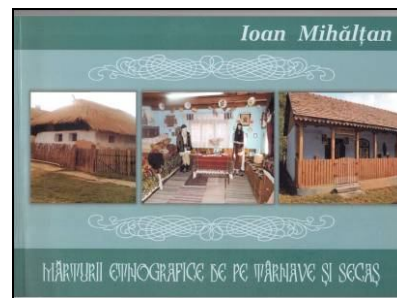
Pagini importante sunt consacrate prezentării muzeelor și monumentelor etnografice, precum *Muzeul de Istorie Blaj*, secția de etnografie, *Castelul Bethlen-Haller* din Cetatea de Baltă, *Muzeul „Valea Sasului”* din Blaj, muzeele etnografice din Crăciunelul de Jos, Micăsasa, Valea Lungă, Cetatea de Baltă, casele țărănești din Biia, Cenade, Cergău Mare, Glogoveț, Jidvei, Mihalț, Pânade, Roșia de Secaș, Sâncel. Exponatele, așezate cu evlavie și cu drag în aceste muzee etnografice, evidențiază sufletul românului de odinioară. Ele întruchi-pează bucuria țaranului de a trăi frumos pe meleagurile străbune, de a păstra obiceiurile, tradițiile întru cinstirea și respectul înaintașilor.

Partea a III-a a albumului prezintă predominant prin imagini „*Colecționari de artă etnografică*” din zona la care se face referire: Vasile Băcilă din Valea Lungă, urmat de trei colecționari din Blaj, Petru Naciu, Adrian Solomon, Valentin-Olimpiu Crișan.

În ultimul capitol din album, intitulat „*Creatori și meșteri populari diversi*”, Ioan Mihălțan evidențiază câțiva din acei meșteri creatori care se ocupă cu prelucrarea altor materiale, precum pământ, piatră, ipsos, prezentând pe Zoltan Benko (mozaicar),



Mircea Boieriu



Danciu Căldărar (meșter în prelucrarea pietrei și a betonului), Vasile Mija (confectioner instrumente muzicale), Mihai Viorel (meșter cismar), Liviu-Nicolae Petruța (meșter constructor).

Menționăm cu bucurie că albumul „*Mărturii etnografice de pe Târnave și Secaș*”, de Ioan Mihălțan, a fost realizat cu sprijinul financiar și de specialitate al *Consiliului Județean Alba* (președinte Ioan Dumitrel), prin intermediul *Centrului de Cultură „Augustin Bena”*, Alba (director prof. Daniela Floroian).

„Mărturiile” realizate prin fotografiile color sunt excelente, structurarea lor, asemenea, la fel informațiile transmise, dar nu același lucru îl putem afirma despre calitatea textului scris. Considerăm că efortul financiar depus pentru realizarea unor asemenea valoroase proiecte se cuvine a fi răsplătit pe măsură.

Mai precis, este necesar a se avea în vedere și corectura textului. Ne întrebăm cu uimire de ce nu s-a acordat atenție și acestui aspect deosebit de important. Nu imputăm autorului acest fapt, deoarece finanțarea s-a realizat prin intermediul unui centru de cultură care avea desigur datoria (spunem prea mult?) de a-și asuma responsabilitatea corecturii (inclusiv de a fi menționat un nume de corector). Limba română este însemnul cel mai valoros al identității noastre românești.

Respectul pentru o limbă română corectă înseamnă respectul față de noi și față de strămoșii noștri cărora le perpetuăm cu dragoste și cu mândrie tradițiile și obiceiurile. Suntem convinși că în viitor se va ține seama și de acest aspect.

Îi dorim autorului multă sănătate, putere de muncă și dorință de a se implica în continuare în realizarea unor valoroase proiecte ca albumul etnografic la care am făcut referire.

LUMINIȚA CORNEA

ÎNTÂLNIRI ÎN SPAȚIUL VIRTUAL

Poetul Valerian Bedrule - "J'arrive"

Despre poetul Valerian Bedrule - care, pe unele site-uri literare semnează sub frumosul pseudonim *J'arrive* - e greu de scris, după cum tot atât de greu se pot comenta poeziile lui. Lectura lor îndeamnă la recitare, după care numai tăcerea poate cuprinde întreaga frumusețe și complexitate a versurilor.

Cu niște ani în urmă, poeziile *bedruliene* mi-au atras atenția, la început, prin perfecțiunea rimei și ritmului. Portretul ales de autor era, pe atunci, un semeț *pisc de munte*, iar pseudonimul lui, *J'arrive*. Liviu Ciulei spunea că imaginația spectatorului e infinită, ori eu eram spectatorul unor poezii cu totul neobișnuite - clasice în formă, moderne în conținut - scrise de un *pisc de munte* numit *J'arrive*. Acestui pisc i-am exprimat admirația pentru muzicalitatea versurilor. Autorul mi-a dezvăluit dragostea lui pentru muzică, a și studiat-o câțiva ani.

După lectura repetată, nicidecum lejeră - ci foarte solicitantă - a poeziilor lui *J'arrive*, am început să descopăr straturile de *mister* ascunse în versuri. Când poetul a apărut pe un alt site, fără portret, dar cu numele real, i-am scris câteva cuvinte pe mesageria site-ului. Am aflat că o cunoscuse și colaborase cu poeta - dragă mie - Elena Munteanu (Ingada), care s-a stins din viață mult prea tânăr! (*Vatra veche* nr. 2 / 2016, pg 71). Spre marea mea surpriză, poetul Valerian Bedrule îmi cunoștea poeziile, Ingada îi vorbea de mine. Ce întâlnire în spațiul virtual!

Am aflat atunci despre placheta lui de poezii "AH" (Editura Anamarol 2009). Mi-a trimis-o și m-am delectat ore în șir cu fiecare poem în parte: imaginile și ritmul versurilor sugerează, într-o multitudine de metafore, stările sufletești ale poetului, dar nu numai: poeziile au și un profund conținut filosofic.

Încetul cu încetul, am aflat că Valerian Bedrule citește filosofie, (Heidegger și Cioran), iubește poezia lui Nichita Stănescu (și nu numai), admiră pictură lui Dali, Degas, Rembrandt, Chagall, citește cu plăcere proza lui Cărtărescu.

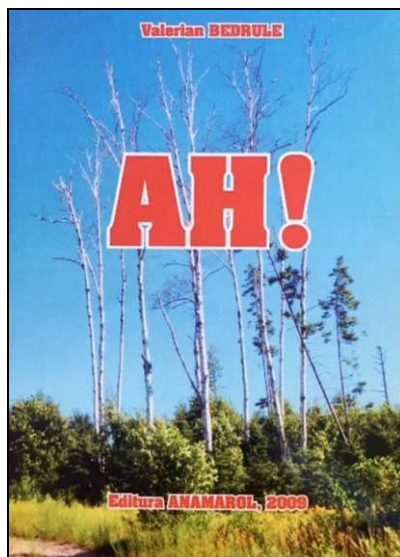
Acolo, în localitatea Pojorâta din Bucovina, județul Suceava, lângă Câmpulung Moldovenesc, la poalele unui pisc - ales ca portret -, domnul *J'arrive* (pseudonim luat pentru că i-a plăcut franceza, pe care a studiat-o singur), învățător care a educat generații de copii ajunși în facultăți de renume internațio-

nal, e un intelectual rafinat care, după ce își îndeplinește sarcinile didactice și, vara, își îngrijește grădina cu trandafiri și gladiole, sau, toamna, culege roadele merilor crescuți în livada sa, citește volumele de poezie și filosofie acumulate pe noptieră, ascultă CD-uri cu muzică de Grieg, sau scrie poezie modernă, îmbrăcată în mantie clasică.

*Vântul mângâie copita ce slujește-n fugă mânzei,
rătăcește-n anotimpuri - un flamand ostatic pânzei,
doar lumina, -n disciplină, prefăcută e, în pace,
împietrită-n limba coptă, osia silabei tace;
sfâșiat în cioc de vultur, ceru-i prins în trei darace.* ("Eu azvârl cu noaptea-n stele", "AH", pag. 63)

În 2014, când *J'arrive* mi-a trimis al doilea volum, "Cu fluturi în călcâie" (Editura PIM, Iași, 2014), l-am întrebat pe fratele meu, prof. Toma Pavel (Univ. Chicago) ce părere are. Mi-a spus că poezia lui Bedrule aparține, precum cea a lui Ion Barbu (Dan Barbilian), din curentul *ermetism*, idee care coincide cu cea a poetului, eseistului și traducătorului Horațiu Stamatin, care-i prefațează volumul. Domnul Stamatin afirmă că stilul poetului, bun mănuior al cuvântului, îl situează în zona lui Ion Barbu, cu poezii în manieră clasică, dar foarte moderne prin conținut, vocabular și semantică. Poezia lui Valerian Bedrule nu e pentru oricine, nu numai din perspectiva ermetismului dorit de autor, ci în tot întregul ei.

Las cititorului bucuria de a descoperi frumusețea versurilor lui *J'arrive*, ilustrând-o cu un poem din volumul "Cu fluturi în călcâie" (pag. 58)



Nu-s căruțaș în ceață

*În delta cu dorințe mă ții, ca râu,
ostatic,
mă dezvelești cu teamă de-atâtea
madrigale,
cu albe chei de nufăr mă-ncui, de
sunt eratic,
să-not pe-ntinsa apă a gândurilor
tale.*

*Vertebra care leagă prezentul cu
pricina
mă mistuie întruna, mi-i tandru
sufocată;
te-adun cuminte-n palmă, ca
zumzetul albina
ce lasă mierii truda să cadă
lacerată.*

*Solstițiul stă să curgă; cât luna dă în
clocot
mă las dorinței nadă, nu-s căruțaș în
ceață,
nici drumul ce atârnă, de m-aș afla
în vocot,
sunt ochiul în tăcere, brodat pe
dimineață.*

*Nu tai din cercul nopții atât cât îmi
convine,
ca resturile încă să sfârâie-n atele,
nu-s acera-n vânanare de șerpui
venine-
mi-i înveli - O, Doamne! - cu praful
dintre stele.*

Poetul pregătește în prezent o nouă plachetă, "Străinul din Oglindă".

Cu discreția care-l caracterizează, autorul le va posta pe site-uri numai după apariția volumului.

Piscul J'arrive, sub care se ascundea acum câțiva ani un poet necunoscut mie, îmi este astăzi interlocutor într-un dialog de idei. Nu ne-am văzut sau auzit vreodată, dar sensibilitatea, cultura și vocea poetică, când afinități își fac apariția, parcurg distanțele planetare în numai câteva secunde!

Je vous remercie, Monsieur J'arrive!

VERONICA PAVEL LERNER

Ocean întors Măgelele copilăriei

(X)



Plec în tabără. Am 9 ani deja; sunt mare acum și va trebui să mă descurc singură. Plec la Valea Uzului. Am un geamantan maro din carton presat. Tata mă conduce la gară și mă dă în grija unor instructori. La ferestrele trenului, ciorchini de copii fac cu mâna părinților rămași în gară.

Compartimentul e într-un entuziasm general și o foială continuă. Mai târziu, lumina se împuținează și pleoapele obosite încep totuși să se închidă.

Am ajuns. Valea Uzului! Atmosfera răcoasă de munte ne trezește. Locurile sunt frumoase; brazii înconjură clădirile taberei. În dormitorul meu sunt vreo 30 de paturi.

Ar fi destul de bine aici; facem diverse excursii în jur, jucăm volei și cântăm. Dar instructoarele sunt cam urâcioase și ne obligă să dormim după-amiaza. Cantina e într-o clădire separată, unde ne ducem de trei ori pe zi. Dar mai avem și o gustare dimineața la 10 și una la 5 după-amiaza; astea se dau într-un chioșc. Seara ne adunăm și vorbim cu toții. Eu le-am povestit celorlalți că în gradina mea am toți pomii din lume: un cais, un măr, un păr, un nuc, un cireș, zarzări, pruni, gutui, duzi... Dar ceilalți nu m-au crezut; au zis ca mă laud.

*

Tata și mama mă așteaptă la gară. Mă întrebă:

-Cum a fost singură în tabără? Mai vrei să mergi altădată?

-A fost bine. Dar mai mult îmi place acasă, le răspund eu îmbrățișându-i cu dor.

În fața gării, se apropie de noi o

trăsură cu cai. Vizitiul ne ajută să ne urcăm în trăsură și pune geamantanul meu într-o cutie neagră în spate. Apoi se cațără și el pe bancheta din față și-și îndeamnă bidivii la drum. Căii tropăie vioi pe piatra cubică a străzii și eu mă apuc să povestesc.

-Odată, la gustarea de după-amiază ni s-a dat la fiecare câte un castronaș de miere. Mie îmi place mierea, dar nu mai puteam așa de mult. Doamna care ne servea a spus că trebuie să mâncăm tot. Atunci unii au făcut o gropiță în pământ și au lăsat să curgă mierea acolo. Am făcut și eu la fel. Parcă îmi părea rău, dar nu puteam să mai mănânc.

Altădată, la prânz ni s-a dat harbuș. A fost tare bun. Doar că apoi îmi venea să fac pipi tot timpul. De altfel, toți copiii se duceau tot timpul la WC. Instructoarele au zis că ne foim prea mult și ne-au pedepsit să stăm cu mâinile în sus. Iar apoi ne-au obligat să ne culcăm.

M-am culcat, zicându-mi că așa o să-mi treacă nevoia de pipi, că eu nu fac niciodată pipi în pat când dorm. Dar când m-am trezit apoi, patul era ud. Tare mi-a fost rușine! Am întors salteaua pe partea cealaltă și nimeni nu a văzut. Mai aveam două zile până la plecare și mi-am zis că nu se va observa nimic.

Noi, cei din Iași, trebuia să plecăm seara. O fetiță, pe care o chema Sabina, ca pe mine, nu pleca cu noi seara; ea trebuia să plece a doua zi dimineața, pentru că ea era din Suceava. Patul ei era lângă ușă, dar ei îi plăcea mai mult patul meu care era în mijlocul dormitorului. M-a rugat să o las să doarmă în patul meu după plecarea mea. I-am spus că poate să doarmă acolo dacă vrea.

Dar mi-a fost rușine rău de tot, că știam că patul meu mirosea a pipi. În mod sigur; apoi, ea și-a dat seama că am făcut pipi în pat.

Izbucnesc în plâns și mama mă îmbrățișează ocrotitor. Vizitiul trage de hățuri și strigă la cai. Am ajuns în fața casei; căii se opresc fornând.

Scot din bagaj niște conuri de brad și le fac cadou surioarelor mele.

*

E duminică dimineața și soarele își cerne deja căldura printre frunzele copacilor. Plecăm la Ciric cu vecinii din curte. De la noi, Ciricul nu e departe, dacă o luăm peste deal. Ce lume multă e acolo! E greu să găsești loc ca să te așezi pe malul lacului.

Ne oprim mai în spate într-o poiană, întindem un cearșaf pe iarbă și pe el se pun diverse feluri de mâncare. Toată lumea se înfruptă din provizii. Mama o ia în brațe pe Steluța și o hrănește ca pe un pui.

Noi, copiii mai mari, ne jucăm cu o minge. Eu am inventat și un alt joc: îmi arunc tenișii din picioare și alerg apoi după ei. «Vai!» strig disperată. Tenisul meu a căzut peste un șarpe.

Tata îmi recuperează tenisul; zice că șarpele ăsta nu e veninos.

După masă, plecăm cu toții să ne plimbăm în jurul lacului. Părinții sunt cam încărcăți; cu copii și cu bagaje. Aglomerație mare; de-abia poți să te strecorei printre oameni! Și deodată ne dăm seama că am pierdut-o pe Steluța. Panică totală. Mama începe să plângă. Ne întoarcem înapoi. Căutam o oră, două. Lume multă. Dacă a căzut în lac? Întrebăm, dar nimeni nu a văzut nimic.

Într-un târziu o găsim în picioare, plângând pe marginea drumului, cu degetul în gură. «Oh! Steluța, Steluța!» Mama o strânge în brațe și plânge, acum de bucurie. Toata lumea sare să o îmbrățișeze.

Ce bucurie! Ne-am întors acasă frânți de oboseală, dar extrem de fericiți că am regăsit-o.

Bunicii au venit în vizită la noi. Au venit cu trenul și mama se grăbește să le încălzească niște apă că să se spele înainte de a le lua o mică gustare.

-Într-adevăr, ne-am cam înnegrit cu funinginea asta de la locomotivă, aprobă bunica.

Mama îi sfătuiește apoi pe bunici să se întindă puțin pe pat, că or fi obosiți după o noapte petrecută în tren. Dar bunica răspunde:

-Cum să fiu obosită, când tot am stat așezată timp de 10 ore! Acasă nu stau niciodată așezată pe scaun atâta timp! Eu în tren mă hodinesc!

Bunicul e mai domol; el se culcă și în scurt timp îl auzim sforăind ușurel.

Bunica s-a apucat să ne facă o plapomă. A făcut din scânduri un fel de masă joasă, a presărat lână pe o pânză, a pus deasupra o mătase frumoasă și acum coase de zor. Bunicul are părul alb și o mustață mare de asemenea albă. Se plimbă prin curte ajutându-se de un baston sau stă la soare pe un scaun. E îmbrăcat cu niște cioareci de țaran.

SIMINA LAZĂR

„A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti”. Îmi sună încă în urechi și ascult, cuprins de cea mai adâncă emoție, glasul inconfundabil, unul de bas, puternic și plin de sensibilitate și parcă îi mai văd aieva gesturile adecvate cu care întârea firul narațiunii, după cum curgea ea, avântată sau domolită, în funcție de bravurile eroilor poveștii.

Moș Vasile Buda din satul Ungureni, Țara Lăpușului, ne-a dovedit în timpul cercetărilor noastre că este un povestitor desăvârșit, un talent greu de egalat, înzestrat cu har creator și dramatic, dar și cu o memorie uluitoare, pentru că așa cum ne-a spus el, la prima noastră întâlnire, „’or trăbui mai multe zăle până ce s-ascultaț’ câte povești știu io, da îț’ vini și altădată, că poveștile mele îs tare mândre. Nu videț’ cum vin pruncii să m-asculte? Mai că nu-i sară când le spun câte o poveste, chiar mai multe.”

Nimeriserăm bine cu cercetarea, tocmai când se adunaseră o droaie de copii, din vecini sau mai departe de casa lui, copii guralivi sau mai disciplinați, mai mari sau mai mici, dar toți nerăbdători să asculte poveștile moșului Vasile. Povești cu împărați, cu zmei, cu Ilene Cosânzene, cu animale, cu ființe mitologice năstrușnice, dar și cu oameni simpli din popor, care izbutesc în bravurile lor prin voință, istețime, bărbăție și curaj. Când de abia îi liniștim pe copii moș Vasile începe să depene firul poveștilor cu „A fost odată ca niciodată ...”, cum numai el știa s-o facă. Copiii erau ochi și urechi și tare bine ne-au prins, având în vedere că poveștile necesită un ascultător și asta îl face pe moș Vasile să-și manifeste plener talentul de povestitor.

Pe firul poveștii cu bravurile eroilor ajutați de cai năzdrăvani sau adjuvanți ai eroilor din lumea animalieră, copiii răbufneau de emoție și se manifestau verbal, mai ales când povestitorul atingea apogeul cu intonația puternică și gesticulația prin care marca succesul eroilor în aventurile săvârșite.

Deși lungi, narațiunile tăiau răsuflarea prin suspans, dar ele sfârșeau pe nesimțite și vedeam copiii cum își manifestau regretul că povestea s-a terminat, când povestitorul o încheia cu formula „Și-am încălecat pe-o roa-



tă / Și v-am spus povestea toată.”

Copii râdeau în hohote când moș Vasile, prin formulele finale ale poveștilor, arăta că totul este o ficțiune, căci moșul mai avea ceva de completat: „Și-am încălecat pe-o alună / Și v-am spus, măi copii, o gogonată minciună.” Nu se sfârșea bine o poveste și copiii izbuteau într-un glas: „Vai, frumoasă a fost, moș Vasile, mai spune-ne una!”

Posesor al unui repertoriu impresionant, prin ceea ce povestea, cu mult har, făcea trecerea de la un gen la altul și copiii erau cucerți de povestirile uluitoare și cutremurătoare prin acțiunile dramatice ale personajelor din bucăți precum „Povestea omului băutor”, „Povestea femeii băutoare”, care se ascultau cu respirația tăiată, istorisind tragediile pe care le produce beția, văzută ca o teribilă plagă socială.

Ne-a rămas întipărită în memorie povestirea „Vând filozofie”, care etalează concepția filozofică sănătoasă despre viața omului din popor.

Montat să-iucidă dușmanul, contra unei plăți mari, cel însărcinat întâlnește un târgar care striga în gura mare „vând filozofie”. Cel aflat într-o situație liminală cumpără și el de la vânzător. Spunându-i ce vrea să facă vânzătorul îl sfătuiește:

„Tătdeauna, înainte de-a face o faptă așa de cumplită, trebe să te socotești bine ce urmează, când ți în joc soarta ta.” N-o mai ascultat de chemarea banului, că acum avea cea filozofie care trebuie urmată în viață, ca să ai în ea drum drept, nu strâmb.

Parcă-i văd și acum pe copii râzând în hohote când moș Vasile depăna cu și mai mult elan, cu și mai mare verva spirituală snoave cu o încărcătură umoristică irezistibilă, având ca miez pe femeia necredincioasă, bogatul hrăpăreț, femeia leneșă, ca să nu mai vorbim de cele cu nemuritorul Păcală, cu aventurile sale, cu poantele sale, cu istețimea și agerimea minții lui ce te făceau să râzi cu gura până la

urechi. Picante și pline de umor erau snoavele moșului Vasile, axate pe deficiențe fizice și morale, despre autorități laice și religioase, căci ne spunea că despre țigani și popi sunt cele mai multe povești de răs. Și știa multe moș Vasile! Și ne făcea să înțelegem că snoava și povestirea au avut un rol didactic-moralizator. Și ne-a făcut să înțelegem că ele erau o veritabilă sabie menită să taie tot răul din rădăcină.

Ce bucuros a fost moș Vasile când i-am spus că toate piesele lui imprimate de către noi pe benzi magnetice și-au găsit locul în valoroasa noastră colecție de proză populară intitulată „Făt Frumos cel Înțelept”.

Era convins că poveștile fiind lumea copiilor, din care ei culeg multe învățături, le vor citi din carte, prin bibliotecă. Și le-au citit nespuse de mulți, căci mai ales la țară, intrând prin bibliotecile comunale, ne-au spus bibliotecarii cât de citită este această colecție de povești, că toate exemplarele sunt făcute ferfeniță. Și le-am văzut.

Povestitorul nostru era necăjit că nu se mai performează nici basmele, nici poveștile, nici snoavele, nici povestirile, „căci s-o dus vremurile când să povesteau la șezători, la moară, la clăci de desfăcat porumbu’ sau de bătut floarea soarelui, la pădure, la clăcile de tors în serile lungi de iarnă. Așe or rămâne poveștile mele în cărți.” Moș Vasile era convins de rosturile poveștilor și de aceea nu le voia pieirea. Dar vremurile moderne „o vinit ca on tăvălug și să duce folcloru’. Copiii de astăzi și tinerii îs cu nasu’ numa-n televizoare, altceva nu le trebe.”

Au trecut anii. Cu mai mulți în urmă, ne-am îndreptat din nou către casa povestitorului, una îndepărtată într-un fund de sat mare. Ne-a oprit un vecin înainte de a ajunge acasă la povestitor: „Nu mai aveți la ce mere. Copiii nu mai vin la moș Vasile. Și moșu’ nu mai spune poveștile cu: A fost odată ca niciodată ...” ne-a spus vecinul lui. Firul poveștilor atât de palpitate, de cuceritoare s-a frânt, dar ele mai sună și astăzi în urechile noastre. Parcă îl văd aieva pe acest neîntrecut povestitor. Vasile Buda din Ungureni nu a murit, el rătăcește printre stele spunând mai departe poveștile lui cetelor de îngeri.

PAMFIL BILȚIU

ÎNCERCARE DESPRE SUBLIM

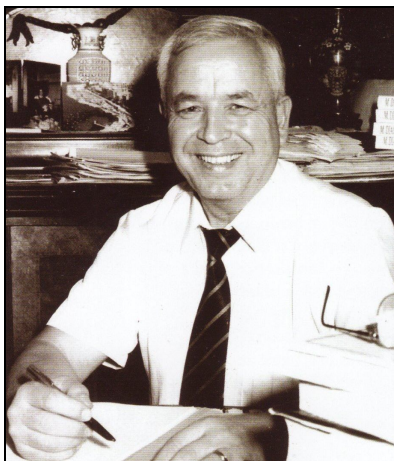
Dialog cu romancierul,
esteticianul și criticul de artă
MIHAIL DIACONESCU

(VI)

Procesul judecării sublimului are pentru Kant două faze: prima este eșecul sensibilității omenești în prezența mărimii sau forței naturii. Stelele din cer sau nisipul de pe țărmurile mării depășesc prin infinitatea lor capacitatea minții omenești de a-și face o impresie unică și coerentă despre numărul și întinderea lor. Sau o furtună pe mare sau o prăbușire torențială de ape uluiește imaginația umană printr-o forță ce pare incomensurabilă în cel mai înalt grad cu forța corpului omenească (...).

Aici intervine cea de-a doua fază a sentimentului sublimului. Imaginația copleșită «în efortul ei de a se lărgi, se retrage în sine» (citată din Kant). Cu alte cuvinte, experiența sublimului duce la un recul de la impresia de măreție naturală la demnitatea morală a omului, care întrece orice număr sau forță din natură. Are loc întâi o frânare, apoi o revărsare în sensul dorit al demnității și vocației suprasensibile a omului. Mai întâi e o suspensie, apoi destinarea în expansiunea sufletului către atitudinea morală (...). Tendința spontană a spiritelor noastre e de a numi sublime oceanul sau cerul înstelat, dar adevărata semnificație lăuntrică a instinctului nostru e respectul pentru o făptură spirituală care poate rămâne netulburată, ba chiar să se simtă înălțată de admirație în prezența existențelor naturale care pe plan pur fizic o reduc la insignifianța unui vierme. Vedem astfel iarăși cum Kant alunecă aproape insensibil de la sfera estetică, postulată de el ca absolut unică, în sfera morală. Experiența sublimului, am putea spune oarecum, e o presimțire a moralității. E moralitatea izgonită din frumusețe și care se întoarce pe ușa din dos și tinde a-și redobândi mai vechiul primat.

În comparație cu experiența frumuseții, sentimentul sublimului se orientează mai degrabă către subiect decât către obiect; sugerează mai degrabă mișcarea decât repaosul; mai degrabă cantitatea decât calitatea; și folosește un material inform din care construiește ceva ce place în loc de tipare armonios configurate. După



cum, pentru Kant, sublimul se referă la mărime sau la forță, el îl numește sublimul matematic sau sublimul dinamic. Sublimul matematic este experiența unui obiect pe care nu-l putem măsura. Piramidele din Egipt, Sfântul Petru de la Roma și sistemele Căii Lactee epuizează capacitățile noastre de numărare. Întrbuințăm instinctiv o unitate sau o măsurătoare antropomorfică. Dar în raport cu aceste extensii enorme, repetiția unității ar fi trebuit împinsă până la o limită de-a dreptul inutilă. Mai semnificativ e sublimul dinamic, ce constă în prezentarea forței care iarăși face inutile măsurătorile în termeni antropomorfi. Pentru experiența estetică a sublimului esențială e absența fricii în fața acestor obiecte mărețe și puternice. Frica introduce un interes fizic care pentru Kant e întotdeauna inadecvat în experiența estetică. «Cel care se teme nu poate formula nicio judecată despre sublimul naturii, întocmai după cum nici cel ispitit de înclinație și apetit nu poate formula nicio judecată despre frumos» (Katharine Everett Gilbert și Helmuth Kuhn, op. cit., pag. 301-303).

Faptul că Imanuel Kant discută despre sublim nu numai din perspective estetice sau religioase, ci și morale (pietiste), trebuie reținut și subliniat în mod deosebit.

Ceea ce e sublim are, de asemenea, în concepția lui Kant, atributul duratei. Măreția și durata sunt atribute ale sublimului care modifică profund percepția noastră în raport cu realul. Acest fapt se cere a fi comentat.

Fiecare dintre noi știe că în legătură cu un anumit aspect al realului, respectiv cu o creație omenească, timpul este un element determinant. Ceea ce în artă este

sublim durează. A durat în trecut, durează în prezent și, putem presupune, și în viitor.

Durata implică ideea de conservare, de opoziție față de schimbare, cel puțin pentru anumite aspecte ale realității. Dar dacă unele fenomene, respectiv aspecte ale realului, durează, ele trimit puterea noastră de judecată spre ideea de infinit. Iar infinitul spațio-temporal ne apare ca atribut al existenței. Infinitul ca proprietate a existenței pune puterea noastră de judecată într-o mare dificultate. Este o dificultate irezolvabilă. De aceea, el apare și ca mister. Iar misterul, prin conținutul său nedemonstrabil, provoacă totdeauna în sufletul nostru o profundă neliniște.

Ideea de infinit este o problemă de care s-au ocupat Aristotel, Descartes, Leibniz, Hegel, din perspective filosofice, Wallis și Georg Cantor, din punctul de vedere al unor riguroase preocupări matematice.

Leibniz s-a ocupat în mod special de problema duratei. El considera că durata e colecția stadiilor momentane revelate nouă de diverse fenomene (de diverse modalități de existență ale realului).

Durata unor monumente precum piramidele egiptene, celebrul Colosseum de la Roma, marile catedrale ale Evului Mediu, îl determină pe cel ce le contemplă să se gândească la timp ca formă de existență.

Pentru că este unidimensional și ireversibil, timpul determină în fiecare persoană trăiri subiective și profunde. În acest sens, timpul ne apare ca o construcție psihologică a persoanei.

Se cuvine să precizăm faptul că această construcție psihologică este fondată pe trăirile fiecărui subiect uman, respectiv pe factori senzomotori, dar și pe experiența socială. De aceea, percepția, utilizarea, reprezentările și valoarea timpului variază de la o epocă la alta, de la o societate la alta, de la o cultură la alta și de la o persoană la alta.

Pe strămoșul nostru Sfântul Dionisie Smeritul și Areopagitul (Dionysius Exiguus), personalitate ilustră a Școlii Literare dacoromane de la Tomis, problema timpului l-a obsedat. De aceea, a scris lucrări de cronologie și de calcul pascal.

**Prof. SABIN GEORGE
SĂNDULESCU**



Ahmad Yamani

Ahmad Yamani (1970, Cairo, Egipt), poet și traducător.

Absolvent al Universității Complun-tense din Madrid, doctor în filologie arabă. Lucrează la *Radio Exterior de España*, emisiuni în limba arabă. Colaborează cu numeroase reviste și ziare din lumea arabă și participă la festivaluri culturale internaționale.

În 1991, câștigă Premiul "Rimbaud" din partea Ministerului de Cultură Egiptean, iar în 2010, Premiul Internațional "Beirut 39". În anul 2012, primește, de asemenea, *Bursa Internațională pentru scriitori din Orientul Mijlociu*, oferită de *Vermont Studio Center*, Vermont, SUA.

Parte din poemele sale sunt traduse în limbile engleză, franceză, germană, spaniolă, poloneză, italiană, română și publicate în cărți și reviste de prestigiu din mai multe țări.

Cărți publicate: *Refugiu de oase*, Olifante Ediciones de Poesia, 2015; *În mijlocul sferturilor*, Editura Merit, Cairo, 2013; *Locuri greșite*, Editura Merit, Cairo, 2008; *Trandafiri pe cap*, Editura Merit, Cairo, 2001; *Sub arborele geaneologic*, ediție privată, 1998; *Străzi în alb și negru*, ediție privată, 1995.

Utopia mormintelor

1
Pereți nevopsiți,
solul plin de pietricele,
oase firave ce nu se susțin,
și la mijloc oasele mele încolțite.
Mă gândesc să organizez o mică
manifestație
pentru a protesta în fața îngerilor care
au interzis
calciul de care avem nevoie.
Dumnezeu își întinde umbra peste
groapa
unde ne aflăm,
și ne lasă să mai zăbovim în vis;

între mâinile sale cade o pată de
lumină,
intră un corp întunecat,
pata se usucă,
și-l cunoaștem pe noul nostru tovarăș:
împarte țigări cu o generozitate
crescândă,
vocea lui ne place de la început
când murmură:
ce dracu` se întâmplă aici?

2
Aici nu există fese,
nici sânge,
cum îmi voi imagina, atunci, aspectul
unei femei?
cum mă voi putea masturba într-un
mod satisfăcător?
Până și lacrimile ochilor noștri
au secat aici,
rămâne doar o liniște ucigătoare,
șerpi ce ne torturează cu imaginea lor,
fără să rostim măcar o singură literă.
Pământul e foarte vast,
însă acest fapt nu ne ajută cu nimic
pentru a respira bine.

5
Maica mea,
te rog,
când vei ști că am intrat în noua mea
casă,
nu plânge,
căci vreau să-ți păstrez ochii pentru
zilele ce vor veni.
Stai liniștită,
mișcă-ți capul de trei ori,
și trimite un sărut în aer.
Voi face zarvă cu prietenii mei pe
aici,
care mă vor felicita pentru noua mea
casă.
Voi lăsa ușa întredeschisă,
în așteptarea sărutului tău.
și când vei avea o casă nouă, ca și
mine,



Mircea Boeriu

să fie aproape de mine, te rog,
ca să îți pot asculta răsufierea.
Voi respira aproape fără durere,
și moartea mea va avea această
imagine finală
la care am trudit mult să o pregătesc.

6
În camera vecină,
Despărțită doar de o perdea de pânză,
femeile se dezbracă de giulgiuri,
și se întind, foarte albe.
După încercări disperate,
reușim,
să facem o gaură în lințoliiu.
Oasele ni se înalță deodată,
când o vedem pe prima femeie ce se
dezbracă
și-și lasă hainele într-un colț al
odăii.
În noaptea aceasta
încercăm să rupem perdeaua,
dar de fiecare dată e mai rezistentă,
și trebuie ne mulțumim privitul la
oasele albe
ce rămân departe de noi.

7
Ușa odăii e deschisă,
iar familia doarme afară
complet.
Deasupra capetelor noastre răsună
pași militari,
ne vor distruge casele pentru a înălța
un
pod.
Vom plânge cu prietenii noștri,
și vom pune cărțile sub perne,
le vom zâmbi amintirilor noastre
absurde,
și sentimentului ce se usucă puțin câte
puțin.

Funeralul

Chimo a murit în dimineața aceasta.
Chimo nu era prietenul meu,
dar a murit.
Vorbea ca cineva care plătește o
veche datorie a cuvintelor,
care erau pe punctul de a-l abandona.
Îmi voi pune haina neagră și voi
merge la funeral
și, când mă voi întoarce, îmi voi
zâmbi mie însumi;
azi a murit Chimo,
unul dintre cunoscuții mei,
și acum nu mai sunt un străin în
această țară.

Traducere și prezentare de
ELISABETA BOȚAN

Picături de Vatră veche (15) **MANUALUL OMULUI**



IZBUCNITE DIN ÎNALT, RĂDĂCINILE...

Despre TABĂRA DE CREAȚIE "ARITHEA" – Săcărâmb, ediția I, august 2016 – doar câteva cuvinte de semnificare: o inițiativă spirituală petrecută pe fondul unei cosmicități care a oprit parcă, din *illo tempore*, soarele în miezul Horei Românești... Incantând... HOO... RA... spre a regenera o tradiție de aur deja devenită istorie vie. Căci, Săcărâmbul face triunghi de ființare spațială cu Sarmisegetuza Regia și Masivul Retezat, adăpostind cultura Vința-Turdaș care a născut cel mai întins oraș al antichității, a născocit scriitura cea mai veche a lumii, aceea de la Tărtăria, a cititorit Școala de Inițiere Zalmoxiană...

Dar, mai ales, la Săcărâmb, strămoșii noștri traco-geto-daci au învățat să preluczeze cel mai pur minereu de aur, prefăcându-l în neasemuite bijuterii. Din mult, mult aur, de dus cu carele, cum numele așezării încă amintește a fi fost: SĂ CĂRĂM, adică să dăruim lumii valori ale muntelui înnobilate de palmele și de sufletul omenesc. Pentru că, după 1746 – când întâmplarea a făcut ca bogăția zăcămintului de aur să fie redescoperită – Săcărâmbul a devenit un adevărat Eldorado al Europei. Cei veniți de peste tot – multe mii de oameni atunci, depășind ca număr locuitorii Devei, aflată doar la o aruncătură de băț – au crescut tradiția spirituală a locului proporțional cu greutatea aurului extras, la Săcărâmb existând pe atunci trei biserici, câteva lăcașe de învățământ... Între care și cea dintâi Școală Superioară de Mănerit din Europa Răsăriteană, vizitată de împăratul Franz Josef și prefăcută în scenă *ad hoc* pentru spectacolele Operei din Viena. Și mai câte altele, încă... păstrate în memoria de taină a satului.

Toate acestea, pentru a justifica – prin câteva picături de poveste – faptul de a fi ales acum Săcărâmbul ca loc de statomicire a unui aparte DIALOG AL ARTELOR, care – sub egida AROSS (Asociația Română de Studii Semioti-

ce) – și-a propus cele mai generoase obiective cu puțință: ● recuperarea și stimularea darului omenesc de a fi "chip și asemănare", ființe vibratilibutoare și creator-înțelepte; ● încercarea de a unifica sensurile manifestării umane sub semnul unuia și aceluiși "Limbaaj al lui Dumnezeu"; ● aspirația de a crea valori cu specific românesc determinat prin poezie și filosofie, sculptură și pictură, muzică, dans și teatru, recuperate în termenii unei științe a "luminii vii" (biofotonica) generatoare de sănătate a sufletului – cum spuneau străbunii – trecută apoi, prin rezonanță, trupului; ● recunoașterea rădăcinilor istorice ale neamului nostru și redobândirea demnității de a fi în lume ÎMPREUNĂ CA ROMĂNI.

Cum s-au desfășurat efectiv evenimentele – atât de bogate în facere și sens – o va povesti în mod explicit JURNALUL TABEREI DE LA SĂCĂRĂMB, o carte care deja se scrie prin pagini de anale, amintind pe rând: simpozionul-spectacol susținut cu prilejul memorabilei Zile a Fiilor Satului, serile de cenaclu – de poezie, teatru și muzică – întâmplare pe cerdacul Casei "Luminii Vii", ctitorie care împlinește deja o sută de ani și pe care eu însumi am promis-o cândva acestui creator-dăruitor sens, zilele de pictură și sculptură petrecute de artiștii taberei sub lumina filtrată de copacii din Grădina Icoanei, adăpostitoare de sculpturi vii, filmele și expunerile proiectate direct pe pereții de piatră albă, urmate de dialogurile metafizice purtate până târziu în noapte, pe băncuța din fața Bisericii Trăsnite – o dată în plus sfărâmată de greutatea



propriilor pietre – dar încă străjuind sensurile comuniunii noastre.

Privind peste Săcărâmb, unind simbolic Biserica Trăsnită cu proiectul ICHTUS... ARITHEA, arhitectă a unor sensuri identitare sugerate doar prin vers viu: *"Purtam în gând un trăsnet despre tine, / Iar tu purtai în gând venirea mea. / Pe banca cu argint și catifea, / Istoria mi-o depănu ruine... .. Văd ceasul tău, se-nvârte-n nemurire, / Scrisori îți scriu în gând mult mai departe, / În lumea unde ziduri Libertate – / Biserica trăsniță de Iubire!"* (Shanti Nilaya).

"Biserica Trăsnită... prin fulgerul de-atunci, / Te-ai spulberat în noapte – tu, piatră între stânci – / Dar ai rămas pe coamă, simbol de cununie, / Cum Cerul și Pământul s-au așezat să-ți fie..." (Traian D. Stănciulescu).

Așadar, ni s-au alăturat nemijlocit – de la bun început sau pe rând, ca temei de tabără – poeta Shanti Nilaya, pictorul Mihai Coțovanu – împreună cu Sofia și Elena – pictorița Silvia Anton, veniți tocmai de la Iași, sculptorul Constantin Sandu-Milea, deja statornicit în Săcărâmb, editoarea Carolina Chira din Cluj-Napoca, actrița Isabela Hașa din Deva și scriitorii hunedoreni Mariana Pândaru-Bârgău, Dumitru Tâlvescu, Camelia Ardelean, Adriana Tomoni și prietenii lor, istoricul George Cadar și teologul Constantin Biriș, (des)cântătoarele Ioana Câmpean și Violeta Jurca-Deminescu, ceramista Dina Miliga din Lituania, reprezentanți de frunte ai Săcărâmbului, precum Radu Hașa și Alexandru P. Tokar... Și mulți mulți alți vizitatori, veniți din colțuri de țară și de lume.

Închidere de Tabără, atât de plină... parcă spre a aminti că Pământul este doar o simbolică proiecție a Cerului, creator așezată pe iarbă. Generând un ÎMPREUNĂ prin care DIALOGUL ARTELOR "ARITHEA" deja își deschide aspirațiile într-un alt ÎNAINTE.

**TRAIAN DINOREL D.
STĂNCIULESCU**

STAREA PROZEI

Tetea Vasile Barbu, Stalin și Dumnezeu

Vasile Barbu, econom (de pamânt) cum îi plăcea să se prezinte la notarăș când i se cerea să-și declare apartenența social-economică, era cântăreț în strană la biserica Sfântul Nicolae din progadia satului, ridicată pe locul altei biserici risipite în vreme lungă și de vremuri rele, un lăcaș cu uși groase de stejar, ferestre înguste și scurte, cu parapeți la cele două turnuri și alți trei proptind din afară capela altarului, cu țigla rotundă și mică făcută în set din pământ galben argilos așezată în așa zis: *cuptor* sub formă de cub, străbătut de spații goale de la un capăt la altul, în care se ardeau lemne groase, tulpini de arbori. Podeaua îmbina lespezi mari de piatră scoase din drumul romanilor care trecuse în vechime peste holdele țaranilor spre munții Orăștiei. Lăcașul a fost zidit în cinstirea lui Paul Chinez, conte de Timișoara, primarul cetății, eroul Transilvaniei, care i-a bătut strașnic pe turci în defileul Mureșului de la Câmpul Brodnicilor în 1479 pe 13 septembrie, salvându-l de la piere pe principele Ungariei, Bathory.

Zice-se că acesta era un uriaș cu o forță imensă, fărtuind carul încărcat cu trunchi groși de brad cu o singură mână, fiul lui Iancu de Hunedoara cu o morăriță zdravănă și frumoasă, care a băgat în sufletele baroneselor pe lângă disprețul de rasă și invidia usturătoare muierescă.

Tetea Vasile, om evlavios, creștin ortodox din moși strămoși și ajutători ai bisericii, cânta și citea din diacnarele stranei încă la vârsta de zece ani, lumea zicându-i și diac că știa pe de rost liturgiile și dialogurile liturgice cu chemările și răspunsurile preoțești. Om milostiv, dar nu risipitor, gospodar cu putere mare a averii aduse de nana Chia, fata chiaburului Baci, cu o minte strălucitoare încât învățătorul îl îndemna pe taică-său s-o dea mai departe la școală, frumoasă nu era, dar foc de drăgălașă, glu-meată și jucăușă ; fără multă tocmeală i-a luat mințile Vasile, fecior chipeș și gospodar, pe trupul căruia se încordau mușchi groși și lungi când trebuia ceva. A iubit-o și deși avusese drăguțe toate fetele frumoase ale satu-



lui și ale satelor vecine, că făcuse șapte ani cătană în garda imperială, cavalier, s-a adunat la casa lui respectând-o pe Chia și iubind-o deodată cu toate pământurile aduse cu ea. Au avut cinci copii, trei băieți și două fete. Doi băieți studenți la Cluj, unul la medicină, altul la construcții de poduri și drumuri, iar al treilea, cel mic, student la teologie - filozofie la Atena.

Valul negru al pacostei s-a întins asupra lor când au intrat în Garda de Fier ca legionari entuziasmați de naționalismul și ideologia socială a Căpitanului, iar la încercarea de lovitură de stat, cu puști de vânatoare au ocupat unul gara din sat, altul primăria, Ovidiu și Lucrețiu, iar cel de-al treilea, Claudiu, a închis drumul către uzinele metalurgice din Cugir cu un pistol italian în mână. La fel de înarmați erau și ceilalți camarazi. „Cum să te pui tu, creștine, cu armata, fără cavalerie, fără artilerie, fără aviație? Nerozie curată! I-or fi împins sau s-or fi buzuit pe ajutorul fasciștilor italieni și naziștilor germani. Așe! Bine n-o fost...deloc!”

Când mareșalul Antonescu a garantat amnezia celor ca ei, care se vor înrola voluntari în armata de recucerire a teritoriilor strămoșești, au plecat tustrei voluntari, „cu mare jele în sat și cu întunecarea lui tetea Vasile, iar mama Chia s-a împietrit și așa a rămas până s-a stins.”

Fetele, domnișoarele Oana și Petra, după ce-au terminat școala normală de la Deva, înainte de război, au plecat la o mătușă în America: Constanța – Pireu – Marsilia – New York și-au scăpat de toate blestemățiile pământului acestuia frumos și bogat.

„Adu-mi-i, Doamne, acasa! Păzește-i, Bunule și Dreptule Stăpân!”

Vară cumplit de fierbinte, de clococea apa în vălul vițelilor, cum zicea

baba Safta, cu ploi scurte, vijelioase, cu așchii de gheață scrijelind ferestrele și durduieli grozave din care scăpărau trăsnete cumplite, dintre care unele se scurgeau mortale în coarnele boilor pe țelină.

Duminică de duminică, oficialitățile afixau pe din afara ușilor bisericii, groase, din fostane de stejar fiert, liste cu prizonierii, răniții, dispăruții și pieriții în luptă. De tăierea capului Sf. Proroc Ioan Botezătorul, la ieșirea din biserică, oamenii priveau lista și nu știau cum să părăsească mai repede țintirimul. Tetea Vasile, după ce și-a aranjat cărțile în strană, și-a luat ziua - bună de la popă care se dezbrăca de odăjdii, și, ieșind din lăcaș, a aruncat privirea, cum făcea de fiecare dată, cu teamă, pe lista pe care acum erau numai două nume:

Barbu Ovidiu

Barbu Lucrețiu

- morți la *Cotul Donului* -

Ochii au rămas pironiți câteva clipe, apoi s-au întunecat, sub fruntea încrețită a ciudă și spaimă. S-a întors greu spre ușile bisericii, le-a deschis în părți cu putere, izbindu-le de zid, a intrat ridicând capul spre bolta altarului, privind dincolo de catapeteasmă și a răgnit de s-au cutremurat candelabrele:

„Fu-ți Dumnezeu 'Tău, Doamne!”

Claudiu a fost luat prizonier la Stalingrad și dus în Asia Centrală, în Karakanda, la minele de cărbuni. Camarazii nu mai suportau regimul de muncă sclavagist și detenție umilitoare, cu unic meniu: pește uscat, sărat, o bucată de pâine neagră, țigloasă, cât o jumătate de palmă - asta la prânz - o ceașcă de ceai tare pe frunze de urechile - tigului, pe care ei le culegeau în așa - zisa vară, întinsă pe o singură lună, de la ieșirea din mină, până în lagăr, și o coajă uscată, părelnic de mămăligă, unsă cu un strat subțire de marmeladă din temiri-ce - dimineața - tot ceai cu o bucată cât unghia de zahăr negru - seara - ...Ce făceau? Ieșeau din baracă, obosiți, epuizați, în izmene și cămașă, turnându-și în cap o găleată cu apă la minus 45 de grade și în câteva clipe, cădeau morți, înghețați bocnă.

Claudiu, după șase ani, s-a întors acasă o umbră de om, tușind uscat. Dar n-a apucat să se hodonească, să se întremeze, că au venit securiștii →

DORIN N. URITESCU

și l-au ridicat ca pe un „legionar notoriu” și l-au dus la Pitești la reeducare. A murit după patru ani din cauza tratamentului bestial, de tuberculoză cavernoasă și n-a mai știut nimeni de el până nu s-a eliberat părintele Sabău, care avusese celula lângă a lui, și a povestit unora ultimele zile ale colegului său de credință și fapte, dar tetea Vasile cu care nu se mai putea înțelege nimeni n-a mai aflat.

De la Stalin și stalinistii lui români i s-a tras asta, „*patruzecimilea mântita, de drac roșu și borât!*”

Nana Chie a murit de inimă rea, s-a lepădat de lumea asta – întâmplare nepotrivită – tocmai în ziua în care a murit tătucul popoarelor sovietice și erau adunați oamenii care trebuiau să fie în haine cernite și era obligator să plângă, altfel cum? a murit lumina lumii din răsăritul boșelvic și plângeau toți și se jeluiau de mama focului ufederistele, unele rupându-și bluzele, zicând: ce se face omenirea fără Stalin? Și putea a ceapă usturoaie de nu mai putea răsufla lumea în sala cea mare a școlii, gâfâiau toți și le curgeau șiroaie lacrimile, cei mai mulți înăbușind câte o suduială între dinții scrâșnind a ciudă, numai Nicu Scurtu n-a rezistat comediei... „*ai bufnit în răs, nenorocitul, și se pișau ochii de usturimea cepii, nu de durerea mulțimii muncitoare! mai vedem noi, tovarășe!*”

Mai târziu, când Stalin a fost descoperit ca odios criminal, care a ucis milioane din propriul popor, Ion Manole l-a întrebat pe popa Furdui, de ce a plâns la moartea dictatorului comunist, și popa a răspuns în pripă: „*de bucurie, Manole, de bucurie! Păcătosule, știu, tu ai plâns de-adevăratarea și ca să vadă oamenii partidului ce rău vă pare, o băteai pe nevastă-ta Florica, cu biciul o băteai, a mărturisit ea, și-o trimiteai să cumpere gais de trei ori pe zi, că vânzătoare era soția secretarului de partid, să vadă, să raporteze, cum era procedura!*”

Tetea Vasile i-a făcut groapa nanei Chia în fundul grădinii, unde mai erau cruci ale celor din vechime.

Sunetul sirenelor de la uzine, al mașinilor de pompieri, al salvărilor și dangățul clopotelor învolburau văzduhul.

„*Așe, așe, mai mor și... Dumnezeii lor!*”

Viața literară

Târgu-Mureș - Brașov via Cluj-Napoca

Cu ceva ani în urmă, dezamăgiți de întorsătura, în rău, pe care au luată lucrurile în Uniunea Scriitorilor, filiala Târgu-Mureș, un grup de scriitori mureșeni (Mihai Sin, Valentin Marica, Nicolae Băciuț, Răzvan Ducan) am solicitat transferul în filiala URSS de la Cluj-Napoca, unde mai ajunseseră și Darie Ducan, Marta Izsak, Mariana Gorczica, fiecare din motivele lui, constituind un grup, cred eu, reprezentativ pentru mișcarea culturală locală, lăsându-i pe mureșeni să-și facă mendrele după bunul plac, fără a ne face iluzii mari însă în privința Clujului, de altfel, am precizat de la început că nu avem niciun fel de pretenții, deși speram ca integrarea noastră să fie organică, eficientă, în folosul obștei scriitoricești, cum s-ar zice.

N-a fost să fie. Mihai Sin a plecat, neîmpăcat, la Domnul, și din această privință. Am mai rămas câțiva.

Când am realizat că nu se vede nimic la orizontul speranțelor noastre, personal m-am decis să mă transfer în filiala Brașov a URSS, motivat și de colaborarea foarte bună cu mulți scriitori brașoveni, redactori sau colaboratori la revista *Vatra veche*.

M-a încurajat, trebuie să recunosc și poziționarea unui editor de prestigiu, Virgil Oniță, de la “Libris Editorial”, care își asumase editarea unei noi ediții din cartea mea de dialoguri cu părintele Nicolae Steinhardt de la Mănăstirea Rohia.

Așa că nu a mai urmat decât pasul necesar, inevitabil, ca să mă pot privi fără să roșesc în oglindă.

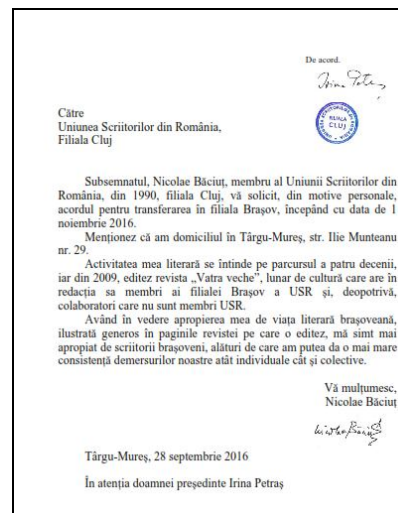
Către

Uniunea Scriitorilor din România,
Filiala Cluj

Subsemnatul, Nicolae Băciuț, membru al Uniunii Scriitorilor din România, din 1990, filiala Cluj, vă solicit, din motive personale, acordul pentru transferarea în filiala Brașov, începând cu data de 1 noiembrie 2016.

Menționez că am domiciliul în Târgu-Mureș, str. (...), nr. 29.

Activitatea mea literară se întinde pe parcursul a patru decenii, iar din



2009, editez revista „Vatra veche”, lunar de cultură care are în redacția sa membri ai filialei Brașov a URSS și, deopotrivă, colaboratori care nu sunt membri URSS.

Având în vedere apropierea mea de viața literară brașoveană, ilustrată generos în paginile revistei pe care o editez, mă simt mai apropiat de scriitorii brașoveni, alături de care am putea da o mai mare consistență demersurilor noastre atât individuale cât și colective.

Vă mulțumesc,
Nicolae Băciuț

Nicolae Băciuț

Târgu-Mureș, 28 septembrie 2016

În atenția doamnei președinte
Irina Poantă

*

Cum era de așteptat, am primit rapid acordul pentru transfer.

În nicio săptămână de la solicitarea mea, Asociația Scriitorilor, filia Brașov, comunica:

Vă anunț că Filiala Brașov a Uniunii Scriitorilor din Romania are un nou membru, în persoana domnului Nicolae Băciuț, venit prin transfer de la Filiala Cluj. Să-i urăm bun venit domnului Băciuț! (...)

**Cu consideratie,
Adrian Lesenciuc**
*

Cum spuneam la momentul Cluj, spun și la momentul Brașov: “Merg nu să cer, ci să dau”.

Oricum, câtă vreme revista “Astra” nu va putea acoperi nevoile scriitorilor brașoveni, *Vatra veche* va fi gazdă bună.

Filiala USR Braşov

În 25 martie 1949 se înfiinţează Uniunea Scriitorilor din Romania şi, odată cu ea, şi cinci filiale în teritoriu, la Iaşi, Cluj, Târgu-Mureş, Timişoara şi Braşov. Primul preşedinte al filialei Braşov este ales Ion Sassu-Ducşoara.

Povestea lui este complicată, fiind exclus mai întâi din partid, apoi din USR.

Pe website-ul filialei, am prezentat o scurtă fişă de dicţionar, la rubrica foşti membri, dedicată lui Ion Sassu Ducşoara, v. Ion SASSU DUCŞOARA.

Membrii Filialei Braşov a USR

Anthonia AMATTI, Bogdan BĂDULESCU, Hans BERGEL, Dumitru Cezar BOGHICI, Mircea BRENCIU, Aurel Ion BRUMARU, Voicu BUGARIU, Viorel CERNICA, Liviu COMŞIA, Martin CULCEA, Luminiţa DASCĂLU, Nicolae GĂLMEANU, Vasile GURĂU, Dina HRENCIUC, Eduard HUIDAN, Adrian LESENCIUC, Gheorghe LUPAŞCU, Mihaela MALEA STROE, Mona MAMULEA, Maria MARINO, Doreanu MIRCEA, Ovidiu MOCEANU, Iuliana MODOL, Mircea MOT, Cristian MUNTEAN, Adrian MUNTEANU, Doru MUNTEANU, Angela Gabriela NACHE MAMIER, Dumitru NICODIM, Vasile OLTEAN, Nicolae OPRIŞAN, Ioan PALER, Adrian N. PLEŞCĂU, Gheorghe POSTELNICU, Theodor Nicolae POIANĂ, Carmen Elisabeth PUCHIANU, Horst SCHULLER ANGER, Frieder SCHULLER, Ionel SIMOTA, Mircea Valer STANCIU, Alexandru SURDU, Cornel TEULEA, Emanoil TOMA, Ion TOPOLOG, Laurenţiu-Ciprian TUDOR, Ioan VINTILĂ FINTIŞ, Gabriela VLAD.

FOŞTI MEMBRI: Mihai ARSENE, Eugen AXINTE, Petre BUCINSCHI, Nina CASSIAN, Vasile COPILU-CHEATRĂ, Daniel DRĂGAN, D. GHERGHINESCU-VANIA, Domniţa GHERGHINESCU-VANIA, Anatol GHERMANSCHI, Petre FRÂNCULESCU, Ioan GLIGA, Adrian HAMZEA, Ana IL, Ion ITU, Éva LENDVAY, Ion LUPU, Darie MAGHERU, Iv MARTINOVICI, Dan MIHĂILESCU, Claudiu MITAN, Ioan PICA, Emil POENARU, Ion SASSU DUCŞOARA, Valeriu SÎRBU, Victor STEROM, Ioan SUCIU, SZEMLÉR Ferenc, Monica Ana ŞTEFĂNESCU, Radu TECULESCU.

Filă de dicţionar

Ion SASSU DUCŞOARA

Pseudonim al lui Ion Sassu, n. la 19 octombrie 1915, Purcăreni, Braşov, d. 19 octombrie 2000, Braşov. Fiu al Mariei şi al lui Vasile Sassu.

Absolvent al Şcolii Normale din Făgăraş. Culegător pasionat de folclor. Poet, prozator. Debut publicistic în 1936, în revista *Plaiuri săcelene*. Colaborează la *Gazeta Transilvaniei*, *Tribuna*, *Ardealul*, *Drum nou*, *Luceafărul de ziuă*. Redactor la *Gazeta Transilvaniei*, din 1944 al *Foii pentru minte, inimă şi literatură* şi redactor-şef al *Gazetei Transilvaniei*.

Debutează în volum cu *Poeme pentru omul nou* (1947), publicat la Tipografia „Unirea” din Braşov. Primul secretar al filialei Braşov a Uniunii Scriitorilor din România, delegat din partea Braşovului la conferinţa de constituire a uniunii în 25 martie 1949 la Bucureşti.

Exclus din Partidul Comunist Român în 1952 şi din Uniunea Scriitorilor în 1959 (fiind reprimat abia după revoluţie). A fost inclus în *Antologia* lui Vasile Gionea (1945).

În 1997, filiala Braşov a Uniunii Scriitorilor din România i-a decernat premiul „Opera omnia”.

OPERA: *Poeme pentru omul nou* (1947); *Poiana narciselor* (1990); *Musafîrul de dimineaţă* (1993); *Comoara lui Carole* (1994); *Profeticul mâine* (1997); *Tâlcuiri pe ecran* (2000).

REFERINŢE CRITICE (selectiv): Vasile Gionea, Petre Homoceanul, Ana Blandiana, Dan Tărchilă, Ovidiu Moceanu.

Izvoreanca

Cu optzeci de ierni de necazuri povară,
Cu desagii împănăţi cu covoare
’nflorate,
Aruncaţi pe umeri munciţi, a purces
razna prin ţară
Să ducă boierilor podoabă, lumina
gândurilor curate.

Potecile le bate fără să pregete.
Cătunele şi cetăţile le ştie pe degete.
Ghiceşte soarta’n zodii şi-i
pricepută’n toate cele
Că-i măiastra peţitoarelor din Săcele.

Spun leicile că’n cerul ochilor îi ard
flăcări ciudate



De când au bătut-o jindarii la
tâlpile’nsângerate
Şi-au svârlit-o cu tâlharii drumurilor
la răcoare
Pentru’ca urzit tâlcul vremilor în
covoare.

Nimeni n’o ştie decât mag răsleş pe
drumurile tari.
Feciorii i-ai plecat argaţi la curţile
cele mari.
Umblă cu soarele prieten pe fruntea
bătrână
Şi cu toiagul anilor teferi de mână.

Doar iarna o-adună cu viforul de pe
drumuri
La vatra cu spuză de vrăji şi trei
fumuri
Şi-atunci, cu vătraiele şi suveica
sprintărară,
Ţese’n urzeala sufletului gânduri din
ţară.

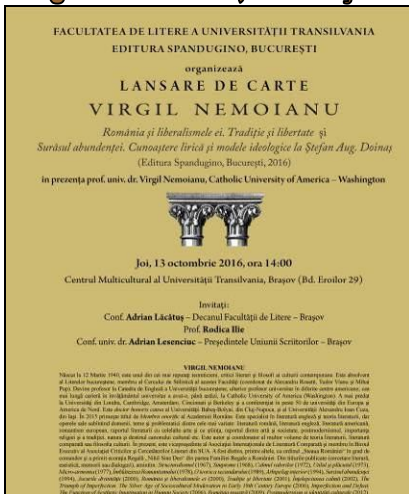
I. SASSU DUCŞOARA

(din volumul *Poeme pentru omul nou*,
Editura Institutului Cartografic
„Unirea” Braşov, 1947)

„Ion Sassu Ducşoara a rămas fidel
unei lumi despre care se crede, pe
bună dreptate, că a fost şi este lumea
mitică a dreptăţii naturale, a existenţei
echilibrate, sub zodii protectoare, în
care valorile mari, ale iubirii,
omeniei, credinţei nu pier niciodată.
Aici se află fondul din care scoate
diverse întâmplări al căror sunet se
pierde în zarea legendei” (Ovidiu
Moceanu, 1994)

(Site USR Braşov)

Calendar
U.S.R. Filiala Braşov
Virgil Nemoianu, la Braşov



Joi, 13 octombrie 2016, la Centrul Multicultural al Universităţii Transilvania din Braşov a fost prezent profesorul universitar Virgil Nemoianu de la Catholic University din Washington, unul dintre cei mai importanţi teoreticieni, critici literari şi filosofi ai culturii contemporane.

Au fost lansate la Braşov două dintre cărţile domniei sale, *România şi liberalismele ei. Tradiţie şi libertate*, respectiv *Surâsul abundenţei. Cunoaştere lirică şi modele ideologice la Ştefan Aug. Doinaş*, ambele apărute în seria de autor a editurii Spandugino.

Doamna Lavinia Spandonide, directorul editurii, nu ocolit Braşovul nici de această dată fiind alături de prof. univ. dr. Virgil Nemoianu şi Editura Spandugino la lansarea cărţilor, care au fost prezentate de conferenţiarul Adrian Lăcăţuş, decanul Facultăţii de Litere, şi Rodica Ilie (Universitatea Transilvania din Braşov), Adrian Lesenciuc.

Acad. Alexandru Surdu, Senator de Onoare

Vineri, 14 octombrie 2016, academicianul Alexandru Surdu, vicepreşedintele al Academiei Române, preşedinte al Institutului de Filosofie şi Psihologie "Constantin Rădulescu-Motru" şi membru al filialei Braşov a Uniunii Scriitorilor din România, a fost prezent în Braşov pentru a conferenţa în Aula Academiei Forţelor Aeriene "Henri Coandă". Domniei sale i s-a decernat, cu această ocazie, titlul de Senator de Onoare al acestei instituţii.

Literatură şi natură

Vineri, 21 octombrie 2016, Filiala Braşov a Uniunii Scriitorilor din România, în parteneriat cu cea mai veche şi notorie asociaţie de turism montan din România, Siebenburgerischer Karpatenverein (SKV), a organizat, în cadrul proiectului 'Cultură şi natură în munţii Braşovului' finanţat de Primăria Municipiului Braşov, un simpozion intitulat 'Literatură şi natură în munţii Braşovului' la Cabană SKV Iulius Romer din masivul Postăvarul. Scopul acestui simpozion a fost de a aduce în discuţie traseele montane din romanul 'Accidentul' al lui Mihail Sebastian şi de a expune la cabană SKV, menţionată în roman, un panou cu aceste trasee. Participanţii la simpozion au primit o mapă conţinând, printre altele, o reproducere a hărţii Masivului Postăvarul tipărită în 1932 (ediţia celei folosite de personajele din roman), reproduceri ale unor fotografii şi imagini montane din Munţii Braşovului din respectivă perioadă, precum şi o prezentare a proiectului. După prezentarea romanului şi a traseelor montane descrise de Mihail Sebastian, făcută de Adrian Lesenciuc, preşedintele filialei Braşov a Uniunii Scriitorilor din România, şi Marcel Şofariu, managerul proiectului şi director executiv SKV, participanţilor la simpozion le-au fost prezentate filme documentare, o expoziţie de fotografii vechi.

Festivalul Internaţional de Carte Transilvania



La Festivalul Internaţional de Carte Transilvania de la Cluj-Napoca, (4-9 octombrie 2016) s-au lansat cărţi ale scriitorilor: Cristian Muntean, *Semne de carte* (Libris Editorial, Braşov, 2015), Doru Munteanu, *Secretul crucii* (Libris Editorial, Braşov, 2015) şi *Viaţă de împrumut* (Editura Rao, Bucureşti, 2016), şi volumul *Între lumi. Convorbiri cu Nicolae Steinhardt*, de Nicolae Băciuş (Libris Editorial, Braşov, 2016).

De iubire

A curs tot sângele din şoaptele noastre
 Aşteptându-te
 Şi sigur că astăzi
 Cu ovalul fierbinte al chipului tău
 Îngemănat cu nefericirea din mine,
 Am să-ţi pătrund sunetul de vioară
 Ce osteneşte seară de seară.
 8 octombrie 2016

Din greşală

O divinitate aproape măiastră
 Îşi scoate braţul elegant şi subţire
 Din creierul meu fără vorbe,
 Îmi ia paharul din mână
 Cu o nepăsare menită,
 Îl dă peste cap mulţumită
 Şi revine în două secunde la sine.
 8 octombrie 2016

Drum

Desfac doi şerpi care stau lipiţi unul de altul,
 Sâsâie cu nepătimire
 Şi mă privesc atenţi, pregătiţi,
 În vreme ce eu
 Fac drumul
 Prin golul pe care-l arată,
 Din gura mea către locul din tine.
 8 octombrie 2016

Direcţie

A început un război
 Care umple toate colţurile
 În care aş fi putut să-i aştept sfârşitul
 Şi toate gloanţele trase
 Aleargă de nebune
 Doar către mine
 Să îmi intre în minte
 Sau măcar pe aproape.
 8 octombrie 2016

Sfârşit de săptămână

Am să aştept sfârşitul de săptămână
 Să îţi trag mijlocul mai aproape,
 Să îmi las buzele în părşire
 Pe sânul tău stâng de argint
 Vreme în care mâinile
 Să îmi alerge de colo-colo
 De-a lungul şi latul trupului tău
 Ca o cursă de cale ferată
 Ciulniţa-Bucureşti.
 5 octombrie 2016

PAL FRANCISC,
Canada

O ACADEMIE DE MUZICĂ LA SIBIU

CURS INTERNAȚIONAL DE MĂIESTRIE VOCALĂ- CA PROVOCARE DE PERSPECTIVĂ

Tradiția muzicală a orașului de pe Cibin atrage an după an interpreți de prestigiu din cele mai diverse genuri vocale și instrumentale, spre deliciul publicului local și al turiștilor. Inițiativa Ligii Culturale "România-Franța", ca organizatoare, în colaborare cu Filarmonica de Stat din localitate, de a desfășura la Sala Thalia un nou curs de măiestrie vocală dedicat tinerelor talente continuă o tradiție redevabilă, care a debutat cu instrumente precum vioara, pianul și violoncelul, apoi flautul și trompeta, ca să continue cu dirijorul coral, de certă importanță în mișcarea culturală actuală. În anii din urmă, ținta noastră a fost încurajarea talentelor ce pregătesc viitoarea garnitură a scenelor lirice.

Știm că în urma cursului de măiestrie vocală din anul 2015, când s-a desfășurat la Sibiu ediția a XII-a cu un frumos succes de public, tinerii interpreți vocali au evoluat și s-au făcut remarcăți în numeroase recitaluri, concerte și spectacole de operă pe scenele din România în anul universitar 2015-2016 și au obținut premii la concursuri naționale de specialitate. Studenții Teodora Ilinescu, Nermin Al Samman Al Madani, Teodora Constantinescu, Oana Neagoe și Andrei Hâncu au făcut parte din distribuția spectacolelor "Motanul Încălțat" de Corneliu Trăilescu și „Povestea Micului Pan” de Laurențiu Profeta. Monica Scurtu, pe lângă cariera didactică pe care o desfășoară la Rm. Vâlcea cu multă dăruire, a susținut concerte vocal-simfonice și recitaluri cu arii, liederuri și duete - unele dintre acestea împreună cu conf. univ. dr. Claudia Codreanu, în centre culturale din țară. Adina Rojas a fost acceptată la o Universitate din Olanda, unde își continuă studiile de canto la Haga. Alexandra Târniceru a fost invitată la Opera din Zürich să cânte rolurile Liu din "Turandot" de Puccini și Doamna I din „Flautul fermecat” de Mozart, precum și să ia parte la numeroase festivaluri în Germania, Elveția și Norvegia. Andrei Lucian Ionescu a obținut premiul I la Concursul Națio-

nal de Lied de la Târgoviște. Așadar, cursanții ediției a XII-a se întorceau la Sibiu după un an rodnic, încununat cu frumoase rezultate, dornici să urce noi trepte spre perfecțiune interpretativă.

De aceea, ediția a XIII-a a Masterclass-ului muzical, din zile de august 2016 la Sibiu, s-a caracterizat prin febra specifică acestui gen de șantier artistic, susținut cu dăruire profesională de mezzosoprana Claudia Codreanu, secondată de pianista corepetitoare Inna Oncescu, prestigioase cadre didactice la Universitatea Națională de Muzică din București. Cursanții au abordat noi arii din opere și operete alături de liederuri, șlefuiind rostirea muzicală, învățând contra cronometru textele pieselor care urmau să figureze în programul celor două recitaluri devenite tradiționale, cel de muzică sacră de la Biserica Ursuline, intitulat *Vergin tutto amor*, și acela final de la Sala Thalia, *Pe aripile muzicii*. Prinși în vârtejul unei asemenea solicitante pregătiri artistice, cursanții nu au cuprins în programul actualei ediții nici tradiționala conferință, nici dezbaterile pe teme muzicale de mare actualitate.

Cei mai mulți dintre participanții la cursul de vară de la Sibiu revin la noua ediție entuziasmați, ca și în ediția precedentă, de atmosfera muzicală a orașului, de condițiile bune de cazare gratuită, dar în primul rând de șansa de a face un pas înainte spre scena lirică pentru care ei se pregătesc. Studentele de la Universitatea Națională de Muzică Teodora Ilines-



**Momente din recitalul PE
ARIPILE MUZICII, de la Sala
Mică Thalia, cu Grațiela Solomon**



**La finalul recitalului VERGIN
TUTTO AMOR la Biserica
Ursuline din Sibiu. De la stânga:
Andrei Lucian Ionescu, Angela
Stoian, Teodora Ilinescu, Claudia
Codreanu, Doina Nuțeanu,
Teodora Constantinescu, Nemir Al
Samman-Al Madani, Arrieta
Vargas Amaia, Inna Oncescu,
Andrei Ovidiu Hâncu și Anca
Sîrghie.**

cu, Al Samman-Al Madani Nermin, Ovidiu Andrei Hâncu, Teodora Constantinescu, au făcut reale progrese în anul care a trecut, ca și Arrieta Vargas Amaia, sosită pentru curs din Spania, urmând ca masterul să-l continue în România. Andrei Lucian Ionescu se remarcă prin vocea lui expresivă, pregătită să ia cu asalt dificilul examen de intrare în Universitatea Națională de Muzică din București, iar noi nu putem decât să-i urăm izbândă. La ediția din 2016, s-au înscris și noi cursante ca Patricia Călin, Grațiela Solomon sau Doina Nuțeanu, de 13 ani, încurajată de experimentatele profesoare să pornească pe dificilul, dar atât de minunatul drum al scenei lirice.

Concertul final a cuprins arii de operă și musical, precum și liederuri de H. Purcell, F. Durante, G. F. Haendel, W. A. Mozart, G. Rossini, G. Donizetti, G. Puccini, C. Loewe. Ariile, duetele, în general piese de virtuozitate interpretativă vocală, au entuziasmat publicul sibian prezent la cele două concerte, la care aplauzele și florile au fost un bun semn de apreciere pentru acești tineri artiști, care bat la porțile măiestriei. Cu totul remarcabile ca interpretare au fost *Habanera* din opera *Carmen* de G. Bizet, aria lui Leporello din opera *Don Giovanni* și aria Contesei și a Suzannei din *Nunta lui Figaro* de W.A. Mozart, aria Musettei din opera *Boema* de G. Puccini, *Sevillana* din opera *Don Cesar de Bazan* →

ANCA SÎRGHIE

de J. Massenet, duetele *Barcarola* din opera *Povestirile lui Hoffmann* de J. Offenbach și *Sound the trumpets* de H. Purcell... Concertul s-a încheiat cu o glumă muzicală, *Duetul pisicilor* de G. Rossini, transformat în... septetul pisicilor.

“Participarea la acest masterclass - a mărturisit Grațela Solomon - a fost un real plus pentru pregătirea mea. Am avut șansa să apar pe una dintre importante scene ale muzicii culturale românești, fiind urmărită îndeaproape de un adevărat profesionist, cum este mezzosoprana Claudia Codreanu.

Totul a avut loc într-un mediu călduros, înconjurat de muzicieni ca și mine, un prilej de a crea prietenii și, de ce nu, viitoare colaborări muzicale. Orașul Sibiu este un centru cultural de mare elită, ce sprijină într-adevăr tinerii viitori soliști să se exprime și să împărtășească cu publicul întreaga lor trăire. Sunt absolut sigură că fără de acest masterclass nu aș fi avut curajul să aleg o instituție cu asemenea istorie și valoare precum Universitatea Națională de Muzică București, dar acum pot spune că sunt studentă și toate acestea nu ar fi fost posibile fără ajutorul doamnei profesoare Claudia Codreanu și fără oblauduirea masterclass-ului din Sibiu.

Vă mulțumesc și cu siguranță voi reveni și la anul!”. Asemenea aprecieri s-au formulat, cu diferite nuanțări, dacă luăm în considerație impresia cu care a plecat din Sibiu Andrei-Ovidiu Hâncu, student în anul III la Universitatea Națională de Muzică a Capitalei: “Pentru mine, masterclass-ul de la Sibiu a fost foarte plăcut, am muncit dar ne-am și distrat, plecând acasă cu cunoștințe noi, precum și cu noi prieteni.” Colegă cu el, Teodora Constantinescu mărturisea la finalul evenimentului: “Să particip la acest curs de măiestrie vocală al doilea an consecutiv a fost pentru mine o experiență foarte frumoasă, reprezentând atât o cale prin care să pot evolua pe plan artistic, cât și o vacanță reușită în minunatul Sibiu.

A fost multă muncă, însă și rezultatele au fost pe măsură. Am acumulat cunoștințe muzicale, dar și istorice, am cunoscut oameni pasionați de muncă pe care o fac.

Sentimentul pe care l-am avut atunci când am cântat în Biserica Ursulinelor nu poate fi descris în cuvinte, a fost o experiență de neuitat.

De asemenea, relația noastră cu doamna profesoară a crescut, am și învățat, dar am făcut și multe lucruri frumoase împreună. Organizarea a fost, ca în fiecare an, ireproșabilă, iar publicul ne-a primit cu entuziasm.”

Bucuria cursanților este și a organizatorilor din Liga Culturală “România-Franța” de la Sibiu, care țin să mulțumească împreună oficialităților care le-au arătat încrederea, proiectul *Spre o Academie de Muzică la Sibiu*, fiind în acest an cofinanțat de Consiliul Județean Sibiu.

Bazați pe momentele unor premiere muzicale de talie europeană în secolele al XVIII-lea și al XIX-lea, pe care le consemnează istoria culturală a orașului nostru, pe învățământul vocațional preuniversitar cu o temeinică tradiție, pe mișcarea corală din citadelă, dar mai mult pe cea din satele învecinate și nu mai puțin pe anvergura fără precedent a unor manifestări artistice din ultimul deceniu, propunem pentru viitorul apropiat ca să reunim forțele profesioniștilor domeniului, care să concretizeze proiectul nostru nestrămutat, cel al întemeierii unei academii de muzică la Sibiu.

Prin ea s-ar putea fortifica și extinde formațiile instrumental vocale locale, ce-și merită recunoașterea națională, cultivându-se astfel gustul pentru frumos al tinerelor generații. Un prim pas îl va face “Programul de muzică religioasă” de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității „Lucian Blaga” Sibiu care va oferi 30 de locuri cu începere din noul an de studiu.

În acest mod, se va deschide drum spre constituirea unui Teatru de Operă și Balet, care în anii ce vin va găsi publicul sibian pregătit pentru receptarea frumuseților perene ale artei muzicale.



Inna Oncescu și Teodora Constantinescu

Când uit ce sunt

Las soarele să mă pătrundă
Când uit ce vreau, ce simt, ce sunt
Nori pufoși mă țin de mână
Și nu mă lasă să mă frâng.

Din când în când, din epigastru
Țâșnește-n clocot ostenit
Un vers, un gând, un foc de astru,
Un dor ce nu e ostoit.

Se zice că ai har, când scrii
Când slova-ți tulbură trăirea.
De ce mă chinui sau mă biciui
Când nu pot să îmi cresc menirea?

Spre tine cresc grilaje verzi
Cu pestrițele zorele,
Ferestre de-aer par zăpezi
Când rugăciunea se-mpletește în ele.

Spre Tine, Doamne

Catapetasma norilor de ceară,
În pragul serii încondeiată-n soare,
În rugă și în cuget ne coboară,
Ca-nvolburarea apei, clară.
Pământul e rotund.
Asta se știe.
Se scrie-n cronici și în epitafe.
Martirice iluzii stau la pândă
Ca-n jocul minții să ne mai adape.
Cu arătătorul Tău, Doamne, ca o axă
Ne-nvârți în caruselul de secunde
Și secol după secol ne pătrunde
Coconul orei de mătase.
Mă culc să-mi dorm neputința
Și mă trezesc sperând
Că vei veghea aievea
La ce sunt pe Pământ.
Într-o oglindă spartă,
De baltă rătăcită,
Coboară-n stol de aripi
Fluturi, într-o clipă.
Din cerul călimară,
Pe funii crisalidă
Urc spre Tine, Doamne,
Cu îngerii de mână.

DANIELA TRANDAFIR

DIALOG LITERAR ROMÂNŌ-CANADIAN LA BIBLIOTECA ASTRA, SIBIU

Reuniunea literară care a avut loc în 3 octombrie 2016, la Biblioteca Județeană "Astra" din Sibiu a fost deosebit de interesantă prin lansarea recentei cărți de proză, intitulată "Funia roșie" (2016), a scriitorului canadian Leonard I. Voicu, stabilit în Lumea Nouă imediat după evenimentele din decembrie 1989. Autor în ultimii ani al mai multor volume de versuri și proză în limba română, precum "Zori de zi", „Singur și departe” (2011), „Drumul” (2013), „Iubiri” (2024) și „Funia roșie” (2016), Ionuț Voicu e în prezent membru al Asociației Canadiene a Scriitorilor Români, vicepreședinte al Cenaclului literar „M. Eminescu” și membru în consiliul director al Asociației Culturale “România”, el activând în orașul Montreal ca o personalitate tot mai vizibilă a peisajului cultural al țării de adopție.

Tocmai în acest sens, moderatoarea evenimentului sibian, universitara Anca Sirghie, a prezentat biografia scriitorului, apreciind faptul că asemenea evenimente literare care pun în dialog autori veniți spre patria-mamă din țări îndepărtate cu creatori și intelectuali din diferite localități ale României sunt un semn benefic, tot astfel cum comunitățile diasporei noastre de pe diferite meridiane primesc cu interes pe scriitorii conaționali ai lor. Așadar, un nou anotimp al dialogului literar transfrontalier, ce poate îmbogăți cultura noastră la început de secol XXI. Totodată, acest eveniment literar conceput în spirit panromânesc e un semn de intrare în normalitate, după atâtea decenii socialiste de trunchiere și falsificare a adevăratelor raporturi care se cuvine să existe între țară și diaspora ei din întreaga lume. După ce a făcut o încadrare tematică a celor trei nuvele cuprinse în noul volum, diferite între ele ca mesaj, ca modalități de expresie, ca atmosferă, moderatoarea a dat cuvântul distinșilor invitați. Astfel, traducătoarea Maria Muguraș Petrescu din București a adus vestea că deja lucrează pentru translarea textului cărții lui Leonard I. Voicu în limba engleză, iar reputatul publicist și editor Ioan Barbu și-a mărturisit surpriza de a fi descoperit prin lectura textului celor 3 nuvele trimise din Canada un talentat prozator, de care el încă nu avusese cunoștință.

Dezvăluind unele aspecte particularizante ca tematică și structurări narative din nuvelele volumului, I. Barbu l-a încurajat pe autor să revină în țară și cu alte creații care negreșit vor stârni interesul cititorilor.

Autorul însuși a fost invitat la cuvânt, el asigurând publicul că niciodată el nu va scrie fără să aibă de transmis prin cuvânt un mesaj autentic, fie că așterne pe hârtie poezii sau creează proză.

Acesta a fost momentul cel mai potrivit pentru intervenția lui Mihai Coman, actorul de la Teatrul Național „Radu Stanca”, care a autentificat cele afirmate de Leonard Voicu, prin lecturarea câtorva fragmente din cartea proaspăt tipărită la Editura “Antim Ivireanul” din Rm. Vâlcea. Asistența a apreciat expresivitatea caldă a recitalului său creat cu un adevărat profesionalism.

Alți scriitori ridicați din public, unii sosiți chiar din Deva Hunedoarei, au apreciat specia pe care autorul a ilustrat-o cu un rar curaj într-o perioadă când romanul domină peisajul prozei române.

Epigramistul sibian Nicolae Mărginean a descreețit frunțile cu versuri umoristico-satirice la adresa... medicilor veterinari, cu trimitere la profesia pe care o practică autorul în Canada.

A urmat o prelungită sesiune de autografe pentru numeroșii participanți, care au înțeles că volumul „Funia roșie”, mai presus de toate, dovedește că în Canada, medicul Leonard Ionuț Voicu poartă cu el imaginea țării sale, ca nesecat izvor de inspirație, iar regalul care s-a desfășurat la Sibiu este numai unul dintre popasurile turneului pe care autorul îl face spre a lega Rm. Vâlcea de Alexandria și de București, la Centrul socio-cultural J.L. Calderon, din sectorul 2. Îi urăm pe mai departe mult succes!

DANA ANADAN



TIMPUL AZI

Diminețile s-au lichefiat
în țurțuri de ceară,
fără a le împrumuta azurul și
purpura.
Amiezile le-au transformat
în originale statui „sine cera”,
iar nopțile..., ei...nopțile...,
ar fi trebuit să le modeleze în
bazalt,
dar...
le-au îngropat sub tălpi
răzvrătite de bocanci.
Marmura a devenit moneda de
schimb,
iar timpul a sfâșiat în colți
zile nedefinite.
Acum..., stă tolănit pe
malul Caii Lactee,
Sub podul Capricornului
și totuși...,panta rei" .

MĂRII

Halucinantă alternanță de aur și
argint,
acuarele pe hiacint,
părelnic faur.
În tine mare, voința mi-e vană,
când, ca într-o icoană
foița de aur,
transformi în mine
perspectiva în nebănuită adâncime.
Foșnet de solzi, briză marină
și o voință străină,
pașii mi-i poartă prin scoici ce
rănesc.
O, iar trăiesc...
drama copacului gol în apus,
când timpul adastă o clipă în plus
peste o durere haină.
Întind brațul, râu cu râu ne-ntâlnim
și care mi-e vina
în tumultul de luptă cu tihna
ca-n fața sorocului ultim?

VIORICA ȘUTU

(Din volumul în lucru,
„Vibrații")

SA FRĂNT BAGHETA MAGULUI PROSPERO

S-a frânt bagheta lui Prospero, magul care a dat viață, consistență umană, bogăție de trăsături și sentimente, fior emoțional zecilor de personaje pe care le-a interpretat, cu dăruire și har, pe scena Teatrului Național din Târgu-Mureș, în admirația și spre bucuria spectatorilor săi.

Stirpe de artiști, bucureșteanul Mihai Gingulescu a devenit târgumureșean în 1962, atunci când, proaspăt licențiat al Institutului de Artă Teatrală și Cinematografică, a sosit în urbea de pe Mureș, alături de alți absolvenți ai școlii teatrale din Capitală, pentru a pune bazele secției române a Teatrului de Stat Târgu-Mureș. A debutat în premiera inaugurală a noii companii teatrale, jucând rolul principal din piesa *Dacă vei fi întrebat* de Dorel Dorian. Și a rămas apoi, în toți cei 50 de ani care au urmat, credincios acestui teatru și acestui public care l-a îndrăgit din primul moment și pe care el l-a stimat întotdeauna.

Cei care i-au urmărit evoluția artistică, cu siguranță nu-l pot uita pe înțeleptul **Prospero** din *Furtuna* lui Shakespeare, personaj emblematic pentru cariera lui Mihai, excelent gândit și conturat de actor în regia rafinată a lui Elemér Kincses, sau pe ridicolul și înduioșătorul **Gaev** din *Livada de vișini* a lui Cehov, în regia savantă a lui Gheorghe Harag; își vor aminti apoi, fără-ndoială, și de naivul și incultul domn **Jourdin**, celebrul *Burghез gentilom* al lui Molière, în regia suculentă, dar de un desăvârșit bun gust, a lui Dan Alecsandrescu, de șiretenia onctuoasă, mascată de o falsă evlavie, a impostorului **Tartuffe** din comedia omonimă a aceluiași mare clasic francez, vor retrăi în minte tragedia răvășitoare a anticului rege **Tezeu** din *Fedra* lui Racine, sau lașitatea criminală a lui **Dominic Berceanu** din puternica dramă contemporană *Piticul din grădina de vară* a lui Dumitru Radu Popescu, realizate, toate trei, în regia plină de fantezie, dar în același timp riguroasă a celui care era pe atunci copilul teribil al regiei românești, Dan Micu; încrâncenatul soldat **Hurst** din drama *Dansul sergentului Musgrave* de John Arden (în regia puternică, chiar virulentă, dar în același timp sensibilă și tușantă a lui Radu

Penciulescu), generosul și cinstitul prieten **Mihai Gruia** din poetica piesă *Tot ce-avem mai sfânt* de Ion Druță (în regia de o simplitate artistică emoționantă și convingătoare a lui András Hunyadi) sunt de asemenea reușite memorabile; ca și creațiile sale de referință din comedii ale lui Caragiale: în *O scrisoare pierdută*, în regia inventivă a lui Nicolae Scarlat, a fost un **Tipătescu** elegant și curtenitor, uneori autoritar, alteori derutat și neajutorat; în *O noapte furtunoasă* a fost un **Nae Ipingescu** prostovan dar plin de sine; iar în *D-ale carnavalului* un **Pampon** a cărui gelozie dezlanțuia furii uriașe, ultimele două spectacole beneficiind de regia foarte profesionistă a lui Mircea Cornișteanu; în sfârșit, în *Comu Leonida față cu reacțiunea*, în regia foarte originală, dar perfect justificată a lui Cristian Ioan, a fost un **Leonida** orgolios, care-și dădea mereu importanță în fața consoartei.

Și lista este încă foarte lungă, ea ar putea continua cu roluri principale în



texte semnate de Dostoievski, Büchner, Gorki, Erdman, Pirandello, Brecht, Osborne, Ionesco și alți corifei ai dramaturgiei universale.

Ultima oară publicul l-a admirat în 2012, în prima montare românească a piesei *Prah* a dramaturgului budapestan György Spiró, o comedie de mare succes, profund actuală, cu un haz amar și întorsături neașteptate de situație, în care Mihai Gingulescu și Marinela Popescu formau un cuplu irezistibil, cu izbucniri de bucurie spontană și zgomotoasă, reverii nostalgice, îndoieli neliniștitoare, temeri sumbre, care se amalgamau, se înfruntau, se sfidau făcând deliciul publicului.

Puțini actori se pot lăuda că au în palmares o asemenea galerie de personaje. Dar, mai importantă decât această bogăție de roluri capitale, este faptul că Mihai Gingulescu le-a realizat pe toate la o cotă artistică înaltă, atingând – îndrăznesc să afirm – de multe ori perfecțiunea, că în interpretarea sa aceste personaje au fost vii, au fost adevărate, au fost convingătoare, că ele au avut impact asupra inimii și intelectului celor care, mulți la număr, se arătau mereu interesați să-i urmărească creațiile.

Acum, prietenul și colegul nostru Mihai - sau Gimi, cum ne plăcea să-i spunem - artistul de vocație și omul înțelept, pe care te puteai baza întotdeauna, ne-a părăsit. A urcat la Marele Teatru din Ceruri, acolo unde, alături de minunații săi colegi Cornel Popescu, Aurel Ștefănescu și Ion Fiscuteanu, vegheați și ajutați de cel mai iubit și respectat regizor al lor, Gyuri Harag, vor putea relua, după 39 de ani, una dintre cele mai formidabile reușite a lor, admirabilul spectacol cu piesa *A murit Tarelkin!* de A. V. Suhovo-Kobâlin, în care întruchipau magistral un cvartet de neuitat.

Să le urăm succes și să-i aplaudăm și noi, chiar dacă de această mirifică realizare artistică nu se vor mai minuna decât îngerii.

ZENO FODOR



Mihai Gingulescu în „Tartuffe”, cu Livia Gingulescu



Cornel Popescu și Mihai Gingulescu în „Burghезul gentilom”

Scena

SALIERI A ÎNCĂNTAT ÎN AMADEUS

LA TEATRUL DE OPERETĂ
BRAȘOV

După premiera de mare succes, de la sfârșitul lui februarie, Teatrul de Operetă a reluat, în această stagiune, un spectacol de excepție. E greu să te apropii cu puneri novatoare în scenă cu acest subiect despre care „au curs tone de cerneală și celuloid”, așa cum se exprimă regizorul **Marcel Top** în cuvântul său introductiv.

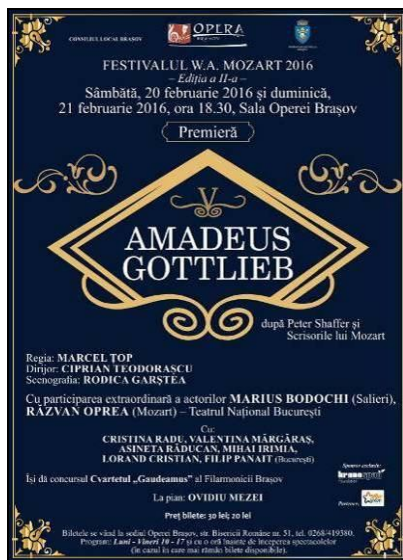
Iată că el reușește: prima dată când se „încastrează” în spectacol *muzica live* a geniului de la Salzburg pentru a susține *pe viu* una din „apărările” propuse de piesa lui **Peter Shaffer** – aceasta constituie, rafinat, și o pledoarie pentru deschiderea apetitului generației tinere pentru muzica clasică, deoarece nu se mai face o cultură muzicală completă, cum se obișnuia odată.

Să nu uităm că el și actorii au avut de luptat și cu o capodoperă a Hollywood-ului/1984 – regia **Milos Forman**, în care **Tom Hulce/Mozart** și **F. Murray Abraham/Salieri** ne-au oferit roluri memorabile – al doilea a primit **Oscarul** pentru *Cel mai bun actor!*

Remarcăm faptul că regizorul și-a extins documentarea pentru adaptare citind și preluând în tramă relevante realități ascunse în *Scrisorile lui Mozart*.

Cea mai bună decodare a actului său artistic e în prezentarea sa: „...propune trei apologii. Trei puncte de vedere: apărarea lui Salieri, apărarea lui Mozart și a treia – a Muzicii – ca reprezentantă a sublimului. În jurul acestor entități e construit spectacolul „*Amadeus-Gottlieb*”. Nu în jurul unui invid talentat, Salieri, față de unul genial, Mozart...” Tema centrală e faptul că geniile care au revoluționat cultura și spiritul „au fost victime unui Demon al Perversității (*E. A. Poe*), spune tot regizorul, așa-zisele „grupuri de elite”... ipocriții, mediocrii, impostorii”.

Salieri, foarte bătrân – de remarcat machiajul și costumele de **Anca Cernea** - martorul cel mai avizat al „fenomenului Mozart”, își amintește apariția fulminantă a acestuia la curtea împăratului Austriei,



dar, mai ales, argumentează de ce fostul copil-minune purtat de tatăl său „ca o maimuță” pe la curțile princiere ale Europei, a fost cel care a revoluționat *muzica prăfuită și blabla-ul* gustate doar de elitele învechite, aducând-o la desăvârșire și apropiindu-o de oameni, iar pe ei de Dumnezeu.

Marius Bodochi și-a studiat cu atâta profunzime și dragoste de detaliu acest personaj extrem de dificil, încât aveam impresia că însuși spiritul lui **Salieri** s-a întrupat în el, pentru a ne propune *apărarea* sa, ca singurul care și-a dat seama, la vremea respectivă, de importanța momentului. Este un deliciu pentru public să-l vadă jubiland în supliciu, fiind răsplătit cu furtunoase aplauze la câteva din monologurile sale. El vine, mereu, cu explicații de fin cunoscător, dând exemplele necesare cu ajutorul cunoscutului și apreciatului *Cvartet Gaudeamus* al *Filarmonicii brașovene* - dirijor **Ciprian Teodorașcu**, la pian: **Ovidiu Mezei** (Directorul Teatrului de Operetă), împreună cu soliștii **Valentina Mărgăraș**, **Asineta Răducan**, **Mihai Irimia**, **Lorand Cristian** (Opera Brașov) și **Filip Panait** (Opera București), pe care regizorul i-a implicat direct în tramă, muzica mozartiană devenind personajul principal ce planează mult deasupra celorlalți muritori, ca un adevăr divin și etern, așa cum își închipuiau vechii greci armoniile sonore celeste ale Cosmosului.

Astfel, soția lui Mozart, **Tanzi**, e solista **Asineta Răducan**, amanta amândouă și solista operelor mozartiene, soprana **Valentina Mărgăraș** - ele interpretează cu eleganță atât

partitura teatrală, cât și cea muzicală, fiind răsplătite cu aplauze la scenă deschisă după ariile prezentate cu măiestrie artistică.

Scenografia Rodică Garștea e minimalistă, de epocă – un birou mare, un tron, în fundal latura unui maiestuos salon stil *empire*, ce poate fi acoperit cu o perdea: sunt „redate”, atmosferic, toate situațiile ce intervin în spectacol.

Salieri era în culmea gloriei și un om bogat la curtea lui **Leopold** (interpretat tot de **Marius Bodochi**), când „piticania”, cum îl numește el, vine și răstoarnă toate „regulile” vechi ale compoziției – e normal să-l invidieze, dar avem, aici, un sentiment complex și de admirație reală, de înțelegere adâncă a actului creator inovator, de jubilație, știind că schimbă fundamental nu numai modul de percepție muzical, ci și cultural, chiar al Divinității, inaugurând o nouă epocă - nu mai e una severă, scrobită și distantă față de oameni, ci una veselă, jucăușă, burghez-egalitară și apropiată tuturor oamenilor!

Elocventă și centrală e scena unde tânărul **Amadeus** – **Răzvan Oprea** l-a interpretat bine, însă doar spre sfârșit „a intrat în personaj”, cu adevărat - e întrebare de împărțat ce operă intenționează să scrie – *Una despre dragoste!* Toți râd: *Păi, asta e specialitatea italienilor!* - *Ochi dați peste cap, multe baliverne nu sunt dragostea adevărată*, replică **Amadeus**.

Urmează premiera *Răpirii din serai*. – *Prea multe note, prea... MUZICAL!*, va exclama corul invidioșilor și al neînțelegătorilor.

Doar **Salieri** știe că sunt martorii unui mare salt cultural și recunoaște elementele înnoitoare în monologurile senectuții ori în dialogurile directe cu redutabilul său adversar: *Ariile sunt excesiv muzicale. Mozart: Asta e adevărata muzică, eu sunt singurul care știu să compun! Gluck e un copil, ceilalți compozitori, niște bășinoși... – Salieri: Adică și eu!* E greu să ceri unui geniu să fie și diplomat, iar **Amadeus**, un mic satir, și-a făcut el însuși mult rău.

Comportamentul l-a ținut departe de posturile importante și bine plătite din Viena, iar stilul opulent și scandalos, mult peste veniturile sale, în care „se scâldea” l-au adus în pragul ruinii – consecința: bea din ce în ce mai mult! →

EUGEN COJOCARU

LITERATURĂ ȘI FILM

De la Marquez citire

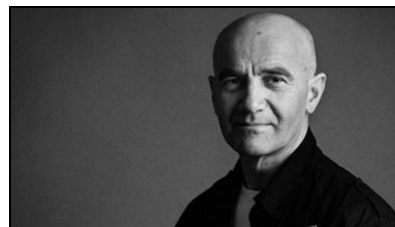
Regizorul Paolo Genovese a fost sedus de spusese lui Marquez, care considera că avem trei vieți : una socială, alta privată și una secretă. Filmul său din 2016, cu mare succes la public și nu numai (vezi premiul David di Donatello) se numește *Perfetti sconosciuti*, adică „perfect străini”. Exact, nu ne cunoaștem unii pe alții, deoarece mereu avem ceva de ascuns, nu ne place să arătăm totul, din spaimă, lașitate, perversitate.

În filmul lui Genovese, cineașă șapte buni prieteni. Trei cupluri plus Peppe, care a venit singur. Mănâncă, râd, se simt bine și privesc din când în când eclipsa de lună (care devine, desigur, o metaforă). Totul la nivel superficial, calduț, fără profunzimi. Asta până când începe un joc masochist, de masacru: pun toți telefoanele pe masă, urmând să citească tare orice mesaj primit, iar apelurile să fie în di-

fuzor. Telefonul smartphone tensionează, deconstruiește relații, devine atac la fragilitatea umană. Cum spune un personaj: „cutia neagră a existenței noastre”. Ca și cum ai sta dezbrăcat în fața celorlalți. Ai conștiința curată? Ți-ai mințit prietenii? Ce le-ai ascuns? Ipocrizia latentă începe să fiarbă, adevărurile ascunse ies la iveală, dar criza va purifica, eclipsa va lua sfârșit. Excelent subiect, pe care îl cer acum și alte țări, spre remake-uri posibile. E de admirat armonia grupului de actori Alba Rohrwacher,



Mircea Boieriu



Giuseppe Battiston, Anna Foglieta, Edoardo Leo, Valerio Mastandrea, Marco Giallini, Kasia Smutniak.

Asociem filmul cu *Carnage* de Polanski, dar și cu piesa *Cină cu prietenii* de Donald Margulies (ecranizată de Norman Jewison). Acum mă voi hazarda la o comparația cu *Sieranvada* de Cristi Puiu. În ce sens? Acolo încep certurile fără telefoane puse pe masă, în stilul nostru eruptiv-balcanic, cu izbucniri brutale ale adevărilor presupuse. La Puiu masa e mereu amănată, dar la Genovese se mănâncă tot mai chinuit, cu grimase amare.

ALEXANDRU JURCAN

SALIERI...

→ *Salieri*, ambiționat, scrie cea mai bună operă a sa, dar reacția lui Mozart vine prompt, strigând beat în centrul orașului muzicii: *Opera lui Salieri e caca!*

Disperată, în speranța că soțul ei va primi lucrativul post de profesor al fiicei împăratului, *Tanzi* aduce lui *Salieri* – în comisie – partiturile originale ale noii sale creații, *Concertul nr. 21 pentru pian și orchestră – Elvira Madigan...* Acesta nu se mai satură citind și, la final, îi cere să se culce cu el ca să-i îndeplinească favoarea. *Măcar așa să mă răzbun pe piticanie!*, exclamă după plecarea ei. *Muzica e perfectă! O, Dio Ingiusto! Cum ai făcut ca piticul ăsta obscen să scrie o muzică atât de divină!?*

Relevante sunt și discuțiile cu baronul von Schatten (*Marius Bodochi* face un maraton de personaje!), unul din puținii care îi înțelege muzica, despre *Nunta lui Figaro*: *Asta e operă adevărată! Mozart: Nu legende plictisitoare... Nu zeii și zeițele, ci subiectul trebuie să fie înălțător! Și urmează în tact sublim-ucigător pentru Salieri: Don Giovanni, Così fan tutte... cu arii cântate pe viu. Doamne, dă-mi și mie o singură dată în viață așa ceva! Eu te-am preamărit de mic - cu ce-am*

greșit!? *Muzica lui Dumnezeu vorbește prin creatura asta, iar eu sunt singurul care știe genialitatea sa.* (ironic) *Dio Ingiusto, grazie!*

Mozart continuă viața destrăbălată, *Tanzi* îl părăsește cu băiețelul lor, iar directorul de la *Volkstheater (Teatrul Popular)* îl păcălește plătind doar o sumă infimă din încasări. În ciuda condițiile date, are puterea să mai dea o lovitură de



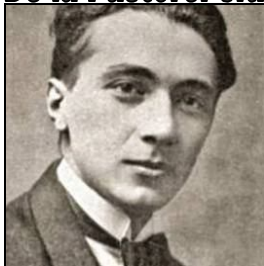
Mircea Boieriu

geniu: *Flautul fermecat. Salieri* e în Paradis de plăcere, la premieră... – *Nimeni dintre vechii prieteni și cunoscători nu mai vine la operele mele, numai tu, fidel prieten!*, îi spune, trist, *Mozart*. Își simte sfârșitul, iar *Salieri* profită punându-l să scrie *Requiem*-ul cu care îi era dator tatălui său - îl supărase atât de mult, încât murise de inimă rea. Știa că asta îi va grăbi moartea! Antologică scena finală, ca în filmul omonim, în care amândoi stau singuri câteva zile: *Mozart* dictează în delir și epuizat unui *Salieri* care scrie notele pe portativ, fiind introdus, astfel, direct în „viscerele” creației de geniu. *Mozart*, însuși, nu mai e sigur pe el, când termină: *Sunt un compozitor bun? – Ești cel mai mare!*, reușește să-i răspundă *Salieri* înainte ca celălalt să moară.

Am asistat la un spectacol complex – 2,5 ore, o punere în scenă barocă, în cel mai bun sens al cuvântului, care curge și se dezvoltă firesc, ca o mozartiană „operă paralelă”, într-un crescendo ce ne amintește de tragedismul din *Don Giovanni*. Publicul va răsplăti cu ovații prelungite și mai multe chemări la rampă prestația de excepție de la *Teatrul de Operetă* din Brașov.

© Eugen Cojocar

De la Păstorel citire



Mărturisire

Am păstorit în viață vinuri rare
(De aceea îmi și zice Păstorel!)

LUMEA LUI LARCO

Luna octombrie

Octombrie e luna-n care
E noaptea mult mai răcoroasă,
Cad frunze galbene-n cărare
„Și peștii” de la mare-n... plasă!

Urna și... „urma alege”

Spu în cabina de votare,
Punând ștampila pe hârtie,
Că urna-i rampa de lansare
Spre D.N.A. ori pușcărie.

Plagierea tezelor de doctorat

Merg tezele din om în om,
Ca pasărea din pom în pom,
Iar D.N.A. -ul le gâbjește
Când „zburătoarea”... ciripește.

Dialog pe ulița satului

Mergem la votare, bade?
Mergem, că așa se cade!
-De se cade, cum ai spus,
Vor cădea și cei de „sus”?

Sfat practic

Dai altuia întâietate
La masa plină cu bucate,
Dar spui, când e de prins un „os”:
Te rog să fii politicos!

Instantaneu cu prietenii de familie

Ne-au invitat la ei la acasă,
El serviabil, fire-aleasă,
Și niciun an de-atuncea nu-i,
Că soața mea-i nevasta lui.

SINDROFIE (sonet)

Femeia când e-n rochia de seară,
Știi că urmează-o rară sindrofie
Cu dans, prieteni, bancuri, veselie,
Să-i pară viața dulce, mai ușoară.

Aflând ce este pus în farfurie,

Și de la Grasă pân` la Ottonel
Le-am prețuit, pe rând, pe fiecare!

Antiteză

Când e agresiv
Și inoportun,
Nu-i omul bețiv,
Ci vinul...nebul!

Constatare

Sifonul inodor și incolor
A-nscris un trist capitol în istorie,
Căci ce-i în codru coada de topor
Așișderea e șprițul în podgorie.



Mănâncă-aperitivul doar, s-apară
Mai suplă, ca o jună domnișoară,
Spre-a fi plăcută-n noua companie.

De ciorbă, de sarmale nu se-atinge,
Nici alte feluri n-o interesează,
Văzând câți domni îi dau discret
târcoale.

Plăcerea gustativă și-o învinge
Cu gândul la desertul ce urmează
În patul cald, cu așternutul moale.

MELCUL DEBITOR (fabulă)

Mai deunăzi bietul melc,
Codobelc
La o Bancă s-a oprit,
Negrșit,
Să-mprumute bani, gajând,
Vrând, nevrând,
Casa ce-o purta cu el,
Cu mult zel.
Rate a plătit din greu,
Cred și eu,
Numai câte a putut,
Că-i știut,
Criza-ajunse-ncetinel
Și la el.
Legea, dacă n-a plătit,
L-a silit
Prin nesuferitul act
Din contract,
Casa Băncii să i-o dea,
Cum vrea ea.
Melcul fără casa lui,
Cum vă spui,

Orașului Focșani

Vin la Milcov cu grăbire
Să-l secăm dintr-o grăbire,
A spus bardul. Vers divin,
Căci și eu la Milcov vin!

In vino veritas

Când prețuiești în bani un vechi
Cotnar
Și nu te-a fulgerat pe loc blestemul,
Poți pune fără grijă la cântar
Tabloul, simfonia și poemul!

Stingherit a hoinărit...
Și-a murit.

MORALA

E valabil, dau de știre,
Pe pământul însoțit,
Când nu ai acoperire
Mori căci ești descoperit!

ÎNGRIJORARE ECOLOGICĂ

Blestemata de secure
Schimbă codrului tabloul
Și din tainica pădure
N-o rămâne nici ecoul!

LA O ÎNTRECERE SPORTIVĂ

Dacă nu-ți prea iese jocul,
Și mai toți prind să te-ntreacă,
Mai poți „drege busuiocul”
Numai cu o... *Busuiocă!*

ÎNGRIJORARE NAȚIONALĂ

O vorbă spun, mă ierte zeii,
Fiind cu gândul spre urmași:
Că ne vând țara fariseii
Vom fi un neam de chiriași.

ÎN RESTAURANT

Duduia singură, firește,
Intrase că dorea un pește,
Ieșind, pe lângă un târnaț,
Era cu... *peștele* la braț!

LA CIRC (mini-fabulă)

C-o pocnitură din biciușcă
Un leu se potolește-n cușcă
Vulpoiul cu șireata-i fire
Găsește poarta de ieșire.

INSTANTANEU ELECTORAL

În van efortu-i irosit,
Lăsați-o-ncolo numărare,
Fiindcă-alesul e numit
Chiar înainte de votare.

VASILE LARCO

Curier

De la „Vatra” veche, la noua „Vatra veche”

Stimate maestre Nicolae Băciuț, am primit „Vatră” după „Vatră”, mulțumesc, felicitări și:

Octombrie când vine iar,
Vedem cum toamna se petrece,
Și-i luna zecea-n calendar,
Iar „Vatra”-i tot de nota zece!
VASILE LARCO

Vatra veche se poate citi - arhivă completă și pe site-ul Universității „Lucian Blaga”, din Sibiu.
<http://digital-library.ulbsibiu.ro/dspace/handle/123456789/976>
Postat pe Biblioteca digitală,
Mulțumim!

LILIANA OPRESCU

Domnule Băciuț,
Vă mulțumesc mult pentru noua revistă literară. Din nou simțeam necesitatea de această hrana spirituală. A devenit deja un drog, aștept revista cu nerăbdare. Sănătate și inspirație în continuare.
Cu respect,

**Prof. Elena Ciorici,
Republica Moldova**

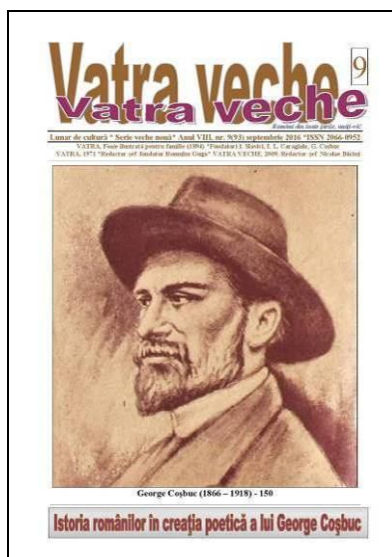
Mulțumesc pentru revistă, domnule Băciuț Nicolae!
Vă citim cu plăcere,

**Ben Todică,
Sydney**

Dragă Nicolae,
Am primit și îți mulțumesc, inclusiv pentru găzduirea cuvântului meu înainte la carte...
Cu tot binele,

Aurel

Domnule Nicolae Băciuț,
Mulțumesc pentru revista *Vatra veche*, nr. 9/2016. Un număr reușit, marchează sărbătoarea poetului Coșbuc, un eveniment de referință pentru literatura română. Scriitorii nominalizați în revistă prezintă adevărata față a literaturii de astăzi, sunt pasionați, sinceri, dedicați. Ei susțin literatura cu mesaj, cu fior, cu scânteie!
Am postat revista pe blog pentru a fi citită.
Vă trimit și câteva note literare la o carte semnată de Raul Constan-



tinescu, o carte premiată la concursul Credo susținut și de revistă. Sper să fie utilă!
Cordial,

C. Stancu

www.costyconsult.wordpress.com
www.constantinstancuscrib.wordpress.com

www.arhivliterare.blogspot.ro

Stimate și dragă domnule (și frate întru Duh), Nicolae Băciuț,-
...Vă mulțumesc mult, cu adâncă reverență, pentru trimiterea numărului 9/2016, al superbe (și re-învietoarei a Duhului de daco-valahime!) "VETRE VECHI", a domniei voastre! - cât și pentru publicarea poemului meu, "Naiul răstignit"
...Multă, multă sănătate!
Doamne,-ajută-ne, ocrotește-ne și ne călăuzește, înspre Sfânta Lumina Ta!
Cu, mereu, aceeași admirativă prețuire și caldă prietenie, frăție întru Duh,

Adrian Botez

P.S.: În attach - două poeme despre MÂNTUITORUL Martiriu al Ardealului!

Mulțumiri și felicitări pentru numărul închinat lui Coșbuc.
Cu prietenie,

Ana B.

Mulțumesc frumos, dragă domnule Băciuț. Foarte frumoasă revista, vă felicit. Aștept numărul 9/2016 (septembrie 2016) cel pe care l-ați anunțat pe Facebook zilele trecute, cel în care apar poemele lui Marc Vincenz în traducerea mea.
Cu cele mai bune gânduri

Flavia Cosma

Cu deosebite mulțumiri pentru acest nou număr, țin să te felicit din inimă pentru efortul constant de a ține în viață această splendidă publicație. Mult succes în continuare, sănătate și bucurii!

Ion Cristofor

Felicitări pentru cuprinsul tău frumos *Vatră veche* și mulțumesc!

Katalin Cadar

Stimate Domnule Nicolae Băciuț,
..îndatorat, vă mulțumesc pentru includerea în prestigioasa revistă „Vatra veche” a postfeței la ultima mea carte - *Arhivă visurilor* !

Mihai Horga

Mă bucură întotdeauna de primirea pe mail a revistei Dumneavoastră. Este o bucurie sufletească de fiecare dată să o putem citi. Stă mult suflet în spatele fiecărei pagini...

Cu stimă din Reșița,

Erwin Josef Țigla

Ce surpriză, mulțumesc frumos !
Măine sunt și eu la Coșbuc. Oare între noi lucrurile s-au reglat, așa mi s-a spus, că eu am cartea în tolba, pregătită !
Felicitări și pentru acțiunile cu Coșbuc, dacă ajunge o carte și la mine, aș fi bucuros, azi tocmai a ajuns prin poștă, o altă carte despre Coșbuc a domnului Marica, iată că bistrițenii din Mureș nu au uitat de Coșbuc. felicitări !

Menuț Maximilian

Mulțumesc. M-am și reperat. Azi o să lecturăm din ea la evenimentul nostru. Avem o lansare de carte.
O zi frumoasă!

Viorica Lazăr

Frumoasă, inteligență și captivantă, că de obicei. Mulțumesc pentru postare și fac asta în numele domnului Paul Leibovici, căruia i-am trimis revista. Felicitări și succese pe mai departe! Cu stimă,

M.B.B.

Chers amis, voi încerca să vă trimit pozele de la frumoasă noastră întâlnire din vară. Din păcate, nu știu să trimit decât câte una-două o dată.
Vă mulțumesc din nou de caldă primire. Cineva mi-a arătat și pozele postate pe Facebook: m-am bucurat să văd că atâția oameni au reacționat prompt și pozitiv. →

Înainte de a pleca din Daneș, m-am întâlnit cu dl. Teșculă, cu care am stat de vorbă aproape o oră. S-a arătat interesat de proiect, cu atât mai mult cu cât nu mai are case memoriale în zonă. (Petofi a trecut la Albești, iar casa Cocea e cu cântec...). Mi-a explicat oarecum etapele, prima fiind o solicitare către Consiliul local Sighișoara. În săptămânile viitoare, am să încerc să aflu mai multe despre cadrul legal etc. O să îmi permit să vă țin la curent și va mă mai cer sfaturi practice.

La noi a început déjà școala. Orare, constituirea grupurilor la limbi etc. Bineînțeles, o invidiez pe Codruța... Care sper că a făcut o călătorie faină! Mai multe așadar, în curând, Cu cele mai bune gânduri,

Ștefăniță

Dragă domnule Băciuț,
Am primit revista Nr 9/2016 și vă mulțumesc. Am transmis-o și poetului Marc Vincenz, ale cărui versuri le-am tradus. Vă felicit pentru înalta calitate literară și artistică. Cu cele mai bune gânduri,

Flavia Cosma

Stimată redacție,
Nu odată am primit revista dumneavoastră în internet, nu o dată am găsit numele scriitorilor israeliani de limba română înserați în paginile ei. Mă numesc Madeleine Davidsohn și recent mi-a apărut cel de al 12 volum editat până acum. Este vorba de romanul "O înghețată cu gust amar", apărut la Editura Hasefer din București și lansat la Târgul de Carte din iunie 2016, la București.

Dacă mi-ați permite o foarte mică recenzie însoțită de fotografia copertei, aș fi nespus de onorată și bucurasă Aștept răspunsul, indiferent de rezultatul acestei rugăminți Cu toată stimă și considerația,

Madeleine

Mulțumiri, domnule Nicolae Băciuț. Sunt onorată de *Semnal*-ul iscălit de scriitorul Iulian Dămăcuș și inclus în paginile revistei *Vatra veche* nr.8/2016. Sănătate și împliniri la fel de frumoase și de așteptate de cititori.

Veronica Oșorheian

Mulțumesc mult pentru revistă. Aș putea să vă trimit și eu o recenzie de roman pentru numărul următor? Mulțumiri și gânduri bune!

Luminița Zaharia

Vă mulțumesc mult, pentru revista „Vatra veche”, d-nule Băciuț! Am cu ce mă delecta în acest week-end, care se cam anunță ploios, aici, la poalele Tâmppei!

Nicolette Orghidan

Domnule Băciuț, mulțumesc pentru revista și pentru găzduire. Apreciez culoarea puternic ardelenescă a revistei. E imperios nevoie de ardelenism, mai ales acum, când e tot mai resimțită o agresivitate împotriva românismului transilvan.

Cu aceeași stimă și prețuire,
Aurelian Sârbu

Stimate domnule Nicolae Băciuț,
Vă trimit spre publicare un articol despre cartea *Egometrie*, semnat criticul literar spaniol, de José Antonio Olmedo López-Amor.

Un cordial salut,

Elisabeta Boțan

Am primit revista cu plăcere. Despre Aron Cotruș am scris și eu, cândva. Păstrez cu drag acele scrisori. Atașez textul, spre știință.

Marian Drumur

Felicitări și mii de mulțumiri,
Ștefan Vlăduțescu

Mulțumesc frumos pentru revistă. Cu sinceră prietenie,

Laurian Lodoabă

Am primit revista dvs. "Vatra veche" nr. 8/2016 și o voi lectura cu plăcere. Vă mulțumesc!

Vavila Popovici

Dragă Aurel,
Pentru că eu voi face în decembrie 60 de ani, doresc să fac o donație la Biblioteca Academiei - toată colecția revistei *Vatra veche* și o parte dintre cărțile mele. Ce mă sfătuiești, ce e de făcut? În 6 octombrie a.c., am lansarea cărții mele de interviuri cu N. Steinhardt și aș profita de ocazie să aduc atunci cărțile pentru Biblioteca și pe cele care au rămas la mine de la Vălenii de Munte.

Cu drag,

Nicu

Dragă Nicolae,
Văd că treci, în fine, în a două tinerețe! Să ne ajute Dumnezeu, că și eu am trecut!!!
Cu donația este extraordinar! Directorul de la BAR din Cluj e rectorul de la voi, de la Arte, dl Crișan.

Poate vorbești direct cu el. Cu cărțile de la Vălenii de Munte nu e nicio problemă. Pot sta la tine oricât și chiar de tot ... Pe-aici, pe la BCU, nu mai sunt spații de depozitare ... Eu, acasă, nu mă pot mișca de cărți ...

Te rog să-mi mai amintești o dată de lansare. Vreau să vin și eu, dar nu pot verifica agenda acum...

Numai gânduri de bine și felicitări pentru rezultatele efortului tău pentru aniversarea Coșbuc.

Aurel

M-aș bucura să ne vedem. Poate avem o discuție și cu editorul, Virgil Oniță, de la Brașov, cu care ai putea să lucrezi bine...

Cartea „*Între lumi – Convorbiri cu N. Steinhardt*” va fi lansată în 6 octombrie 2016, ora 17, la cea de-a patra ediție a Festivalului Internațional de Carte Transilvania, care se va desfășura în perioada 4-9 octombrie în Piața Unirii din Cluj-Napoca.

Nicu

Îndrăznesc din nou, să vă deranjez, de această dată cu o cronică a lui Ioan Marcoș despre recentul meu roman. Sper să merite să apară în *Vatra veche*. Confirmați, vă rog, primirea documentului. Mulțumesc anticipat.

N. Suci

Vă mulțumesc mult, d-nule Băciuț, pentru frumoasa revistă „Vatra veche”! Într-adevăr, scrisă din și pentru inimă de român!

Nicolette Orghidan

Vă mulțumesc pentru revistă și vă felicit, domnule Băciuț, pentru stăruința cu care promovați cultura, în diversele sale „forme” și „feluri”!

Mă refer acum și la menționarea în revista dumneavoastră (prin „pana” d-nei Victoriei Huiban) a „cronicarului” neobosit, Cornel Galben, a cărui strădanie pentru a scoate la lumină tot ce a dat mai bun „ținutul” Bacăului, este meritorie.

Cu prețuire,

Mihai Știrbu

Stimate domnule Nicolae Băciuț,
Anexez două poeme pe care aș dori să le văd publicate, dacă se poate, în nr. lunii oct., lună în care, pe data de 7 voi avea 75 ani ...

Încă o dată vă mulțumesc respectuos pentru publicarea postfeței la *Arhiva visurilor*.

Mihai Horga

Roman, la 25.06.2016

RONDELUL COCORULUI

Pe al cerului decor
Și când pleci și când revii
Dor, speranță reînvii
Elegant zbor de cocor!

Lin străbați ca un planor
Kilometri mii și mii
Pe al cerului decor
Și când pleci și când revii

Simbolistic, as! devii
Carismatic zburător
Sub plafonul norilor
În înalțuri străvezii

Pe al cerului decor

CE-AR FI ? ...

Ce-ar fi pământul fără lună
În bezna nopții răvășit
Poetul cum să mai compună
De-a nopții muză părăsit ?

Ce-ar fi pământul fără astre
Lut văduvit de diamante
Cu stinse candelă albăstre
Biet Don Juan fără amante ...

Ce-ar fi pământul fără soare
Ce far suprem l-ar ocroti
Obercâind în teroare
În jurul cui s-ar mai roti?

În necuprinsa galaxie
Fără de viață-n cosmic vid
Nedreaptă, grea anomalie
Refuz din start gândul morbid ...

Dar ne-a ferit un Creator
De-un accident în univers
N-am fost loviți aleator
De-al „Facerii” cumplit revers !

ROCHIȚA

Pe trup de clepsidră
Mlădiu, ca de vidră
Rochița mulată
N-ascunde, arată
Secrete, fiefuri
De vagi reliefuli
Un ecuator
O-ncinge ușor
Iar un decolteu
Face-un expozeu
Vitrinei femeii
Implicit, ideii
A două pocale
Cerșind osanale
Cu bumbii de jad
Cărbuni care ard

Pe coapse lipită
Rochița invită
Sau, chiar fluturândă
De priviri, flămândă
Se vrea admirată
Și îmbrățișată !

Mihai Horga

Mulțumim frumos, băiatu' ! Activ și
bun și la șaizeci de anișori ai noștri!

Gheorghe Sarău

Dragă Băciuț,
Vă mulțumesc foarte mult pentru că
citesc revista asta minunată a ta.
Pentru că eu abia vorbesc limba
română de aproape 40 de ani, cu
excepția vizitelor mele acasă, am să
vă scriu în limba mea maternă.
Mulțumesc, de asemenea, pentru cele
câteva poezii de Ilarion Păunoiu pe
care le-ați publicat în septembrie.
Regret profund moartea acestui mare
poet. Poemele sale, atât de aproape de
viață, atât de profunde, atât de
adevărate.

Fie ca cerul să-i dea odihnă veșnică.
Vă doresc în continuare bucuria
creației.
Fie ca revista dvs. să rămână la fel de
variată și plină de imaginație.
Este o onoare că pot să o citesc.
Cu cele mai bune urări și speranțe de
vremuri mai bune,

Elisabeth Anton

Domnule Nicolae Băciuț, Vă mai
amintiți că astă vară, la manifestarea
din Toplița Românească, V-am
promis un articol despre EMINESCU
LA ODESA, scris de un profesor
român de la Universitatea din Odesa
(originar din Cornova lui Paul
Mihai)... Anexez acel articol și vă
doresc lectură plăcută, Dv. și
cititorilor revistei Dv.
Cu prețuire,

Vasile Șoimaru

Mulțumesc pentru revistă, felicitări
pentru conținutul excelent. Numai
bine,

Victoria Milescu

Mă bucur că nu-l uităm pe Coșbuc,
poetul care a inviorat poezia româ-
nească după prea mulți romantici.
Felicitări, dl Băciuț, și mulțumiri că
ați readus în atenția noastră "lumina",
Coșbuc fiind "poetul luminii". A
realizat imaginea nășăudeanului,
omul "de pe la noi".

Natalia Racovițan

RĂZBUNARE

-boacterilor de la Vatra Veche-

La noua VATRĂ VECHE eu n-am
acces deloc,
toți se feresc de mine ca de o rea
stihie.

Dar le voi duce vreascuri și am
s-aprind un foc,
la flămele-mi divine...să îi învăț să
scrie!

(și) epigramist total

george cel mai FILIP

- Montreal

PS: nu trageți în POET!

N.red.

La noi, în cine dă cu pietre, dăm cu
pâine. Ați fôt publicat și luna trecută,
dar dacă vreți să fiu rău, n-aveți
decât! Cât despre răz bunare, știți cine
o folosește...

Oricum, în fișierul anexă, uitați-vă la
p. 29. Iar despre dat lecții despre
scris..., lăsați-o mai moale..

Prieten Drag,
Sunt doar un copil răutăcios pe care
il doare singurătatea exilului și mă
mai răsfață și eu.

Când ne vom vedea sufletele, vei
înțelege că sunt doar un copil bătrân.

Eu vă iubesc mereu...

Toată stima și promit o colaborare
mai fructuoasă. De acord?

poet total

george FILIP - Montreal

ps: Șugubăț cum sunt, mă bucur că
am scormonit tăciunii din Vatră!

Stimate domn Băciuț

Vă mulțumesc pentru publicarea în
revista pe care o redactați „Vatra
veche" a cronicii d-lui Mihai Batoc-
Bujeniță, a noii mele cărți „Cântarea
cântărilor"

Cu stimă,

Paul Leibovici

Stimate Domnule Băciuț,
Aflu și eu, de la distanță, despre
multiplele Dvs. activități, participări,
apariții publice și mă minunez despre
câte puteți face. Să vă țină Dumnezeu
sănătatea, puterea de muncă, dar și
claritatea și ascuțișul minții, ca până
acum.

Vă felicit că ne sunteți o inspirație
despre cum se stă cu fruntea sus, în
frumusețe și adevăr.

Cu prețuire,

Milena Munteanu Lițoiu

Nicolae Băciuț – „SUNT SUFLET ÎN SUFLETUL NEAMULUI MEU” (COȘBUC 150) - Articolul primit de la dvs. a fost publicat la ediția on line a ziarului *Miorița USA*. Vă invităm să accesați la www.mioritausa.news.
Cu respect,

Viorel Nicula

Stimate domnule Băciuț,
Am avut o deosebită bucurie citind răspunsul dumneavoastră. Voi trimite câteva impresii ale acestui volum apărute în critică literară și un scurt fragment din roman. Vă mulțumesc din suflet pentru înțelegere și colaborare.

Multă sănătate și succes,

Madeleine Davidsohn

Vă trimit pentru revistă un grupaj de versuri al Mariei Calleya, împreună cu o scurtă prezentare critică. Portretul poetei este realizat de Corneliu Baba.

Cu mulțumiri,

Octavian Mihalcea

Atașat trimit un grupaj de poezii cu rugămintea de a fi publicate, dacă corespund cerințelor impuse de revista pe care Dvs. o coordonați, atunci când va fi spațiu disponibil.

Vă mulțumesc!

Cu prețuire,

Maria Ieva

Dle Nicolae Băciuț,

Vă mulțumesc foarte frumos pentru proptitudinea cu care mi-ați trimis cele patru exemplare ale revistei „Vatra veche”. Revista este superbă din toate punctele de vedere, este la cote înalte, văzându-se profesionalismul deosebit al D-voastră.

Aștept să fie publicat cu grupajul de poezii trimis. Să auzim de bine și Vatra veche să triune mulți ani de acum înainte

Cu prețuire și dragoste

Miron Țic

Sunt mândru să spun că a fost un adevărat privilegiu să scriu prefață acestei ultime apariții a Libris Editorial. E vorba despre o corespondență între Nicolae Băciuț și Nicolae Steinhardt, o importantă cheie pentru a înțelege și transmite gândirea culturală și teologică a monahului de la Rohia.

Mulțumiri, Libris Editorial!

Alexandru Ojică

Mulțumiri pentru numărul 8 al revistei. Calitate ireproșabilă, din nou. L-am citit după numărul 9 și am fost încântată să-mi întregesc imaginea evenimentului din vara de la Vălenii de Munte.

Foarte mulțumesc și felicitări!

VPL

Canada

Mii de mulțumiri! Felicitări pentru noul număr al revistei "Vatra veche", bogat și interesant, ca de obicei! La cât mai multe strălucitoare (orice vatră presupune un foc și de aici lumina) apariții!

Cu aleasă prețuire,

Vasile Flutur

Mogoșești-Iași

Domnule redactor-șef,

Am citit, cu încântare, în nr. 9 al revistei " Vatra veche ", primul meu interviu realizat cu pianista Maira Liliestedt din S.U.A. Cred că interviul a fost interesant, fiindcă a fost preluat de multe publicații și am primit mesaje măgulitoare.

Ediția din septembrie a revistei "Vatra veche" îl omagiază pe poetul George Coșbuc, de la a cărei naștere se împlinesc 150 de ani.

Nimic nu e întâmplător... primul meu premiu literar a fost la Festivalul Național de Poezie "George Coșbuc", ediția a XIII-a, la secțiunea " Volume în manuscris ".

Aș dori să mă cunoașteți nu doar ca autoare a unui interviu, ci și ca poetă. Vă trimit câteva poeme și o imagine care subliniază mesajul liric al poeziei. Căci, așa cum se spune în interviu, "oamenii sunt ființe vizuale, ... dacă impresia vizuală este potrivită mesajului pe care vrei să îl exprimi, ai mai multe șanse să fii înțeles. "

Cu bucuria de a fi citit o revista bine scrisă, de calitate, cu adevărat "de cultură ",

Dacina Dan

(Adriana Popa, Timișoara)

Stimate Domnul B.Nicolae!

Mulțumesc frumos că-mi trimiteți din timp în timp revista D-voastră! Această revistă e foarte prețioasă, precum și literatură română.

Cu stimă,

Sofia K.

Stimate Domnule Nicolae Băciuț,
Am primit „Vatra veche”, nr. 9/2016, pentru care vă mulțumesc. Și vă felicit!

Este un număr excelent, că de obicei.

Multă sănătate și spor în toate,

Stan V. Cristea

Mulțumesc, d-le Băciuț! Vă citesc revista în Franța. Când mă voi întoarce la Brașov, după 10 octombrie, o să vă trimit o carte pe care am scris-o cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la apariția revistei ASTRA

Nicolae Stoie

Bună ziua, stimat redactor-șef Nicolae Băciuț. Vă mulțumesc cu toată stimă și cu toată bucuria de care sunt în stare pentru publicarea, în nr. 9 al prestigioasei reviste pe care o conduceți, a cronicii mele la cartea domnului Ovidiu Dunăreanu.

Am văzut, întâmplător, sumarul numărului 9 pe net, în Arhive literare. L-am anunțat și pe dl Dunăreanu, care era fericit și care vă mulțumește, la rândul său. Acum e la țară, la Ostrov, în concediu.

Dacă o altă cronică, de data această făcută la un volum de poezie al domnului Ion Roșioru, va avea loc în paginile "Vetrei vechi", aș fi la fel de bucuroasă.

Sper din tot sufletul să fiți sănătos.

Cu multă prețuire și veșnic îndatorată,

Diana Dobriță Bîlea

Am citit recentul număr al revistei Vatra veche. Un conținut dens, cu materiale bine selectate și aranjate elegant în pagină.

Cu mulțumiri,

M. I.

Da. Așa se face cultură! Felicitări, oameni buni!

Moș; Neluțu G.

Admirabil număr de revistă! Ca de obicei, implicarea totală a domnului Nicolae Băciuț dă roade și în acest splendid proiect literar.

Melania Cuc

Gânduri bune... mulțumesc!

Andra

PS. Ca de obicei, am distribuit revista prietenilor mei.

Mulțumesc frumos pentru revistă.

Cu sinceră prietenie,

Laurian Lodoabă

Salut ! Vă sunt recunoscătoare pentru mesajul Dumneavoastră !!!

Cu stimă,

Liliana Fiodorovici

Pantunuri

235

Pe vale dintru început
Curge o gărlă-nvolburată.
De când pe lume-am apărut
N-am stat pe gânduri niciodată!

236

Răpciune stă s-apună iar cerbii la
izvor
Vin tot mai rar, necum să mai adaste.
De tine nu-mi mai este de la o vreme
dor
Și nu-ți mai fluier luna pe cerul nopții
vaste!

237

Scorojită frunza de jugastru
Freamătă a dor de ducă-n vânt.
Tot mai pradă jindului albastru
O să plec spre tine în curând!

238

Îi pune invalidul grijuliu
Gutuului o droaie de proptele.
Asimilez cât nu e prea târziu

Durerile lumii durerilor mele!

239

Reparată, banca de la stradă
Râde trist sub galbena vopsea.
Moartea mea o clipă o să șadă
Cu vecinii strănși la o cafea!

240

Își etaleză toamna veșmântul
policrom
Și turmele adastă pe-un alt picior de
plai.
Din ceară pură toarnă-mi un șarpe și
un pom
Astfel încât privindu-i să mă visez în
rai!

241

Moșdreanul falnic răsărit pe stânci
Dislocă-o parte a pietrelor din jur.
Cu cât am, și am, rădăcini mai adânci
Cu-atât m-avânt mai tare spre azur!

242

Prepeleacul de nuc putred cade-n
fânul necosit,

De trei veri consecutive încâlcit de
rugi de mure.
Pariez că de trei lustri nimeni nu m-a
mai citit,
Versurile mele toate fiind tulburi și
obscure!

243

Își dă-ntomnat pe față codrul de fag
arama-nvăpăiată
Și cântă haiducește vântul din frunză-
n părul pădureț.
Dau în vileag nemaistrunind-o o grea
iubire vinovată
Pe care de trei veri încoace ți-o port
în sufletul răzleț!

244

Brândușele de toamnă sunt ochi
stăruitori
Ai celor duși ce astfel continuă să
vadă.
Vei admira, iubito, și după ce-o să
mori
Ceru-nstelat statornic și luna lui
nomadă!

ION ROȘIORU

Ecouri (Vatra veche 9/2016)

Marile repere în „Vatra veche”

„Manualele școlare sunt zgârcite în
privința opereii lui George Coșbuc,
satul de ieri, un „consumator” susținut
al poeziei coșbuciene mai ales, își
pierde încet identitatea, cea în care se
regăsea odată cu o întreagă lume.
Tirajele cărților lui Coșbuc sunt tot
mai mici...” (N.Băciuț)

*

Un sumar pe măsură: *Coșbuc – 150*,
de Nicolae Băciuț, *Istoria românilor
în creația poetică a lui George Coș-
buc*, de Ioan-Aurel Pop, *George Coș-
buc – Poezia evenimentelor creștine
ale satului transilvan*, de Maria Dani-
ela Pănăzan, *Doina*, de George Coș-
buc; *Aspecte lingvistice în poezia lui
George Coșbuc*, de Mircea Daroși;
Regina ostrogoților, de Luminița
Cornea; *Nunta, între tradiție și
spectacol*, de Alina Camelia Stanciu;
Am fost la Centenarul Coșbuc, de
Dimitrie Poptâmaș; „*Sunt suflet în
sufletul...*”, de Dumitru Hurubă; Noi
apariti editoriale. Evenimente
dedicate lui George Coșbuc; Ultimul
mare romantic european (Eminescu),

de Ognian Stamboliev. De fapt, tot
sumarul ar trebui citat, iar ideea este
că această revistă chiar trebuie citită.

Animatorul ei este poetul și
eseistul Nicolae Băciuț, autor de ta-
lent și animator cultural excepțional,
care reușește să publice nu doar texte
de atitudine, de mare valoare, ci să
imprime o direcție revistei sale,
ajunsă, ca vai, marea majoritate a
revistelor într-un moment economic
de-a dreptul imposibil. Iată un scurt
fragment din prezentarea făcută de
academicianul Ioan Aurel Pop,
marelui Coșbuc : „*George Coșbuc nu
a văzut cu propriii ochi Marea Unire
în deplinătatea sa și nici România
Mare în toată rotunjimea sa. El nu a
fost nici un luptător pe baricade
pentru înfăptuirea statului unitar
român, dar a făcut, poate, mult mai
mult decât atât: a transpus în
versurile sale istoria națională de la
daci până la Războiul de
Independență din 1877-1878 și a
descifrat sufletul țaranului român
prin mijlocirea imaginilor artistice,
dând la iveală un adevărat portret al
poporului nostru, prin ritm, rimă și
măsură. Coșbuc ne trece prin fața
ochilor și a minții toată istoria noa-*

*stră veche, populată de daci și ro-
mani, povestindu-ne despre „Podul
lui Traian”, „Pieirea dacilor”, „Vo-
los, preot dac” sau cântând „Cântec
barbar”. Scrie cu aceeași pasiune
despre daci și romani, deși, ca ab-
solut al faimosului liceu năsăudean
purtător al devizei Virtus romana
rediviva, privilegiază latinitatea și
sorgința noastră romană, pe linia
Școlii Ardelene”*

Iar Nicolae Băciuț conchide:
*„Coșbuc nu aparține doar trecutului,
ci și viitorului, el reprezintă o
moștenire pe care numai mințile
obtuze o pot ignora sau marginaliza,
cu bună știință sau cu rea credință, în
vârtejul nu știu căror mode poetice.
George Coșbuc va fi nu doar ceea ce a
fost, ci chiar mai mult de atât!
Timpul, paradoxal, e de partea sa.”*

O revistă de cultură care menține
trează flacăra adevăratei perspective
culturale, aceea de valoare, susținută
de lecturi și studii temeinice dar și de
un filon de responsabilitate culturală
și națională de care avem atâta
nevoie. (C. Lorințiu, revista **Zaman**,
octombrie, 2016.)

Sevalet

Veress Zsuzsa „Lumina din portrete”

Instituția Prefectului - Județul Mureș
Direcția Județeană pentru Cultură Mureș
Organizează expoziția de pictură
Veress Zsuzsa
„Lumina din portrete”



Vernisaj 26 octombrie 2016, ora 9,45

Prezintă
Dr. Lucian Goga - Prefectul Județului Mureș
Nicolae Băciut, director, Direcția pentru Cultură

Recital liric: Nicolae Băciut

Expoziția e deschisă în perioada 26 octombrie -25 noiembrie 2016

După mai multe serii tematice de tablouri, între care el mai recent a fost „Castele din județul Mureș”, artista târgumureșeană Veress Zsuzsa vine cu o nouă ofertă plastică, un ciclu de portrete, realizate mai ales în manieră realistă.

Expoziția, cu titlul „Lumina din portrete”, a fost vernisată miercuri, 26 octombrie 2016, la Instituția Prefectului – Județul Mureș, în prefața ședinței de Colegiu Prefectural, fiind prezentată de Nagy Zsigmond, subprefectul județului Mureș și Nicolae Băciut, director al Direcției pentru Cultură, Mureș, care a susținut și un moment poetic. (N.B.)

Elena Harja NAIVITATE FĂRĂ NAIVITATE

Pictura naivă rămâne un gen controversat, mai ales după ce ea a fost asumată de pictori care numai naivi nu erau, ba unii erau chiar cu școală bună în domeniu.

Până la urmă, pictura naivă este un stil, care, cu bună știință, în cele mai multe cazuri, este abordat fără complexe și fără teama unor judecăți neconforme. Probleme e ca naivitatea, oricât ar fi un rol fără scenă, să fie bine jucată, adică să aibă sinceritate, autenticitate, să fie în spiritul configurării într-un registru al inocenței compoziționale, să fie instinctivă și mai puțin (deloc) studiată, elaborată... academic. Percepția lumii înconjurătoare nu respectă în arta naivă nicio regulă. Artistul naiv

recompune lumea așa cum o vede el, aparent cu stângăcie, naivitate, la limita fabulosului. E o lume a cărei geografie e mai degrabă monoplană, fără preocupare pentru perspectivă. Ea e deopotrivă lirică și epică, iar numitorul comun este dimensiunea umoristică a acesteia. Până și subiectele grave, prin modul de abordare, au jovialitate.

Pictura naivă e încă tânără, precursorii nu se regăsesc decât cu ceva peste două secole și jumătate în urmă... Istoria artei identifică între pionierii artei naive pe francezul Henri Rousseau le Douanier (1844 - 1910) și pe georgianul Niko Pirosmani (1862 - 1918), cu evoluții ulterioare, cu reprezentanți pe ambele maluri ale... Atlanticului...

Nici pictura românească nu rămâne de căruța acestui gen, radiografiat substanțial de Costel Iftinchi, în a sa *Istorie a Artei Naive din România*, Editura CreArt, Iași, 2014; vol.1- De la începuturi până în anul 1999; vol.2- Din anul 2000 până la sfârșitul anului 2013.

Pictorii naivi români au distincție, atât prin teme abordate, prin tehnici, unii dintre ei fiind remarcați în enciclopedii și dicționare de prestigiu din țară și străinătate. Manifestările publice au căpătat amploare și diversitate, de la saloane de artă naivă la festivaluri ale acesteia, de la expoziții la tabere...

Nota definitorie a artei naive românești îmi pare că e dată de intersectarea ei cu arta tradițională, în care și-a găsit (re)surse, modele.

Preocupările pentru arta naivă în spațiul mureșean nu trece cu mult peste cincizeci de ani, dar a avut suficiente nume ca să atragă atenția asupra ei, cu nume care au fost înscrise printre reprezentanții artei naive naționale, de la Gheorghe Opriș la Teodor Moraru.

Elena Harja se numără printre cei mai noi care au intrat în lumea artei naive, dar a venit cu universul ei rural, cu accentele personale. Are har de povestitor, de altfel e și autoarea a două volume de „povești și povestiri adevărate”, știe să surprindă în decupaje sufletul unei lumi ancestrale, restituind un timp imemorial, al armoniei dintre om și natură. Pânzele ei sunt larg cuprinzătoare, într-o aglomerare de detalii care se încheagă coerent, într-o ilustrare a emblematicului. Culoarele în lucrările sale au și forță și strălucire, cu tonuri care se armonizează blagian într-un „hronic și cântec al vârstelor”.

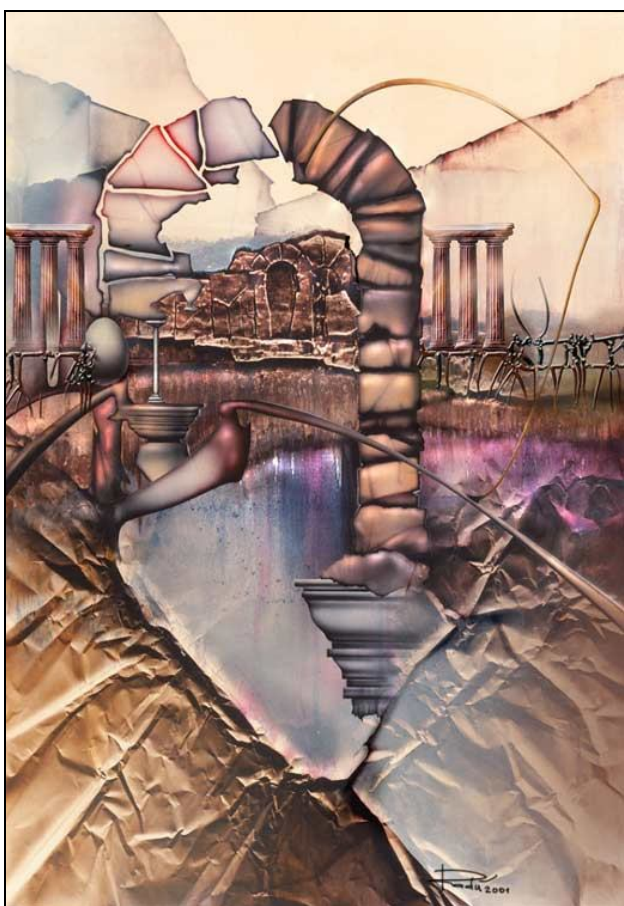
În orizontul său artistic, Elena Harja are distincție, în tonifiante întâlniri admirabile care dau trecutului ce e al trecutului și artei ce e al artei.

NICOLAE BĂCIUȚ



Pictorul Radu-Anton Maier

Diplomă de onoare a Premiului pentru Cultură BdV Bayern 2016



Radu-Anton Maier, Arcadia Vecchia-Malerei



Radu-Anton Maier, Ufer IV

Fürstenfeldbruck, 10 octombrie 2016 – Diplomă de onoare: pictorul Radu-Anton-Maier, grafician, desenator și ilustrator de cărți a fost distins cu Diploma de onoare a Premiului pentru Cultură BdV Bayern 2016 pentru activitatea sa intensă în domeniul cultural-artistic. Premiarea a avut loc într-un cadru festiv în incinta Casei de Cultură Egerland din Marktredwitz.

De mai mulți ani, sunt distinse personalități pentru „activități deosebite în domeniul cultural, precum și în cel al menținerii unor tradiții etnice germane din regiunile Europei de Est și Sud-Est”.

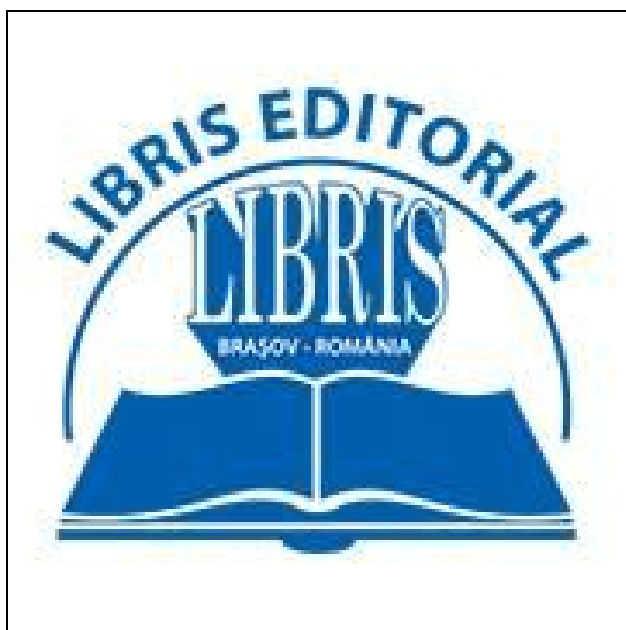
Președintele BdV, Christian Knauer a accentuat în elogiul său adresat pictorului Radu-Anton Maier atât contribuția cultural-artistică deosebită, cât și rezistența sa într-o perioadă încordată de suprimare politică, subliniind atitudinea critică și condamnabilă în acea atmosferă de urmărire și persecutare, care domnea în România comunistă din anii '60. „Laureatul se numără printre acei artiști români care în vremurile comunismului au suferit sistematice discriminări. Operele sale au fost etichetate ca „decadente” și „dușmănoase clasei muncitoare” și, în consecință, au fost distruse”. În semn de protest, au rezultat cunoscutele serii de tablouri, axate pe arcade, poduri, scări, pasaje, dar mai ales pe ruine. Aflată deja în pregătire, următoarea expoziție a artistului va aborda tema amplă a dezrădăcinării. De un mare succes se bucură pictorul și în regiunea în care locuiește. Barbara Köhnlein, BdV-Kreisvorsitzende Fürstenfeldbruck, susține și promovează activitatea artistică a lui Radu-Anton Maier.

Maestru al conexiunilor culturale

Radu-Anton Maier s-a născut în Cluj-Napoca și face parte din elita pictorilor cu renume național și internațional. A devenit din ce în ce mai cunoscut în Europa, atât prin participarea sistematică la „Große Kunstausstellung“ în München, cât și prin organizarea paralelă a expozițiilor personale și de grup în Germania, Austria, Elveția, Franța, Brazilia, Belgia, Suedia și în New-York/USA, în sălile vestitei Lincoln-Gallery. Paralel cu activitatea sa artistică pe scena internațională, Radu devine tot mai ancorat în viața culturală bavareză. După 1990, pictorul stabilește și consolidează solide conexiuni culturale între Germania și România, implicit între Ardeal și Bavaria. În propria galerie de artă Raduart (www.raduart.de), înființată în 2010 în Fürstenfeldbruck (lângă München), organizează mai multe expoziții personale și de grup, se angajează în intensificarea legăturilor și în descoperirea similitudinilor între comunitatea sașilor, a ungarilor, a șvabilor și bineînțeles a românilor din Transilvania, organizând deja o serie de expoziții cu o tematică corespunzătoare, incluse în proiectul artistic „Künstler aus Siebenbürgen”. Ținând seamă de sistematica prezență a artistului, după 1990, pe scena românească a artelor plastice, implicit cea clujeană, Radu este considerat o verigă importantă în dezvoltarea relațiilor dintre artiștii din Germania și România, Ardeal și Bavaria.

Picturile lui Radu-Anton Maier sunt expuse printre altele în Galeria de artă contemporană Raduart (www.raduart.de) Ledererstraße 12, D-82256 Fürstenfeldbruck.

OCHIUL CICLOPULUI



LIBRIS EDITORIAL

Libris Editorial este cel mai nou proiect al brandului Libris, alături de librăria online www.libris.ro, Librăria Șt O. Iosif Brașov și Casa de Producții Libris Brașov. Având în spate oameni pasionați, cu o experiență de peste 20 de ani în distribuția, promovarea cărților și organizarea evenimentelor culturale în țară și în străinătate, Libris

Editorial reprezintă pasul firesc făcut pentru a întări apropierea publicului de valorile culturale autohtone.

Libris Editorial este o editură care își propune să devină un partener de încredere pentru scriitorii de toate vârstele și toate generațiile, un proiect deschis și dinamic care să crească vizibilitatea și să valorifice talentele literare, mizând pe trăsăturile exersate de echipa Libris, de-a lungul a două decenii: promptitudine, seriozitate, accesibilitate și calitate.

CASA DE PRODUCȚII

Într-o lume globalizată și multiculturală, Casa de Producții Libris Brașov e proiectul prin care Libris susține afirmarea și consolidarea identităților culturale artistice specifice dar și promovarea tradițiilor artistice românești.

În peste 10 ani de existență, Casa de Producții Libris Brașov a realizat materialele discografice pentru artiști de mare notorietate (Dumitru Fărcaș, Nicolae Furdui Iancu, Dumitru Dobrican, Oana Lianu, Radu Ciordaș etc.), dar a oferit ocazia și debutanților talentați să ducă mai departe moștenirea folclorică sau să se exprime artistic, în genul muzical cel mai potrivit afinităților particulare ale interpretului (Anatoly, Alexandra Fits, Silvan Stâncel, Vali Șerban, Grupul Folk Om Bun, Florin Săsărman etc.).

Cu cele peste 300 albume editate la activ, Casa de Producții Libris Brașov rămâne un nume solid care garantează, prin experiența și reputația acumulată, profesionalismul pus în slujba culturii.

Libris Editorial

Str. Mureșenilor 14, Brașov, România

Tel: 0268 477 799

Fax: 0268 477 798

E-mail: editura@libris.ro,

Site: <http://www.libris.ro/>

Directori de onoare

Acad. ADAM PUSLOJIC

MIHAI BANDAC

Acad. MIHAI CIMPOI



Redactor-șef adjunct

GHEORGHE NICOLAE ȘINCAN

Redactori:

Cezarina Adamescu, Sorina Bloj, A.I. Brumaru, Mariana Chețan, Geo Constantinescu, Luminița Cornea, Mariana Cristescu, Melania Cuc, Iulian Dămăcuș, Răzvan Ducan, Suzana Fântânariu-Baia, Marin Iancu, Alexandru Jurcan, Vasile Larco, Lazăr Lădariu, Rodica Lăzărescu,

Cleopatra Lorințiu, Mihaela Malea Stroe, Valentin Marica, Menuț Maximilian, Miruna Ioana Miron, Titus Suci, Flavia Topan, Dorin N. Uritescu, Gabriela Vasiliu

Corespondenți: Elisabeta Boțan (Spania), Flavia Cosma (Canada), Darie Ducan, (Paris), Andrei Fischof (Israel), Dorina Brândușa Landén (Suedia), Veronica Pavel Lerner (Canada), Gabriela Mocănașu (Franța), Dalila Özbay (Turcia), Mircea M. Pop (Germania), Claudia Ștravca (Chișinău), M. N. Rusu (New York), Ognean Stamboliev (Bulgaria)

Lunar de cultură editat de ASOCIAȚIA „NICOLAE BĂCIUȚ” PENTRU DESCOPERIREA, SUSȚINEREA ȘI PROMOVAREA VALORILOR CULTURAL – ARTISTICE ȘI PROFESIONALE Președinte SERGIU PAUL BĂCIUȚ

Tiparul executat la S.C. Intermedia Group, Târgu-Mureș, str. Revoluției nr. 8, România. • Nicio parte a materialelor nu poate fi preluată fără acordul editorului. • Copyright © Nicolae Băciuț 2016 • Email : nbaciut@yahoo.com; vatraveche@yahoo.com • Adresa redacției: Târgu-Mureș, str. Ilie Munteanu nr. 29, cod 540390 • telefon: 0365407700, 0744474258. • Materialele nepublicate nu se restituie. • Responsabilitatea asupra conținutului textelor revine autorilor. Opiniile reflectă exclusiv punctul de vedere al acestora.



2016-0952